

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**«ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ:
ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ»**

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**«ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΚΟΖΑΝΗΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΟΥ
ΕΜΦΥΛΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ»**

ΕΠΟΠΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ	:	ΗΛΙΑΔΟΥ-ΤΑΧΟΥ ΣΟΦΙΑ
ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ	:	ΔΟΡΔΑΝΑΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ ΒΛΑΣΙΔΗΣ ΒΛΑΣΙΟΣ

**ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ ΠΕΛΑΓΙΑ (ΑΜ:1052)
ΦΛΩΡΙΝΑ 2023**

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία είναι το αποτέλεσμα του ενδιαφέροντος και της προσπάθειας ως προς την καταγραφή και ανάδειξη των δράσεων του Ερυθρού Σταυρού στην περιοχή της Κοζάνης, κατά την περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου. Οι ημερομηνίες που αφορούν το παρόν εγχείρημα ορίζονται από το 1946 έως και το 1949, ημερομηνία που σηματοδοτεί την λήξη του πολέμου. Σε συνεργασία με το τμήμα Ερυθρού Σταυρού της Κοζάνης, κατέστη δυνατή η παραλαβή του αρχειακού υλικού της περιόδου αυτής το οποίο κατέστη υπό ανάλυση. Ύστερα από εκτενή μελέτη του υλικού, δίνεται η δυνατότητα να έρθουν στην επιφάνεια πτυχές του εθελοντικού κινήματος του Ε.Ε.Σ. που μέχρι τώρα ήταν στην αφάνεια. Πρόκειται για ένα πολύ καλά οργανωμένο, πολυσχιδές σύστημα δράσης που με την ανάλυση του αρχειακού αυτού υλικού μπορούν να καταγραφούν πολλές λεπτομέρειες του και να δοθούν διευκρινίσεις για διάφορα ζητήματα. Μέσα από μια σειρά εγγράφων, καταστατικών, καταστάσεων, μητρώων, καταδεικνύεται η ανιδιοτελής δράση όλων των μελών του Ε.Ε.Σ. και κυρίως των εθελοντριών αδελφών νοσοκόμων. Μέσω όλων αυτών των εγγράφων γίνεται εμφανές το πόσο σημαντικό ήταν το έργο που παρείχαν ενώ διακατέχονταν από ένα πνεύμα ανθρωπισμού και αλτρουισμού εμπνευσμένες από τις αξίες που διέπουν ολόκληρο το κίνημα του Ερυθρού Σταυρού. Επιπροσθέτως, μέσω του αρχείου αυτού, προκύπτουν πολλά δεδομένα σχετικά με τον τρόπο δράσης και προσφοράς των αδελφών αυτών, την συνεργασία τους με τα κινητά ιατρικά συνεργεία (Κ.Ι.Σ.) καθώς και την σχέση του Ε.Ε.Σ. με τις τοπικές αρχές του τόπου, με τον μητροπολίτη και την χωροφυλακή. Πρόκειται για μια περίοδο με έντονες αναταραχές και διενέξεις τις οποίες ο Ερυθρός Σταυρός προσπαθούσε με κάθε τρόπο να μετριάσει τις συνέπειες και τις απώλειες που προκαλούσαν στον απλό λαό. Με αυτοθυσία και επιμονή, παρά τις αντίξοες συνθήκες, τα μέλη του κινήματος αυτού μετέβαιναν πάντα σε κάθε ληλατημένο χωρίο ή πόλη, προσπαθώντας να καταπραΰνουν τον ανθρώπινο πόνο με κάθε τρόπο.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Ερυθρός Σταυρός, Εμφύλιος πόλεμος, Δυτική Μακεδονία, περιοχές της υπαίθρου.

ABSTRACT

The present work is the result of the interest and effort in recording and highlighting the actions of the Red Cross in the area of Kozani, during the period of the Civil War. The dates for this project are set from 1946 to 1949, the date that marks the end of the War. In collaboration with the Red Cross department of Kozani, it was possible to receive the archival material of this period which was analyzed. After an extensive study of the material, it is possible to bring to the surface aspects of the voluntary movement of the G.R.C. which, until now was in obscurity. It is a very well-organized, multifaceted system of action that, by analyzing this archival material, many details can be recorded and clarifications can be given on various issues. Through a series of documents, statutes, statements, registers, the selfless action of all the members of the G.R.C. is demonstrated. and especially of the Volunteer Nurse Sisters. Through all these documents it becomes apparent how important was the work they provided while being possessed by a spirit of humanitarianism and altruism inspired by the values that govern the entire Red Cross movement. In addition, through this file, a lot of data emerges regarding the way of action and contribution of these Volunteer Sisters, their cooperation with the Mobile Medical Synergies (M.I.S.), as well as the relationship of the G.R.C. with the local authorities of the place, the Municipality, the Police and the Church. It is a period of intense upheavals and conflicts in which the Red Cross tried in every way to mitigate the consequences and losses they caused to the common people. With self-sacrifice and perseverance, despite the adverse conditions, the members of this movement always went to every looted village or city, trying to alleviate human suffering in every way.

KEY WORDS

Red Cross, Civil war, Western Macedonia, rural areas.

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ – ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

Α΄Π.Π	(Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος)
Β΄Π.Π.	(Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος)
Ε.Α.Μ.	(Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο)
Ε.Δ.Ε.Σ.	(Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος)
Ε.Σ.	(Ερυθρός Σταυρός)
Ε.Ε.Σ.	(Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός)
Ε.Κ.Κ.Α.	(Εθνική και Κοινωνική Κίνηση Απελευθέρωσης)
Ε.Λ.Α.Σ.	(Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός)
Ε.Π.Ο.Ν.	(Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων)
Ε.Σ.Σ.Δ	(Ενωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών)
Κ.Ι.Σ.	(Κινητά Ιατρικά Συνεργεία)
Κ.Κ.Ε.	(Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος)
ΟΥΝΡΑ/ UNRRA	(Οργανισμός Περίθαλψης και Αποκατάστασης των Ηνωμένων Εθνών/United Nations Relief and Rehabilitation
Σ.Ν.Ο.Φ.	(Σλαβομακεδονικό Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο)

1. Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ.....	2
ABSTRACT	3
KEY WORDS.....	3
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ – ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ.....	4
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	8
2. Κεφάλαιο 1 ^ο – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	9
2.1 Σκοπός.....	9
2.2 Επιμέρους στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα	10
2.3 Μεθοδολογία	10
2.4 Βιβλιογραφία και Πηγές	11
2.5 Αποτίμηση πηγών	12
3. Κεφάλαιο 2 ^ο – ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	13
3.1 Οι συνθήκες της κατοχής στην Δυτική Μακεδονία	13
3.2 Οι συνθήκες του Εμφυλίου στην Δυτική Μακεδονία	18
3.3 Οι συνθήκες σε Φλώρινα και Κοζάνη	20
3.4 Οι συνθήκες στην Καστοριά.....	22
3.5 Οι συνθήκες στα Γρεβενά	24
4. Κεφάλαιο 3 ^ο – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	26
Ενότητα 1η	26
4.1.1 Ερυθρός Σταυρός - Το ανθρωπιστικό κίνημα	26
4.1.2 Ερυθρός Σταυρός – Το ξεκίνημα	28
4.1.3 Η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού και η Σύμβαση της Γενεύης	29
4.1.4 Θεμελιώδεις αρχές του Ερυθρού Σταυρού	30
4.1.5 Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός	33
4.1.6 Στόχοι και επιδιώξεις του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού	34
4.1.7 Το έμβλημα.....	35

Ενότητα 2^η	36
4.1.8 Λειτουργία και δράσεις του Ε.Ε.Σ. στην Δυτική Μακεδονία	36
4.1.9 Η δράση του Ε.Ε.Σ. στην περιοχή της Κοζάνης	42
4.1.10 Τα κινητά ιατρικά συνεργεία (Κ.Ι.Σ.) και τα τοπικά ιατρεία	47
4.1.11 Δωρεές και έρανοι	66
4.1.12 Μέριμνα για τα παιδιά	67
4.1.13 Τα προβλήματα, τα παράπονα και οι οικονομικές δυσχέρειες	69
4.1.14 Οι συμπλοκές και οι «συμμοριόπληκτοι»	74
4.1.15 Οι εκτοπισμένοι.....	77
Ενότητα 3^η	79
4.1.16 Εθελόντριες αδελφές νοσοκόμες	79
Ενότητα 4^η	87
4.1.1 Σχέσεις με την Εκκλησία, τις τοπικές αρχές και την Χωροφυλακή	87
4.1.2 Η συνεργασία του Ε.Ε.Σ. με τα ξένα Σωματεία.....	96
4.1.3 Κεντρική Υπηρεσία Αναζητήσεων	97
5. Συμπεράσματα	97
6. Βιβλιογραφία	103
7. Παράρτημα	110

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν πόνημα, αποτελεί την ολοκλήρωση του κύκλου συμμετοχής μου στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του μεταπτυχιακού προγράμματος του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, με τίτλο «Επιστήμες της Αγωγής: Ζητήματα Ιστορίας, Ιστορικής Εκπαίδευσης και Εκπαιδευτικής Πολιτικής».

Η εκπόνηση της παρούσας εργασίας πραγματοποιείται με την συνεργασία και καθοδήγηση της αξιότιμης Προέδρου του μεταπτυχιακού αυτού, την κ. Ηλιάδου-Τάχου Σοφία. Μετά από τη δική της πρόταση για το συγκεκριμένο θέμα και ύστερα από την καθοδήγησή της κατέβαλα προσπάθειες για να αναδείξω όσο το δυνατόν καλύτερα τις δράσεις του Ερυθρού Σταυρού στην περιοχή της Κοζάνης την δύσκολη περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου. Το θέμα είχε εξαιρετικό ενδιαφέρον για μένα καθώς έχω προσωπική κλίση, εγγενή περιέργεια και ενδιαφέρον για την πολυετή δράση του εθελοντικού αυτού κινήματος. Η παραλαβή και ανάλυση του αρχείου της εποχής εκείνης ήταν μια πολύ δημιουργική διαδικασία, καθώς με την μελέτη κάθε εγγράφου, ερχόταν στο φως μια ακόμη πλευρά αυτού του τόσο περίπλοκου συστήματος του Ε.Ε.Σ.

Θα ήθελα να παραθέσω ένα μεγάλο ευχαριστώ στην κ. Αγνή Γρατσία, την υπεύθυνη του συλλόγου του Ερυθρού Σταυρού της Κοζάνης, η οποία με πολύ μεγάλη ευγένεια και διάθεση μου επέτρεψε να παραλάβω στα χέρια μου και να μελετήσω τόσο τα αρχεία όσο και το υλικό του Ερυθρού Σταυρού. Τέλος, σημαντική ήταν η στήριξη της οικογένειάς μου και ιδιαίτερα του συζύγου μου ο οποίος ήταν ιδιαίτερα εμπνευστικός καθ' όλη την διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί προσπάθεια να αναδειχθεί η πολύπλοκη και πολυσχιδής δράση του Ερυθρού Σταυρού κατά την ταραγμένη περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου στην περιοχή της Κοζάνης. Ο Ερυθρός Σταυρός είναι μια μη κυβερνητική οργάνωση με παγκόσμια εμβέλεια και δράση. Από τις πιο σημαντικές αξίες που διέπουν την οργάνωση αυτή είναι η ανιδιοτέλεια, ο αλtruισμός, η αλληλεγγύη και η προσφορά στον συνάνθρωπο. Οι εθελοντές του Ερυθρού Σταυρού οφείλουν να προσφέρουν το έργο τους τόσο σε καιρό ειρήνης όσο και σε καιρό πολέμου. Είναι πάντα χρήσιμη η προσφορά τους καθώς αποσκοπεί στην ανακούφιση του ανθρώπινου πόνου.

Ο Ερυθρός Σταυρός έχει πάντα στο επίκεντρο των πράξεων του τον άνθρωπο. Στόχος του είναι να προσφέρει απλόχερα την βοήθεια του όπου υπάρχει ανάγκη, δημιουργώντας με την παρουσία του ένα αίσθημα ασφάλειας. Οφείλει να μένει ανεπηρέαστος από οποιαδήποτε πλευρά και παράταξη. Αντιθέτως, δρα σύμφωνα με τις αξίες της ισότητας μεταξύ των ανθρώπων και δε στερεί από κανέναν το δικαίωμα του στην περίθαλψη. Η δράση του και η συμβολή του στην χώρα μας είναι πολύ σημαντική ιδιαίτερα τις δύσκολες περιόδους όπως αυτή του Εμφυλίου. Αυτός ακριβώς ήταν και ο λόγος που το παρόν θέμα μου κέντρισε το ενδιαφέρον και επέλεξα να το μελετήσω διεξοδικότερα. Το αρχείο που υπάρχει βρίθκει εγγράφων τα οποία αξίζει να μελετηθούν και να κατηγοριοποιηθούν για την μεγαλύτερη κατανόηση της λειτουργίας του κινήματος του Ερυθρού Σταυρού.

Η διάρθρωση της εργασίας είναι δομημένη σε τρία κεφάλαια. Το πρώτο αποτελεί το θεωρητικό μέρος, στο οποίο περιλαμβάνονται η εισαγωγή, ο πρόλογος καθώς καταγράφονται και οι στόχοι και οι σκοποί που οποίοι ζητώνται να πραγματοποιηθούν κατά την εκπόνηση της εργασίας. Επίσης, παρατίθεται η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για την επεξεργασία και συγκέντρωση του υλικού καθώς γίνεται και αναφορά στις πηγές που βοήθησαν στην διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας.

Το δεύτερο κεφάλαιο αφορά το ιστορικό κομμάτι το οποίο πλαισιώνει την δράση του Ερυθρού Σταυρού, ξεκινώντας από την κατοχή και καταλήγοντας στον Εμφύλιο. Καταγράφεται γενικότερα η κατάσταση στην Ελλάδα και πιο συγκεκριμένα στην Δυτική Μακεδονία περιλαμβάνοντας τις περιοχές των Γρεβενών, της Φλώρινας, της Καστοριάς και της κυρίαρχης περιοχής που μας ενδιαφέρει, της Κοζάνης.

Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο αποτελεί το ερευνητικό μέρος της εργασίας και πραγματεύεται την ιστορία και τις δράσεις του Ερυθρού Σταυρού από την γένεση του και προσδιορίζει της αξίες που διέπουν την δράση του. Είναι διαρθρωμένο σε 4 ενότητες όπου στην πρώτη παρουσιάζεται το ιστορικό πλαίσιο του Ερυθροσταυρικού κινήματος και η πορεία του τόσο στην Ελλάδα όσο και εκτός ελλαδικού χώρου. Συνεχίζοντας με την δεύτερη ενότητα, γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση των δράσεων του Ε.Ε.Σ. στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Η τρίτη και η τέταρτη ενότητα περιγράφουν στοιχεία και δράσεις του Ε.Ε.Σ. όπως ανασύρθηκαν από τα αρχεία του Ε.Ε.Σ. του τμήματος Κοζάνης σχετικά με την δράση των εθελοντριών αδελφών αλλά και σχετικά με ζητήματα διοίκησης και λειτουργίας του οργανισμού. Τέλος, Στα παραρτήματα παρατίθενται έγγραφα του Ερυθρού Σταυρού από την περίοδο του Εμφυλίου ώστε να υπάρχει οπτική εικόνα για το πώς διεξαγόταν η επικοινωνία μεταξύ των τμημάτων. Η εργασία κλείνει με τα συμπεράσματα που προέκυψαν από όλη αυτή την ερευνητική διαδρομή.

2. Κεφάλαιο 1^ο – ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

2.1 Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας αποτελεί η ανάδειξη των δράσεων του Ερυθρού Σταυρού στην περιοχή της Κοζάνης, η καταγραφή των πολύπλοκων σχέσεων συνεργασίας με τα περιφερειακά τμήματα και η παρουσίαση των κινήσεων και των δραστηριοτήτων του κινήματος ως προς την αρωγή των κατοίκων της περιοχής αυτής.

Η προσφορά του Ερυθρού Σταυρού είναι παγκοσμίως αναγνωρισμένη. Ιδιαίτερα στην περιοχή που εξετάζουμε, όλοι οι εθελοντές του κινήματος μαζί με την ιδιαίτερη προσφορά των αδελφών νοσοκόμων έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην καταπράυνσή του ανθρώπινου πόνου καθώς στάθηκαν δίπλα σε όλους τους έχοντες ανάγκη. Η αρωγή τους καθίσταται σημαντική τόσο ως προς τους απλούς πολίτες, όσο και ως προς τους στρατιώτες οι οποίοι λάμβαναν φροντίδα στα νοσοκομεία. Σκοπός μας λοιπόν είναι να παρουσιάσουμε το εύρος των δραστηριοτήτων του Ερυθρού Σταυρού ξεδιπλώνοντας το πολύπλοκο σύστημα δράσεων του.

2.2 Επιμέρους στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα

Μέσω του πονήματος αυτού επιδιώκεται η προσέγγιση και ολοκλήρωση των παρακάτω ζητημάτων:

1. Η ανάδειξη της δράσης του Ερυθρού Σταυρού κατά την διάρκεια του Εμφυλίου Πολέμου σε σχέση με το ιστορικό πλαίσιο που ακολουθεί αυτή την περίοδο ώστε να καταστούν σαφείς υπό ποιες συνθήκες λειτουργούσε.
2. Η παρουσίαση των δράσεων των στελεχών του Ε.Ε.Σ. και η εστίαση στο εθελοντικό έργο που προσέφεραν σε αυτή την τόσο δύσκολη περίοδο.
3. Η ανάδειξη της προσφοράς του Ερυθρού Σταυρού και του εθελοντικού έργου που προσέφερε παρά τις αντιξοότητες και τις δυσκολίες που συνάντησε.
4. Η ανάδειξη του τρόπου λειτουργίας του Ε.Ε.Σ. όσον αφορά ζητήματα σχετικά με την οργάνωση, την δομή και την λειτουργία του οργανισμού αυτού.
5. Να τονιστούν οι αξίες του Ε.Ε.Σ. και οι βάσεις και τα ιδεώδη στα οποία στηρίζει την δράση του, δηλαδή τις αξίες την προσφοράς, την αυτοθυσία και του αλτρουισμού.
6. Επικέντρωση στην περιοχή της Κοζάνης και παρουσίαση των συνθηκών κάτω από τις οποίες ο Ε.Ε.Σ. λειτούργησε και πρόσφερε τις υπηρεσίες του.
7. Ανάδειξη των προβλημάτων που αντιμετώπιζαν τόσο οι κάτοικοι της περιοχής όσο και οι εθελοντές του Ερυθρού Σταυρού στην διεκπεραίωση του καθήκοντός τους.
8. Ο τρόπος συνεργασίας του Τμήματος Κοζάνης με τα υπόλοιπα περιφερειακά τμήματα των γύρω περιοχών.
9. Ανάδειξη των σχέσεων του Ε.Ε.Σ. με τους τοπικούς φορείς, όπως οι σχέσεις με τον δήμο, τον μητροπολίτη και την χωροφυλακή.

2.3 Μεθοδολογία

Για την εκπόνηση και διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας χρησιμοποιήθηκε η ιστορική ερμηνευτική μέθοδος σε συνδυασμό με την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου.

Η ερμηνευτική μέθοδος στηρίζεται αρχικά στην συλλογή και εξακρίβωση του υλικού το οποίο επρόκειτο να τεθεί υπό εξέταση. Το δεύτερο στάδιο, είναι η αξιολόγηση του υλικού αυτού κάτι το οποίο προϋποθέτει την ύπαρξη μιας πολύπλευρης γνώσης και ενημέρωσης σχετικά με ιστορικό πλαίσιο της περιόδου που είναι υπό διερεύνηση. Μετά την επιλογή του θέματος πρέπει να ορίσουμε το υλικό που θα επεξεργαστούμε, τις πηγές, η συγκέντρωσή τους, η αξιολόγησή τους έτσι ώστε να φτάσουμε στο τελικό αποτέλεσμα της σύνθεσής τους. Για να φτάσουμε στο επιθυμητό αποτέλεσμα, πολύ σημαντικός παράγοντας αποτελεί και η αναζήτηση σχετικά με τις προ υπάρχουσες γνώσεις σχετικά με το θέμα που πραγματευόμαστε. Οφείλουμε να αναζητήσουμε και να μελετήσουμε το τι έχει ήδη γραφεί ώστε αυτό που θα παράγουμε θα προσθέτει κάτι καινούριο για το εκάστοτε υπό μελέτη ζήτημα.¹

Όσον αφορά την ανάλυση περιεχομένου, αποτελεί μια μέθοδο η οποία βασίζεται σε γραπτές πηγές και τεκμήρια τα οποία ο εκάστοτε μελετητής πρέπει να τα μελετήσει με προσοχή έτσι να μπορέσει να τα ερμηνεύσει. Με την μέθοδο αυτή, με την σωστή και αντικειμενική μελέτη των τεκμηρίων αυτών, είμαστε σε θέση να εξάγουμε ασφαλή συμπεράσματα τα οποία μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε.² Η κατηγοριοποίηση αυτή πρέπει να είναι σαφής και ξεκάθαρη έτσι ώστε τα αποτελέσματα που θα εξάγουμε να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και να διευκολύνουν την ανάδειξη και διεκπεραίωση των ερευνητικών ζητημάτων μας.

2.4 Βιβλιογραφία και Πηγές

Για την διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας χρησιμοποιήθηκαν τόσο πρωτογενείς όσο και δευτερογενείς πηγές. Στις πρωτογενείς πηγές ανήκει το αρχείο του τμήματος Ερυθρού Σταυρού της Κοζάνης, όπου μας επετράπη η πρόσβαση και η μελέτη του υλικού αυτού. Τα περισσότερα αρχεία ήταν ευανάγνωστα και σε καλή κατάσταση κάτι το οποίο ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για την κατηγοριοποίηση τους και την εξαγωγή συμπερασμάτων.

---

¹ Louis Cohen, Lawrence Manion και Keith Morrison κ α., *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, μτφρ. Σταύρος Κυρανάκης Σ., Αθήνα: Μεταίχμιο, 2008.

² Ιωάννης Βάμβουκας, *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*, Η' έκδ., Αθήνα: Γρηγόρης, 2007.

Οι δευτερογενείς πηγές είναι αυτές που αποτέλεσαν την βάση για την ολοκλήρωση του θεωρητικού μέρους και του ιστορικού πλαισίου της εποχής την οποία εξετάζουμε.³ Όσον αφορά δευτερογενείς πηγές σχετικά με το κυρίαρχο μέρος της εργασίας αυτής οφείλει να σημειωθεί ότι είναι ελάχιστες. Σε μεγάλο βαθμό βοήθησε η διπλωματική εργασία της κ. Ρίζου με τίτλο «*Η δράση του Ερυθρού Σταυρού στη Δυτική Μακεδονία από τις παραμονές Του Ελληνοϊταλικού Πολέμου έως τον Εμφύλιο (1939-49)*»⁴ καθώς επίσης και το πόνημα της κ. Αντιγόνης Τσάμη «*Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλώρινας*», στο οποία η συγγραφέας τονίζει την σημαντική προσφορά των εθελοντριών του Ε.Ε.Σ. και υπογραμμίζει την εξαιρετικά σημαντική συμβολή τους σε όσους είχαν ανάγκη την βοήθεια τους. Τονίζεται η σημασία της εθελοντικής δράσης των αδελφών αυτών καθώς διαφωτίζονται και πολλές πτυχές από τον τρόπο λειτουργίας των νοσοκομείων της εποχής και γενικά των όλων των δράσεως που σχετίζονται με το Ε.Ε.Σ.

2.5 Αποτίμηση πηγών

Όπως έχει αναφερθεί και παραπάνω, βασική πηγή για την διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας, αποτελούν τα πρωτότυπα έγγραφα του Ερυθρού Σταυρού του τμήματος της Κοζάνης. Τα ανωτέρω αποτελούν έγγραφα και αρχεία τα οποία είχα την δυνατότητα να πάρω στην κατοχή μου, να τα μελετήσω, να τα επεξεργαστώ και στην συνέχεια να μεταβώ στην συγγραφή της εργασίας.

Το ζήτημα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία αφορά τις δράσεις του Ερυθρού Σταυρού την περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου στην περιοχή της Κοζάνης. Ωστόσο, για το ίδιο ζήτημα έχουν ασχοληθεί και άλλοι μελετητές αφήνοντας προς μελέτη ένα πολύ αξιόλογο έργο. Πρώτη μου δουλειά λοιπόν ήταν να μελετήσω και να ερευνήσω το τι έχει γραφεί για το ζήτημα αυτό πριν από εμένα. Πρώτη η Αντιγόνη Τσάμη, με το πόνημά της «*Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλώρινας*». Στο έργο της αυτό παρουσιάζει

---

³ Σοφία Ηλιάδου-Τάχου, *Τα χρώματα της βίας, η κατοχή στη Δυτική Μακεδονία, 1941-1944-Κατοχή, Αντίσταση, εθνοτικές και εμφύλιες συγκρούσεις*, επιμ. Ελένη Κοτσύφου, Δήμητρα Ασημακοπούλου, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2017.

⁴ Ευαγγελία Ρίζου, «*Η δράση του Ερυθρού Σταυρού στη Δυτική Μακεδονία από τις παραμονές του Ελληνοϊταλικού έως τον Εμφύλιο (1939-49)*», Μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, 2019, Διαθέσιμο από: <https://dspace.uowm.gr/xmlui/discover>.

σημαντικές πτυχές των δράσεων του Ερυθρού Σταυρού και των αδελφών νοσοκόμων. Μας παρέχει πληροφορίες για την λειτουργία του οργανισμού αυτού και του έργου του οποίου προσέφερε. Το πόνημα αυτό ήταν εξαιρετικά χρήσιμο για την συγγραφή της παρούσας εργασίας.

Εξίσου σημαντική και η διπλωματική εργασία της κ. Ρίζου με τίτλο «*Η δράση του Ερυθρού Σταυρού στη Δυτική Μακεδονία από τις παραμονές Του Ελληνοϊταλικού Πολέμου έως τον Εμφύλιο (1939-49)*». Στην παρούσα εργασία, η κ. Ρίζου επιχειρεί μια ευρύτερη καταγραφή των δράσεων του Ερυθρού Σταυρού από το 1939 έως και το 1949. Η εργασία αυτή παρείχε πληθώρα στοιχείων τα οποία ήταν ιδιαίτερα βοηθητικά ώστε να λάβω την σωστή κατεύθυνση στην δική μου εργασία.

Έχοντας λοιπόν αρκετές αφορμίσεις και στοιχεία από τα παραπάνω, κατάφερα να φέρω εις πέρας την ολοκλήρωση του παρόντος συγγράμματος. Η εργασία αυτή επικεντρώνεται σε συγκεκριμένη χρονική περίοδο και σε πολύ συγκεκριμένη περιοχή. Η πρωτοτυπία της έγκειται στο γεγονός ότι χρησιμοποιήθηκε ολόκληρο το ανέκδοτο υλικό που αφορά τις δράσεις του Ερυθρού Σταυρού των ετών 1946-1949. Η επιδίωξη μου δεν ήταν απλά να καταγράψω στοιχεία για την λειτουργία του Ερυθρού Σταυρού, αλλά αντιθέτως να αντλήσω πληροφορίες για την λειτουργία του θεσμού αυτού την συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Μέσω του αρχείου, μελετώντας διεξοδικά κάθε έγγραφο κατάφερα να αποτυπώσω στοιχεία και πληροφορίες τα οποία μέχρι τώρα έμεναν στην αφάνεια τοποθετώντας στο ιστορικό πλαίσιο της εποχής. Έχοντας εστιάσει την προσοχή σε μια μόνο συγκεκριμένη περιοχή και περίοδο, κατάφερα να καταγράψω πληροφορίες οι οποίες έχουν μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον.

3. Κεφάλαιο 2^ο – ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Οι συνθήκες της κατοχής στην Δυτική Μακεδονία

Η δεκαετία του 1940 ήταν η εποχή των συνεχών συγκρούσεων, πολέμων και καταστροφών. Ήδη από τους πρώτους μήνες την κατοχής φάνηκε η σοβαρότητα των

προβλημάτων της κρατικής μηχανής.⁵ Η κυβέρνηση Τσακάλογλου, η πρώτη κατοχική κυβέρνηση, υπέγραψε την συνθηκολόγηση με τους Γερμανούς και τους Ιταλούς, προξενώντας στον λαό ένα έντονο κλίμα δυσπιστίας και καχυποψίας.⁶ Επρόκειτο για μια κυβέρνηση η οποία ήταν στην ουσία εντολοδόχος των κατοχικών δυνάμεων. Λίγο καιρό αργότερα, στις 14 Μαΐου 1941 ανακοινώθηκε η προσάρτηση της Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης, γεγονός που επιβεβαίωσε τον δωσιλογισμό της κυβέρνησης αυτής.⁷ Το διάστημα 1941-1942 προέκυψε επισιτιστική κρίση μέσω του λιμού που ξέσπασε στην Αθήνα με την κυβέρνηση να είναι απροετοίμαστη για την αντιμετώπισή της.⁸

Η κρίση αυτή οδήγησε αναπόφευκτα και στην αποδιάρθρωση της οικονομίας. Η διαίρεση της χώρας σε ζώνες κατοχής, η μεγάλη ανεπάρκεια σε καύσιμα και τρόφιμα, η μείωση της αγροτικής παραγωγής συνέβαλαν στην οικονομική κατάρρευση του κράτους.⁹ Η έλλειψη τροφίμων οδήγησε στην δημιουργία της μαύρης αγοράς. Η κυβέρνηση με σκοπό να ελέγξει την αγροτική παραγωγή επέβαλε την υποχρεωτική συγκέντρωσή της. Η αφαίρεση μέρους της παραγωγής των εύφορων πεδιάδων έκανε τον κόσμο της υπαίθρου να νιώθει πως η θέση του απειλείται.¹⁰ Ωστόσο πολλοί αγρότες έκρυβαν και αρνούσαν να δώσουν την σοδειά τους καθώς πλέον είχαν χάσει την εμπιστοσύνη τους προς την κυβέρνηση.¹¹

Σε αυτό το πλαίσιο άρχισε να οργανώνεται σιγά σιγά και η ένοπλη αντίσταση στην ύπαιθρο. Ξεκίνησε με λίγες διάσπαρτες ομάδες το 1942, τα μέλη των οποίων αυξήθηκαν σε μεγάλο βαθμό το 1943. Ιδιαίτερα η συμμετοχή στον Ελληνικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Στρατό (ΕΛΑΣ) αυξήθηκε ραγδαία.¹² Όλη αυτή η αριθμητική υπεροχή του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ οδήγησε σε συρράξεις με την χωροφυλακή και τα στρατεύματα της κατοχής. Η χωροφυλακή και τα στρατεύματα κατοχής δεν ήταν επιθυμητά στην ύπαιθρο γιατί ο βασικός τους στόχος ήταν η επιβολή ελέγχου της

---

⁵ Πολυμέρης Βόγλης, *Η αδύνατη επανάσταση-Η κοινωνική δυναμική του εμφυλίου πολέμου*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2014, 44-45.

⁶ Στο ίδιο, 44.

⁷ Στο ίδιο, 44.

⁸ Στο ίδιο, 46-47.

⁹ Στο ίδιο, 46-47.

¹⁰ Γιώργος Μαργαρίτης, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, Τόμος 1, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2000, 57.

¹¹ Βόγλης, *Η αδύνατη επανάσταση-Η κοινωνική δυναμική του εμφυλίου πολέμου*, 46-47.

¹² Στο ίδιο, 47-48.

παραγωγής.¹³ Κύριο αντίπαλος του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ, ήταν ο ΕΔΕΣ. Το κράτος συνεχώς αποδυναμωνόταν με αποτέλεσμα η ένοπλη αντίσταση να αναπτύσσεται και να εναντιώνεται στην κρατική εξουσία.¹⁴ Το κράτος, απαντώντας σε όλη αυτή την κατάσταση σχημάτισε νέα ένοπλα σώματα με σκοπό την νουθεσία των αποστατών και την προστασία από τον κομμουνισμό.¹⁵

Η ανάπτυξη όλων αυτών των ενόπλων δυνάμεων είχε ιδιαίτερη ένταση στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας. Η καταστροφή των αγροτικών παραγωγών και εγκαταστάσεων, η πυρπόληση ολόκληρων χωριών, η καταστροφή των αποθεμάτων τροφίμων, είχαν στόχο να προκαλέσουν πρόβλημα στο κίνημα του ΕΛΑΣ ωθώντας τους κατοίκους να μεταβούν στα μεγάλα αστικά κέντρα ως πρόσφυγες.¹⁶ Παρόλα αυτά, η δράση της Αντίστασης είχε και πολλές εσωτερικές προστριβές και δεν ακολούθησε μια εντελώς ευθύγραμμη πορεία.¹⁷ Η ίδια η ένοπλη αντίσταση, δηλαδή η φυγή ομάδων ανθρώπων στα βουνά με σκοπό την συγκρότηση ενόπλων δυνάμεων, ερχόταν σε αντίθεση με την κοινωνική και πολιτική συγκρότηση του κράτους, που αναπόφευκτα θα οδηγούσε σε εμφύλιες διενέξεις.¹⁸

Η δράση του ΕΛΑΣ αλλά και του Εθνικού Δημοκρατικού Ελληνικού Συνδέσμου (ΕΔΕΣ) εντάθηκε και μέχρι το τέλος της κατοχής. Η επιθετική δράση και εξάπλωση των ανταρτών αντιμετωπίστηκε με την συγκέντρωση πολλών κατοχικών στρατευμάτων καθώς για την καταστολή του ΕΛΑΣ χρησιμοποιήθηκε πού σκληρή τακτική απέναντί του.¹⁹ Από τον Φεβρουάριο μέχρι και τον Μάιο του 1943, έγιναν προσπάθειες οργάνωσης κατασκόπων από τους Γερμανούς αρμόδιους, με σκοπό να μαζέψουν όσες περισσότερες πληροφορίες μπορούσαν για την δύναμη την δράση και τα σχέδια των ανταρτών ιδιαίτερα στις περιοχές της Φλώρινας και της Κοζάνης.²⁰ Τα ορεινά χωριά ήταν αυτά τα οποία βρέθηκαν κυρίως στο στόχαστρο καθώς αποτελούσαν τον βασικό χώρο δράσης των ανταρτών.²¹

---

¹³ Μαργαρίτης, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, 63

¹⁴ Στο ίδιο, 48.

¹⁵ Στο ίδιο, 48.

¹⁶ Στο ίδιο, 58-59.

¹⁷ Στο ίδιο, 62-63.

¹⁸ Στο ίδιο, 62.

¹⁹ Στο ίδιο, 49-50.

²⁰ Στράτος Δορδανός, *Αντίποινα των γερμανικών αρχών κατοχής στη Μακεδονία 1941-1944*, Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2002. 226-227.

²¹ Πολυμέρης Βόγλης, *Η αδύνατη επανάσταση-Η κοινωνική δυναμική του εμφυλίου πολέμου*, 50-51.

Η Δυτική Μακεδονία, αποτέλεσε έναν χώρο ο οποίος το διάστημα της κατοχής ήταν ιδιαίτερα διασπασμένος, εντός του οποίου κατοικούσαν πολλές και διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες. Η περιοχή δέχτηκε και λειτούργησε υπό τον έλεγχο τριπλής κατοχής από τις χώρες της Ιταλίας, της Γερμανίας και της Βουλγαρίας. Αποτελεί μια ιδιαίτερη περιοχή λόγω της γεωγραφικής της θέσης αφού βρισκόταν στα σύνορα με την Αλβανία και την Γιουγκοσλαβία.²² Μια από τις σημαντικότερες συνέπειες της κατοχής στην περιοχή αυτή, ήταν η διοικητική διχοτόμησή της, καθώς οι περιοχές της Φλώρινας, της Εορδαίας και της Κοζάνης πέρασαν στην γερμανική διοίκηση, ενώ οι περιοχές των Γρεβενών, του Βοΐου και της Καστοριάς, πέρασαν στα χέρια των Ιταλών.²³

Εκτός αυτού, στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο και ο βουλγαρικός παράγοντας καθώς από το 1923 και μετά στην περιοχή μετέβησαν πολλοί πρόσφυγες οι οποίοι λόγω των ζητημάτων που αφορούσαν την αποκατάστασή τους, οι σχέσεις τους με τους γηγενείς, ήταν αρκετά ταραγμένες.²⁴ Πρόκειται για μια περίοδο στην οποία οι διάφορες εθνοτικές ομάδες ήταν πολλές φορές αντίπαλες ή και συνεργάζονταν με τις κατοχικές αρχές, προς ικανοποίηση δικών τους συμφερόντων και ιδεολογιών.²⁵

Η γερμανική κατοχή στην περιοχή της Μακεδονίας, μέσω της καταστρατήγησης και αφαίρεσης όλων των πολιτικών ελευθεριών, είχε ως στόχο την δημιουργία μιας Νέας Τάξης.²⁶ Ένας από τους βασικούς στόχους ήταν ο έλεγχος των μεγάλων οδικών αξόνων προς την Ευρώπη, καθώς επίσης, και των λιμανιών και των αερολιμένων.²⁷ Επικρατούσε ένα καθεστώς έννομης βίας και εκμετάλλευσης των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας.²⁸ Οι ανάγκες των στρατών της κατοχής καλύπτονταν από την κατεχόμενη χώρα και ολόκληρη η παραγωγή των τροφίμων, είχε στόχο την κάλυψη των αναγκών αυτών.²⁹ Οι Έλληνες αναγκάζονταν να

---

²² Αθανάσιος Καλλιανιώτης, «Οι Πρόσφυγες στην Δυτική Μακεδονία (1941-1946)», Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2007, 57.

²³ Σοφία Ηλιάδου-Τάχου, κ.α. (επιμ.), *Κατοχή και Εμφύλιος στη Δυτική Μακεδονία*, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2019, 188.

²⁴ Σοφία Ηλιάδου-Τάχου, *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία 1941-1944*, 14.

²⁵ Ιωάννης Κολιόπουλος, *Λεηλασία Φρονημάτων Α΄, Το Μακεδονικό ζήτημα στην κατεχόμενη Δυτική Μακεδονία, 1941-1944*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1995.

²⁶ Στο ίδιο, 22.

²⁷ Στο ίδιο, 31.

²⁸ Στο ίδιο, 22.

²⁹ Στο ίδιο, 27.

διαθέτουν τα αποθέματα και την παραγωγή τους στην διάθεση των κατακτητών ως προς όφελος της γερμανικής πολεμικής οικονομίας. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, η γερμανική διοίκηση πέρασε σε στρατολόγηση των εργατών και σε περιπτώσεις απειθαρχίας εφαρμόστηκε το γερμανικό δίκαιο με επιβολή θανατικών ποινών, βασανιστηρίων και ομηριών.³⁰

Η διάλυση του κράτους, η έλλειψη εμπιστοσύνης στην λειτουργία των θεσμών σε συνδυασμό με την πείνα και την τρομοκρατία οδήγησαν στην δημιουργία της Αντίστασης. Στην Δυτική Μακεδονία, οι πρώτες ομάδες ανταρτών θα κάνουν την εμφάνισή τους το 1942 με αρχές του 1943.³¹ Στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας και ιδιαίτερα της Φλώρινας, τα πράγματα ήταν λίγο πιο δύσκολα λόγω της έντονης γερμανικής παρουσίας. Η Αντίσταση αντιμετωπίστηκε με δυσπιστία από τους σλαβόφωνους οι οποίοι δεν εμπιστεύονταν το ελληνικό στοιχείο.³² Αυτή ακριβώς την δυσπιστία εκμεταλλευτήκαν οι κατοχικές αρχές προσπαθώντας να κατευθύνουν τα τμήματα του πληθυσμού εναντίον τους.

Καθοριστικός παράγοντας που λειτούργησε στην πορεία των εξελίξεων υπήρξε η βουλγαρική προπαγάνδα.³³ Τα βασικά χαρακτηριστικά της βουλγαρικής διοίκησης ήταν η στελέχωση των υπηρεσιών μόνο με Βούλγαρους και η προσπάθεια αύξησης του βουλγαρικού πληθυσμού.³⁴ Εκμεταλλευόμενοι την ανομία και την δύσκολη οικονομική κατάσταση της περιοχής, δημιουργήθηκε η Βουλγαρική λέσχη Θεσσαλονίκης, με στόχο την προσπάθεια οι σλαβόφωνοι της περιοχής να καταγραφούν ως “Βούλγαροι”. Σαν κίνητρο σε αυτό το εγχείρημα ήταν η παραχώρηση κάποιων προνομίων όπως τρόφιμα κ.α.³⁵ Στόχος της κίνησης αυτής ήταν το να ασκηθεί πίεση από τις βουλγαρικές αρχές προς τους Γερμανούς συμμάχους τους, ως προς το ότι στην πραγματικότητα οι σλαβόφωνοι της περιοχής ήταν Βούλγαροι. Απώτερος στόχος ήταν κατ’ επέκταση η περιοχή να παραχωρηθεί στην Βουλγαρία.³⁶

---

³⁰ Στο ίδιο, 27.

³¹ Μαργαρίτης, *Από την ήττα στην εξέγερση*, Ελλάδα: Άνοιξη 1941-φθινόπωρο 1942, Αθήνα: Ο Πολίτης, 1993, 199-209.

³² Στο ίδιο, 185-190.

³³ Κολιόπουλος, *Λεηλασία Φρονημάτων Α΄*, 36-39.

³⁴ Ηλιάδου-Τάχου, *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία 1941-1944*, 51.

³⁵ Στο ίδιο, 38.

³⁶ Στο ίδιο, 38-40.

Σε γενικότερο πλαίσιο, η αντιμετώπιση εναντίον των Γερμανών, των Ιταλών αλλά και των Βούλγαρων μειώθηκε λόγω των συνεχών συγκρούσεων ανάμεσα στις αντιστασιακές οργανώσεις. Έτσι προετοιμάστηκε το έδαφος και για την έναρξη του εμφυλίου πολέμου η οποία ξεκίνησε με την απελευθέρωση της χώρας.

3.2 Οι συνθήκες του Εμφυλίου στην Δυτική Μακεδονία

Ο ελληνικός εμφύλιος εξελίχθηκε και λειτούργησε στην Ελλάδα στο πλαίσιο της τότε κοινωνικής και πολιτικής κατάστασης που επικρατούσε στην χώρα.³⁷ Οι εξελίξεις των προηγούμενων ετών, οι πολιτικές και κοινωνικές αλλαγές που συντελέστηκαν με την άφιξη των προσφύγων, ωθούσαν την χώρα και τους Έλληνες να ομογενοποιηθούν και να γίνουν μια ενιαία κοινωνία.³⁸ Οι υποδομές στις πόλεις έπρεπε να φτιαχτούν από την αρχή λόγω των καταστροφών που είχαν προηγηθεί. Στην ύπαιθρο, η κατάσταση κήταν εξαιρετικά δύσκολη καθώς μερικές περιοχές έπρεπε να αναδιαμορφωθούν από την αρχή για να φιλοξενηθούν οι άνθρωποι που στάλθηκαν εκεί.³⁹

Η ύπαρξη και οι συνεχείς συρράξεις των αντιστασιακών οργανώσεων οδήγησαν την χώρα σε εμφύλια σύρραξη αμέσως μετά την απελευθέρωσή της. Τα «Δεκεμβριανά» του 1944 ήταν η εκκίνηση με την υπογραφή της Συμφωνίας της Βάρκιζας το 1945 η οποία όριζε ότι ο ΕΛΑΣ έπρεπε να παραδώσει τον οπλισμό του. Έτσι η χώρα χωρίστηκε σε αριστερούς και μη.⁴⁰ Μέσα από την πίεση δεξιών οργανώσεων, στην ύπαιθρο σημειώθηκε αύξηση των αριστερών ομάδων κάτι το οποίο οδήγησε σε έναν συνεχόμενο κύκλο βίας.

Η περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, αποτέλεσε και κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου βασικό πεδίο στο οποίο λάμβαναν χώρα οι εμφύλιες συγκρούσεις μέχρι την λήξη του πολέμου το 1949.⁴¹ Η τοπική εξουσία, έτσι όπως διαμορφώθηκε έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο ως προς την οικονομική και κοινωνική λειτουργία της κάθε περιοχής. Οι πρόεδροι των κοινοτήτων της εαμικής περιόδου,

---

³⁷ Μαργαρίτης, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, 52.

³⁸ Στο ίδιο, 53.

³⁹ Στο ίδιο, 54.

⁴⁰ Στο ίδιο, 68-75.

⁴¹ Ηλιάδου-Τάχου, *Κατοχή και Εμφύλιος στη Δυτική Μακεδονία*, 183.

αντικαταστάθηκαν από άλλους οι οποίοι έπρεπε να ανήκουν στην εθνικόφρονα παράταξη.⁴²

Όλη αυτή η ένοπλη στρατιωτική αντιπαράθεση πραγματοποιήθηκε κυρίως στην ύπαιθρο και τις επαρχιακές πόλεις.⁴³ Η συγκέντρωση των δυνάμεων της Αριστεράς στην ύπαιθρο, έφερε προβλήματα στην επικοινωνία ανάμεσα σε αυτούς που βρίσκονταν στα βουνά και με τα κέντρα αποφάσεως της Αριστεράς τα οποία βρίσκονταν στην πόλη.⁴⁴ Οι ένοπλες αυτές ομάδες των βουνών έπαιρναν συνεχώς μαχητικές πρωτοβουλίες εναντίον στους εκπροσώπους την Δεξιάς. Ο αριθμός των διωκόμενων συνεχώς αυξανόταν καθώς ανέβαιναν στα βουνά για να ανασυνταχθούν και να γλυτώσουν από κατηγορίες που τους βάραιναν, να γλυτώσουν πολλές φορές δηλαδή από εκτελέσεις και εξορίες.⁴⁵ Η προπαγάνδα που συνεχίστηκε στην περιοχή λόγω των σλαβόφωνων ολοένα και οξυνόταν με αποτέλεσμα να εντείνει ακόμα περισσότερο την ήδη ταραγμένη κατάσταση.

Το πέρασμα από την κατοχή στον Εμφύλιο, βρήκε την περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας σε πολύ άσχημη οικονομική κατάσταση. Σε όλη την ευρύτερη περιοχή, υπήρχαν όλων των ειδών τα προβλήματα που δυσχέραιναν την καθημερινότητα των κατοίκων.⁴⁶ Τα κατεστραμμένα σπίτια, η έλλειψη στέγασης και ο υποσιτισμός ήταν τα βασικότερα. Οι παραγωγικές δυνάμεις της υπαίθρου ήταν δυσχεστευμένες καθώς ένιωθαν ότι έναντι αυτών το κοινωνικό σύστημα ευνοούσε άλλες κοινωνικές ομάδες.⁴⁷

Οι συγκρούσεις ήταν πολλές και ισχυρές σε όλες τις περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας καθώς υπήρχαν συνεχώς νέες συμπλοκές, συμμαχίες και ανταγωνισμοί για την ικανοποίηση συμφερόντων.⁴⁸ Από το φθινόπωρο του 1946 μέχρι και την άνοιξη του 1947, ο ΔΣΕ είχε τον έλεγχο αρκετών ορεινών περιοχών ενώ η κυβέρνηση από την άλλη είχε τον έλεγχο κωμοπόλεων, πόλεων και επικοινωνιακών κόμβων.⁴⁹ Πρώτος στόχος λοιπόν, η διάλυση των οργανωτικών δομών του ΚΚΕ στην επαρχία

---

⁴² Μαργαρίτης, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, 190.

⁴³ Στο ίδιο, 206.

⁴⁴ Στο ίδιο, 207.

⁴⁵ Στο ίδιο, 207-208.

⁴⁶ Στο ίδιο, 325.

⁴⁷ Στο ίδιο, 211.

⁴⁸ Ραϋμόνδος Αλβανός, «Κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές συμπεριφορές στην περιοχή της Καστοριάς (1922-1949)», Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 198.

⁴⁹ Βόγλης, *Η αδύνατη επανάσταση-η κοινωνική δυναμική του εμφυλίου πολέμου*, 292-293

με επιχειρήσεις εκκαθάρισης και μετακίνησης πληθυσμών.⁵⁰ Οι πόλεις δεν επηρεάστηκαν σε τόσο μεγάλο βαθμό από τις συρράξεις αυτές, ίσως γιατί οι αστοί διατηρούσαν μεταξύ τους καλύτερους διαύλους επικοινωνίας. Στην περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας, ιδιαίτερα σε αυτή την Κοζάνης, η πόλη έγινε χώρος υποδοχής προσφύγων και πυροπαθών.⁵¹ Η μετατροπή μιας πόλης σε διαφιλονικούμενη ζώνη, όπως συνέβαινε σε πολλές περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, ανάμεσα στους αντάρτες και τις κυβερνητικές δυνάμεις, είχε αντίκτυπο στους κατοίκους οι οποίοι γίνονταν επιφυλακτικοί ανάμεσα και στις δυο παρατάξεις.⁵²

3.3 Οι συνθήκες σε Φλώρινα και Κοζάνη

Η είσοδος της χώρας και κατ' επέκταση της Φλώρινας, στον Ελληνοϊταλικό Πόλεμο, ξεκίνησε με την κατάρρευση του Αλβανικού μετώπου, οπότε και οι Γερμανοί εισέβαλλαν στην Ελλάδα με στόχο την κατάκτησή της. Αφού πλέον η περιοχή βρισκόταν υπό κατάληψη, η γερμανική στρατιωτική διοίκηση προχώρησε στην ίδρυση των γερμανικών φρουραρχειών της Έδεσσας και της Φλώρινας.⁵³ Ο έλεγχος της γενικότερης περιοχής και συγκεκριμένα της Φλώρινας, ήταν καίριας σημασίας για τους Γερμανούς καθώς είχε γεωπολιτική αξία, αφού εξυπηρετούσε τον έλεγχο των οδικών αξόνων προς την Ευρώπη.⁵⁴ Οι Γερμανοί είχαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον προς την πόλη αυτή, διότι ήθελαν να έχουν υπό την εξουσία της την οδό Θεσσαλονίκης - Μοναστηρίου μέσω της οποίας θα γινόταν η μετακίνηση των εφοδίων από την Ελλάδα προς την Ευρώπη αλλά και το αντίστροφο.

Αφού οι γερμανικές αρχές είχαν πλέον καταλάβει την πόλη της Φλώρινας, απευθείας αυτό σηματοδότησε την δημιουργία του γερμανικού φρουραρχείου της πόλης. Εκδόθηκαν ανακοινώσεις και διαγγέλματα με διαταγές ως προς την λειτουργία της πόλης. Απαγορευόταν η λεηλασία των στρατιωτικών αποθηκών και οι παραβάτες απειλούνταν με τουφεκισμό.⁵⁵ Ακόμα και με τις προσπάθειες της γερμανικής

---

⁵⁰ Στο ίδιο, 292-293

⁵¹ Θανάσης Καλλιανιώτης, Θ., *Μεσοπόλεμος, Κατοχή και Εμφύλιος στην περιοχή της Κοζάνης*. Πρακτικά Β' Συνεδρίου Τοπικής ιστορίας 27-30 Σεπτ. 2012, Κοζάνη, 2014.

⁵² Βόγλης, *Η αδύνατη επανάσταση-η κοινωνική δυναμική του εμφυλίου πολέμου*, 294

⁵³ Ηλιάδου-Τάχου, *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία*, 32.

⁵⁴ Στο ίδιο, 31.

⁵⁵ Στο ίδιο, 33.

διοίκησης να δώσει την δυνατότητα στους κατοίκους να πετύχουν τους στόχους τους, γενικά είναι φανερό ότι διατηρούσε το δικαίωμα να επέμβει ανά πάσα στιγμή και να προτάξει τα δικά της συμφέροντα.⁵⁶

Σε παράλληλο χρόνο, οι Βούλγαροι απέκτησαν νέες βλέψεις για την Ελλάδα. Εισέβαλαν στις σλαβικές περιοχές των Σκοπίων αλλά και στις περιοχές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Η εισβολή αυτή ήταν δύσκολη και καθ' όλη την διάρκεια αιματηρή. Στόχος ήταν ο εκβουλγαρισμός των κατοίκων κυρίως της Θεσσαλονίκης και της Φλώρινας, κάτι το οποίο προωθήθηκε μέσω της βουλγαρικής λέσχης Θεσσαλονίκης. Στόχος της λέσχης αυτής, ήταν επισπεύδοντας τις γραφειοκρατικές διαδικασίες, να διανείμει σε αυτούς που το επιθυμούσαν ειδικά δελτία με τα οποία θα αναγράφονταν ως Βούλγαροι.⁵⁷ Η προπαγάνδα αυτή, ήταν πιο έντονη κυρίως τους πρώτους μήνες της κατοχής. Βασική ιδέα της προσπάθειας αυτής ήταν η δημιουργία μιας αυτόνομης Μακεδονίας, συμπεριλαμβανομένης και της ελληνικής. Η προσπάθεια αυτή ενισχύθηκε και από την δημιουργία της «ΟΧΡΑΝΑ», αστυνομικής οργάνωσης που αποτελούνταν από 1600 βουλγαρίζοντες, η οποία προπαγάνδιζε το όραμα της «ανεξάρτητης Μακεδονίας» με απώτερο σκοπό την υπερίσχυση και επιβολή του βουλγαρισμού.⁵⁸

Η ηγεσία του ΚΚΕ, αντιλαμβανόμενη την ανησυχία του πληθυσμού σχετικά με την αλλαγή των συνόρων, προέβη στην δημιουργία του SNOF, Σλαβομακεδονικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο. Κύριος στόχος του αποτελεί η μεταστροφή των σλαβόφωνων που συνεργάζονταν με τις κατοχικές δυνάμεις και η ένταξή τους στο μέτωπο αυτό. Δημιουργήθηκε ως αντίποδας της ΟΧΡΑΝΑ, με σκοπό την καλλιέργεια της Σλαβομακεδονικής ταυτότητας ως μέσω καταπολέμησης του φιλοβουλγαρισμού.⁵⁹

Η κατάληψη της Κοζάνης από τους Γερμανούς έγινε στις 16 Απριλίου 1941. Η κατάσταση της κατάληψης αυτής επανέφεραν την περιοχή σε συνθήκες που είχε βιώσει το 1910. Έγινε υποχρεωτική η απαγόρευση της κυκλοφορίας από τις 9 το βράδυ ως τις 5 το πρωί. Συνθήκες πρωτόγνωρες για τους νεότερους, ωστόσο γνώριμες στους παλαιότερους.⁶⁰ Η διαβίωση των κατοίκων ήταν εξαιρετικά δύσκολη καθώς έπρεπε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των Γερμανών με την καταβολή φόρων και

---

⁵⁶ Στο ίδιο, 34.

⁵⁷ Κολιόπουλος, *Λεηλασία Φρονημάτων Α'.*

⁵⁸ Κολιόπουλος, *Λεηλασία Φρονημάτων Α'.*

⁵⁹ Στο ίδιο.

⁶⁰ Καλλιανιώτης, *Μεσοπόλεμος, Κατοχή και Εμφύλιος στην περιοχή της Κοζάνης.*

γενικότερα σε κάθε τι που ζητούσαν οι Γερμανοί όπως για παράδειγμα είδη ρουχισμού, μάλλινων υφασμάτων για την αρωγή του Γερμανού στρατιώτη. Το ίδιο έκανε σε γενικές γραμμές και η οργάνωση των εθνικιστών της πόλης. Αυτές οι εισφορές και ο έρανος όμως στόχο είχαν κυρίως την διατήρηση του ελέγχου και την συνοχή των πολιτών.

Η κατοχή πολεμικών όπλων τιμωρούνταν με θανατική ποινή χωρίς καμία εξαίρεση, είτε επρόκειτο για νέους ή εφήβους, είτε για ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας. Οι Κοζανίτες, είχαν μια ελαφρώς πιο ευνοϊκή μεταχείριση από την Εθνικοσοσιαλιστική Οργάνωση της πόλης, η οποία τους έδινε για παράδειγμα κάποιες ειδικές άδειες για ταξίδια αρκετών ημερών. Η πολιτική αυτή, ήταν η αντίστιξη ως προς την πολιτική που χρησιμοποιούσε ο ΕΑΜ/ΕΛΑΣ για τους πολίτες που κυκλοφορούσαν εντός η εκτός από την ζώνη των ανταρτών.⁶¹ Ένα επιπρόσθετο χαρακτηριστικό της εποχής ήταν η έντονη λογοκρισία. Οι αντάρτες είχαν στην κατοχή τους ελάχιστα ραδιόφωνα και όχι σε καλή κατάσταση. Στο ίδιο κλίμα ακολούθησαν επιτάξεις χωριών και κτιρίων για την ποικίλες χρήσεις. Πολλά χωριά της υπαίθρου λεηλατήθηκαν και κάηκαν με αποτέλεσμα ένα μεγάλο κύμα πυροπαθών να καταλήξει στην πόλη.⁶²

3.4 Οι συνθήκες στην Καστοριά

Οι Γερμανοί, κατέλαβαν την Καστοριά στις 15 Απριλίου 1941 και διατήρησαν τον έλεγχο της μέχρι και τις 27 Ιουνίου 1941, όποτε και την παρέδωσαν στον έλεγχο των Ιταλών. Η ιταλική αυτή κατοχή είχε διάρκεια από τον Ιούνιο του 1941 έως τις 9 Σεπτεμβρίου του 1941. Οι ελληνικές αρχές διοίκησης ήταν σε πλήρη αποδιοργάνωση και δεν λειτουργούσαν. Οι Ιταλοί είχαν μεγάλες βλέψεις για την Καστοριά καθώς οραματίζονταν την ιδέα μιας μεγάλης Αλβανίας.⁶³ Μετά την έλευση των Ιταλών, οι παλιότερες μορφές διοίκησης επανήλθαν και επαναλειτούργησαν.⁶⁴ Κατά πως φαίνεται, υπό την γερμανική κατοχή, η πόλη είχε μεγαλύτερη ελευθερία κινήσεων, σε

---

⁶¹ Στο ίδιο, 478.

⁶² Στο ίδιο, 478-479.

⁶³ Ηλιάδου-Τάχου, *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία*, 40.

⁶⁴ Αλβανός, «Κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές συμπεριφορές στην περιοχή της Καστοριάς (1922-1949)».

σχέση με την ιταλική η οποία υποβάθμισε την ελληνική διοίκηση.⁶⁵ Δήμαρχος της πόλης διατελούσε ο Φιλόλαος Πηγεών, Μητροπολίτης ο Νικηφόρος και επιθεωρητής των δημοτικών σχολείων ο Περικλής Ηλιάδης.⁶⁶ Σε γενικές γραμμές η ιταλική διοίκηση χρησιμοποιούσε βάρβαρες πολιτικές καθώς προωθούσε την μαύρη αγορά. Οι αστυνομικές αρχές είχαν μειωμένες αρμοδιότητες καθώς έπρεπε για κάθε τους ενέργεια να ρωτούν πρώτα τους Ιταλούς.⁶⁷

Υπήρχε έντονη η παρουσία της βουλγαρικής προπαγάνδας καθώς σε ορισμένα χωριά αντέδρασαν στην επαναλειτουργία της Χωροφυλακής, η οποία ωστόσο φαίνεται ότι ήταν απόλυτα σε θέση να επιληφθεί της καταστάσεως και να επιβληθεί καταλλήλως.⁶⁸ Κατά την διάρκεια της Κατοχής, η Βουλγαρία και η Ιταλία ήταν σε σύγκρουση καθώς τα συμφέροντα τους ήταν εκ διαμέτρου αντίθετα. Έτσι, αυτό δημιούργησε πρόσφορο έδαφος ώστε οι Ιταλικές αρχές να έρθουν πιο κοντά με τις ελληνικές, ως τρόπο αντιμετώπισης του κοινού εχθρού.⁶⁹

Σε όλο το γενικότερο κλίμα της καταπίεσης και της υπονόμευσης υπό την κατοχή των Ιταλών, δεν άργησε να εμφανιστεί και η δράση των ανταρτών. Οι αρχές του 1943, ήταν η περίοδος όπου το ΕΑΜ ανέπτυξε έντονα την δράση του. Η βία που κατέκλυσε την περιοχή με τις μαζικές εκτελέσεις κρατουμένων με τουφεκισμό και άλλες βάρβαρες συμπεριφορές οδήγησαν στην αγανάκτηση και την πιο εντατική οργάνωση αντιστασιακών οργανώσεων.⁷⁰

Το πέρασμα στον Εμφύλιο ήταν εξαιρετικά δύσκολο, καθώς η κατοχική περίοδος είχε αφήσει ολόκληρη την Δυτική Μακεδονία σε πολύ δυσμενή οικονομική κατάσταση. Τα κυριότερα προβλήματα ήταν αυτά της πείνας, του υποσιτισμού και της εύρεσης στέγης.⁷¹ Ιδιαίτερες εντάσεις εμφανίστηκαν στις περιοχές της υπαίθρου της Καστοριάς, όπου γηγενείς και πρόσφυγες έρχονταν σε αντιπαράθεση σχετικά με τις εκτάσεις γης που τους παραχωρήθηκαν.⁷² Ο υπερπληθυσμός σε συνδυασμό με την μειωμένη γη ήταν αρκετός να δημιουργήσει πολλά προβλήματα, αν αναλογιστεί

---

⁶⁵ Ηλιάδου-Τάχου, *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία*, 42.

⁶⁶ Στο ίδιο, 40.

⁶⁷ Στο ίδιο, 44.

⁶⁸ Αλβανός, «Κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές συμπεριφορές στην περιοχή της Καστοριάς (1922-1949)», 199.

⁶⁹ Στο ίδιο, 203.

⁷⁰ Ηλιάδου-Τάχου, *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία*, 45.

⁷¹ Αλβανός, «Κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές συμπεριφορές στην περιοχή της Καστοριάς (1922-1949)», 325.

⁷² Στο ίδιο, 326.

κανείς και την γεωγραφική τοποθεσία της περιοχής ως προς την γονιμότητα του εδάφους.

Με την λήξη την κατοχικής εποχής, σε ολόκληρη την Ελλάδα αλλά ιδιαίτερα στην Καστοριά, υπήρχαν έντονες διώξεις του σλαβόφωνου πληθυσμού. Όλα τα μέτρα και οι πράξεις των ελληνικών αρχών είχαν ως στόχο τον διωγμό του μακεδονικού στοιχείου.⁷³ Επρόκειτο για ένα διάστημα τρομοκρατίας, διώξεων και αντιποίνων. Όπως παρουσιάζεται στην εφημερίδα Φωνή της Καστοριάς, βασική της θέση ήταν ο διωγμός όλων των σλαβόφωνων κατοίκων της περιοχής, ανεξάρτητα με τον εθνικό προσανατολισμό τον οποίο μπορεί να είχαν.⁷⁴

3.5 Οι συνθήκες στα Γρεβενά

Στις 12 Ιουνίου 1941, οι Ιταλοί εισβάλουν στα Γρεβενά. Οι Γερμανοί σταδιακά απομακρύνονται από την περιοχή, αφήνοντάς την στην επίβλεψη των Ιταλών. Η περιοχή των Γρεβενών είχε και αυτή τις ιδιαιτερότητές της. Στον χώρο αυτό, ήδη από την Τουρκοκρατία το 1860, είχε ξεκινήσει η ρουμανική προπαγάνδα, βάση της οποίας αποτελούσε η αρχή ότι οι κουτσόβλαχοι των περιοχών αυτών, ήταν απόγονοι των Ρουμάνων και κατ' επέκταση των Ρωμαίων.⁷⁵ Οι Ιταλοί, στις επεκτατικές τους βλέψεις, εκμεταλλευόμενοι αυτές τις συνθήκες, ανέπτυξαν την ιταλορουμανική προπαγάνδα. Η ομάδα αυτή των ρουμανιζόντων, από το τέλος του Α'Π.Π., κρατούσε γενικότερα μια ειρηνική στάση καθώς η επιρροή της και η δράση της ήταν περιορισμένη.⁷⁶

Ωστόσο, με την έναρξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου, πολλοί εξ αυτών διατήρησαν φιλοϊταλική στάση εξυπηρετώντας τα συμφέροντα του εχθρού, παρά των πατριωτών τους. Χαρακτηριστική προσωπικότητα, ο Αλκιβιάδης Διαμάντης, ο οποίος ήθελε να στρέψει τον προσανατολισμό όλου του βλαχόφωνου στοιχείου, προς το μέρος της Ιταλίας.⁷⁷ Ο ίδιος συνεργαζόταν με τους Ιταλούς, οι οποίοι του παρείχαν όλους τους απαραίτητους οικονομικούς και στρατιωτικούς πόρους, για

---

⁷³ Στο ίδιο, 329.

⁷⁴ Στο ίδιο, 322.

⁷⁵ Χρήστος Βήττου, *Τα Γρεβενά στην Κατοχή και στο αντάρτικο*, Θεσσαλονίκη: Γραφικές τέχνες Α.Ε., 2000, 93.

⁷⁶ Στο ίδιο, 93-94.

⁷⁷ Στο ίδιο, 117.

την επίτευξη των στόχων τους.⁷⁸ Τα ιταλικά στρατεύματα χρησιμοποιούσαν εξαιρετικά βάρβαρες συμπεριφορές προς τους κατοίκους της περιοχής και κυρίως των χωριών της υπαίθρου.⁷⁹

Παρ' όλα αυτά, η πλειονότητα των Ελλήνων βλαχόφωνων, αντέδρασε και καταπολέμησε όλες αυτές τις ανθελληνικές επιδιώξεις και δραστηριότητες των Ιταλών. Οι επιπτώσεις βέβαια στους κατοίκους ήταν έντονες και τραγικές. Πολλά σχολεία έκλεισαν και στην θέση τους στήθηκαν και λειτούργησαν ρουμάνικα. Πολλά χωριά τέθηκαν υπό διωγμό και πολλοί κάτοικοι δέχτηκαν σαν ποινή την εξορία από τον τόπο τους. Χωριά λεηλατήθηκαν και οι κάτοικοι βασανίστηκαν με τον χειρότερο τρόπο, ιδίως αυτοί οι οποίοι βοηθούσαν με παροχή εφοδίων και όποιον άλλο τρόπο τους μαχόμενους στρατιώτες στα βουνά της Πίνδου.⁸⁰

Η πρώτη ένοπλη αντιστασιακή οργάνωση δημιουργήθηκε στο χωριό του Σπηλαίου με καθαρά πατριωτικό χαρακτήρα. Αξίζει να σημειωθεί, ότι οι κάτοικοι στην παρούσα φάση δεν γνώριζαν την ύπαρξη των υπολοίπων μεγάλων αντιστασιακών οργανώσεων, ΕΑΜ, ΕΛΑΣ, ΕΔΕΣ κ.α., και για αρχηγό της ομάδας επέλεξαν τον Δημήτριο Χ. Βήττο.⁸¹ Στα Γρεβενά, λόγω της παρουσίας των Ιταλών η δουλειά της οργάνωσης ήταν αρκετά δύσκολη και απαιτούσε αρκετή προσοχή και μυστικότητα. Ανάμεσα στον λαό υπήρχαν και πράκτορες των αντιπάλων και για αυτό τον λόγο κάθε πράξη έπρεπε να ναι καλά μελετημένη.⁸²

Μετά την απελευθέρωση, οι ζημιές και οι καταστροφές που υπέστηκε ο ελλαδικός χώρος, συμπεριλαμβανομένων και τον Γρεβενών, ήταν τεράστιες. Η οικονομική ζωή του τόπου ήταν σε πολύ άσχημη κατάσταση εξ' αιτίας των λεηλασιών και των εμπρησμών. Το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού είχε μείνει χωρίς στέγη και πόρους ώστε να αντλήσει τα προς το ζην.⁸³ Ο ανταρτοπόλεμος κατά την περίοδο του Εμφυλίου συνέβαλε στην χειροτέρευση των πραγμάτων. Στις 21 Σεπτεμβρίου, το χωριό της Δεσκάτης αποτελούσε σημαντικό σημείο στηρίγματος, το οποίο λόγω της θέσης του έπρεπε να καταληφθεί από τους αντάρτες. Γίνονταν συνεχείς επιθέσεις κατά των σταθμών της Χωροφυλακής, ωστόσο για αυτό το εγχείρημα οι αντάρτες πραγματοποίησαν μια πιο συστηματική και επιθετική

---

⁷⁸ Στο ίδιο, 94.

⁷⁹ Στο ίδιο, 149.

⁸⁰ Στο ίδιο, 98.

⁸¹ Στο ίδιο, 165.

⁸² Κυρατζόπουλος, *Δυτική Μακεδονία, Η Ελεύθερη Ελλάδα της Κατοχής*, 233.

⁸³ Βήττου, *Τα Γρεβενά στην Κατοχή και στο αντάρτικο*, 355.

επιχείρηση,⁸⁴ η οποία πολλές φορές συνοδευόταν από λεηλασίες, αρπαγές περιουσιών, δολοφονίες ιερωμένων, προέδρων κοινοτήτων καθώς και απλών πολιτών.

4. Κεφάλαιο 3^ο – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ενότητα 1η

4.1.1 Ερυθρός Σταυρός - Το ανθρωπιστικό κίνημα

Η δράση του Ερυθρού Σταυρού ξεκίνησε στο πλαίσιο του κινήματος του ανθρωπισμού, σε μια προσπάθεια της ανθρωπότητας να αντιμετωπίσει και να δαμάσει τα όρια του ανθρωπίνου πόνου. Η έκφραση και εκδήλωση αυτών των ανθρωπιστικών κινήσεων πέρασαν μέσα από μια εξελικτική πορεία η οποία ήταν σε εξάρτηση με τις συνθήκες της κάθε περίπτωσης. Δεν είναι σύμπτωση, ότι μεγάλη έμφαση στον τομέα του ανθρωπισμού δόθηκε έπειτα από τις μεγαλύτερες καταστροφές της ιστορίας. Το κίνημα αυτό κορυφώνεται με την δημιουργία του Ερυθρού Σταυρού και με τις αλλαγές που επέφερε στο κοινωνικό προσκήνιο.⁸⁵

Σημαντική είναι η συμβολή του φιλόσοφου και ανθρωπιστή, Jean Jacques Rousseau, ο οποίος σημάδεψε έντονα την πορεία του ανθρωπιστικού κινήματος, με το έργο του «Κοινωνικό Συμβόλαιο». Στο έργο αυτό διατυπώνονται αρχές οι οποίες προάγουν την θέση ότι ο πόλεμος δεν είναι μεταξύ των ανθρώπων αλλά μεταξύ των κρατών. Τα άτομα δεν είναι ουσιαστικά εχθροί, παρά μόνο ως στρατιώτες σε συνθήκες πολέμου. Ως απλοί πολίτες, έξω από τα πλαίσια του πολέμου, δεν υπάρχει λόγος για ανάπτυξη εχθρικής συμπεριφοράς και δεν έχουν δικαίωμα για αφαίρεση της ζωής. Αυτή η τόσο απλή και κατανοητή αρχή, αποτέλεσε την βάση για την εξέλιξη του ανθρωπισμού. Έγινε δεκτή από το σύνολο της Διεθνούς Κοινότητας, και στηριζόταν στο ότι όλες οι εχθροπραξίες δεν πρέπει να έχουν για κανένα λόγο στόχο

---

⁸⁴ Στο ίδιο, 359.

⁸⁵ Σώμα εθελοντών Σαμαρειτών και διασώζοντων, *Ερυθρός Σταυρός, Θεμέλιο του ανθρωπισμού*, 1^η έκδ, Πάτρα: 2008.

τον άμαχο πληθυσμό αλλά μόνο τις ένοπλες δυνάμεις και να στρέφονται μόνο εναντίον αυτών.⁸⁶

Επόμενο σταθμό στην εξέλιξη του ανθρωπισμού, αποτέλεσε ο Αμερικάνος καθηγητής Francis Lieber, ο οποίος ήταν ο πρώτος που θεσμοθέτησε ένα σύνολο κανόνων και ο οδηγιών στο πλαίσιο του Δικαίου του πολέμου. Κατέγραψε μια σειρά οδηγιών προς όλους τους διοικητές των στρατευμάτων στη διάρκεια της μάχης του Αμερικανικού Εμφυλίου. Το σύνολο των οδηγιών αυτών έμειναν στην ιστορία ως “κώδικας Lieber”, και εκδόθηκαν έπειτα από παρότρυνση του προέδρου Λίνκολν.

Ένας πόλεμος σταθμός, ο οποίος ανάγκασε την ανθρωπιστική δράση να αναπτυχθεί ακόμα περισσότερο ήταν ο Κριμαϊκός (1853-1856), ο οποίος καταδείκνυε την πιο βίαια μορφή των ανθρώπων με καταστροφικές συνέπειες. Με την λήξη του πολέμου αυτού και λόγω της ανυπολόγιστης ζημιάς που είχε προκληθεί, οι κυβερνήσεις της Ρωσίας και της Αγγλίας πήραν ριζικές αποφάσεις για την αναδιαμόρφωση της στρατιωτικής τους οργάνωσης και προέβησαν στην λήψη αποφάσεων σχετικά με την δημιουργία ειδικών στρατιωτικών μονάδων. Προσωπικότητα η οποία ξεχώρισε, αποτελεί η Έλενα Παβλόβνα της Βύρντεμβέργης, η οποία δραστηριοποιήθηκε ως προς την συσπείρωση αδελφών αοσοκόμων, κάτι το οποίο άνοιξε τον δρόμο για την δημιουργία του ρωσικού Ερυθρού Σταυρού. Τέλος η μάχη του Σολφερίνο και η εμφάνιση και δράση του Ερρίκου Ντυνάν, σηματοδοτήσε μια νέα περίοδο αλλαγών και αναδιαμορφώσεων ιδεών για το ανθρωπιστικό κίνημα με σκοπό τον περιορισμό του πόνου και την αντιμετώπιση του πολέμου και των δεινών με περισσότερη ανθρωπιά.⁸⁷

Το κίνημα του ανθρωπισμού ολοκληρώθηκε με την υπογραφή της συνθήκης της Γενεύης, η οποία αποτέλεσε τον προπάτορα όλων των εξελίξεων στον τομέα αυτό. Οι διασκέψεις της Χάγης του 1899 και του 1907 αποτελούν συνακόλουθο αποτέλεσμα της πρώτης συνθήκης της Γενεύης. Σύμφωνα με τις αρχές των διασκέψεων αυτών, όλοι οι αιχμάλωτοι των αντίπαλων μεριών του πολέμου, ανάμεσά τους ασθενείς και τραυματίες, θα θεωρούνταν πλέον αιχμάλωτοι πολέμου και θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται με βάση τις αρχές τους ανθρωπισμού.⁸⁸

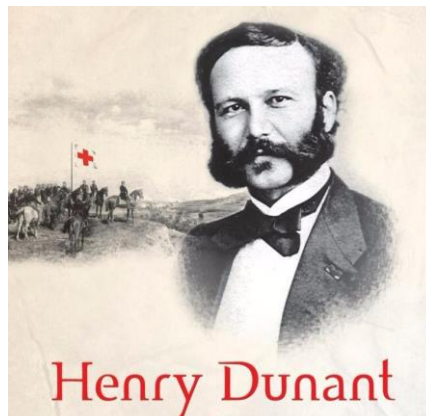
⁸⁶ Στο ίδιο, 16.

⁸⁷ Στο ίδιο, 16.

⁸⁸ Κωνσταντίνος Π. Χορτάτος, *Το νέο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των ενόπλων συγκρούσεων και τα εγκλήματα πολέμου*, Αθήνα- Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σακκουλάς, 2003, 28.

4.1.2 Ερυθρός Σταυρός – Το ξεκίνημα

Πατέρας του κινήματος του Ερυθρού Σταυρού, θεωρείται ο ουμανιστής και υπερασπιστής του δικαίου και της αλληλεγγύης, Ερρίκος Ντυνάν. Γεννημένος το 1828, ήταν μυημένος από νωρίς στην φιλανθρωπία, καθώς η οικογένεια του λειτουργούσε κατ' αυτόν τον τρόπο και τον είχε μυήσει σε αυτές τις αξίες. Σε αυτό το πλαίσιο, σε πολύ μικρή ηλικία, με μια παρέα από φίλους θα επιχειρήσουν να ανοίξουν έναν σύλλογο με σκοπό να προσφέρουν βοήθεια σε αυτούς που την χρειάζονται.⁸⁹

Η μάχη-σταθμός στην ζωή του Ντυνάν, η οποία πυροδότησε και όλη την φιλανθρωπική του δράση, ήταν η μάχη του Σολφερίνο. Ο ίδιος, έχοντας επαγγελματικά κίνητρα, βρέθηκε στην Αλγερία, όπου εν τέλει συνάντησε πολλά προβλήματα γραφειοκρατίας σχετικά με τον αλευρόμυλο που είχε κατασκευάσει. Για τον λόγο αυτό, επέστρεψε στην Γενεύη και έπρεπε να έρθει σε επαφή με τον Ναπολέοντα τον Τρίτο.⁹⁰ Ο αυτοκράτορας όμως απουσίαζε στην Βόρεια Ιταλία, όπου και παρακολουθούσε την μάχη μεταξύ των Γαλλοσαρδηνίων με τους Αυστριακούς. Έτσι, χωρίς να το θέλει βρέθηκε παρόν στην πολύ αιματηρή αυτή διαμάχη η οποία έμελλε να αλλάξει όλη του την ζωή.⁹¹

Η μάχη αυτή είναι εκ των πιο τραγικών της ιστορίας καθώς 37.000 στρατιώτες έχασαν την ζωή τους. Πλήθος τραυματισμένων υπέφεραν στο έλεος του πόνου και των συνθηκών καθώς οι ιατρικές υπηρεσίες ήταν ανύπαρκτες, με αποτέλεσμα να μην μπορεί κανένας να τους προσφέρει κανενός είδους αρωγή. Όλη αυτή η κτηνωδία, ιδιαίτερα των τραυματιών στρατιωτών, οι οποίοι υπό άλλες συνθήκες θα μπορούσαν να σωθούν οδήγησε σε μια συνολική προσπάθεια

⁸⁹ Ντίνα Βλάχου, *Ερρίκος Ντυνάν, Ο ιδρυτής του Ερυθρού Σταυρού*, Αθήνα: Παπαδημητρίου, 2001, 16.

⁹⁰ Στο ίδιο, 15.

⁹¹ Στο ίδιο, 24.

εφαρμογής των ανθρωπιστικών αρχών, με αποτέλεσμα την δημιουργία του Ερυθροσταυρικού κινήματος.

Όλος αυτός ο πόνος που αντίκρυσε, του έδωσε μια καινούρια προοπτική και μόλις επέστρεψε στην Γενεύη, έγραψε το βιβλίο του *Μια ανάμνηση από το Σολφερίνο*, το οποίο εκδόθηκε το 1862. Στο βιβλίο αυτό εξιστορεί ό,τι είδε στην εμπειρία του αυτή με σκοπό να ευαισθητοποιήσει όλο τον κόσμο να ενδιαφερθεί για την αντιμετώπιση και τον περιορισμό της δίνης από αφήνει ένας πόλεμος. Αυτό που επιζητούσε μέσα από αυτό του το εγχείρημα ήταν κάθε κράτος να αναλάβει την πρωτοβουλία να οργανώσει από ένα εθελοντικό σώμα το οποίο θα είναι παρόν στις μάχες συνοδεύοντας τις ένοπλες δυνάμεις. Επιπροσθέτως, επεδίωκε να συγκληθεί ένα διεθνές συνέδριο στο οποίο θα καταγράφονταν οι κανόνες και τα όρια τα οποία θα προστατεύουν το σώμα των εθελοντών των νοσοκομείων, σε καιρό πολέμου.⁹²

4.1.3 Η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού και η Σύμβαση της Γενεύης

Με συμμάχους τους Γκουστάβο Μουανιέ, τον στρατηγό Γκιγιόμ-Ερρίκο Ντυφούρ, τον Δρ. Θεόδωρο Μωνουά και τον Δρ. Λούις Άπια, ίδρυσε την « Διεθνή Επιτροπή Βοήθειας στους τραυματίες», η οποία αργότερα μετονομάστηκε σε «Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού». Ωστόσο, αυτό που έπρεπε να διασφαλιστεί πρωτίστως ήταν η ασφάλεια και ουδετερότητα των τραυματιών και αυτών που θα τους φρόντιζαν, από τα πυρά του πολέμου. Να εξασφαλιστεί η προστασία τους εν καιρώ πολέμου. Αυτό συνέβη με την υπογραφή της “Σύμβασης της Γενεύης”, η οποία συγκλείστηκε από την ελβετική κυβέρνηση, παροτρύνοντας 12 αντιπροσώπους χωρών να παραστούν και να υπογράψουν ένα καταστατικό συνθήκης το οποίο είχε επιμεληθεί η Διεθνής Επιτροπή.⁹³

Η υπογραφή της συνθήκης αυτής αποτέλεσε τεράστιο επίτευγμα για την πορεία του ανθρωπισμού και του Δικαίου. Μέχρι τότε υπήρχε η αντίληψη ότι το Δίκαιο και ο πόλεμος

---

⁹² Στο ίδιο, 55.

⁹³ Σώμα εθελοντών Σαμαρειτών και διασώζωντων, *Ερυθρός Σταυρός, Θεμέλιο του ανθρωπισμού*.

Άρθρο 1

Τα ασθενοφόρα και τα στρατιωτικά νοσοκομεία θα αναγνωρίζονται ως ουδέτερα και, ως τούτα, θα προστατεύονται και θα χρήζουν σεβασμού από τους εμπόλεμους όσο αυτά στεγάζουν τραυματισμένους και αρρώστους. Η ουδετερότητα τους θα παύει όταν αυτά καταλαμβάνονται από στρατιωτική δύναμη.

Άρθρο 2

Το προσωπικό των νοσοκομείων και των ασθενοφόρων, περιλαμβανομένου και των αξιωματικών εφοδιασμού και ιατρικών, διαχειριστικών και μεταφορικών υπηρεσιών, και των στρατιωτικών ιερέων θα χρήζουν της ίδιας ουδετερότητας όταν ασκούν τα καθήκοντά τους και όσο υπάρχουν ασθενείς να μεταφερθούν και να βοηθηθούν.

δεν πάνε μαζί, ότι το ένα αναιρεί το άλλο. Η υπογραφή της Σύμβασης αυτής λοιπόν, έφερε σημαντικές αλλαγές στις διεξαγωγές των πολέμων, στις συμπεριφορές προς τους στρατιώτες και τους τραυματισμένους. Τα στρατιωτικά νοσοκομεία, το προσωπικό τους καθώς και όλοι οι τραυματίες πολέμου, θεωρούνταν πλέον ουδέτεροι σε καιρό πολέμου διατηρώντας το δικαίωμα στην επιβίωση. Ως εκ τούτου, γίνεται σαφές ότι η υπογραφή της Σύμβασης της Γενεύης, είναι το πρώτο διεθνές εγχείρημα το οποίο ανοίγει τον δρόμο σε έναν κόσμο πιο ανθρώπινο με σεβασμό στον ίδιο τον άνθρωπο. Οι πόλεμοι, παρά την εκ των πραγμάτων βία που τους διέπει, αλλάξαν σημαντικά καθώς πλέον ορίζονται από κανόνες που τους απαγορεύουν να δείχνουν την βαρβαρότητα τους και στους αμάχους. Η σύμβαση αποτελείται από δέκα άρθρα μέσα από τα οποία γνωστοποιείται σε όλες τις χώρες που συμμετέχουν ποια είναι η σωστή τακτική που πρέπει να ακολουθούν από δω και πέρα.

4.1.4 Θεμελιώδεις αρχές του Ερυθρού Σταυρού

Το κίνημα του Ερυθρού Σταυρού αποτέλεσε ορόσημο στην εξέλιξη του ανθρωπισμού και η τεκμηρίωση του μέσω της Συνθήκης της Γενεύης επισφράγισε την σπουδαιότητα αυτή. Το κίνημα αυτό λειτούργησε και εξακολουθεί να λειτουργεί υπό τον προσανατολισμό κάποιων βασικών αρχών, με βάση τις προδιαγραφές του ανθρωπιστικού δικαίου και τις αποφάσεις των Διεθνών Διασκέψεων. Οι αρχές αυτές είναι ο ανθρωπισμός, η αμεροληψία, η ουδετερότητα, η ανεξαρτησία, ο εθελοντισμός, η ενότητα και η παγκοσμιότητα.

- Ανθρωπισμός: “Το Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, που δημιουργήθηκε από την επιθυμία παροχής βοήθειας χωρίς διάκριση στους τραυματίες του πεδίου της μάχης, προσπαθεί, υπό την διεθνή και εθνική του ιδιότητα, να προλάβει και να ανακουφίσει τον πόνο οπουδήποτε πιθανόν ευρεθεί. Σκοπός του είναι να προστατεύει τη ζωή και την υγεία και να εξασφαλίζει τον σεβασμό προς τον άνθρωπο. Προάγει την αμοιβαία κατανόηση, φιλία, συνεργασία και διαρκή ειρήνη μεταξύ των λαών.”⁹⁴

Με την αρχή του ανθρωπισμού καθίσταται σαφής η σημασία της ανθρωπιστικής δράσης και η αξία της προστασίας της ανθρώπινης ζωής υπό οποιεσδήποτε συνθήκες.

**Βασικές αρχές
Ερυθρού Σταυρού**
ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ
ΑΜΕΡΟΛΗΨΙΑ
ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ
ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ
ΕΝΟΤΗΤΑ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΤΗΤΑ

- Αμεροληψία: “Δεν κάνει διάκριση ως προς την εθνικότητα, φυλή, θρησκευτικές πεποιθήσεις, τάξη ή πολιτικές απόψεις. Προσπαθεί να ανακουφίζει τις ταλαιπωρίες των ατόμων, ωθούμενο μόνο από τις ανάγκες τους και να δίνει προτεραιότητα στις πλέον επείγουσες περιπτώσεις δυστυχίας.”⁹⁵

Η αρχή αυτή της αμεροληψίας, διασφαλίζει τυχόν διακρίσεις που είναι πιθανό να υπάρξουν και διασφαλίζει ότι όλοι αυτοί που υποφέρουν σε ένα πόλεμο, είτε βρίσκονται στο ένα είτε στο άλλο στρατόπεδο, μηδενός εξαιρουμένου, δικαιούνται να λάβουν βοήθεια. Οι αρωγοί

⁹⁴ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., άρθρο 2, σ. 6.

⁹⁵ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., άρθρο 2, σ. 6.

της βοήθειας όφειλαν και οφείλουν να είναι αντικειμενικοί και να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους με ανιδιοτέλεια σε όλους.

- Ουδετερότητα: *“Για να συνεχίσει να απολαμβάνει της εμπιστοσύνης όλων, το Κίνημα δεν δύναται να μεροληπτεί στις εχθροπραξίες ή να εμπλέκεται οποτεδήποτε σε αντιθέσεις πολιτικής, φυλετικής, θρησκευτικής ή ιδεολογικής φύσεως.”⁹⁶*

Ο όρος ουδετερότητα εστιάζει στις πράξεις και στις δράσεις που ενδέχεται να κάνουν τα μέλη του συλλόγου. Οφείλουν να είναι ουδέτεροι ως προς τις πράξεις τους και να μην εξυπηρετούν σκόπιμα την μια ή την άλλη πλευρά. Έπρεπε δηλαδή να μην διαλέγουν ουσιαστικά κάποιο από τα δυο στρατόπεδα, να απομακρύνουν τυχόν προσωπικές πεποιθήσεις και να φέρονται σε όλους με τον ίδιο τρόπο.

- Ανεξαρτησία: *“Το Κίνημα είναι ανεξάρτητο. Οι Εθνικοί Σύλλογοι, ενώ είναι βοηθητικοί στις ανθρωπιστικές υπηρεσίες των κυβερνήσεων τους και υπόκεινται στους νόμους των χωρών τους, πρέπει πάντοτε να διατηρούν την αυτονομία τους έτσι ώστε να μπορούν να ενεργούν πάντοτε σύμφωνα με τις Αρχές του Κινήματος.”⁹⁷*

Με τον όρο αυτό εννοείται ότι ο Ερυθρός Σταυρός έπρεπε να λειτουργεί αυτόνομα και να μην επηρεάζεται από πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες. Υποχρέωση του ήταν να μένει πιστός στις αρχές του κινήματος και όχι να δρα εξαρτώμενος από τις εκάστοτε κυβερνητικές αρχές.

- Εθελοντισμός: *“Είναι ένα εθελοντικό κίνημα βοήθειας, κατ’ ουδένα τρόπο εμπνευσμένο από την επιθυμία για κέρδος.”⁹⁸*

Η αρχή αυτή εστίαζε στα ανθρωπιστικά κίνητρα του κινήματος αυτού, αφού οι δράσεις του έπρεπε ρητώς να διέπονται από την ανιδιοτελή ανάγκη προσφοράς βοήθειας προς τον συνάνθρωπο, και όχι να εξαρτώνται από οικονομικά οφέλη.

---

⁹⁶ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., άρθρο 2, σ. 6.

⁹⁷ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., άρθρο 2, σ. 6.

⁹⁸ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., άρθρο 2, σ. 6.

- Ενότητα: *Μόνο ένας Σύλλογος Ερυθρού Σταυρού ή Ερυθράς Ημισελήνου δύναται να υπάρχει σε μια χώρα. Πρέπει να είναι ανοιχτός σε όλους. Πρέπει να εκτελεί το ανθρωπιστικό του έργο σε όλη την περιοχή του.*⁹⁹”

Η αρχή αυτή παραπέμπει στην ύπαρξη Εθνικού Συλλόγου, με ενιαία διοίκηση, ο οποίος έπρεπε να είναι υπεύθυνος για την εύρυθμη λειτουργία του και την εφαρμογή των υπολοίπων αρχών.

- Παγκοσμιότητα: *“Το Διεθνές Κίνημα Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου στο οποίο όλοι οι Σύλλογοι έχουν ίση θέση και μοιράζονται εξίσου τις ευθύνες και τα καθήκοντα στην αλληλοβοήθεια, είναι παγκόσμιο.*¹⁰⁰”

Με τον όρο αυτό, τονίζεται η εμβέλεια των κινήματων αυτών. Η δημιουργία τους πήγαζε από την βαναυσότητα ολόκληρης της ανθρωπότητας και έτσι οι δράσεις για τον περιορισμό της οφείλαν να έχουν παγκόσμια εμβέλεια ξεπερνώντας τις όποιες διαφορές μεταξύ των κρατών.

4.1.5 Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός

Στα πλαίσια της ανθρωπιστικής δράσης που σημειώθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο, συγκροτήθηκε και λειτούργησε και ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός. Η χώρα της Ελλάδας συμμορφώθηκε και συμμερίστηκε τις αρχές της Συνθήκης της Γενεύης του 1864. Λίγα χρόνια αργότερα στις 10 Ιουνίου το 1877, με πρωτοβουλία της βασίλισσας Όλγας, συστήθηκε το πρώτο επίσημο τμήμα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, το οποίο και μέχρι σήμερα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της συνολικής δράσης του διεθνούς κινήματος του Ερυθρού Σταυρού και της Ερυθράς Ημισελήνου. Στις 24 Ιουνίου 1919, έγινε μέλος της της Διεθνούς Ομοσπονδίας Συλλόγων Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου.¹⁰¹

Από τότε, μέχρι και σήμερα η συμβολή του και η σημασία του έχουν τεράστια αξία στην ανακούφιση του πόνου και την παροχή βοήθειας. Η δράση του ήταν και είναι στενά συνδεδεμένη με τις έννοιες του ανθρωπισμού, της αλληλεγγύης, της ανιδιοτέλειας και την προσφοράς. Άρρηκτα συνδεδεμένος με τον παγκόσμιο

⁹⁹ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., άρθρο 2, σ. 6.

¹⁰⁰ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., άρθρο 2, σ. 6.

¹⁰¹ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., άρθρο 1.

οργανισμό, βρίσκεται πάντα σε συνεργασία με τους εθνικούς συλλόγους των υπολοίπων χωρών για την αποστολή διεθνούς βοήθειας σε περίπτωση που αυτό κριθεί αναγκαίο.

4.1.6 Στόχοι και επιδιώξεις του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, λειτουργήσε σύμφωνα με τα πρότυπα του διεθνούς κινήματος και κινείται με βάση τους κανόνες και τις αξίες που το διέπουν. Βασικός σκοπός του ήταν να συνδράμει, να βοηθάει και να προστατεύει κάθε άνθρωπο που βρισκόταν σε πόνο ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, χρώματος, κοινωνικής τάξης και πολιτικών πεποιθήσεων. Ως εκ τούτου, όφειλε να αναπτύξει την δράση του τόσο σε καιρό ειρήνης, όσο και σε καιρό πολέμου.

- Σε καιρό πολέμου, έπρεπε να έρχεται σε επικοινωνία με τις ένοπλες δυνάμεις έτσι ώστε να μπορέσει να συνδράμει και να βοηθήσει τους τραυματίες και τον άμαχο πληθυσμό που το είχαν ανάγκη, είτε προέρχονταν από την μια πλευρά του πολέμου είτε από την άλλη.
- Σε καιρό ειρήνης, όφειλε να είναι έτοιμος και να προετοιμάζεται για δράση σε όλους τους τομείς, όπως επιβάλλεται από όλες τις Συμβάσεις της Γενεύης. Ο σύλλογος του Ερυθρού Σταυρού, όφειλε να είναι προετοιμασμένος να προσφέρει υπηρεσίες αποκατάστασης σε όλα τα μέλη της κοινότητας σε περίπτωση πολέμου, βίαιων περιστατικών και γενικότερα σε ότι άλλο συμβάν το οποίο μπορούσε να προκαλέσει την ανάγκη επέμβασης του.

Επιπροσθέτως, μια άλλη υποχρέωση, αποτελεί η προστασία και η συνδρομή σε τραυματίες και θύματα φυσικών καταστροφών. Πρόκειται για επείγουσες καταστάσεις στις οποίες ο Ερυθρός Σταυρός έπρεπε να είναι σε ετοιμότητα να επέμβει και να προσφέρει τις υπηρεσίες του. Μετά από τέτοιου είδους σοβαρές κρίσεις αρμοδιότητά του ήταν βοηθήσει τον κόσμο στην προσαρμογή και στην παράκαμψη των δυσκολιών. Η συνεργασία με το κράτος και όλες τις δημόσιες αρχές ήταν υποχρεωτική και απαραίτητη για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος.¹⁰²

---

¹⁰² Καταστατικό Ερυθρού Σταυρού, άρθρο 4.

Σε γενικές γραμμές ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, παρείχε και παρέχει ακόμα ανθρωπιστικό έργο, προσφέροντας βοήθεια σε όσους την χρειάζονται. Παρόλες τις ελλείψεις που είχε κατά την σύσταση του, κατάφερε να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις των καιρών όπως για παράδειγμα στους Βαλκανικούς πολέμους, στον Α' Παγκόσμιο, στην κατοχή και μετέπειτα στον εμφύλιο. Με πείσμα και προσπάθεια οι εθελοντές γιατροί και νοσοκόμες του κινήματος, με ασπίδα τους το ενδιαφέρον για τον συνάνθρωπο, πρόσφεραν σημαντική βοήθεια και ανακούφιση στα θύματα των πολέμων αυτών. Μέχρι και σήμερα, πιστός στα ανθρωπιστικά ιδεώδη, στέκεται δίπλα στην χώρα προσφέροντας την αρωγή του σε όλα τα σημαντικά γεγονότα που έχουν προκύψει. Η δράση των ιατρών, των εθελοντών νοσηλευτριών και των τμημάτων κοινωνικής πρόνοιας, είναι που έγραψαν την ιστορία του Ερυθρού Σταυρού, καθώς πάνω στην δική τους επίμονη και ανιδιοτελή διάθεση για προσφορά γράφτηκε και γράφεται η ιστορία του κινήματος αυτού.

Εικόνα 1 Αδελφές Νοσοκόμες, εθελόντριες, από την εκπομπή "Μηχανή του Χρόνου"

Μια ακόμα σημαντική συνεισφορά του Ερυθρού Σταυρού, ήταν η δημιουργία της κεντρικής υπηρεσίας αναζητήσεων. Πριν από την υπογραφή της Σύμβασης της Γενεύης και την δημιουργία του Ερυθρού Σταυρού, όποιος τύχαινε να πέσει στα χέρια του εχθρού, δεν υπήρχε κανένας τρόπος να βρεθεί και να δοθούν σημεία ζωής για το αν είναι νεκρός ή τραυματισμένος. Αυτό άλλαξε με την δημιουργία της υπηρεσίας αυτής, η οποία συγκέντρωνε τους καταλόγους των αιχμαλώτων και των δυο στρατοπέδων, ούτως ώστε να ενημερώσει τις κυβερνήσεις και τις οικογένειες. ([Παράρτημα, έγγραφο 1](#))

4.1.7 Το έμβλημα

Εικόνα 2 Το έμβλημα του Ερυθρού Σταυρού, όπως το εμπνεύστηκε ο Ερρίκος Ντυνάν.

Το έμβλημα του Ερυθρού Σταυρού, καθιερώθηκε από την Σύμβαση της Γενεύης του 1864. Ο Ερυθρός Σταυρός σε λευκό φόντο, αποτελεί το σύμβολο το οποίο πρεσβεύει όλες τις αξίες του ανθρωπιστικού δικαίου. Το έμβλημα αυτό ήταν υπό προστασία καθώς έπρεπε να χρησιμοποιείται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Όλα τα κράτη όφειλαν την έκδοση κανόνων όσον αφορά την χρήση του , καθώς και την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση καταπάτησής τους.¹⁰³

Τα εμβλήματα που αναφέρονται στην συνθήκη της Γενεύης είναι τα εξής: αυτό του Ερυθρού Σταυρού, της Ερυθράς Ημισέληνου, και του Ερυθρού Λέοντα και Ήλιου. Ωστόσο, το τελευταίο έμβλημα πλέον δεν χρησιμοποιείται και σαν εμβλήματα εθνικών συλλογών, χρησιμοποιούνται μόνο τα δύο πρώτα.

Εικόνα 3 Σύμβολο
Ερυθράς Ημισελήνου

Ενότητα 2^η

4.1.8 Λειτουργία και δράσεις του Ε.Ε.Σ. στην Δυτική Μακεδονία

Τραγωδίες και η προσφορά του Ε.Ε.Σ.

Ήδη από την πρώτη στιγμή της δημιουργίας και σύστασης του, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός εναρμονίστηκε με το όραμα και τις αξίες του διεθνούς Ερυθρού Σταυρού. Με ανιδιοτέλεια και αφοσίωση, σύσσωμοι οι εθελοντές ξεκίνησαν το έργο τους προς την ανακούφιση του ανθρωπίνου πόνου, όπου παρίστατο ανάγκη. Στην πορεία και εξέλιξη του ελληνισμού υπήρξαν και κάποια συμβάντα-σταθμοί, στα οποία ο Ε.Ε.Σ. επενέβη και βοήθησε με την πολύπλευρη δράση του στην αντιμετώπιση των καταστάσεων. Κάποια από τα πιο σημαντικά είναι τα εξής:

1. Το 1881, με τον μεγάλο σεισμό ο οποίος έλαβε χώρα στην Χίο. Ο Ε.Ε.Σ., ανέπτυξε την δράση του, διανέμοντας είδη πρώτης ανάγκης.
2. Το 1897, έχουμε την έναρξη του ελληνοτουρκικού πολέμου, στον οποίο ο Ερυθρός Σταυρός ιδρύει νοσοκομεία για την περίθαλψη των αμάχων και του στρατού.

¹⁰³ Καταστατικό Ερυθρού Σταυρού, άρθρο 3.

3. Το 1912-1913, κατά την διάρκεια των Βαλκανικών πολέμων, ανοίγουν νοσοκομειακές μονάδες σε όλη την Ελλάδα για την φροντίδα και επικουρία των τραυματιών.
4. Το 1919-1922, στα πλαίσια της Μικρασιατικής εκστρατείας, ιδρύονται μια σειρά από νοσοκομεία, ιατρεία, θεραπευτήρια με σκοπό την παροχή βοήθειας και περίθαλψης των προσφύγων.
5. Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος μαζί με την Γερμανική κατοχή, το 1940-1945. Την περίοδο αυτή η δράση του Ερυθρού Σταυρού είναι μεγάλης αξίας. Οργανώνονται συσσίτια, προσφέρονται κουβέρτες και ρουχισμός και σαφώς και ιατρική φροντίδα για αυτούς που την έχουν ανάγκη. Πρόκειται για μια πολύ δύσκολη περίοδο του Ελληνικού έθνους, στην οποία ο Ε.Ε.Σ., στήριξε απόλυτα την ελληνική κοινωνία βοηθώντας τον λαό των Ελλήνων να ανταπεξέλθει και να ξεπεράσει τις δυσκολίες της κατοχής.
6. Το 1953 γίνονται σεισμοί στα Ιόνια νησιά και το 1986 στην Καλαμάτα. Και σε αυτές τις περιπτώσεις, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός βρέθηκε στο πλευρό των σεισμοπαθών παρέχοντάς του απλόχερα την βοήθειά του.
7. Το 1946-1949, την περίοδο του εμφυλίου πολέμου, ο Ερυθρός Σταυρός στάθηκε δίπλα στους πολίτες, προσφέροντας αρωγή και φροντίδα στους πληττόμενους του πολέμου, οργανώνοντας συσσίτια, μοιράζοντας είδη υγιεινής, παρέχοντας υπηρεσίες υγιεινής προσπαθώντας να ανακουφίσουν και να απαλύνουν τον πόνο τους.¹⁰⁴

Δημιουργία επαρχιακών τμημάτων Ε.Ε.Σ. στην Δυτική Μακεδονία

Στην αρχή της ίδρυσης του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, ο οργανισμός δραστηριοποιήθηκε κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως ήταν η πόλη της Θεσσαλονίκης, της Αθήνας και του Κιλκίς. Σιγά σιγά, όμως η δράση αυτή απέκτησε ευρύτερο χαρακτήρα δημιουργώντας τα περιφερειακά τμήματα του Ε.Ε.Σ. Ο σύλλογος δραστηριοποιήθηκε και σε περιφερειακό επίπεδο προσφέροντας πλέον τις υπηρεσίες του και στα απομακρυσμένα χωριά του τόπου, τα οποία βρίσκονταν υπό

---

¹⁰⁴ Ρίζου, Η δράση του Ερυθρού Σταυρού στη Δυτική Μακεδονία από τις παραμονές του Ελληνοϊταλικού πολέμου έως τον Εμφύλιο (1939-1949), 38.

μεγάλη ανάγκη.¹⁰⁵ Κάθε τμήμα αποτελείται από το δικό του τοπικό συμβούλιο, το οποίο ορίζεται από την κεντρική διοίκηση του Ε.Ε.Σ. Το συμβούλιο αυτό είναι υπεύθυνο για την εκλογή προέδρου, αντιπροέδρου, γενικού γραμματέα και ταμιά.¹⁰⁶

Φλώρινα-η ίδρυση του πρώτου εθελοντικού σώματος Ε.Ε.Σ.

Στην περιοχή της Φλώρινας, η ίδρυση του πρώτου περιφερειακού τμήματος του Ερυθρού Σταυρού, έγινε το 1938, παραμονές του ελληνοϊταλικού πολέμου. Τις κρίσιμες εκείνες μέρες, όλοι ήταν σε ανησυχία για την συμπλοκή που ερχότανε, ξέροντας πολύ καλά ότι η Ελλάδα δυστυχώς δεν θα μείνει αμέτοχη. Ο Ερυθρός Σταυρός, με τις εθελόντριες αδελφές, ήταν έτοιμος να μπει στον αγώνα, και να αφοσιωθεί στο έργο ως προς την συνδρομή και παροχή βοήθειας στον συνάνθρωπο που την χρειάζεται. Στις 28 Δεκεμβρίου 1939, στο Εθνικό Οικοτροφείο Φλωρίνης, δόθηκαν διπλώματα και το σήμα της εθελόντριας αδελφής, σε 14 κυρίες και δεσποινίδες.¹⁰⁷ Οι πρώτες αδελφές, εργάστηκαν με αμέριστο ζήλο και αυτοθυσία, προσπαθώντας να βοηθήσουν και να ανακουφίσουν τον πόνο των τραυματιών του πολέμου.

Οι πρώτες μέρες του πολέμου

Η εκκίνηση του πολέμου, έμελλε να αλλάξει την ζωή όλων με τρόπους που ήταν αδύνατο μέχρι τότε να φανταστεί κανείς. Στην περιοχή της Φλώρινας και των Πρεσπών, οι βόμβες έπεφταν η μια πίσω απ' την άλλη, σπέρνοντας στο διάβα τους την καταστροφή και τον όλεθρο. Οι αδελφές νοσοκόμες επιστρατεύτηκαν στο νοσοκομείο, όπου με θάρρος ανέμεναν τους τραυματίες για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Το διάστημα εκείνο, στην περιοχή λειτουργούσε το δημοτικό νοσοκομείο «Ελένη Δημητρίου», με 100 κρεβάτια και το στρατιωτικό με 20.¹⁰⁸ Οι

---

¹⁰⁵ Στο ίδιο, 38.

¹⁰⁶ Καταστατικό Ε.Ε.Σ.

¹⁰⁷ Αντιγόνη Τσάμη, *Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλωρίνης*, Φλώρινα: 1997, 3-14.

¹⁰⁸ Στο ίδιο, 17.

συνθήκες αντίξοες και το έργο των εθελοντριών εξαιρετικά δύσκολο. Άνθρωποι, τραυματισμένοι, ακρωτηριασμένοι, οι οποίοι ήρθαν αντιμέτωποι με το πιο σκληρό πρόσωπο του πολέμου, εμφανίζονταν συνεχώς στο νοσοκομείο, με τις αδελφές να στέκονται δίπλα τους προσπαθώντας να τους απαλύνουν τον πόνο.

Στην Φλώρινα συστάθηκαν 5 νοσοκομεία τα οποία πλαισιώθηκαν από 22 εθελόντριες αδελφές του τμήματος Φλωρίνης, 5 από το τμήμα Εδέσσης, 3 εκ Θεσσαλονίκης και 5 μόνιμες πρακτικές του δημοτικού νοσοκομείου Φλωρίνης.¹⁰⁹ Οι εθελόντριες ήταν πάντοτε κοντά στους ανήμπορους, αγνοώντας την σωματική κούραση που ένιωθαν. Μοναδικός σκοπός τους ήταν η προσφορά και η προσπάθεια εξάλειψης και μετριασμού του πόνου.

Οι αντίξοες συνθήκες

Παρόλο που όλες οι Διεθνείς Συμβάσεις απαιτούν τον σεβασμό όλων των παρατάξεων απέναντι στις εγκαταστάσεις και δράσεις των Ερυθρών Σταυρών, όπως είναι αντιληπτό, σε αυτόν τον πόλεμο, κάτι τέτοιο δεν συνέβη ποτέ. Τα νοσοκομεία, τα οποία βομβαρδίζονταν συνεχώς, υπήρξαν από τους κύριους στόχους του εχθρού. Ο χειμώνας του 1940-1941, ήταν από τους δυσκολότερους, δυσχεραίνοντας ακόμα περισσότερο τη ζωή των μαχόμενων. Η Φλώρινα ήταν αντιμέτωπη με δύο εχθρούς, τους κατακτητές και την βαρυχειμωνιά. Οι τραυματίες έρχονταν σωρηδόν στα νοσοκομεία, και οι αδελφές νοσοκόμες και οι γιατροί έρχονταν αντιμέτωποι με βαριά τραυματισμένους ανθρώπους, έντονα καταβεβλημένους από κρυοπαγήματα, ανθρώπους ακρωτηριασμένους η κατάσταση των οποίων ήταν ακόμα χειρότερη λόγω του δριμύτατου ψύχους.¹¹⁰ Λόγω του μεγάλου πλήθους των τραυματιών, στα ήδη υπάρχοντα νοσοκομεία προστέθηκαν το Οικοτροφείο, η Οικοκυρική Σχολή και η Γεωργική.

Τα κρυοπαγήματα ήταν ένα από τα βασικότερα προβλήματα που έρχονταν αντιμέτωποι οι στρατιώτες στο μέτωπο. Η παγωνιά τρομακτική και πολλοί στρατιώτες περνούσαν από την Βίγλα στο Πισοδέρι με ένα μέτρο χιόνι. Κάτοικοι του

---

¹⁰⁹ Στο ίδιο, 13-14.

¹¹⁰ Στο ίδιο, 18-19.

χωριού έσπευδαν να βοηθήσουν όπως μπορούσαν. Δυο πρακτικές γιατρίσες του χωριού, περιέθαλπαν τους λαβωμένους, ζεσταίνοντας τα πόδια τους με ζεστή κοπριά ζώων και προσφέροντας τους φιλοξενία και λίγη ζεστασιά. Οι πιο σοβαρές περιπτώσεις μεταφέρονταν στο νοσοκομείο όπου αναλάμβαναν την φροντίδα τους οι εθελόντριες αδελφές. Πολλοί από αυτούς ήταν σε τόσο τραγική κατάσταση, όπου χρειάστηκε να τους κόψουν και τα πόδια για να τους σώσουν την ζωή.¹¹¹

Η πείνα και η αντιμετώπισή της από τον Ε.Ε.Σ.

Ένα δεύτερο σημαντικό πρόβλημα του καιρού του πολέμου και της γερμανικής κατοχής, ήταν η πείνα και οι άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Ο κόσμος στην κυριολεξία δεν είχε να φάει και αντάλλαζε ό,τι είχε και δεν είχε για ένα κομμάτι ψωμί. Ολόκληρη η Ελλάδα ζούσε στην ένδεια με την έλλειψη βασικών ειδών πρώτης ανάγκης. Όπως ζάχαρη, βούτυρο, τυρί και φάρμακα. Στο σημείο αυτό για την εξομάλυνση αυτής της κατάστασης κινητοποιήθηκε ο Ερυθρός Σταυρός. Ανέλαβε την διανομή τροφίμων, φαρμάκων και την οργάνωση συσσιτίων. Προσέφεραν ιατροφαρμακευτικό υλικό όπως επιδέσμους και φάρμακα, καθώς επίσης παρείχαν και ψυχολογική και ηθική συμπαράσταση στους δυστυχισμένους.¹¹² Αργότερα στην περιοχή εστάλησαν και τα κινητά ιατρικά συνεργεία, τα ΚΙΣ, στα οποία οι εθελόντριες αδελφές εργάστηκαν εντατικά με ανιδιοτέλεια με σκοπό την βελτίωση, όσον αυτό ήταν δυνατό, των βασανισμένων και ταλαιπωρημένων κατοίκων της περιοχής.

Το τέλος της κατοχής ήρθε τον Νοέμβριο του 1944. Η ημέρα που περίμενε ο ελληνικός λαός επιτέλους έφτασε. Στο διάστημα αυτό, οι εθελόντριες αδελφές του Ερυθρού Σταυρού, εργάστηκαν με ακόμα μεγαλύτερο ζήλο για την αντιμετώπιση και επούλωση όλων των δεινών που είχαν προηγηθεί. Χωρίς να κάνουν διακρίσεις παρείχαν την βοήθειά τους χωρίς να ξεχωρίζουν εχθρούς και φίλους. Την μέρα εκείνη στον σταθμό ήταν οι αλησμόνητοι γιατροί Ματσούκας Ιωάννης., Μήρτσος Λουκάς. Αναστάσιος Ναούμ και ο Μπέικος Ανδρέας πρόεδρος τους παραρτήματος Ε.Ε.Σ. Φλωρίνης.¹¹³

---

¹¹¹Στο ίδιο, 21.

¹¹²Στο ίδιο, 25-26.

¹¹³Στο ίδιο, 41.

Το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Φλώρινας

Στην περιοχή της Φλώρινας, το Στρατιωτικό Νοσοκομείο λειτούργησε μετά την απελευθέρωση της πόλης. Το νοσοκομείο αυτό στεγαζόταν σε διάσπαρτα μικρά οικήματα της περιοχής. Όταν κηρύχθηκε ο πόλεμος, λόγω των μεγάλων αναγκών, δημιουργήθηκαν περίπου 400 κλίνες για την στέγαση και περίθαλψη των τραυματιών.¹¹⁴ Λίγο αργότερα για καλύτερη αντιμετώπιση των αναγκών που υπήρχαν, προσαρτήθηκε και η Οικοκυρική Σχολή Φλώρινας, το Δημοτικό Νοσοκομείο Φλώρινας και η Γεωργική Σχολή. Το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Διακομιδής, έφτασε στην Φλώρινα στις 21 Νοεμβρίου και αφού πρώτα λειτούργησε στα παραπάνω κτήρια, εν τέλει ενσωματώθηκε με τον Στρατιωτικό. Λόγω προβλημάτων που προέκυψαν, το Σ1 Στρατιωτικό Νοσοκομείο Διακομιδής, λειτούργησε ανεξάρτητο στους χώρους που αναφέρθηκαν παραπάνω, επεκτείνοντας την δράση του και στο Οικοτροφείο της πόλης, λειτουργώντας σύνολο 850 κλίνες.¹¹⁵ Τα κτήρια αυτά στα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για την περίθαλψη παντός τύπου ασθενών, ήταν σε πολύ καλή κατάσταση με πολλούς χώρους για εκμετάλλευση, χώροι οι οποίοι παρείχαν και θέρμανση και διέθεταν με την κατάλληλη διαρρύθμιση ώστε οι γιατροί και οι νοσοκόμες να τους αξιοποιήσουν κατάλληλα.

Η λειτουργία των χώρων αυτών κατανεμήθηκε ως εξής:

- Στο οίκημα της «Οικοκυρικής Σχολής Φλώρινας», εισάγονταν και νοσηλεύονταν όσοι δεν έφεραν βαριάς μορφής τραύματα και όσοι υπέφεραν από κάποια ελαφρά κρυοπαγήματα.
- Στο «Δημοτικό Νοσοκομείο Φλώρινας», το οποίο διέθετε πλήρως εξοπλισμένο χειρουργείο και ακτινολογικό και μικροβιολογικό εργαστήριο, εισάγονταν όσοι έπρεπε να μεταβούν άμεσα σε χειρουργική επέμβαση. Κατά συνέπεια, οι πολύ βαριά τραυματισμένοι.

---

¹¹⁴ Γεώργιος Κωνσταντίνου, «Η ιστορία των Στρατιωτικών Νοσοκομείων στην Νεότερη Ελλάδα», Διδακτορική διατριβή, Ιατρική Σχολή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2009, 411.

¹¹⁵ Στο ίδιο, 411.

- Στην «Γεωργική Σχολή», εισάγονταν οι ασθενείς με παθολογικής φύσεως προβλήματα.
- Τέλος, στο οίκημα του «Οικοτροφείου», εισάγονταν οι ασθενείς με ζητήματα παθολογικής, νευρολογικής και ωτορινολαρυγγολογικής φύσεως, ελαφριάς μορφής.¹¹⁶

Όπως και στα περισσότερα Στρατιωτικά Νοσοκομεία της εποχής, υπήρχε έντονο το πρόβλημα της επάνδρωσής τους. Στο ζήτημα αυτό, έδινε λύσεις ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, μέσω των εθελοντριών του, οι οποίες με προθυμία και αμέριστο ζήλο, αποτέλεσαν την βάση του νοσηλευτικού προσωπικού του νοσοκομείου. Οι απώλειες υγείας λόγω των κρυοπαγημάτων και του παγετού ήταν πλέον τεράστιες. Γενικότερα οι απώλειες έφταναν βραδινές ώρες στο νοσοκομείο όπου γινόταν η διαλογή τους ανάλογα με την φύση της εκάστοτε περίπτωσης. Στην συνέχεια μεταφέρονταν στα ανάλογα τμήματα, ενώ πολλές φορές, για την ολοκλήρωση της περίθαλψής τους, έπρεπε να διακομιστούν στην Θεσσαλονίκη.¹¹⁷ Από τις 27 Φεβρουαρίου 1941, έγινε η μεταστάθμευση του Σ2 Στρατιωτικού Νοσοκομείου που μέχρι τότε λειτουργούσε στο Αμύνταιο και στο Ξυνό Νερό. Έτσι η νοσηλευτική ικανότητα της Φλώρινας αυξήθηκε σε περίπου 1500 κλίνες. Πολύ σημαντικός ο σιδηροδρομικός άξονας ο οποίος συνέδεε Φλώρινα με Θεσσαλονίκη, διευκολύνοντας έτσι την μεταφορά φαρμάκων αλλά και την μετακίνηση ασθενών.

Ο Ερυθρός σταυρός Θεσσαλονίκης συμμετείχε ενεργά στον εφοδιασμό των φαρμάκων και η συμβολή του ήταν τεράστια. Με συλλογική προσπάθεια, η προσφορά του Στρατιωτικού Νοσοκομείου υπήρξε ανεκτίμητης αξίας και συνέβαλε δραστικά στην περίθαλψη και ανακούφιση του πόνου, των θυμάτων του πολέμου.

4.1.9 Η δράση του Ε.Ε.Σ. στην περιοχή της Κοζάνης

---

¹¹⁶ Στο ίδιο, 412.

¹¹⁷ Στο ίδιο, 414.

Η περιοχή της Δυτικής Μακεδονίας όπως έχει προαναφερθεί, το διάστημα της κατοχής υπέστη τριπλή κατοχή, αυτή της Γερμανίας, της Ιταλίας και της Βουλγαρίας. Η πόλωση μεταξύ του ΕΑΜ/ΕΛΑΣ με τα γερμανικά στρατεύματα και τους Έλληνες ενόπλους συνεργάτες τους ήταν ιδιαίτερα εμφανής δημιουργώντας πλήθος προβλημάτων με την βία να κλιμακώνεται στο έπακρον.¹¹⁸ Ιδιαίτερα στην ύπαιθρο και τις ορεινές περιοχές το κίνημα του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ αναπτύχθηκε λόγω της πίεσης και αδυναμίας των κατοχικών στρατευμάτων να κυριαρχήσουν επί των περιοχών αυτών. Στην Δυτική Μακεδονία όλες οι αντιθέσεις οι οποίες συγκεντρώνονταν στα χρόνια της κατοχής, συνεχίστηκαν και κατά την περίοδο του Εμφυλίου.¹¹⁹ Αποτέλεσμα όλων αυτών των συμπλοκών ήταν η οικονομική και φυσική καταστροφή της χώρας με φόντο τον ανθρώπινο πόνο και την δυστυχία.¹²⁰

Από τα σημαντικότερα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν ήταν αυτό των προσφύγων, των ανθρώπων δηλαδή οι οποίοι για διάφορους λόγους είχαν εγκαταλείψει τα σπίτια τους. Τέτοιου είδους πρόσφυγες ήταν είτε πυροπαθείς, είτε εκτοπισμένοι, είτε άνθρωποι που εγκατέλειψαν την βουλγαρική ζώνη κατοχής.¹²¹ Λόγω των μεγάλων προβλημάτων που προέκυψαν την περίοδο αυτή, οι ανάγκες των πολιτών ήταν δύσκολο να καλυφθούν και έτσι χορηγήθηκε βοήθεια από το εξωτερικό και κυρίως από την UNRRA, η οποία ήταν ο πρώτος διεθνής οργανισμός ανθρωπιστικής βοήθειας υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ).¹²²

Στην περιοχή της Κοζάνης, ο Ερυθρός Σταυρός δημιουργήθηκε για πρώτη φορά το 1939. Ωστόσο, λόγω των δυσμενών καταστάσεων που αντιμετώπιζε η περιοχή δεν έχουν σωθεί πρακτικά από το πρώτο διοικητικό συμβούλιο. Μολαταύτα, η γενικότερη δράση του συλλόγου και των εθελοντριών νοσοκόμων είναι γνωστή και έχει ανυπολόγιστη αξία.

Μέσα από έγγραφα του Ερυθρού Σταυρού της περιοχής, φαίνεται το μεγάλο έργο που παρείχε και το πόσο σημαντική ήταν η ύπαρξή του.¹²³ Η οργάνωση των Κ.Ι.Σ. και η ενίσχυση των τοπικών ιατρείων έπαιξε ιδιαίτερο ρόλο στην διεκπεραίωση του έργου του Ερυθρού Σταυρού. Η αρωγή στους τραυματίες, η διανομή των εφοδίων

---

¹¹⁸ Βόγλης, *Η αδύνατη επανάσταση-Η κοινωνική δυναμική του εμφυλίου πολέμου*, 56.

¹¹⁹ Στο ίδιο, 54.

¹²⁰ Στο ίδιο, 69.

¹²¹ Στο ίδιο, 85.

¹²² Στο ίδιο, 93.

¹²³ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης.

και του ιατροφαρμακευτικού υλικού αποτελούν σημαντικές δράσεις του. Ιδιαίτερα την περίοδο του εμφυλίου, ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, με πίστη στα ανθρωπιστικά ιδεώδη παρείχε βοήθεια όπου υπήρχε ανάγκη. Με προσπάθεια και επιμονή κατάφερε να προσφέρει λίγη ανακούφιση στους ανθρώπους οι οποίοι είχαν ανάγκη. Η Κοζάνη αποτελούσε το κέντρο όλων αυτών των δράσεων και οι γύρω περιοχές υπάγονταν σε αυτό.

Η «ξένη» βοήθεια

Την περίοδο αυτή της κατοχής, οι ανάγκες στην Ελλάδα ήταν πολύ μεγάλες. Η πρώτη επιχείρηση βοήθειας και συνδρομής ήρθε μέσω της Επιτροπής του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, η οποία είχε αντιπροσωπεία στην Ελλάδα.¹²⁴ Μέχρι τον Αύγουστο του 1942 είχαν εισαχθεί στην Ελλάδα 50.000 τόνοι τροφίμων, κυρίως δημητριακών.¹²⁵ Η βοήθεια διευρύνθηκε με την συμμετοχή της Σουηδίας και του Σουηδικού Ερυθρού Σταυρού. Μέσω της εφαρμογής αυτής της επέμβασης, ο ελληνικός λαός θα δεχόταν συμπλήρωμα στην σίτισή του καθώς θα του χορηγούταν και κάποιες ποσότητες ιατροφαρμακευτικού υλικού, κάτι το οποίο ήταν εξαιρετικά χρήσιμο δεδομένων των συνθηκών.¹²⁶ Ο λιμός που είχε ζήσει η χώρα, όριζε το ζήτημα της τροφοδοσίας εξαιρετικά επείγον. Με την επέμβαση του Σουηδικού Ερυθρού Σταυρού η βελτίωση της τροφοδοσίας ήταν εμφανής και η επέμβαση αυτή αποτέλεσε ένα μοναδικό εγχείρημα.¹²⁷

Στόχος ήταν βέβαια, το μεγαλύτερο μέρος της τροφοδοσίας να το αναλάμβανε η χώρα. Ωστόσο, λόγω του αντάρτικου, των κακών σοδειών και της περιορισμένης ελευθερίας του εμπορίου, η εγχώρια παραγωγή μειώθηκε. Ο πόλεμος και το αντάρτικο δημιούργησαν προβλήματα στις επικοινωνίες ακόμα και για την ικανοποίηση των αναγκών.¹²⁸ Ο άμαχος πληθυσμός αντιμετώπιζε πολλές δυσκολίες.

---

¹²⁴ Άξελ Σωτήρης Βάλντεν, *Η ανθρωπιστική βοήθεια στην κατοχική Ελλάδα-Η Σουηδική αποστολή του Ερυθρού Σταυρού 1942-1945*, Αθήνα: Θεμέλιο, 19.

¹²⁵ Στο ίδιο, 19.

¹²⁶ Στο ίδιο, 21.

¹²⁷ Στο ίδιο, 176.

¹²⁸ Στο ίδιο, 180-181.

Οι ελλείψεις πολλές, οι υποδομές μηδαμινές, οι ανάγκες πολλαπλασιάζονταν και ολοένα και στηρίζονταν περισσότερο στο πλαίσιο της ξένης βοήθειας.¹²⁹

Το στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης

Η πρώτη ίδρυση του Στρατιωτικού Νοσοκομείου Κοζάνης, έγινε επί Οθωμανοκρατίας το 1912, υπό τουρκική διοίκηση ωστόσο λειτούργησε για μικρό χρονικό διάστημα.¹³⁰ Μετά το 1924, το νοσοκομείο άρχισε να επαναλειτουργεί με σκοπό την παροχή υπηρεσιών στις φρουρές Κοζάνης, Γρεβενών και Καστοριάς, έχοντας στην διάθεση του 40 με 50 κλίνες. Τα σημαντικότερα ιατρικά προβλήματα της εποχής ήταν η ελονοσία, η οποία ήταν σε έξαρση καθώς και η τοξικομανία. Μέχρι κ πριν την έκρηξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου, στο νοσοκομείο υπηρετεί αρχικά με την ιδιότητα του παθολόγου Αρχίατρον και στην συνέχεια ως Λοχαγός ιατρός, ο Αργύρης Τερζής με καταγωγή από την Κοζάνη.¹³¹

Κατά τον Ελληνοϊταλικό πόλεμο, το νοσοκομείο αυτό αποτέλεσε ένα από τα 4 εκείνης της περιόδου τα οποία ήταν εφοδιασμένα με ιατροφαρμακευτικό υλικό. Τα άλλα 3 ήταν εκείνα της Δράμας, της Αλεξανδρούπολης και των Ιωαννίνων. Στην αρχή, βασικός και κυρίαρχος σκοπός του ήταν η διαλογή και η διακομιδή απωλειών υγείας.¹³² Με το που κηρύχθηκε ο πόλεμος, το νοσοκομείο δημιούργησε τρία παραρτήματα. Το πρώτο, στο Α΄ δημοτικό σχολείο στο οποία συστάθηκε και χειρουργείο, στο Κρατικό Νοσοκομείο Κοζάνης και στην Χαρίσειο Γεωργική Σχολή. Το διάστημα αυτό, οι περισσότεροι τραυματίες υπέφεραν από κρυοπαγήματα λόγω του βαρύ χειμώνα κατά τον οποίο έδιναν τις μάχες στα βουνά. Από την πρώτη φάση του πολέμου, ρόλος του νοσοκομείου ήταν η περίθαλψη απωλειών υγείας από το μέτωπο της Πίνδου.¹³³ Οι άσχημες καιρικές συνθήκες έκαναν το νοσοκομείο να ασφυκτιά. Ανάσα στην κατάσταση αυτή έδωσε η λειτουργία του Β1 Πεδινού Χειρουργείου στο Τσοτύλι, του Σ4 Ορεινού Νοσηλευτικού Τμήματος και του Σ7 Εφεδρικού Χειρουργικού Συνεργείου στα Γρεβενά.¹³⁴ Το νοσοκομείο απασχολούσε

---

¹²⁹ Στο ίδιο, 22.

¹³⁰ Κωνσταντίνου, «Η ιστορία των Στρατιωτικών Νοσοκομείων στην Νεότερη Ελλάδα», 16.

¹³¹ Στο ίδιο, 19.

¹³² Στο ίδιο, 21.

¹³³ Στο ίδιο, 22.

¹³⁴ Στο ίδιο, 23.

μεγάλο αριθμό προσωπικού, ιατρών και νοσηλευτριών και ως εκ τούτου είχα αναλάβει πολλές αρμοδιότητες. Πέρα από την περίθαλψη και διακομιδή των ασθενών, ήταν υπεύθυνο και για την απολύμανση τόσο των χώρων του νοσοκομείου, όσο και των αυτοκινήτων που αναλάμβαναν την μεταφορά των ασθενών.

Το προσωπικό του νοσοκομείου, νυχθημερόν έδινε αγώνα και τον καλύτερό του εαυτό, προκειμένου να εξασφαλίσει την ανακούφιση των τραυματιών. Μάλιστα, τις υπηρεσίες τους προσέφεραν στο νοσοκομείο και εθελόντριες νοσοκόμες του Ερυθρού Σταυρού, όπου με αφοσίωση και ανιδιοτέλεια αφιερώθηκαν στο έργο τους. Η δράση των εθελοντριών ήταν εξαιρετικής σημασίας καθώς διακομίζονταν συνεχώς άνθρωποι βαριά τραυματισμένοι που χωρίς την φροντίδα τους δεν θα επιβίωναν.

Κατά την διάρκεια της κατοχής, το κτίριο πέρασε στα χέρια των Γερμανών οι οποίοι το χρησιμοποίησαν ως στρατιωτικό νοσοκομείο. Μετά από μια σειρά μαχών, η πόλη επιτέλους ήταν ελεύθερη. Ωστόσο, αυτή η νέα συνθήκη βρίσκει το νοσοκομείο σχεδόν ολοκληρωτικά κατεστραμμένο. Η πόλη έφερε στους ώμους της πολλές καταστροφές και βομβαρδισμούς. Δύο λύσεις υπήρχαν πλέον, είτε να ανασυνταχθεί το νοσοκομείο από την αρχή είτε η λειτουργία να πάψει οριστικά.¹³⁵ Όντως, έπειτα από ριζική ανακαίνιση το νοσοκομείο λειτούργησε ξανά, υπό πολύ καλύτερες συνθήκες. Πλέον πιο οργανωμένο, με πιο γερά θεμέλια, με εγκατεστημένη θέρμανση, ήταν έτοιμο να δεχτεί τους τραυματίες.

Από τα εγκαίνια και μετά υπήρξε υποβίβαση του νοσοκομείου στο 201 Κέντρο Διαλογής Τραυματιών, με Διευθυντή τον επίατρο Κωνσταντίνο Παπαγαλιά. Το 1946, λόγω της μεγάλης αύξησης του αριθμού τραυματιών από νάρκες, η αντιμετώπιση των τραυματιών έπρεπε να είναι άμεση. Έτσι, το 201 ΚΔΤ, εξελίχθηκε και κατέλαβε κι άλλο ένα κτίριο. Την άνοιξη του 1947, πραγματοποιήθηκε η μετεγκατάστασή και ήταν ικανό να περιθάλλει μεγάλο πλήθος τραυματιών καθ' όλη την διάρκεια του εμφυλίου. Η περίοδος αυτή ήταν εξαιρετικά δύσκολη, ιδιαίτερα λόγω των οικονομικών δυσχερειών. Πολλοί γιατροί έφερναν τα εργαλεία οι ίδιοι από τα ιατρεία τους, καθώς εθελοντές κάθε είδους πάλευαν για την εξομάλυνση της κατάστασης.¹³⁶ Παρ' όλες τις δυσκολίες, το 201 ΚΔΤ, στάθηκε αντάξιο των περιστάσεων καθώς με την ανιδιοτέλεια και προσπάθεια του προσωπικού και των

---

¹³⁵ Στο ίδιο, 34.

¹³⁶ Στο ίδιο, 36.

εθελοντών, κατάφερε να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

4.1.10 Τα κινητά ιατρικά συνεργεία (Κ.Ι.Σ.) και τα τοπικά ιατρεία

Είναι γνωστό πως η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από πλήθος επιθέσεων και συμπλοκών. Οι τραυματίες πολλοί και ακόμα περισσότεροι αυτοί που αναγκάζονταν να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και τα χωριά τους και να μεταβούν στην πόλη. Η δράση του Ερυθρού Σταυρού κάτι παραπάνω από επιτακτική και αναγκαία. Λήφθηκε η απόφαση να οργανωθούν τα ειδικά κινητά ιατρικά συνεργεία (Κ.Ι.Σ.) (αριθμός οργ. Οδηγίας 119), με σκοπό την φροντίδα και περίθαλψη των απόρων και αυτών που την έχουν ανάγκη ιδιαίτερα στις απομονωμένες περιοχές της επαρχίας. Η υπηρεσία τέτοιων συνεργείων που ήταν εξαιρετικά απαραίτητη στην επαρχία και θα έπρεπε να λειτουργεί φυσικά σε συνεργασία με τις κρατικές υπηρεσίες.

Η τραγικότητα της κατάστασης ήταν αντιληπτή και εκτός του ελλαδικού χώρου. Η Αγγλίδα δημοσιογράφος, Μαίρη Μπάρμπερ, σε επιστολή της κατέδειξε την σπουδαιότητα της ανάγκης σύστασης των κινητών ιατρείων. Η επιστολή αυτή, κοινοποιήθηκε στα *“Προϊστάμενα Τμήματα Βορείου Ελλάδος, εν Θεσ/νίκη και Κοζάνη”*

Η επιστολή:

«Μόλις επέστρεψα εκ περιοδείας ανά την Β. ΕΛΛΑΔΑ. Είναι δύσκολον να περιγράψω τις την τραγικήν κατάστασιν , διήλθομεν δια ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ, ΕΛΕΣΣΗΣ, ΑΡΔΕΑΣ και ΦΟΥΣΤΑΝΙΟΥ.

Το ΦΟΥΣΤΑΝΙ είναι ακριβώς σαν πόλις γραμμής του μετώπου ενώ ο πληθυσμός εγκαταλείπει τα πέριξ χωρία φοβούμενος “του εχθρού” επίθεσιν και σφαγην οίαν διεπιστώσαμεν εις το Μάνταλον.

Από Ελληνικής απόψεως δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η χώρα ευρίσκεται “εν πολέμω”. Επομένως θα το ενόμιζον ουσιωδέστατον όπως κινηταί μονάδες του Ε.Ε.Σ. περιέρχονται τας περιοχάς εφ’ων διήλθομεν. Καθ’ όλην την διάρκειαν του ταξιδίου μας αυτού και προηγουμένων ότε διήλθομεν δια ΛΑΡΙΣΣΗΣ, ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ κλπ. Δεν συνητήσαμεν ουδεμίαν τοιαύτην μοναδα. Με την παύσιν των εργασιών της ΟΥΝΡΑ

καθίσταται ζωτικόν όπως ο Ε.Ε.Σ. λάβη ενεργόν μέρος δια την περίθαλψιν του πάσχοντος πληθυσμού εις τα επικίνδυνους σήμερον ζώνας της ΕΛΛΑΔΟΣ.-

Ειλικρινώς υμετέρα

ΜΑΙΡΗ ΜΠΑΡΜΠΕΡ

Οι αιτίες και οι ανάγκες που έπαιξαν ρόλο στην δημιουργία των Κ.Ι.Σ. συνεχώς αυξάνονταν. Η δράση του Ε.Ε.Σ. αυτό το διάστημα ήταν μια προσπάθεια να συνδυάσει τις υποχρεώσεις που υπαγόρευε το καταστατικό σύστασής του, με τις δυνατότητες που είχε ώστε να τις πραγματοποιήσει στην πράξη. Έτσι σύμφωνα, με το άρθρο 3.1 του καταστατικού του, ο Ε.Ε.Σ. σε καιρό πολέμου ήταν υποχρεωμένος να συνδράμει στο έργο της Στρατιωτικής Υγειονομικής Υπηρεσίας με την θεραπεία και περίθαλψη των τραυματιζομένων ή νοσοούντων μελών των Ενόπλων Δυνάμεων, ενώ ταυτόχρονα να μεριμνά και να προστατεύει τους αιχμαλώτους, τον άμαχο πληθυσμό και τα θύματα πολέμου.¹³⁷

Το διάστημα αυτό βέβαια η κατάσταση δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε πολεμική αλλά δυστυχώς ούτε και ειρηνική. Έτσι, μέσω της δράσης του αυτής εκπλήρωνε και μια ακόμη υποχρέωσή του, που περιγράφεται στο ίδιο άρθρο του καταστατικού σύστασής του. Το άρθρο 3.2, όριζε ότι κατά την περίοδο ειρήνης αλλά και σε περιπτώσεις θεομηνιών η επιδημιών ο Ε.Ε.Σ. παρεμβαίνει ως αρωγός είτε με αυτοτελείς ενέργειες, είτε σε συνδυασμό με το κράτος.¹³⁸ Οι ενέργειες αυτές μπορούσαν να έχουν φιλανθρωπικό σκοπό κυρίως ως προς την πρόληψη και καταστολή λοιμωδών και λαοφθόρων νόσων, την προστασία της πρώτης παιδικής ηλικίας και την προαγωγή της δημόσιας υγείας γενικά. Έτσι, δημιουργήθηκαν τα κινητά ιατρικά συνεργεία σε ένα πλαίσιο αλληλεγγύης και προσφοράς. Ταυτόχρονα οργανώνονται και κατά τόπους ιατρεία για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και όπου υπήρχαν μεγάλες ανάγκες συστήνονταν και νοσοκομεία.

Τα Κ.Ι.Σ. συστάθηκαν σε πολλές περιοχές, πάντα υπό την αιγίδα ενός υπεύθυνου ιατρού. Η προσφορά των ιατρών αυτών ήταν εξαιρετικά σημαντική καθώς είχαν πάντα ως κίνητρο την περίθαλψη των όλων ανθρώπων και κυρίως των απομονωμένων κατοίκων της υπαίθρου. Στις 14-10-46 εγκαταστάθηκε Κ.Ι.Σ. στην

---

¹³⁷ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., Άρθρο 3, παρ.1

¹³⁸ Καταστατικό Ε.Ε.Σ., Άρθρο 3, παρ.2

Κοζάνη με υποβάσεις στα χωριά Αμυγδαλιά – Ποντοκώμη – Αλωνάκια – και Οινόη, παρέχοντας κάθε βδομάδα και ιατρική περίθαλψη και στους ασθενείς των πέριξ χωριών.¹³⁹

➤ Κανόνες λειτουργίας Κ.Ι.Σ.

Τα κινητά συνεργεία πρώτων βοηθειών, οφείλαν να υπακούσουν σε κάποιους κανόνες. Πρώτον, έπρεπε να λειτουργούν πάντα με την σύμφωνη γνώμη του προϊστάμενου τμήματός τους και των αρμόδιων αρχών. Σε διαφορετική περίπτωση, υπήρχε το ενδεχόμενο να υπάρξουν πολλές παρεξηγήσεις που μπορούσαν να δυσχεραίνουν την προσπάθεια αρωγής της υπαίθρου. Σύμφωνα με την οργανωτική οδηγία υπ. Αριθ. 8, του Σεπτεμβρίου 1945, καθορίστηκε ο τρόπος με τον οποίο θα συνεργάζονταν τα Κ.Ι.Σ. με τις διάφορες αρχές και οργανώσεις κοινωνικής πρόνοιας. Μια από τις οργανώσεις από τις οποίες είχαν συνεργασία τα Κ.Ι.Σ. ήταν η ΟΥΝΡΑ. Κάθε φορά εξυπηρετούταν μια γεωγραφική περιοχή για πιο αποτελεσματική παρέμβαση. Το πρόγραμμα, τα δρομολόγια, οι ημερομηνίες, ρυθμίζονταν από τις αρχές των αποστολών ή των προϊσταμένων των μεμονωμένων δρώντων Κ.Ι.Σ., κατόπιν συνεννόησης με τον νομάρχη και τον νομίατρο, τις τοπικές επιτροπές του Ε.Ε.Σ., τον τοπικό υγειονομικό αντιπρόσωπο της ΟΥΝΡΑ, του οποίου η γνώμη είχε εξαιρετική βαρύτητα. Όταν προέκυπταν ανάγκες σχετικά με επείγουσες καταστάσεις όπως επιδημίες τύφου, δυσεντερίας κ.α., τότε το πρόγραμμα τροποποιούνταν σε συνεννόηση πάντα με τις αρχές, ενώ για τον ανεφοδιασμό του απευθύνονταν στον medical officer της ΟΥΝΡΑ.

Επίσης, κάτι το οποίο είναι πολύ σημαντικό, είναι το γεγονός ότι τα κινητά συνεργεία αναλάμβαναν δράση αφού πρώτα επενέβαιναν οι στρατιωτικές δυνάμεις και επανέφεραν την τάξη.¹⁴⁰ Αν οι αρχές το ενέκριναν, τότε τα συνεργεία είχαν το πράσινο φως να μεταβούν στα μέρη που υπάρχει ανάγκη και να προσφέρουν το έργο τους. ([Παράρτημα, έγγραφο 2](#))

Στις αρμοδιότητες των Κ.Ι.Σ. επίσης, ήταν να ελέγχουν τις αποθήκες και τα αποθέματα ιδιαίτερα μετά από τις επιθέσεις ώστε να ελέγξουν σε τι κατάσταση βρίσκονταν και τι περιλάμβαναν. Οι ζημιές και οι ελλείψεις καταγράφονταν και

---

¹³⁹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Περί εγκαταστάσεως εις τον Νομόν ΚΟΖΑΝΗΣ και έτερον Κ.Ι.Σ. Ε.Ε.Σ.” Α.Π.2250, 10 Οκτωβρίου 1946

¹⁴⁰ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Τρόπος Παροχής Συνδρομής εις αντρατόπληκτους”, Α.Π. 2056, 3 Μαρτίου 1947.

αποστέλλονταν εγγράφως ζητώντας αυτά που χρειάζονταν. [\(Παράρτημα, έγγραφο 3\)](#) Σε γενικότερο πλαίσιο, οι ιατροί και οι εθελοντές όφειλαν να συνεργάζονται και να συνάδουν με τις αρχές και τις αξίες του Ερυθρού Σταυρού. Σε αντίθετη περίπτωση, υπήρχαν κυρώσεις καθώς δεν μπορούσαν να δρουν ανεξάρτητα από το θεσμικό πλαίσιο αλλά έπρεπε να συμβαδίζουν με αυτό.¹⁴¹

Τα Κ.Ι.Σ. υπάγονταν μέσω του αρχηγού αποστολής, στο τμήμα επαρχιών του Ε.Ε.Σ. Αθηνών. Ωστόσο, η υπαγωγή δεν ήταν άμεση, αλλά ακολουθούσε την ιεραρχική υπαγωγή μέσω των προϊστάμενων επαρχιακών τμημάτων με τα οποία όφειλε έκαστο Κ.Ι.Σ. να έχει συνεργασία και να δέχεται τον έλεγχο μέσω αυτού. Τα Κ.Ι.Σ. δια των υπευθύνων λειτουργίας τους, δεν μπορούσαν να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, χωρίς την έγκριση του προϊστάμενου τμήματος στο οποίο ανήκαν. Το έργο των Κ.Ι.Σ. στο νομό Κοζάνης, στηρίξε έμπρακτα με την αμέριστη συνδρομή της η νομαρχία της πόλης. Η ανάπτυξη ή σύμπτυξη των Κ.Ι.Σ. ως προς το πρόγραμμα δράσης του γινόταν ανάλογα με τις ανάγκες κάθε περιοχής κάτω από την πρόταση της βάσεως των Κ.Ι.Σ. Δυτικής Μακεδονίας προς το κέντρο για έγκριση, αφού προηγουμένως είχε συνεδριάσει η Επιτροπή Συντονισμού.

Ο αρχηγός Κ.Ι.Σ Βορείου Ελλάδος ήταν ο Νικόλαος Δημάκος. Με αναφορά της βάσης Κ.Ι.Σ Κοζάνης, ενημέρωσε την Επιτροπή Συντονισμού για την κατάσταση στην περιοχή της Καστοριάς ως προς την ιατρική περίθαλψη των κατοίκων. Στις 22-8-1947, κατά την συνεδρίαση της Επιτροπής Συντονισμού, εγκρίθηκε η μεταβολή του προγράμματος του Κ.Ι.Σ. Καστοριάς, όσον αφορά τις υποβάσεις Άργους Ορεστικού και Βογατσικού, οι οποίοι τώρα θα εξυπηρετούνταν ανά πενήνήμερο για να εξυπηρετούνται καλύτερα οι άνθρωποι που το έχουν πιο πολύ ανάγκη.¹⁴² Αρχηγός ομάδος Κ.Ι.Σ. Δυτικής Μακεδονίας ορίστηκε ο ιατρός Δημήτρης Μιχόπουλος κάτι το οποίο αναγράφεται στο έγγραφο του Ερυθρού Σταυρού με αρ. πρωτ. 11759 και τίτλο “*Αρχηγός Ομάδος Κ.Ι.Σ. Δυτ. Μακεδονίας*”.¹⁴³ Το έγγραφο αυτό έπρεπε να κοινοποιηθεί σε όλα τα Κ.Ι.Σ. Δυτικής Μακεδονίας και τα προσωρινά ιατρεία Ε.Ε.Σ. που υπάγονται διοικητικά στον αρχηγό της ομάδος. [\(Παράρτημα, έγγραφο 4\)](#)

¹⁴¹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Ο ιατρός Φρ. Καλυβαν, αρνήθηκε να δώσει πληροφορίες στον πρόεδρο του τμήματος για την ανταρτοκρατούμενη περιοχή του Σισανίου. Με επιστολή του, ο Διευθυντής Τρύφων Κωνσταντινίδης, επέπληξε τον ιατρό παροτρύνοντας τον να συμμορφωθεί με τους κανόνες, 4 Μαΐου 1947

¹⁴² Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “*Αρχηγός Ομάδος Κ.Ι.Σ. Δυτ. Μακεδονίας*”, Α.Π.11759

¹⁴³ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “*Αρχηγός Ομάδος Κ.Ι.Σ. Δυτ. Μακεδονίας*”, Α.Π.11759

Η προσφορά των τοπικών ιατρών

Ως προς την λειτουργία των κινητών ιατρικών συνεργείων, πολύ σημαντική ήταν και η συμβολή των τοπικών ιατρών. Πολλοί γιατροί της πόλης διέθεταν τα ιατρεία του στις υπηρεσίες του Ερυθρού Σταυρού με σκοπό των εξομάλυνση της κατάστασης. Μια τέτοια περίπτωση είναι αυτή του χειρουργού ιατρού κ. Δ. Μανέντη. Με επιστολή του προς το Προϊστάμενο Τμήμα Ε.Ε.Σ. Δυτικής Μακεδονίας, ότι τόσο ο ίδιος ως χειρουργός τόσο και η χειρουργική κλινική του, διατίθενται στην διάθεση του Ερυθρού Σταυρού για να χρησιμοποιηθούν ως προς την περίθαλψη των ασθενών. Έτσι, το ιατρείον Κοζάνης, απέστειλε στο ιατρείο του κ. Μανέντη τους ασθενείς που σχετίζονται με χειρουργικά ζητήματα και στους οποίους παρείχε δωρεάν εξέταση.

Έχει τονιστεί πολλές φορές, ότι ο Ερυθρός Σταυρός είναι ένας σύλλογο που αποτελούταν από εθελοντές οι οποίοι είχαν και έχουν γνώμονα το κοινό συμφέρον και όχι προσωπικές επιδιώξεις. Για τον λόγο αυτό και οι γιατροί που προσέφεραν τις υπηρεσίες τους, όφειλαν να πορεύονται με αυτές τις αξίες. Αυτό καταγράφεται και εγγράφως μέσα από το αρχείο του Ερυθρού Σταυρού, από το οποίο φαίνεται ότι υποχρέωση των ιατρών του Ε.Ε.Σ., ήταν να προσφέρουν ανιδιοτελώς τις υπηρεσίες τους.¹⁴⁴

Πολλές φορές όμως, δεδομένου και των δύσκολων εποχών πολλοί γιατροί παρέκκλιναν λίγο από αυτό το μονοπάτι. Είχαν συσσωρευτεί παράπονα σχετικά με κάποιους γιατρούς των ιατρείων η οποίοι παράτυπα ζητούσαν από τους ασθενείς χρήματα. Έτσι ο Ε.Ε.Σ., με επιστολή προς ιατρεία Ε.Ε.Σ. Καστοριάς, Γρεβενών και Σερβίων, τόνισε ότι βάση της οργανωτικής οδηγίας υπ. αριθ. 180, απαγορεύεται η επί πληρωμή παροχή ιατρικής περίθαλψης από τους γιατρούς του Ε.Ε.Σ. στους πρόσφυγες και στους άπορους ανθρώπους των πόλεων. Το άρθρο της αναφερόμενης οδηγίας καθιστά ξεκάθαρα σαφές ότι η προσφερόμενη από ιατρείο αρωγή έπρεπε να παρέχεται δωρεάν. Αυτή η οργανωτική οδηγία όριζε επίσης ότι σε περιπτώσεις βαρέων πασχόντων, ο γιατρός συνοδευόμενος με την υπεύθυνη αδελφή, είχε την

---

¹⁴⁴ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Υποχρεώσεις Ιατρών Ε.Ε.Σ”, Α.Π. 101, 17 Σεπτεμβρίου 1947.

υποχρέωση να επισκέπτεται τους ασθενείς στο σπίτι. Γίνεται κατανοητό ότι κάθε παράβαση των ανωτέρω συνεπαγόταν σοβαρότατες συνέπειες μέχρι και αντικατάσταση και απόλυση.

Για την εξυπηρέτηση της υπαίθρου και των κατοίκων ιδρύθηκαν και κατά τόπους ιατρεία. Με κόπο και προσπάθεια συστήνονταν με όποιο τρόπο μπορούσαν τοπικά ιατρεία, για την περίθαλψη των τραυματιών. Από τις 10 Απριλίου το 1948, λειτούργησε τον ιατρείο της Νεαπόλεως, σύμφωνα με την οργανωτική οδηγία υπ. Αριθ. 216. Το ιατρείο εγκαταστάθηκε σε ξύλινη λυόμενη οικία με σκοπό την στέγαση των συμμοριόπληκτων. Οι τοπικές αρχές ζήτησαν την τοποθέτηση κρεβατιών για την περίθαλψη βαριά τραυματισμένων, μέχρις ότου να διακομιστούν στην Κοζάνη. Οι μεταφορές γίνονταν συγκεκριμένες ημέρες και πάντα με την συνοδεία στρατιωτικής φάλαγγας. Παρόλο που οι κοινότητες ανέλαβαν την διαρρύθμιση αυτού του οικήματος, αντιλήφθηκαν πολύ γρήγορα ότι δεν ήταν καθόλου ασφαλές και μπορεί εύκολα να πέσει θύμα των συχνών επιθέσεων. Για τον λόγο εκεί δεν μπορούσε να μείνει εκεί και η υπεύθυνη αδελφή. Στον ιατρείο αυτό προσελήφθη ο ιατρός κ. Παντασόπουλος και η εθελόντρια αδελφή, δίδα Τσίκρα. [\(Παράρτημα, έγγραφο 5\)](#)

Το ιατρείον του Τσοτυλίου λειτούργησε από τις 23 Μαρτίου 1948. Για το ιατρείο παραχωρήθηκε από γυμνασιάρχη του γυμνασίου Τσοτυλίου και διευθυντή του Εθνικού Οικοτροφείου, κ. Ρηγόπουλο, ένα δωμάτιο στο κτίριο του Οικοτροφείου. Υπήρξε πρόβλημα ως προς την τοποθέτηση της αρμόδιας αδελφής καθώς το Τσοτύλι ήταν σε δυσμενή κατάσταση και όλα τα διαθέσιμα δωμάτια είτε είχαν καταληφθεί από τους συμμοριόπληκτους είτε από τις στρατιωτικές αρχές. Για την λύση αυτού του θέματος, ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης και πρόεδρος του τμήματος του Ε.Ε.Σ., της παραχώρησε ένα δωμάτιο στην οικία του ιερέως του Τσοτυλίου. Αν δεν υπήρχε προοπτική εύρεσης λύσης και την παραχώρηση αρμόζοντος καταλύματος για την εθελόντρια αδελφή, η λειτουργία του ιατρείου θα έπρεπε να ανασταλεί. Ο ιατρός ο οποίος προσλήφθηκε ήταν ο κ. Καλογερόπουλος. [\(Παράρτημα, έγγραφο 6\)](#)

Το ιατρείον των Σερβίων λειτούργησε με υπεύθυνο ιατρό τον κ. Γεώργιο Σπυρούλη και υπεύθυνη αδελφή την εθελόντρια δίδα Ευφ. Φαρμακίδου.¹⁴⁵ Για την

---

¹⁴⁵ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Συγκρότηση Ιατρείου εις Σέρβια”, Α.Π.49, 5 Νοεμβρίου 1947.

λειτουργία του ιατρείου, ο γιατρός Αριστ. Χρηστάκης παραχώρησε με μεγάλη προθυμία την οικεία του. Στην οικεία αυτή παραχωρήθηκαν και δυο δωμάτια για την διαμονή του ιατρού και της αδελφής. Η περιοχή των Σερβίων δεν είχε καθόλου ιατρική επίβλεψη, οπότε η δημιουργία του ιατρείου θα βοηθούσε πολύ κόσμο που το είχε ανάγκη. Αρχικά στους μαθητές και στη συνέχεια σε όλους του κατοίκους του χωριού αυτού, το ιατρείο πρόσφερε αποφθειρίαση, δηλαδή καθαρισμό από τις ψείρες, πρόβλημα το οποίο ήταν πολύ κοινό εκείνη την εποχή. Μια από τις δράσεις του ιατρείου αυτού ήταν η συγκέντρωση παιδικού ρουχισμού τα οποία διανέμοντας από την αδελφή σε αυτούς που πραγματικά τα είχαν ανάγκη.

Διανομή εφοδίων, τροφίμων, ιματισμού και ιατροφαρμακευτικού υλικού

Μέσω του γραφείου υγειονομικού, αποστέλλονταν έγγραφα που αφορούσαν την λειτουργία, τον εφοδιασμό του τμήματος, τις ελλείψεις και το τι είχε απομείνει στις αποθήκες. Πολλές φορές, λόγω των μεγάλων αναγκών τα τοπικά ιατρεία ξέμεναν από φάρμακα και από προμήθειες. Στην περίπτωση αυτή στέλνονταν έγγραφα στο προϊστάμενο τμήμα Ε.Ε.Σ Δυτική Μακεδονίας. Πρώτη απάντηση ήταν να απευθυνθούν στην κοινή Επιτροπή Ιατρικών Εφοδίων Κοζάνης και αν αυτή δεν ήταν σε θέση να προσφέρει, να απευθυνθούν στην Περιφερειακή Κοινή Επιτροπή Ιατρικών Εφοδίων Θεσσαλονίκης.¹⁴⁶

Σε γενικότερο πλαίσιο, η διανομή των εφοδίων, ιατροφαρμακευτικού υλικού, η οργάνωση των Κ.Ι.Σ καθώς και η σύσταση και λειτουργία των νοσοκομείων, εντελλόταν από την Αθήνα, μετά από πληροφόρηση των τοπικών Επιτροπών για τις ανάγκες των διαφόρων τοπικών περιοχών, τις ανάγκες και τα προβλήματα που υπήρχαν και αντιμετώπιζαν κατά την εκτέλεση του φιλανθρωπικού τους έργου, καθώς και το ποσοτικό και ποιοτικό αποτέλεσμα αυτής της προσφοράς προς το πλήθος στο οποίο απευθύνονταν.

Μετά από τηλεγράφημα της βάσης Κ.Ι.Σ. Κοζάνης με θιγόμενα ζητήματα τον εφοδιασμό και τις μεταφορές, η Επιτροπή Συντονισμού Βορείου Ελλάδος αποφάσισε ότι για της ανάγκες του σταθμού Α' βοηθειών Κοζάνης, όσον αφορά τα φάρμακα, το

---

¹⁴⁶ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.342, 28 Φεβρουαρίου 1947.

προϊστάμενο τμήμα Δυτικής Μακεδονίας θα απευθύνεται σε αυτή. Όσον αφορά την διανομή των εφοδίων, το προϊστάμενο τμήμα θα απευθύνεται στην βάση Κ.Ι.Σ. Κοζάνης η οποία διέθετε και την καύσιμη ύλη. [\(Παράρτημα, έγγραφο 7\)](#) Πολλές φορές, δεν ήταν πάντα δυνατός ο εφοδιασμός των Κ.Ι.Σ. και των νοσοκομείων. Στις περιπτώσεις αυτές, θα έπρεπε να απευθυνθούν στην Περιφερειακή Κοινή Επιτροπή Ιατρικών Εφοδίων Κοζάνης, και αν ακόμα και αυτή δεν είχε την δυνατότητα παροχής εφοδίων, στην συνέχεια να απευθυνθούν στην Περιφερειακή Κοινή Επιτροπή Ιατρικών Εφοδίων Θεσσαλονίκης, μέσω του Προϊστάμενου Τμήματος Ε.Ε.Σ. Κεντρικής Μακεδονίας.¹⁴⁷

Οι αιτήσεις για την παραλαβή ιατροφαρμακευτικού υλικού γίνονταν με κάποια συγκεκριμένη διαδικασία. Η διαδικασία αυτή περιγράφεται σε ένα εκ των εγγράφων του Ε.Ε.Σ. με αριθ. πρωτ. 11724.¹⁴⁸ Σύμφωνα με αυτό, οι αιτήσεις για τον εφοδιασμό τέτοιου είδους υλικού υποβάλλονταν στην γενική διεύθυνση Ερυθρού Σταυρού και όχι στις περιφερειακές Επιτροπές Ιατρικών Εφοδίων ή αλλού. Οι καταστάσεις υλικού συντάσσονταν ανά τρίμηνο και έπρεπε να περιέχουν τρεις στήλες, μια του ήδη υπάρχοντος υλικού, μια του αιτούμενου και μια τρίτη κενή η οποία θα συμπληρωνόταν με την έγκριση για το κάθε είδος. Επίσης, στις αιτήσεις των βάσεων και των ιατειών θα περιλαμβάνονταν μόνο φάρμακα τα οποία προβλέπονταν από την οργανωτική οδηγία 97. Τέλος, αφού ελεγχθούν οι αιτήσεις, τίθενται υπό την έγκριση του προέδρου.

Στο αρχείο που μελετήθηκε υπάρχουν έγγραφα που καταδεικνύουν την αποστολή φαρμάκων για την αντιμετώπιση των ασθενειών της εποχής εκείνης.¹⁴⁹ Με εγκύκλιο που εκδόθηκε προς τα επαρχιακά τμήματα Ερυθρού Σταυρού και τα Κ.Ι.Σ., ανακοινώθηκε ότι υπάρχουν στις αποθήκες αντιψωρικά φάρμακα καθώς και βαζελίνη για την διάθεση αυτών στα νοσοκομεία και στα ιατρεία. Ζητήθηκε να κατατεθούν καταστάσεις με τις ανάγκες ώστε να γίνει ξεκάθαρα ποιες αποτελούν επείγουσες καταστάσεις και ποιες όχι. Ο Ερυθρός Σταυρός όμως, δεν ήταν σε θέση και δεν ήταν στις αρμοδιότητές του να λάβει θέση υπέρ της μιας ή της άλλης παράταξης. Αυτό που όριζαν οι αρχές του ήταν να προσφέρει την βοήθεια του σε όλους ανεξαιρέτως, σε

¹⁴⁷ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Υγειονομικών Υλικών Σταθμών Α’ Βοηθειών”, Α.Π.10356, 8 Ιανουαρίου 1947.

¹⁴⁸ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.11724, 15 Φεβρουαρίου 1947.

¹⁴⁹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διάθεσις αντιψωρικών φαρμάκων και βαζελίνης και αποστειρωτικών κλιβάνων”, Α.Π.3849/3 Ιουνίου 1946.

αντάρτες και μη, σε μεγάλους και μικρούς. Έπρεπε δηλαδή να προσανατολίζεται με γνώμονα την παροχή βοήθειας ανεξάρτητα με το σε ποιον θα πήγαινε η βοήθεια αυτή.

Μέσα από τα έγγραφα του Ε.Ε.Σ του τμήματος Κοζάνης τα οποία μελετώνται στην παρούσα εργασία, διαφαίνεται το ήθος και η πίστη των εθελοντών που είχαν αναλάβει αυτό το δύσκολο έργο. Μια τέτοια απόδειξη αποτελεί η επιστολή της Ι. Μητρόπολης Σισανίου και Σιατίστης προς τον “κ. Αρχηγόν της Αποστολής των Ιατρικών Συνεργείων του Ε.Ε. Σταυρού Βορείου Ελλάδος”. [\(Παράρτημα, έγγραφο 8\)](#) Το συνεργείο του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού με σκοπό να εκτελέσει το έργο του ως προς την παροχή βοήθειας, μετέβη στην ανταρτοκρατούμενη περιοχή του Σισανίου. Όταν επέστρεψε στην Σιάτιστα, διαδόθηκε ότι ο υπεύθυνος γιατρός παρείχε βοήθεια και φάρμακα και σε “συμμορίες”. Αφού το ζήτημα αυτό έφτασε ως την Μητρόπολη, συγκεντρώθηκαν εκεί ο στρατιωτικός διοικητής Σιατίστης και διοικητής της υποδιοικήσεως χωροφυλακής με σκοπό να ρωτήσουν τον πρόεδρο του τμήματος του Ε.Ε.Σ. Σιατίστης για το αν τα ιατρικά συνεργεία υποχρεούνται να παρέχουν πρώτες βοήθειες και σε “συμμορίες”.

Φυσικά, όλα τα μέλη τόνισαν ως απάντηση τις αξίες του Ερυθρού Σταυρού και ότι ο Ερυθρός Σταυρός δεν μπορεί να κάνει κανενός είδους διακρίσεις και οφείλει να παρέχει την βοήθεια του σε όλους, ανεξαρτήτου πολιτικών φρονημάτων και πεποιθήσεων.

Τα νοσοκομεία

Οι ανάγκες των νοσοκομείων την εποχή αυτή ήταν τεράστιες. Οι αιτήσεις για την χορήγηση φαρμακευτικού και υγειονομικού υλικού ήταν πολλές και γίνονταν με ένα συγκεκριμένο τρόπο. Η ποσότητα η οποία ζητούταν εγγράφως δεν μπορούσε να είναι τεράστια καθώς θα έπρεπε επίσης να αναγράφεται πάντα και η ήδη υπάρχουσα ποσότητα από το κάθε είδος ούτως ώστε να καθοριστεί το πόσο αναγκαία ήταν η αποστολή του.¹⁵⁰ Η πενικιλίνη ήταν ευρέως διαδεδομένη και εξαιρετικά χρήσιμη. Τα νοσοκομεία που χρησιμοποιούσαν την πενικιλίνη, έπρεπε να απευθύνονται στα

---

¹⁵⁰ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Τρόπος υποβολής αιτήσεων φαρμάκων” απεστάλη η Εγκύκλιος υπ’ αριθ. 13949/23/10/47 προς Νοσοκομεία και Ιατρεία του Ερυθρού Σταυρού τονίζοντας την σπουδαιότητα του να τηρείται το πρωτόκολλο ως προς την αίτηση φαρμάκων και οι αιτήσεις που δεν συνάδουν με την Εγκύκλιο δεν θα λαμβάνονται υπόψιν. 24 Μαρτίου 1947

κατά τόπους υγειονομικά κέντρα. Την απόφαση αυτή πήρε το κεντρικό τμήμα του Ερυθρού Σταυρού, σε συνεννόηση *“μετά της Διευθύνσεως Υγιεινής της Γενικής Διοικήσεως Μακεδονίας*. Σύμφωνα με αυτή για παράδειγμα, το *“Θεαγένειον Νοσοκομείον”*, θα έπρεπε να απευθυνθεί στο υγειονομικό κέντρο Θεσσαλονίκης.

Τα νοσοκομεία του Ερυθρού Σταυρού αναλάμβαναν ποικίλες περιπτώσεις, και σεβόμενοι τις οικονομικές δυσκολίες της εποχής έκανα εισαγωγές ασθενών δωρεάν οι οποίοι ήταν σε σοβαρή κατάσταση.

Διανομή, παραλαβή και παράδοση των εφοδίων

Λόγω των λεηλασιών και των καταστροφών, ολόκληρα χωριά ερημώθηκαν με τους κατοίκους τους να καταλήξουν πρόσφυγες και επαίτες. Έχοντας χάσει τα υπάρχοντα τους ήταν στο έλεος των οργανώσεων να τους συνδράμει για να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Ο Ερυθρός Σταυρός κατέβαλλε κάθε προσπάθεια για την εξασφάλιση εφοδίων τα οποία θα διατίθενται στους απόρους.

Για την διανομή των εφοδίων, άλλοτε βασιζόταν στις εκάστοτε καταστάσεις των πυροπαθών τις οποίες παραχωρούσε η κοινότητα και στην βεβαίωση της αστυνομίας, και άλλοτε σε αυτοψίες του ίδιου του Ε.Ε.Σ. Νωρίτερα, ενημερώνονταν για το ιστορικό της περιοχής, τον χρόνο της καταστροφής, το αποτέλεσμα της καταστροφής και βέβαια των αριθμό των ανθρώπων που επλήγησαν. Σε συνεννόηση με τα κατά τόπους τμήματα καθώς και με το τμήμα Αθηνών, εκτιμώντας τις ζημιές που είχαν προξενηθεί, οι εθελοντές του Ερυθρού Σταυρού προσπαθούσαν πάντα να συγκεντρώσουν και να διανέμουν είδη πρώτης ανάγκης σε αυτούς που τα χρειαζόνταν.

Η βοήθεια του Ερυθρού Σταυρού ήταν συστηματική και οργανωμένη ώστε να γίνεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Δεδομένων των συνθηκών, η βοήθεια έπρεπε να παρέχεται με τέτοιο τρόπο ώστε να έχει ένα ουσιαστικό αποτέλεσμα. Έτσι, ήταν προτιμότερο η κάλυψη των αναγκών να περιλαμβάνει μια περιοχή την φορά, ούτως ώστε οι ανάγκες αυτές να καλυφθούν με μεγαλύτερη ακρίβεια. Ολόκληρος ο σύλλογος του ερυθρού σταυρού ήταν ένα πολύπλοκο και πολυεπίπεδο σύστημα το οποίο χωριζόταν σε υποδιαιρέσεις, γραφεία δηλαδή που το καθένα αναλάμβανε συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Τα ζητήματα τα οποία διαχειριζόταν ήταν πολλών ειδών

και δεδομένων των συνθηκών όλα τα κατά τόπους τμήματα κατέβαλλαν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Σημαντικός τομέας υπήρξε το “Γραφείο Συντονισμού”, του οποίου τα έγγραφα απασχολούσαν μια σειρά από ποικίλες υποθέσεις.

Σε γενικότερο πλαίσιο, η οποιαδήποτε ενέργεια, μελετάται, προγραμματίζεται και οργανώνεται μέσα από οργανωτικές οδηγίες. Μια αρμοδιότητα του Γραφείου Συντονισμού, όπως φαίνεται από τα έγγραφα που προέρχονται από αυτό, ήταν οι αναφορές σχετικά με την αποστολή και λήψη εφοδίων. Αποστέλλονταν έγγραφα σχετικά με τα διανεμηθέντα προϊόντα τα οποία διανέμονταν στην εκάστοτε περιοχή. Σε κάθε έγγραφο, μετά την παραλαβή των προϊόντων, τονιζόταν ότι η διανομή τους έπρεπε να γίνεται πάντα σύμφωνα με την εκάστοτε οργανωτική οδηγία.

Ο Ερυθρός Σταυρός, προσπαθούσε συνεχώς να προσφέρει και να βοηθά τους ανθρώπους που το είχαν ανάγκη. Οργάνωνε συνεχώς επιχειρήσεις διανομής υλικών κάθε είδους. Πέρα από τους πρόσφυγες και τους άπορους, δωρεές γίνονταν και στα σχολεία της περιοχής. [\(Παράρτημα, έγγραφο 9\)](#) Η παρέμβαση βοήθειας, συνήθως ήταν άμεση εκτός απρόοπτων πρακτικών δυσχερειών, όπως για παράδειγμα ένας κατεστραμμένος δρόμος ή η έλλειψη μεταφορικού μέσου ή εφοδίων ώστε να μπορεί να μετακινηθεί το εκάστοτε όχημα. Κατά την διανομή, συμμετείχαν δυο εθελόντριες αδελφές και ένας γιατρός. Πριν από την διανομή, συγκροτείτο επιτροπή από 5 άτομα, πέρα από αυτά που συμμετείχαν στην διανομή.¹⁵¹

Η διανομή γινόταν ανάλογα με το φύλο, την ηλικία και τα μέλη που είχε κάθε οικογένεια. Οι ευεργετημένοι ήταν υποχρεωμένοι να παραλάβουν τα εφόδια και να υπογράψουν σε καταστάσεις που συντάσσει η επιτροπή με τα ονοματεπώνυμα των πληγέντων ανά περιοχή και των αριθμό και το είδος των εφοδίων που παρελάμβαναν. Μετά την εκτέλεση ήταν απαραίτητη η ενημέρωση των κεντρικών γραφείων στην Αθήνα με έκθεση διανομής εφοδίων.

Η Επιτροπή Συντονισμού Ε.Ε.Σ. Βορείου Ελλάδος με συμμετοχή του διευθυντή Κοινωνικής Πρόνοιας κ. Ρηγάδη, αποφάσισε να συνδράμει τους πρόσφυγες Βορείου Ελλάδος αποστέλλοντάς τους δέκα χιλιάδες πλάκες, οι οποίες διανεμήθηκαν στις επαρχίες Θεσσαλονίκης, Λαγκαδά, Πιερίας, Γουμένισα, Εδέσσης, Γιαννιτσών, Αλμωπίας, Ημαθίας, Ναούσης, Σερρών, Βιλσατίας (Νιγρίτα), Σιντικής (Σιδηρόκαστρον), στην περιοχή Επιτροπής Ε.Ε.Σ. Αμυνταίου, Καστοριάς,

---

¹⁵¹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.79, 6 Ιουνίου 1947.

Δράμας, Ξάνθης, Ροδόπης, Αλεξανδρουπόλεως, Σουφλίου, Διδυμοτείχου, Γρεβενών, Κοζάνης στις επαρχίες Βοΐου, και Εορδαίας. Η Επιτροπή Συντονισμού Ε.Ε.Σ. Βορείου Ελλάδος, αποφάσισε από την διανομή να αποκλεισθούν οι πρόσφυγες στα αστικά κέντρα και να ενισχυθούν περισσότερο οι πιο άποροι που βρίσκονται στα χωριά. Η παραλαβή και η διανομή γινόταν από τα οικεία τμήματα κάθε περιοχής σύμφωνα με την οργανωτική οδηγία 154.¹⁵² Στο ίδιο πλαίσιο ενίσχυσης και αρωγής των προσφύγων, οργανώθηκε η αποστολή βακαλάου στους πρόσφυγες Βορείου Ελλάδος. Από το εγχείρημα αυτό, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ευνοήθηκαν αυτοί που θεωρούνταν πιο άποροι και όχι αυτοί των αστικών κέντρων.¹⁵³

Οι επιδρομές συνεχίστηκαν και οι ανάγκες πολλαπλασιάστηκαν. Σειρά είχαν τα χωριά Περαίας και Κάτω γραμματικό, των οποίων οι πληγείσες 120 οικογένειες μετέβησαν σε ένα χωριό της Εδέσσης σε πλήρη οικονομική εξαθλίωση. Ο Ε.Ε.Σ. Θεσσαλονίκης έστειλε την εθελόντρια αδελφή Αγγελική Παπαϊωάννου να συνοδεύσει και να προσφέρει τις υπηρεσίες της στην αποστολή ιματισμού και τροφίμων. Στην περιοχή της Άρνισσας συγκροτήθηκε επιτροπή από τους προέδρους των πληγεισών κοινοτήτων και διεξήγαγαν την διανομή στους πρόσφυγες.

¹⁵⁴[\(Παράρτημα, έγγραφο 10\)](#) Διατέθηκαν τα εξής είδη:

α) δέματα ιματισμού ανδρικά	193
β) δέματα ιματισμού γυναικεία	205
γ) δέματα ιματισμού παιδικά	118
δ) δέματα ιματισμού βρεφικά	27
ε) κλινοσκεπάσματα	τεμ. 162
στ) Σάπωνα πλύσεως	τεμ. 710
ζ) Λίπος	οκ. 152
η) Καφφέ	οκ. 30

¹⁵² Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.7581, 27 Ιουνίου 1947.

¹⁵³ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.1589, 30 Μαΐου 1947.

¹⁵⁴ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “;Εκθεσις παροχής συνδρομής εις πληγέντας κάτοικους Περαίας και κάτω Γραμματικού”, Α.Π.544, 5 Ιουνίου 1947.

Συνολικά διατέθηκαν 1976 τεμάχια ιματισμού σε 710 πρόσφυγες. Ο ιματισμός, προήλθε από δωρεές, από την Επιτροπή Διανομών μεταχειρισμένου Ιματισμού στην Αθήνα, από τον Καναδικό Ερυθρό Σταυρό, από την Ελλ. Πολ. Περιθάλψεως του Καναδά και από τον Αμερικάνικο Ερυθρό Σταυρό. Τα σαπούνια και ο καφές ήταν δωρεά του Αμερικάνικου Ερυθρού Σταυρού ενώ το λίπος του Αργεντίνικου. Ο ιματισμός, τα κλινοσκεπάσματα και το λίπος διατέθηκαν από τις αποθήκες Α' βοηθειών, ενώ ο καφές και τα σαπούνια από τις αποθήκες Θεσσαλονίκης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι		
('Ανήκει εις τὸ ὄπ' ἄριθ. 7191 ἔγγρ.)		
1	Κιβώτιον κάπες ἐκ φανέλλας	130
1	Σάκκος " "	170
2	Μπάλες Πουλόβερ παιδικά	500
14	Μπάλες εὐδιάβροχα πρὸς 50	700
4	" " θερμάματα κοριτσιῶν	822
5	Κιβώτια " "	1178
1	Μπάλλα παντολόνια ποζαμῶν	217
13	Κιβώτια " " πρὸς 130	1690
2	" " γάντια μάλλινα	880
10	Μπάλες εὐδιάβροχα μάλλινα πρὸς 150	1500
24	Χαρ/τία βακέτες νυκτός	1961
9	Μπάλες μαλλί	ἐκ. 677
15	Κιβώτια κάλτσες χρυσαπηνμάτων	ζεύγ. 4000

Εικόνα 4 Παράδειγμα κατάστασης διανεμηθέντων εφοδίων, Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης.

Διανομή εφοδίων στις γύρω περιοχές

Όλα τα τμήματα Βορείου Ελλάδος ήταν σε συνεχή επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ τους καθώς όλοι είχαν τον ίδιο σκοπό, την συνδρομή και αρωγή των ανθρώπων που υπέφεραν.

Η περιοχή της Φλώρινας

Το τμήμα Φλωρίνης άνηκε διοικητικά στο τμήμα της Κοζάνης η οποία ήταν το κέντρο του συντονισμού των δράσεων στην Δυτική Μακεδονία. Η δράση του Ε.Ε.Σ. στην περιοχή αυτή ήταν αρκετά ικανοποιητική καθώς οργανώνονταν συνεχώς διανομές εφοδίων και γενικότερα διάφορες δραστηριότητες για την ενίσχυση της περιοχής.¹⁵⁵

Είχε κατατεθεί αίτηση στο προϊστάμενο τμήμα κεντρικής Μακεδονίας, για την διανομή ιματισμού και κλινοσκεπασμάτων στους πυροπαθείς και στους ανταρτόπληκτους. Η απάντηση ήρθε καταφατική μέσω τηλεγραφήματος στο οποίο δηλώνεται ότι θα διατεθούν από τα αποθέματα των αποθηκών τους 100 παπλώματα μεγάλα και 100 κλινοσκεπάσματα, τα οποία αποτελούσαν δωρεά του του Αμερικανικού και Καναδικού Ερυθρού Σταυρού. Η διανομή δεν περιοριζόταν μόνο

¹⁵⁵ Αρχεία Ε.Ε.Ε. Κοζάνης, “Διοικητική υπαγωγή Τμήματος ΦΛΩΡΙΝΗΣ”, Α.Π.10766, 13 Δεκεμβρίου 1946.

για την περιοχή της Φλώρινας αλλά και για τα χωριά Κρατερό και Εθνικό. Τονίζεται ότι πρέπει να τηρηθούν οι διατάξεις των οργανωτικών οδηγιών υπ. Αριθ. 90 και 117 ώστε να συνταχθούν καταστάσεις, εκθέσεις, δικαιολογητικά, ευχαριστήρια γράμματα και φωτογραφίες. Σύμφωνα με οδηγίες του κέντρου, την διανομή θα την αναλάμβανε η υπεύθυνη εθελόντρια αδελφή, η οποία έπρεπε να αποστείλει και όλα τα παραπάνω έγγραφα. Επίσης, στην περιοχή της Καστοριάς, απεστάλη νοσοκομειακό υλικό το οποίο με τον ίδιο τρόπο θα έπρεπε μετά την παραλαβή να αποσταλεί το σχετικό έγγραφο. ([Παράρτημα έγγραφο 11](#))

Το Κεντρικό Τμήμα του Ερυθρού Σταυρού στην Αθήνα, σε επικοινωνία με το τμήμα Φλώρινας, απέστειλε διάφορα είδη για τους μαθητές της δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης, τα οποία ήταν δωρεά του Αμερικανικού και Καναδικού Ε.Σ. Επίσης, συμπληρωματικά απεστάλησαν και εκ νέου κιβώτια και φαρμακευτικό υλικό. Με επιστολή στο προϊστάμενο τμήμα Ε.Ε.Σ Κοζάνης ζητήθηκε η επιβεβαίωση ότι όντων έγινε η παραλαβή των παραπάνω. ([Παράρτημα, έγγραφο 12](#))

Η περιοχή των Γρεβενών

Σε παρόμοια κατάσταση ήταν και τα Γρεβενά, τα οποία επίσης αποτέλεσαν καταφύγιο προσφύγων και ανταρτόπληκτων. Συγκεκριμένα, κατέφυγαν 1200 πρόσφυγες, οι οποίοι στερούνταν κυρίως κλινοσκεπασμάτων, τα οποία λόγω του ότι επρόκειτο για ορεινή περιοχή ήταν απαραίτητα.

Η περιοχή του Αμυνταίου

Η περιοχή του Αμυνταίου αποτελούσε το κέντρο της περιφέρειας πολλών κοινοτήτων με τις οποίες κοινότητες είχε καθημερινή επαφή. Μάλιστα η κοινότητα Αμυνταίου προάχθηκε και σε δήμο. Αυτές οι κοινότητες ανήκαν διοικητικά και στις υπόλοιπες δημόσιες αρχές όπως για παράδειγμα η εφορία, η αστυνομία κλπ. Έτσι λοιπόν, ο Ερυθρός Σταυρός απευθυνόταν πολλές φορές σε αυτές. Ωστόσο, η γεωγραφική δικαιοδοσία του δεν ήταν εντελώς καθορισμένη δυσχεραίνοντας έτσι την διανομή ειδών και την παρακολούθηση για το εάν έφτασαν στον προορισμό τους. Με επιστολή του Ε.Ε.Σ. τμήματος Αμυνταίου, ζητήθηκε από τον Ε.Ε.Σ. Αθηνών, να τα τακτοποιηθεί το ζήτημα της δικαιοδοσίας.¹⁵⁶

Η περιοχή αυτή, υπήρξε μια από τις περιοχές η οποία υπέστη πολλές καταστροφές και επιθέσεις λόγω της γεωγραφικής της θέσης. Παρά τις όσες καταστροφές υπέστη όμως, δέχτηκε πολύ μικρή βοήθεια. Οι παρακλήσεις για

---

¹⁵⁶ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Ανάγκαι επιτροπής Ε.Ε.Σ. Αμυνταίου”, Α.Π. 2862, 17 Μαρτίου 1947.

φάρμακα ήταν συνεχείς καθώς η ελονοσία θέριζε την περιοχή. Επίσης, με έγγραφό της, η επιτροπή Ε.Ε.Σ Αμυνταίου, προς την γενική διεύθυνση Μακεδονίας του τμήματος υγείας, γνωστοποιεί ότι υπάρχει έλλειψη φαρμάκων, κινίνης και ατεμπρίνης, κάνοντας έκκληση να αναγνωριστεί η σοβαρότητα της κατάστασης.

(Παράρτημα, έγγραφο 13)

➤ Η περιοχή της Καστοριάς

Το τμήμα της Κοζάνης αναλάμβανε και την διανομή υλικού και στις γύρω περιοχές οι οποίες είχαν εξίσου μεγάλες ανάγκες. Βοήθεια προσέφερε και στο τμήμα της Καστοριάς όπου πολλά διανεμηθέντα εφόδια έφταναν πρώτα στην Κοζάνη και αυτή αναλάμβανε να τα μοιράσει στην Καστοριά. Με έγγραφο του Ε.Ε.Σ. προς εκτέλεση της οργανωτικής οδηγίας υπ. αριθ. 91, ορίστηκε ότι ιματισμός ο οποίος προοριζόταν για τον νομό Καστοριάς, θα σταλεί από την Αθήνα με φορτηγά οχήματα κατευθείαν στην Κοζάνη.¹⁵⁷

Το τμήμα της Κοζάνης ήταν υπεύθυνο να εξασφαλίσει τις αναγκαίες αποθήκες για την φύλαξη των προϊόντων στην Καστοριά. Η υπεύθυνη εθελόντρια αδελφή μαζί με έναν έμπειρο συνοδό στάλθηκαν στην Καστοριά για την ομαλότερη διεξαγωγή της διανομής και της αποσυσκευασίας. Αυτό που όφειλε να κάνει το τμήμα της Καστοριάς είναι να συγκεντρώσει τις καταστάσεις με τους πυροπαθείς και με τα ονόματα των χωριών που δέχτηκαν επίθεση ώστε να καταστεί σαφές ποιες περιπτώσεις είναι πιο επείγουσες και από που έπρεπε να ξεκινήσει η διανομή.

➤ Διανομή εφοδίων στους στρατιώτες

Ο Ερυθρός Σταυρός, όπως έχει αναφερθεί πολλές φορές όφειλε να παρέχει την βοήθεια του σε όλους όσους την είχαν ανάγκη. Έτσι, πέρα από την βοήθεια που παρείχε στους άπορους και τους τραυματίες, προσπαθούσε να συνδράμει όσο μπορεί και τους στρατιώτες και αστυνομικούς. Με έγγραφο προς τον Μητροπολίτη, αναγράφεται η βοήθεια του Ε.Ε.Σ. στους άνδρες των μεταβατικών αποσπασμάτων Σερβίων-Κοζάνης.¹⁵⁸ Συγκεκριμένα:

	Φανέλες	Κουκούλες	Γάντια	Κάλτσες	Σκελέαι
1)Εις τους άνδρας Μ. Αποσ. Τετραλόφου	21				

¹⁵⁷ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διανομή ιματισμού εις Νομόν Καστοριάς”, Α.Π.7191, 7 Σεπτεμβρίου 1946.

¹⁵⁸ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Προς τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σερβίων και Κοζάνης κ. Κωνσταντίνον”, Α.Π.18/110/3, 8 Φεβρουαρίου 1947.

2)Εις τους άνδρας Μ. Αποσ. Σερβίων	49	1	1	12	
3) Εις τους άνδρας Μ. Αποσ. Βοίου	8				
4) Εις τους άνδρας Αστ/κού Τμήματος Κοζάνης	30	7			
5) Εις τους άνδρας του φυλακίου Αλιάκμονος	22	6	1	6	
	130	14	2	18	
Εις τέσσερας τραυματίας	4			4	4
Σύνολον	134	14	2	22	4

Ο Ερυθρός Σταυρός, συνεχίζοντας τις διανομές μάλλινων ειδών στους ακρίτες, έστειλε στην Κοζάνη μέσω της Θεσσαλονίκης 300 συλλογές μάλλινων ειδών για τους ακρίτες της Δυτικής Μακεδονίας. Η σύνθεση κάθε συλλογής αποτελούταν από μια μάλλινη φανέλα ή ένα μάλλινο εσώρουχο, δυο ζεύγη μάλλινων καλτσών και μια μάλλινη σκούφια. Τα εφόδια διατέθηκαν με απόφαση του Μέραρχου Κοζάνης της 73^{ης} Ταξιαρχίας Πεζικού, η οποία εδρεύει στην Καστοριά. Στην Καστοριά πραγματοποιήθηκε η αποσυσκευασία και καταμέτρηση των εφοδίων από μια επιτροπή αξιωματικών και εθελ. αδελφών του Ε.Ε.Σ. Η διανομή έγινε προσωπικά από τις εθελόντριες αδελφές, δεσποινίδων Εράνης Καλλιανέση και Σοφίας Βιδάλη οι οποίες πήγαν στα φυλάκια των συνόρων «Ιεροπηγήν-Νεστορίον, Φτέλιαν, Οινόην, Διποταμίαν, Κομνηνάδες και Πολυανεμον». Η διανομή έγινε σε 361 άνδρες. Επιπροσθέτως, διατέθηκαν στα 3 Στρατιωτικά Νοσοκομεία Κοζάνης, Καστοριάς και Φλώρινας 91 ζευγάρια καλτσών για την αντιμετώπιση των κρυοπαγημάτων. Ολόκληρη αυτή η επιχείρηση οφείλει την επιτυχία της στο σθένος των εθελοντριών να παραβλέψουν τον βαρύ χειμώνα και να μην τον αφήσουν να σταθεί εμπόδιο στην εκτέλεση του έργου τους.¹⁵⁹ [\(Παράρτημα έγγραφο 14\)](#)

¹⁵⁹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Εκθεσις διανομής μαλλίνων ειδών εις Ακρίτας Δυτικής Μακεδονίας”, Α.Π.477, 22 Μαΐου 1947.

Στο πλαίσιο της μέριμνας των στρατιωτών, δημιουργήθηκαν τα στρατιωτικά ταχυδρομεία είχαν αυτή την ευθύνη και δέχονταν οποιοδήποτε δέμα αφορούσε και στρατιωτικό υλικό, το οποίο όμως δεν ξεπερνούσε το βάρος των δύο κιλών, με εξαίρεση τα δέματα που περιλάμβαναν τρόφιμα. Επίσης, τα απλά κατά τόπους ταχυδρομεία, είχαν και αυτά την υποχρέωση να δέχονται τα δέματα που προορίζονταν για τους οπλίτες. Οφείλουν να τα κρατούν μέχρις ότου μπορέσουν να τα παραδώσουν στο πλησιέστερο Στρατιωτικό Ταχυδρομείο.

Η διεξαγωγή των διανομών

Παρόλα αυτά, οι διανομές δεν ήταν εύκολη υπόθεση και έπρεπε να διεξάγονται νομότυπα, βάσει των κανονισμών. Έτσι, απεστάλη έγγραφο προς όλα τα τμήματα και τις επιτροπές Ε.Ε.Σ. Βορείου Ελλάδος, Κάθε διανομή πρέπει να γίνεται βάση της οργανωτικής οδηγίας σύμφωνα με το έγγραφο «ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ». Σε περίπτωση που δεν είχε αποσταλεί το αντίτυπο αυτό, έπρεπε να σταλούν αντίγραφα, ώστε όλα τα τμήματα να είναι ενήμερα.¹⁶⁰ Εκτός αυτού, πολλές φορές οι μεταφορές δεν ήταν εύκολες και ενείχαν λάθη. Ένα παράδειγμα το οποίο αντλείται από το αρχείο του Ε.Ε.Σ. Κοζάνης είναι το περιστατικό στο οποίο, το αυτοκίνητο με οδηγό τον Ν. Ζιδανόν μετέφερε εφόδια το οποία ήταν 22 μπάλες, 500 κλινοσκεπάσματα. 356 πακέτα με τείο (τσάι). Ωστόσο, από τα 300 χιλιόγραμμα τείου έλειπαν τα 5. Εστάλη παράκληση να τους αποσταλεί η οργανωτική οδηγία διότι δεν υπάρχει ούτε στην βάση των ΚΙΣ για να κανονίσουν την διανομή του τείου.¹⁶¹

Η παραλαβή και η παράδοση υλικών ήταν μια πολύ συνήθη διαδικασία, καθώς τα κατά τόπους τμήματα αναλάμβαναν να την διεκπεραιώσουν στις επαρχίες τους. Δεν γινόταν με αυθαίρετο τρόπο, αντιθέτως έπρεπε να τηρηθεί ένα πρωτόκολλο. Έπρεπε να γίνει καταγραφή των υλικών και να σημειωθεί το σύνολό τους. Στην συνέχεια, το πρωτόκολλο παραλαβής και παράδοσης αποστελλόταν στο Προϊστάμενο τμήμα Ε.Ε.Σ. Δυτικής Μακεδονίας. [\(Παράρτημα, έγγραφο 15α\)](#) Αυτό εξυπηρετούσε πολλούς σκοπούς. Πρώτον και κύριο λόγω των μεγάλων αναγκών και των

¹⁶⁰ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.1814, 4 Ιουνίου 1947.

¹⁶¹ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Αποστολή εφοδίων – Διατακτικά 380,383”, Α.Π.2620, 16 Ιουλίου 1947,

ταραγμένων καιρών που λειτουργούσε ο Ε.Ε.Σ., έπρεπε να ναι ενήμερος για το ποια και πόσα είδη είχαν διατεθεί και που, έτσι ώστε να υπάρχει διαφάνεια και να αποφευχθεί κάθε είδους παραπλάνηση και αισχροκέρδεια.

Οι αποδείξεις και οι καταγραφές ήταν χρήσιμες και στον απολογισμό. Πολλές φορές, το γραφείο επαρχιακών τμημάτων, ζητούσε απογραφή των εφοδίων. Συγκεκριμένα, εστάλη επιστολή σε όλα τα τμήματα Ε.Ε.Σ. Βορείου Ελλάδος, να αποστέλλουν τον απολογισμό των διανεμηθέντων εφοδίων από τον Μάιο του 1945 έως και τον Ιούλιο του 1946. Για να παραδοθεί ο απολογισμός αυτός, έπρεπε να έχουν τηρηθεί οι διαδικασίες και να είναι όλες οι κινήσεις του Ερυθρού Σταυρού καταγεγραμμένες όπως οριζόταν.¹⁶²

Το πρωτόκολλο έπρεπε να τηρείται πάντα και η ύπαρξη αποδείξεων ήταν πολύ σημαντική για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος αυτού. Αυτό ήταν υποχρεωτικό για όλα τα είδη και ακόμα περισσότερο όταν επρόκειτο για ιατροφαρμακευτικό υλικό. Απευθείας μετά την παραλαβή, έπρεπε να καταγραφεί ονομαστική κατάσταση αυτών που παρέλαβαν και τι ακριβώς παρέλαβαν ώστε να σταλεί στην κεντρική διεύθυνση Ε.Ε.Σ. Αθηνών.¹⁶³ Ακόμα και αν η παραλαβή αφορούσε μόνο ένα άτομο συγκεκριμένα, και σε αυτή την περίπτωση έπρεπε να καταγραφούν όλα τα στοιχεία. Ακολουθεί ένα παράδειγμα που προέκυψε μέσα από το αρχείο του Ε.Ε.Σ. Κοζάνης. [\(Παράρτημα, έγγραφο 15β\)](#)

ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος Καρακάσης Ναούμ Δικηγόρος παρέλαβον παρά της Υπηρεσίας Παιδικού Ρουχισμού Ε.Ε.Σ (Τμήματος Θεσσαλονίκης) πενήντα (50) λεγιέτ διά απόρους επιτόκους και βρέφη Κοζάνης, περιέχουσai τα κάτωθι είδη

1) Πάνες φανελλένιες	50
2) Πάνες μικρές	200
3) Νυκτικά φανελλένια	50

¹⁶² Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διανεμηθέντα δια ΒΟΡΕΙΟΝ ΕΛΛΑΔΑ εφόδια τω 1945-46”, Α.Π.6077, 5 Αυγούστου 1946

¹⁶³ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ αποσυσκευασίας και παραλαβής” Α.Π.163, 10 Ιουλίου 1946.

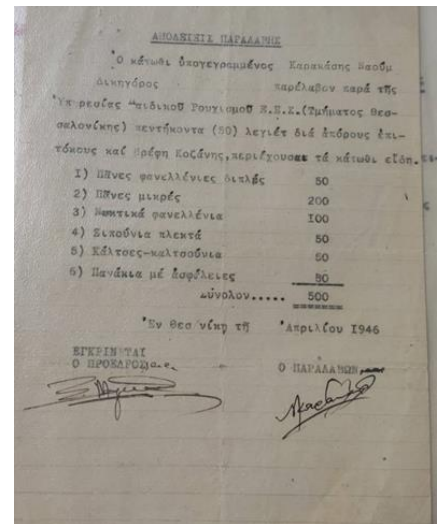

4) Σιπούνια πλεκτά	50
5) Κάλτσες-καλτσούνια	50
6) Πανάκια με ασφάλειες	<u>50</u>

Σύνολον 500

Εν Θεσσαλονίκη Απρίλιος 1946

Η σημαντικότητα και η σπουδαιότητα της ύπαρξης των αποδείξεων αποδεικνύεται από την ύπαρξη πολλών εγγράφων των οποίων το περιεχόμενο αφορά την παράκληση αποστολής τόσο αποδείξεων και δικαιολογητικών ως προς την διανομή και παραλαβή εφοδίων αλλά και ονομαστικών καταστάσεων ώστε να γνωρίζουν εμπράκτως που και σε ποιους παραδόθηκαν τα εκάστοτε είδη.¹⁶⁴

Εικόνα 5 Απόδειξη παραλαβής εφοδίων

Κάτι το οποίο αξίζει να σημειωθεί είναι ότι για να αποφευχθεί η εκμετάλλευση και η πιθανότητα κάποια να ευνοηθούν περισσότερο από τους άλλους, ως προς την παραλαβή των ειδών πρώτης ανάγκης. Συγκεκριμένα ως προς την διανομή ζάχαρης και γάλατος από το Κ.Σ.Α.Β, οι παράγραφοι 5 και 6, Παράρτημα ΙΙΙ της «Οργανωτικής οδηγίας 124», «περί Οργανώσεως Κ.Σ.Α.Β. ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ», και η παράγραφος της «Οργανωτικής Οδηγίας 126», «Περί Οργανώσεως Κ.Σ.Α.Β ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ», υπέστησαν τις εξής τροποποιήσεις. (Παράρτημα, έγγραφο 24)

- Η επιθυμία των δωρητών των τροφίμων ήταν ότι η μερίδα του καθενός από τους πληγέντες της υπαίθρου, όσον αφορά την ποσότητα της ζάχαρης, θα ήταν στις 300 δραχμές ανεξαρτήτου ηλικίας.
- Το γάλα θα παρέχεται ανά τρία κουτιά για κάθε γυναίκα, παιδί και γέροντα.
- Τονίζεται ότι πάντα έπρεπε να γνωστοποιείται η προέλευση των προϊόντων, δηλαδή των δωρητών τους. Για παράδειγμα η ζάχαρη και το γάλα αποτελούν

¹⁶⁴ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Περί αποστολής καταστάσεως διανομής Οργ. Οδηγίας υπ. αρ. 109”. Το είδος που διανεμήθηκε αφορά το μπουρουνέλαιο και ζητείται ονομαστική κατάσταση αυτών που το παρέλαβαν, Α.Π.11075.

Ιρλανδική δωρεά μέσω του Δ. Κομιτάτου Ερυθρών Σταυρών. Ο καφές και το τείον ήταν δωρεά του Καναδικού Ερυθρού Σταυρού.

- Κρίνεται απαραίτητη και χρήσιμη η λήψη φωτογραφιών κατά την διάρκεια των διανομών οι οποίες μαζί με τα αρνητικά τους και ένα αντίτυπο, πρέπει να στέλνονται στο κεντρικό τμήμα Ερυθρού Σταυρού ως αποδεικτικά ότι οι διαδικασίες πραγματοποιήθηκαν ως έπρεπε, χωρίς παρατυπίες.
- Τέλος, ως δείγμα εκτίμησης και ευγνωμοσύνης, καλό θα ήταν να αποστέλλονται ευχαριστήριες επιστολές προς τους δωρητές.

4.1.11 Δωρεές και έρανοι

Από τη αρχή της λειτουργίας του και στα μετέπειτα πολυτάραχα χρόνια που ακολούθησαν, ο Ερυθρός Σταυρός κατάφερε να επιβιώσει και επιτελεί το έργο βασιζόμενος στις εισφορές των μελών του, σε χορηγίες της τοπικής κοινωνίας και σε εισφορές ξένης βοήθειας.

Ιδιαίτερα στην ύπαιθρο, η δραστηριότητα του Ερυθρού Σταυρού ως προς τα διανεμηθέντα είδη, βασιζόταν στις ευγενικές χορηγίες των ξένων Ερυθρών Σταυρών και των Ξένων φιλανθρωπικών οργανώσεων. Πολλές φορές ωστόσο, ο ημερήσιος Τύπος απηύθυνε αλλού τις ευχαριστίες για τις δωρεές και όχι σε αυτούς πραγματικά ήταν υπεύθυνοι για αυτές. Αυτό ενοχλούσε τους δωρητές οι οποίοι ένιωθαν ότι η προσφορά τους δεν αναγνωρίζεται. Έτσι, μέσω της μονίμου εγκυκλίου Αρ. Μ/3, οριζόταν η “*ευρύτατη δημοσιότητα προελεύσεως διανεμομένων ειδών*”, έτσι ώστε τα πράγματα να λέγονται με το όνομά τους.¹⁶⁵ [\(Παράρτημα, έγγραφο 16\)](#) Οι οδηγίες της εγκυκλίου έπρεπε να τηρηθούν πιστά, αλλιώς λόγω των πολλών παραπόνων που είχαν συγκεντρωθεί για αυτή την κατάσταση, υπήρχε ο κίνδυνος να μειωθούν τα εφόδια λόγω της δυσάρεσκειας των δωρητών.

Η διάταξη κάθε οργανωτικής οδηγίας εφοδίων έπρεπε να τηρείται σωστά ώστε να αναφέρεται πάντα η προέλευση και να γίνεται ευρέως γνωστή. Τέλος, όταν δίνονταν πληροφορίες στον Τύπο σχετικά με τις διανομές, πριν την δημοσίευσή τους,

---

¹⁶⁵ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “*Ευρύτατη δημοσιότητα προελεύσεως διανεμομένων εφοδίων*”, Α.Π.543, 1 Ιουλίου 1947,

οι υπεύθυνοι έπρεπε να έχουν στα χέρια τους όλες τις πληροφορίες και αποδείξεις ώστε αυτό που θα τυπωθεί να είναι ακριβές και αληθές.

Πιο λεπτομερώς διευκρινίζεται η προέλευση κάποιων συγκεκριμένων ειδών, τα οποία διανέμονται στα χωριά στους έχοντες ανάγκη. Η ζάχαρη αποτελούσε δωρεά του “DON IRLANDAIS”, και όχι αμερικανική δωρεά. Όσον αφορά τον ρουχισμό, ο μεταχειρισμένος προερχόταν από δωρεά του “Α Διαμερίσματος Δωρεών Διανομών Αθηνών” και εκ δωρεάς της Πολ. Περιθάλψεως Η.Π.Α.. Ο δε καινούριος ρουχισμός, ήταν δωρεά των Ε.Σ. Η.Π.Α, Καναδά και Μεγάλης Βρετανίας. Ήταν πολύ σημαντικό να υπάρχει σωστή πληροφόρηση για την προέλευση των δωρεών καθώς μετά από κάθε παραλαβή είθισται να αποστέλλονται ευχαριστήρια γράμματα.

Οι δωρεές δεν αποτελούσαν τον μόνο τρόπο εξασφάλισης χρημάτων και ειδών πρώτης ανάγκης. Με γράμμα προς τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Κοζάνης και Σερβίων, γνωστοποιείται, ο έρανος που διενήργησαν οι καθηγητές και οι καθηγήτριες του Κολεγίου Βρυξελλών «Oh Athenne pour geuces», με τον οποίο συγκέντρωσαν είδη ρουχισμού για τους πληγέντες της περιοχής της Κοζάνης. Αυτό που ζήτησαν ήταν ο Ερυθρός Σταυρός να αναλάβει την διανομή διότι, λόγω της ανθρωπιστικής του δράσης, θεωρείται ο πλέον καταλληλότερος. Κατά προσέγγιση οι άποροι ήταν 40 κορασίδες, 60 αγόρια και έφηβοι, 15 βρέφη και 15 γυναίκες και άνδρες. Όπως είναι αντιληπτό και στην βιβλιογραφική ανασκόπηση, οι έρανοι ήταν πολύ γνωστός και σύνηθες τρόπος αρωγής και προσφοράς βοήθειας προς τους άπορους και διεξάγοντας αρκετοί ως προς την συγκέντρωση αγαθών πρώτης ανάγκης.¹⁶⁶

4.1.12 Μέρμινα για τα παιδιά

Κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, η μέριμνα για την προστασία των παιδιών έλαβε αρκετά μεγάλες διαστάσεις. Υπήρχε κυβερνητική μέριμνα για τα παιδιά οικογενειών που βρίσκονταν σε πολεμικές ζώνες ή σε ύποπτες περιοχές τα οποία απομακρύνονταν από εκεί για να προστατευτούν.¹⁶⁷ Η έναρξη του μέτρου αυτού μπορεί να χρονολογηθεί τον Ιούλιο του 1947, από την βασίλισσα Φρειδερίκη και οι

---

¹⁶⁶ Τσάμη, *Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλωρίνης*.

¹⁶⁷ Μαργαρίτης, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, 609.

περίθαλψη απλώθηκε προς όλα τα παιδιά και τα προσφυγόπουλα που αντιμετώπιζαν δυσκολίες επιβίωσης.¹⁶⁸ Λαϊκές και άλλες οργανώσεις μαζί με γονείς και κηδεμόνες απηύθυναν εκκλήσεις σε φιλανθρωπικές οργανώσεις των Λαϊκόδημοκρατικών χωρών, με σκοπό την προστασία των παιδιών.¹⁶⁹ Οι εκκλήσεις αυτές έγιναν δεκτές σε μεγάλο βαθμό και αποστέλλονταν στην Ελλάδα προϊόντα και διάφορα είδη ως προς την αρωγή τους.

Έτσι μέσω του αρχείου που μελετήθηκε, καταλήγουμε στην διαπίστωση ο Ερυθρός Σταυρός τόσο της Ελλάδας αλλά και άλλων χωρών του εξωτερικού, παρείχε ιδιαίτερη βοήθεια στην καλυτέρευση της ποιότητας ζωής των παιδιών του πολέμου. Παράδειγμα αποτελεί η καταγραφή σε έγγραφο του αρχείου του Ε.Ε.Σ. ότι εκ Θεσσαλονίκης επίσης απεστάλησαν στους ανταρτόπληκτους των χωριών Εμπόριο, Φούφας και Μυλοχώρι, 500 κλινοσκεπάσματα καθώς και 300 χιλιόγραμμα καφέ χορηγήθηκαν στα νοσοκομεία βάσει των ενεργών δωματίων, στα Εθνικά Οικοτροφεία βάσει του αριθμού των τροφίμων, σε Εθνικά Ορφανοτροφεία και παιδικού σταθμούς πάλι βάσει των τροφίμων. Επιπροσθέτως, χορηγήθηκαν 146 πακέτα τείου στα νοσοκομεία Δυτικής Μακεδονίας, 80 πακέτα στο Ορφανοτροφείο αρρένων Πτολεμαΐδας και 30 στο Οικοτροφείο αρρένων Γρεβενών.

Όπως γίνεται αντιληπτό, τα ορφανοτροφεία και οι παιδικοί σταθμοί της Δυτικής Μακεδονίας στηρίχθηκαν σε μεγάλο βαθμό στην βοήθεια του Ερυθρού Σταυρού. Αυτό προκύπτει από την ανάλυση του αρχείου που χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα εργασία, Χαρακτηριστικό παράδειγμα, αποτελεί το έγγραφο που κοινοποιήθηκε στις 24 Ιουνίου του 1947, με το αποδεικνύεται ότι για τα παιδικά ιδρύματα και ορφανοτροφεία της Βορείου Ελλάδας, απεστάλησαν από τα παιδιά του Βελγίου 7448 κυτία κουάκερ.¹⁷⁰ [\(Παράρτημα, έγγραφο 17\)](#)

Μέσω του Υπουργείου Τύπου και Πληροφοριών, γνωστοποιήθηκε η έκθεση που επρόκειτο να οργανωθεί στο Παρίσι υπό την προστασία του Γαλλικού Υπουργείου Πληροφοριών με τίτλο «Ο Κινηματογράφος και το Παιδί». Παρά την εντύπωση που δίνει ο τίτλος για το περιεχόμενο της έκθεσης, αυτή δεν θα περιορίζεται μόνο σε ζητήματα που αφορούν αποκλειστικά τον κινηματογράφο και το παιδί, αλλά θα επεκτείνεται γενικότερα σε ό,τι αφορά την παιδική ψυχαγωγία.

---

¹⁶⁸ Στο ίδιο, 609.

¹⁶⁹ Στο ίδιο, 608-609.

¹⁷⁰ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.507, 7 Ιουνίου 1947.

Η Ελλάδα θα ήταν επιθυμητό να συμμετέχει στην έκθεση αυτή παρουσιάζοντας το δημόσιο και ιδιωτικό της έργο για την ψυχαγωγία του παιδιού. Παρόλα αυτά είναι απρόθυμη να εμπλακεί σε μια τέτοια δραστηριότητα. Έτσι λοιπόν, δεδομένου ότι ο Ερυθρός Σταυρός έχει επιτελέσει αξιόλογο έργο σε ότι αφορά την προστασία αλλά και την ψυχαγωγία του παιδιού, δέχτηκε πρόταση να αποστείλει αντιπρόσωπό του στο Παρίσι, εκπροσωπώντας την ελληνική πραγματικότητα. Ωστόσο επειδή η μετάβαση στο Παρίσι ενός φυσικού προσώπου θα ήταν δύσκολη, αρκούσε να σταλεί το υλικό για την έκθεση ώστε να διασφαλιστεί η ελληνική συμμετοχή. Σχετικά με το υλικό αυτό θα έπρεπε να εμπεριέχονται τα εξής:

- Ωραίες φωτογραφίες των παιδικών κατασκηνώσεων.
- Φωτογραφίες παιδιών την ώρα που παίζουν και διασκεδάζουν
- Εάν στις κατασκηνώσεις πραγματοποιούνται θεατρικές παραστάσεις, να σταλούν σχετικές φωτογραφίες.
- Να παρουσιαστούν αν υπάρχουν φωτογραφίες με το πως ήταν τα παιδιά πριν πάνε στην κατασκήνωση και φωτογραφίες με το πως ήταν μετά όταν αναχώρησαν από αυτή.
- Σύντομη περίληψη (κατά προτίμηση στα γαλλικά), για τα μέτρα που παίρνει το ίδρυμα αυτό για την ψυχαγωγία του παιδιού.
- Ό,τι άλλο θεωρείται σχετικό και σημαντικό με το θέμα.

Το γεγονός αυτό, ότι ο οργανισμός του Ερυθρού Σταυρού δέχτηκε πρόταση να εκπροσωπήσει την χώρα στο Παρίσι σε μια τέτοιου είδους έκθεση, αντανakλά τον αντίκτυπο που είχε η δράση του όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο. Η αξία του ήταν αναγνωρισμένη καθώς γίνεται πλήρως αντιληπτό ότι έχαιρε θαυμασμού για το έργο του και την προσφορά του ως προς την καλυτέρευση της ποιότητας όλων των ανθρώπων και κυρίως των μικρών παιδιών.

4.1.13 Τα προβλήματα, τα παράπονα και οι οικονομικές δυσχέρειες

Οι οικονομικές συνθήκες της εποχής δεδομένης της κατάστασης που επικρατούσε ήταν εξαιρετικά δύσκολες. Οι άνθρωποι με το ζόρι έβγαζαν τα προς το ζην. Ο Ερυθρός Σταυρός προσπαθούσε να συνδράμει και να εξισορροπήσει την κατάσταση όσο περισσότερο μπορούσε. Παρόλα αυτά, κάτι τέτοιο δεν ήταν πάντοτε δυνατό.

Πολλές φορές ο Ε.Ε.Σ. αδυνατούσε να παρέχει οικονομική ενίσχυση καθώς οι Ερυθροί Σταυροί βασίζονταν σε εισφορές μελών και συνδρομητών και όχι σε κρατική επιχορήγηση ή σε επιχορήγηση του κέντρου στο οποίο υπάγονται.¹⁷¹

Την ίδια οικονομική δυσφορία βίωνε και ο υγειονομικός τομέας. Με επιστολή προς τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σερβίων Κοζάνης,¹⁷² ως πρόεδρο του Ε.Ε.Σ., το Κρατικό Νοσοκομείο Κοζάνης, έκανε έκκληση για να ρυθμιστεί το ζήτημα της κίνησης του ασθενοφόρου που του χορηγήθηκε, σχετικά με την μετακίνηση απόρων ασθενών. Αυτό που ώθησε το νοσοκομείο στο να αποστείλει την έκκληση αυτή ήταν η εξής περίπτωση: [\(Παράρτημα, έγγραφο 18\)](#) Το ιατρείο Σερβίων, ζήτησε την άμεση αποστολή ασθενοφόρου αυτοκινήτου για την μεταφορά μιας ασθενούς η οποία ήταν σε πολύ βαριά κατάσταση. Ο διαχειριστής του νοσοκομείου απευθύνθηκε στον δήμαρχο, ο οποίος με μεγάλη προθυμία διέθεσε τον σοφέρ και το όχημα, με την προϋπόθεση τα έξοδα της μετακίνησης να καλυφθούν από τον ασθενή. Ο διαχειριστής βλέποντας την άσχημη οικονομική κατάσταση του ασθενούς και δεδομένης της κρισιμότητας της υγείας του, αποφάσισε να καλύψει ο ίδιος τα έξοδα.

Παρά τις καλές διαθέσεις, πολλές φορές υπήρχαν δυσχέρειες και καθυστερήσεις στην παράδοση κάποιων εφοδίων. Λόγω διαφόρων ζητημάτων που προέκυπταν, οι παραδόσεις δεν γίνονταν στο οριζόμενο χρονικό πλαίσιο και πολλές φορές ακόμα και όταν γίνονταν δεν παραδίδονταν όλα τα συμφωνημένα προϊόντα. Μια τέτοια περίπτωση φαίνεται από έγγραφο του τμήματος Καστοριάς με αριθ. πρωτ. 108, προς το προϊστάμενο τμήμα Ε.Ε.Σ. Κεντρικής Μακεδονίας, με το οποίο καταβάλλονταν παράπονα ότι παρά την αναγγελία ότι θα παραδοθούν σχολικά φαρμακεία και βρεφικά είδη, αυτό δεν συνέβη.¹⁷³ Μέσω εγγράφων φαίνεται ότι συνολικά εστάλησαν 552 συν 72 βρεφικά δέματα τα οποία στην πραγματικότητα δεν έφτασαν ποτέ, πάμπλουμ, σχολικά φαρμακεία, σχολικά δώρα, κατύματα και υποπτέρνια. Από όλα αυτά, παραδόθηκαν τα πάμπλουμ, σχολικά δώρα, κατύματα και υποπτέρνια. Τα βρεφικά δέματα και τα σχολικά φαρμακεία δεν παραδόθηκαν όπως έπρεπε. Έτσι, με το έγγραφο αυτό το τμήμα της Καστοριάς τονίζει την ανάγκη που

---

¹⁷¹ Αρχεία Ε.Ε.Ε. Κοζάνης, “Δεν είναι δυνατή η οικονομική ενίσχυσις”, Α.Π.11260, 26 Δεκεμβρίου 1946.

¹⁷² Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Προς τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σερβίων Κοζάνης ως Πρόεδρον του Ε.Ε.Σ”, Α.Π.129, 21 Μαρτίου 1947.

¹⁷³ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.108.

υπήρχε για παράδοση και των υπολοίπων δεμάτων λόγω των επιθέσεων των ανταρτών στην περιοχή και έκανε παράκληση για διευθέτηση του ζητήματος.

Παρά τις προσπάθειες των εθελοντών του Ερυθρού Σταυρού έτσι ώστε όλα να λειτουργούν σωστά και όλες οι διαδικασίες να συνάδουν με τα προκαθορισμένα πρωτόκολλα, πολλές φορές αυτό ήταν αδύνατον. Κάτι τέτοιο συνεπώς επέφερε εκνευρισμό και αναστάτωση καθώς όλοι είχαν ανάγκη από τις προμήθειες και ιδιαίτερα το ιατροφαρμακευτικό υλικό. Έτσι, με επιστολή του προς το Προϊστάμενο τμήμα Ε.Ε.Σ. Δυτικής Μακεδονίας, ο προϊστάμενος ιατρός Δ. Μιχόπουλος εξέφρασε την δυσaréσκεια του για την εκτεταμένη καθυστέρηση και αναβολή παράδοσης συγκεκριμένων ειδών. Θεώρησε την κατάσταση ανεπίτρεπτη και εκφράζει όλη την δυσφορία του λέγοντας πως ο σκοπός δεν ήταν να εκλιπαρούν για να γίνει σωστά η παράδοση, αλλά να ακολουθείται το συμφωνηθέν πρόγραμμα.

Όπως είναι εμφανές, λόγω των αντίξοων συνθηκών και των δύσκολων καταστάσεων που αντιμετώπιζε η Δυτική Μακεδονία και ολόκληρη η Ελλάδα γενικότερα, υπήρχαν συχνά εμπόδια που αποτελούσαν τροχοπέδη στην διεξαγωγή του έργου των εθελοντών. Παράπονα καταγράφονταν κάποιες φορές, ωστόσο αυτό δεν αναιρεί την πολύ σημαντική προσφορά και το ανθρωπιστικό έργο του Ε.Ε.Σ.

Λόγω των εξαιρετικά δύσκολων εποχών, ο Ερυθρός Σταυρός και οι εθελοντές προσπαθούσαν πάντα να κάνουν ότι καλύτερο μπορούσαν βάσει πάντα των κανονισμών αλλά και των πιο προσωπικών τους αξιών. Έτσι πολλές φορές, παρατηρήθηκαν παράπονα σχετικά με τον τρόπο που συνεργάζονται κάποιοι εθελοντές με το εκάστοτε προϊστάμενο τμήμα τους. Ένα τέτοιο παράδειγμα αφορά την εθελόντρια αδελφή του Ε.Ε.Σ. κυρία Ελένη Κυπριανού. Με έγγραφο του Ε.Ε.Σ. προς την ίδια θίγεται το ζήτημα ως προς τον τρόπο που διεξάγει το έργο της και πραγματοποιεί τις υποχρεώσεις της. Συγκεκριμένα, το προϊστάμενο τμήμα στο οποίο ανήκει η συγκεκριμένη εξέφρασε παράπονα ως προς την συνεργασία της μαζί του και ότι αναλαμβάνει πρωτοβουλίες που δεν αρμόζουν στην ίδια. Δικαιολογώντας την συμπεριφορά της αδελφής αυτής, ο Ε.Ε.Σ. την αποδίδει στον υπερβάλλοντα ζήλο που την διακατέχει ως προς τον ενστερνισμό των αξιών του Ερυθρού Σταυρού.

Παρόλα αυτά, τονίζεται το πόσο αρνητικές και επιζήμιες συνέπειες μπορεί να έχει μια τέτοια προβληματική συνεργασία καθώς οι αρμόδιοι ανώτεροι του Ερυθρού Σταυρού έχουν σαφώς περισσότερη πείρα και μπορούν να χειριστούν τις καταστάσεις

που προκύπτουν πιο αποτελεσματικά. Τονίζεται ότι η συνεργασία με το εκάστοτε προϊστάμενο τμήμα είναι υποχρεωτική και απαραίτητη για την ομαλή διεξαγωγή των δράσεων του Ε.Ε.Σ. Η οργανωτική οδηγία υπ. αριθ.101, σχετικά με την λειτουργία των Κ.Ι.Σ Β. Ελλάδος, περιέχει σαφείς διατάξεις που επιβάλλουν όχι μόνο την συνεργασία αλλά και τον έλεγχο από τα προϊστάμενα τμήματα.¹⁷⁴ Έγγραφα παραπόνων έφταναν και στο Μητροπολίτη με σκοπό να έχει πλήρη εικόνα της καταστάσεως που επικρατούσε.¹⁷⁵

➤ Εκθέσεις επιθέσεων, καταστροφών και των διανεμηθέντων ειδών

Σε πολλά έγγραφα παρατίθενται εκθέσεις παροχής Α' βοηθειών σε περιοχές οι οποίες είχαν υποστεί επιθέσεις και καταστροφές. Στα έγγραφα αυτά καταγράφονται αναλυτικά το πότε δέχτηκαν επίθεση οι εν λόγω περιοχές, τι ζημιές υπέστησαν, πόσοι τραυματισμοί η και θάνατοι σημειώθηκαν και ποιες είναι οι ανάγκες που προέκυψαν. Ένα παράδειγμα είναι το περιστατικό στις 2 Μαρτίου του 1947, όπου το χωριό Ραννιές, το οποίο απέχει από τα Σέρβια 18 χιλιόμετρα δέχτηκε επίθεση, η οποία δεν είχε θύματα αλλά είχε πολλές υλικές ζημιές. Λίγες μέρες αργότερα, στις 7 Μαρτίου το Κ.Σ.Α.Β. Κοζάνης, μετέβη στο σημείο της καταστροφής προσφέροντας τις πρώτες βοήθειες. Παρατίθεται και ο πίνακας με τα είδη που διατέθηκαν.¹⁷⁶ [\(Παράρτημα, έγγραφο 19\)](#)

Δέματα ανδρικού ιματισμού	1
Δέματα γυναικείου ιματισμού	3
Δέματα αγοριών ιματισμού	2
Δέματα κοριτσιών ιματισμού	2
Κλινοσκεπάσματα	4

¹⁷⁴ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Η συνεργασία σας μετά του Προϊστ. Τμήματος Ε.Ε.Σ. αποτελεί βασικήν προϋπόθεσιν επιτυχίας του έργου σας”, Προς την εθελόντρια Αδελφή του Ε.Ε.Σ. κυρία Ελένη Κυπριανού, Α.Π.239, 4 Δεκεμβρίου 1946.

¹⁷⁵ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Παράπονα Προσφύγων ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ μετοικησάντων εις Σέρβια, ΠΡΟΣ: Τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σερβίων και Κοζάνης κ. Ιωακείμ”, Α.Π.5084/11 Ιουλίου 1946.

¹⁷⁶ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Εκθεσις παροχής Α' βοηθειών εις Ραννιές Κοζάνης”, Α.Π.379, 26 Μαρτίου 1947.

Ζάκχαρις	οκ. 6
Καφές	οκ. 1
Τέϊον	Πακ.8

Μια ακόμα έκθεση παροχής Α' βοηθειών, αφορά το χωριό Ανατολικόν Κοζάνης.¹⁷⁷ το χωριό αυτό δέχτηκε επίθεση από ένοπλες ομάδες η οποία άφησε πίσω της μεγάλο αριθμό θυμάτων και πολλές υλικές ζημιές. Το τμήμα Ερυθρού Σταυρού Κοζάνης αφού ενημερώθηκε έστειλε κατευθείαν εκεί το Κ.Σ.Α.Β, ώστε να παρέχει τις πρώτες βοήθειες στους πληγέντες. Βρέθηκαν νεκροί 12 άνδρες, 16 γυναίκες και 3 παιδιά καθώς και 6 εκ των τραυματιών κατέληξαν λίγο αργότερα. Το Κ.Ι.Σ Κοζάνης αφού έφτασε στην περιοχή περιποιήθηκε τους τραυματίες οι οποίοι παραπέμφθηκαν στην Πτολεμαΐδα με το ασθενοφόρο.

Όσον αφορά τις παραδόσεις των εφοδίων, λόγω της αναγκαιότητας που υπήρχε, πολλά έγγραφα χαρακτηρίζονταν ως εξαιρετικά επείγοντα. Ένα τέτοιο έγγραφο με αριθ. πρωτ. 1035 εστάλη από το προϊστάμενο τμήμα Δυτικής Μακεδονίας προς τον αρχηγό υγειονομικής αποστολής Δ. Μακεδονίας, στο οποίο αναγράφονται διάφορα είδη προς διανομή και ο προορισμός τους. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνονταν τα εξής:

1. Για την Επιτροπή Πτολεμαΐδας 7 τεμάχια που περιείχαν ρουχισμό, μουρουνέλαιο κ.λπ.
2. Για το τμήμα Σιατίστης ένα δέμα και 1 βαρέλι μουρουνέλαιου.
3. Για το τμήμα Γρεβενών, ένα δέμα και 2 βαρέλια μουρουνέλαιου.
4. Για το τμήμα Καστοριάς 1 δέμα και ένα βαρέλι μουρουνέλαιου.
5. Για το τμήμα Κυρίνης 5 τεμάχια εκ των οποίων ένα βαρέλι μουρουνέλαιου.
6. Για την επιτροπή Αμυνταίου 1 δέμα.

Το έγγραφο ορίστηκε επείγον καθώς αφορούσε πολλές επαρχίες και περιείχε την πρόβλεψη για την παροχή προϊόντων τα οποία θα ήταν πολύ βοηθητικά και χρήσιμα για τους κατοίκους των περιοχών αυτών, όταν θα παραδίδονταν.

¹⁷⁷ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Έκθεσις παροχής Α' βοηθειών εις τους πληγέντας χωριόν Ανατολικόν Κοζάνης”, Α.Π.699, 23 Ιουλίου 1947.

4.1.14 Οι συμπλοκές και οι «συμμοριόπληκτοι»

Κύριο χαρακτηριστικό του εμφυλίου αποτέλεσαν οι μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών. Ο κυρίαρχος στόχος ήταν η επίτευξη του ελέγχου πάνω στους ανθρώπους. Μετά την συμφωνία της Βάρκιζας οι μετακινήσεις συνεχίστηκαν. Πυροπαθείς, «βομβόπληκτοι», κάτοικοι κατεστραμμένων χωριών, κατευθύνονταν στην κατάκτηση μιας καλύτερης τύχης. Χιλιάδες άτομα έσπευδαν στις πόλεις, κυρίως αριστεροί, με σκοπό να προστατευτούν από την δράση των παρακρατικών οργανώσεων. Ήδη από την κατοχική εποχή το φαινόμενο αυτό είχε ενισχυθεί σε μεγάλο βαθμό.¹⁷⁸

Την περίοδο του εμφυλίου, όλο αυτό το κλίμα μετακίνησης και αυτή η τακτική χρησιμοποιήθηκε με στόχο την ικανοποίηση των στρατιωτικών αναγκών που δημιουργούσε ο πόλεμος.¹⁷⁹ Η τακτική της εκκένωσης των χωριών εφαρμόστηκε και πραγματοποιήθηκε σε πολλά μέρη της υπαίθρου, στέλνοντας μεγάλο αριθμό του πληθυσμού στις πόλεις. Ο αριθμός των «συμμοριόπλητων» έφτασε στο σύνολό του ανάμεσα στους 700.000 με 850.000.¹⁸⁰ Η συρροή προς τα αστικά κέντρα είχε ως αιτία την αυθόρμητη εγκατάλειψη των κατοίκων των ανταρτοκρατούμενων περιοχών οι οποίες ήταν υπό τον έλεγχο των συμμοριτών.¹⁸¹ Μέσα από τα έγγραφα του Ερυθρού Σταυρού, διαφαίνονται οι συνέπειες και οι ανάγκες που προέκυπταν στις περιοχές αυτές.

Ένα τέτοιο έγγραφο, αφορά το χωριό Βελβεντό, το οποίο βρισκόταν σε απόσταση 38 χιλιομέτρων από την πόλη της Κοζάνης. Στις 3 προς 4 Φεβρουαρίου το 1946, το χωριό αυτό δέχτηκε επίθεση από αντάρτικες συμμορίες, οι οποίες λεηλάτησαν τα δημόσια καταστήματα, το φαρμακείο της κοινότητας και πυρπόλησαν το κοινοτικό κατάστημα, την οικ. εφορία και τρεις κατοικίες. Επί τόπου εστάλη το κινητό συνεργείο Α' βοηθειών Κοζάνης, με υπεύθυνο γιατρό τον Νικ. Βαρδάκη μαζί με τις εθελόντριες αδελφές τις δεσποινίδες Ευφ. Φαρμακίδου και Ευάγγ. Τσάκα. Μετέφεραν φάρμακα, ρούχα και ζάχαρη και ανέλαβαν τα καθήκοντα τους ως προς

---

¹⁷⁸ Μαργαρίτης, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, τόμος 2, 589-590.

¹⁷⁹ Στο ίδιο, 593.

¹⁸⁰ Στο ίδιο, 596.

¹⁸¹ Στο ίδιο, 598

την περίθαλψη των πληγέντων. Το ιατρείο εγκαταστάθηκε στον χώρο του σχολείου όπου παρασχέθηκαν φάρμακα, περίθαλψη των φαρμάκων και γενικότερα όλη η ιατρική αρωγή που ήταν αναγκαία. [\(Παράρτημα, έγγραφο 20\)](#) Όσον αφορά την διανομή των εφοδίων, έγινε στον ίδιο χώρο καθώς διαπιστώθηκαν οι ανάγκες των κατοίκων και του διανεμήθηκαν τα εξής:

Δέματα ιματισμού ανδρικού	7
Δέματα ιματισμού γυναικείου	6
Δέματα ιματισμού παιδικού	6
κλινοσκεπάσματα	10
Ζάχαρις	οκ. 7,5

Ευχαριστήριο μήνυμα εστάλη προς τον προϊστάμενο του Ερυθρού Σταυρού σχετικά με την συνδρομή βοήθειας στους πυροπαθείς του χωριού Τετράλοφου. Οι επιθέσεις συνεχίζονταν όλους τους μήνες. Έτσι και στις 30 Απριλίου του 1947, απεστάλη επιστολή προς τον κ. Δέπαν, τονίζοντάς του ότι οι ανταρτόπληκτοι έχουν ξεπεράσει τους 4000, έχοντας χάσει τα πάντα, ζητώντας την άμεση επέμβαση του Τμήματος.¹⁸²

Και τον μήνα Μάιο, μέσα από τα έγγραφα του προϊστάμενου τμήματος Κεντρικής Μακεδονίας, το θέμα των ανταρτόπληκτων ήταν σε έξαρση καθώς πολλοί μετακινήθηκαν προς άλλα χωριά και προς τα αστικά κέντρα. Σύμφωνα με τους πίνακες κοινωνικής πρόνοιας Θεσσαλονίκης, στο σύνολό τους επρόκειτο για 80.000 άτομα, αριθμός ο οποίος ολοένα και ανέβαινε, ενώ μόνο στον νομό Κοζάνης υπολογίζονταν από 8.000-12.000. [\(Παράρτημα, έγγραφο 21\)](#) Οι ανάγκες ήταν τεράστιες και ο αριθμός αυτός αποδεικνύει την αναγκαιότητα συνδρομής του Ερυθρού Σταυρού. Παρακάτω παρατίθεται πίνακας των επαρχιών με τον αριθμό των ανταρτόπληκτων:

Νομός Θεσσαλονίκης	23.000
Νομός Κικλίας	11.000
Νομός Χαλκιδικής	3.500

¹⁸² Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.417, 30 Απριλίου 1947.

Νομός Πέλλης	10.000
Νομός Ημαθίας	11.000
Νομός Κοζάνης	8.200
Νομός Σερρών	3.600
Νομός Φλωρίνης	700
Νομός Καστοριάς	2.600
) Νομός Δράμας	1500
) Νομός Ξάνθης	350
) Νομός Ροδόπης	1.350
) Νομός Έβρου	5.100

Υπάρχει πληθώρα εγγράφων τα οποία παρουσιάζουν τις συνέπειες αυτών των επιθέσεων και των συμπλοκών. Οι συνθήκες των επιθέσεων σχεδόν πάντα οι ίδιες. Λεηλασίες, αρπαγές και καταστροφές, Η πληθώρα των αιτήσεων ζητούσε κλινοσκεπάσματα καθώς οι συνθήκες του χειμώνα ήταν εξαιρετικά δύσκολες και οι άνθρωποι κινδύνευαν στην κυριολεξία να πεθάνουν από το κρύο. Για την παράδοση ιματισμού και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης είχε λόγω και το κεντρικό τμήμα του Ε.Ε.Σ. των Αθηνών. Με καταστάσεις περί των επιθέσεων και των ανταρτόπληκτων λάμβανε αποφάσεις για τις διανομές ιματισμού οι οποίες γίνονταν κυρίως μέσα από τα κατά τόπους κέντρα κοινωνική πρόνοιας.

Ακολουθεί μια ενδεικτική κατάσταση ανταρτόπληκτων οι οποίοι μετέβησαν στην Πτολεμαΐδα λόγω των επιθέσεων που πραγματοποιήθηκαν στην επαρχία.

Σ Α Τ Α Σ Τ Α Σ Σ

Ενδοσυντακτική ενοποίηση των τριών Πιθαγορείων λόγω των τελευταίων γεγονότων μεταπολεμικής και διαμερίσεως προέλευσης της Βαλτικής

α/α	Ενοποιημένοι	α/α	Παρατηρήσεις
1)	Καραϊσκάκης Κων/ντίνος	6.-	Παρατηρήσεις
2)	Γκουκαλάκης Ιωάννης	6.-	"
3)	Παυλινάκης Αναστάσιος	6.-	"
4)	Κορμιάνης Γεώργιος	9.-	"
5)	Καραϊσκάκης Θεοφάνης	6.-	"
6)	Κουκουλιώτης Νικόλαος	3.-	"
7)	Αντωνιάδης Σωτήριος	6.-	"
8)	Αντωνιάδης Χαρίδημος	6.-	"
9)	Κουκουλιώτης Γεωργίου	6.-	"
10)	Κορμιάνης Γεώργιος	9.-	"
11)	Κων/ντίνος Νίκος	4.-	" θύμα
12)	Κουκουλιώτης Ιωάννης	10.-	"
13)	Κορμιάνης Ελένη	6.-	"
14)	Κουκουλιώτης Σουλτάνα	4.-	" θύμα
15)	Καραϊσκάκης Παύλος	6.-	"
16)	Αντωνιάδης Σοφία	6.-	" θύμα
17)	Κουκουλιώτης Παύλος	9.-	" (ανταλλάσσει)
18)	Καραϊσκάκης Γεώργιος	4.-	"
19)	Κουκουλιώτης Θόδωρος	6.-	"
20)	Καραϊσκάκης Άννα	3.-	" θύμα
21)	Καραϊσκάκης Χαρίδημος	4.-	"
22)	Καραϊσκάκης Παναγιώτης	8.-	"

Παρατηρήσεις: 13 Ιουνίου 1947
Ε.Ε.Σ. Κοζάνης
Π.Α.Σ.
Παρατηρήσεις

Εικόνα 6 Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης

Η κατάσταση αυτή, παρουσιάζει την εικόνα της κατάστασης που επικρατούσε στην ύπαιθρο. Άνθρωποι με τις οικογένειές τους, αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τον τόπο τους και να αναζητήσουν παρηγοριά αλλού. Ο Ερυθρός Σταυρός λάμβανε αρκετές καταστάσεις τέτοιου είδους και προσπαθούσε κάθε φορά να οργανώσει έναν τρόπο ενίσχυσης και συνδρομής προς τους ανθρώπους που το είχαν ανάγκη.

4.1.15 Οι εκτοπισμένοι

Οι μετακινήσεις πληθυσμών όπως έχει αναφερθεί ήταν πολύ συχνό φαινόμενο κατά το οποίο οι άνθρωποι εγκατέλειπαν τις εστίες πολλές φορές οικειοθελώς διότι δεν είχαν τα προς τω ζην για να επιβιώσουν και άλλες φορές εξαναγκάζονταν από τον κυβερνητικό στρατό στο πλαίσιο των επιχειρήσεων εκκαθάρισης. Η εκτόπιση χρησιμοποιήθηκε και στο πλαίσιο δίωξης συγκεκριμένων ανθρώπων, οι οποίοι θεωρούνταν αντιφρονούντες και εχθροί του κράτους.¹⁸³ Αριστεροί μεταφέρονταν και τοποθετούνταν στα νησιά υπό αστυνομική επιτήρηση, στερημένοι από το δικαίωμα να επιστέψουν στον τόπο τους.

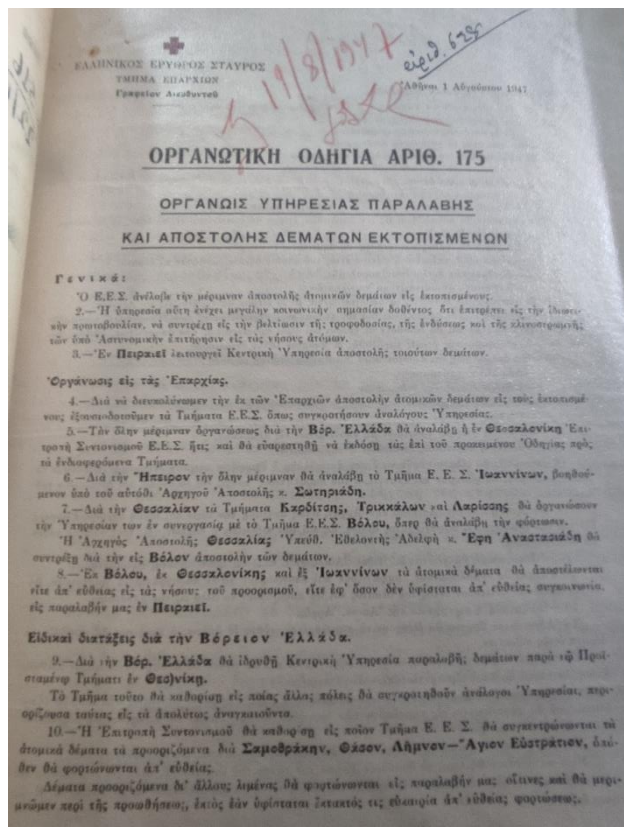
¹⁸³ Μαργαρίτης, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, τόμος 2, 571.

Με έγγραφο με Αριθμ. Πρωτ. 3735, προς τον “Προϊστάμενον Βάσεως Κ.Ι.Σ Δυτ. Μακεδονίας, Ιατρών κ. Μιχόπουλον Δημήτ.”,¹⁸⁴ διαφαίνεται η πρόβλεψη που υπήρχε για την παραλαβή των δεμάτων που αφορούσαν αυτούς που βρίσκονταν “εκτοπισμένοι”, υπό αστυνομική επιτήρηση στα νησιά. Υπήρχε ένα υπόδειγμα ως προς το είδος των αποδείξεων κατά την παραλαβή των δεμάτων, οι οποίες θα έπρεπε να είναι τριπλότυπες και κάθε φύλο της κάθε τριπλότυπης απόδειξης αν είναι δυνατόν να είναι διαφορετικού χρώματος. Το βάρος των δεμάτων αυτών δεν έπρεπε να ξεπερνά τις δέκα οκάδες. Ολόκληρη η διαδικασία αυτή διεξαγόταν από την δραστηριότητα Εθελοντριών Αδελφών.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ ΑΡΙΘ. 175

“ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ

ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΔΕΜΑΤΩΝ ΕΚΤΟΠΙΣΜΕΝΩΝ”

Η παρούσα οργανωτική οδηγία, αφορά την αποστολή ατομικών δεμάτων στους εκτοπισμένους και έχει ως σκοπό, την βελτίωση της ζωής των ατόμων αυτών. Για αυτόν τον λόγο, τα τμήματα του Ερυθρού Σταυρού εξουσιοδοτήθηκαν να δημιουργήσουν ανάλογες υπηρεσίες. Η Κεντρική Υπηρεσία αποστολής τέτοιων δεμάτων, λειτουργούσε στον Πειραιά. Στο έγγραφο αυτό αναφέρονται όλες οι περιοχές και ο τρόπος που θα οργανωθούν. Την μέριμνα για την

¹⁸⁴ Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.3735, 11 Σεπτεμβρίου 1947.

Βόρειο Ελλάδα ανέλαβε η Επιτροπή Συντονισμού στην Θεσσαλονίκη. Για την Βόρειο Ελλάδα η Κεντρική Υπηρεσία παραλαβής δεμάτων λειτούργησε στην Θεσσαλονίκη και είχε την ευθύνη ώστε να αποφασίσει σε ποιες άλλες πόλεις είναι αναγκαία η συγκρότηση ανάλογων υπηρεσιών.

Ενότητα 3^η

4.1.16 Εθελόντριες αδελφές νοσοκόμες

Η συνδρομή των εθελοντριών αδελφών νοσοκόμων στον αγώνα του Ερυθρού Σταυρού είναι αδιαμφισβήτητη και καταγεγραμμένη σε όλες τις μελέτες που έχουν γραφεί σχετικά με τέτοια ζητήματα.¹⁸⁵ Η συμβολή τους αναγνωρίζονταν έμπρακτα και κατά την διάρκεια του αγώνα, την ώρα που συνέβαιναν τα γεγονότα. Με αυτοθυσία και χωρίς προσωπικό όφελος κατέφταναν όπου υπήρχε ανάγκη παρέχοντας τις υπηρεσίες τους.

Επιπροσθέτως, κατά την διάρκεια του εμφυλίου, πολύ σημαντική ήταν η λειτουργία των στρατιωτικών νοσοκομείων. Οι αδελφές νοσοκόμες, περιέθαλπαν κάθε ασθενή που περνούσε την πόρτα του νοσοκομείου, κάνοντας ότι ήτο ανθρωπίνως δυνατό για την βελτίωση και αποκατάστασή του. Η διαπίστωση αυτή, αποδεικνύεται και μέσα από έγγραφα έχουν σταλεί όπως αυτό του Ταξίαρχου Π. Παπαθεοδώρου και του Υποστράτηγου Διοικητή Π. Καλογερόπουλο. Ο τελευταίος με επιστολή του προς τα τμήματα Ε.Ε.Σ Λαρίσης-Κοζάνης-Φλωρίνης-Καστοριάς, εκφράζει την ευαρέσκειά του για τις εθελόντριες αδελφές των τμημάτων αυτών, οι οποίες όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο έγγραφο, “... ηργήσθησαν και εργάζονται μετά μεγίστης προθυμίας, ευσυνειδησίας, αυταπαρνήσεως, ενδιαφέροντος και εργατικότητας προς περίθαλψιν και ανακούφισιν των εις τα Στρατιωτικά Νοσοκομεία των ανωτέρω πόλεων...”. ([Παράρτημα, έγγραφο 22](#))

Πέρα από τα στρατιωτικά νοσοκομεία, και το τμήμα επαρχιών του Ε.Ε.Σ., με επιστολή προς τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη, εξυμνεί και τονίζει το πόσο σημαντική είναι η βοήθεια των αδελφών. Τονίζει το εξαίρετο ήθος τους οι οποίες με

---

¹⁸⁵ Τσάμη, *Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλωρίνης*.

προθυμία επιθυμούν να αναλάβουν πλήθος καταστάσεων και να φέρουν την αποστολή τους σε πέρας. Διακατέχονται από τις αρχές του ανθρωπισμού και χαίρουν σεβασμού και εκτίμησες από όλη την Ελλάδα.¹⁸⁶

Ο Μητροπολίτης κατείχε σημαντική θέση στην διοίκηση του Ερυθρού Σταυρού και σχεδόν τα πάντα περνούσαν από τα χέρια του. Με επιστολή της στον Μητροπολίτη Σερβίων και Κοζάνης κ. Κωνσταντίνο, η διπλωματούχος αδελφή Αικ. Σαγκούννη, απέστειλε στον Μητροπολίτη το πρακτικό εξετάσεων και παρουσιών των Εθελοντιδών Δόκιμων Τμήματος Κοζάνης ώστε να το αποστείλει στην επιτροπή νοσοκόμων προϊστάμενου τμήματος Θεσσαλονίκης. Τα πτυχία και η και ο κατάλογος που αναδεικνύει την συνεργασία των αδελφών με τις στρατιωτικές αρχές θα σταλεί επίσης για να ελεγχθεί από τον Μητροπολίτη.

Η εθελόντρια αδελφή δεσποινίς Αρσινόη Καζανά

Όπως πολλάκις έχει αναφερθεί, η δράση των εθελοντριών του Ερυθρού Σταυρού ήταν ανεκτίμητος. Μέσα από το υπό μελέτη αρχείου αυτής της εργασίας, ξεχωρίζουν κάποια ονόματα αδελφών που διακρίθηκαν για την ενεργό δράση τους. Μια εξ αυτών, είναι η δεσποινίς Αρσινόη Καζάνα, η οποία εκτελούσε χρέη επισκέπτριας αδελφής στο ιατρείο του Ε.Ε.Σ. της Κοζάνης. Από τις 22-12-1947 έως και τις 22-2-1948, γίνονταν συνεχείς επισκέψεις σε σπίτια τα οποία είχαν δεχτεί επιθέσεις από συμμαχίες και αντάρτες.¹⁸⁷ Η δεσποινίς Καζανά μαζί με τα υπόλοιπα μέλη του τμήματος του Ε.Ε.Σ., σε αυτές τις επισκέψεις προσπάθησαν να ενημερώσουν τον κόσμο δίνοντας συμβουλές σχετικές με θέματα υγιεινής και πραγματοποιώντας ομιλίες σχετικά με την μητρότητα, την υγιεινή και την παιδοκομία. Η συμβολή της αδελφής αυτής είναι εξαιρετικά σημαντική καθώς κατά την διάρκεια των επισκέψεων της εξυπηρετήθηκαν 205 άτομα, 28 εκ των οποίων ήταν βρέφη. [\(Παράρτημα, έγγραφο 23\)](#)

---

¹⁸⁶ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Περί ηθικών αμοιβών δια διακεκριμένες πράξεις”, Α.Π.2646, 1980 12 Αυγούστου 1947.

¹⁸⁷ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.02/66, 24 Φεβρουαρίου 1948.

Η εθελόντρια αδελφή δεσποινίς Καλλιάνεση

Συγκεκριμένα η δεσποινίδα Καλλιανέση αποτελεί αντικείμενο θαυμασμού για τις υπηρεσίες που προσφέρει, για το εθελοντικό της έργο και το άμεμπτο ήθος της.¹⁸⁸ Ο τρόπος που συνέβαλε στην βοήθεια και συνδρομή των ανταρτόπληκτων ήταν εξαιρετικός. Με την υπ. Αρ. 401/27-2-47 έκθεση και με προσωπική της επιστολή η οποία περιέγραφε τις καταστάσεις, διαφαίνεται με μεγάλη λεπτομέρεια η αξία του έργου της. Ενδιαφερόταν για τις ανάγκες των συνανθρώπων της και τις λάμβανε υπόψιν. Με συχνά τηλεγραφήματα, ενημέρωνε για τις ελλείψεις αυτές. Σε ένα συγκεκριμένο προς τον Μητροπολίτη Ιάκωβο, πληροφορεί για τις ανάγκες ιματισμού του παιδικού σταθμού Σιατίστης, και ζητάει αν είναι δυνατό η Επιτροπή Συντονισμού Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Βορείου Ελλάδος να επιληφθεί του ζητήματος.¹⁸⁹

[\(Παράρτημα, έγγραφο 24\)](#)

Η εθελόντρια αδελφή δεσποινίς Σοφία Βιδάλη

Μέσα από την έκθεση σχετικά με την επιθεώρηση της Βάσεως Κ.Ι.Σ Κοζάνης, διαφαίνεται ότι η δεσποινίς Βιδάλη Σοφία, τοποθετήθηκε οριστικά ως προϊσταμένη εθελόντρια αδελφή στις 1-4-1947. Πρόκειται για μια μορφωμένη γυναίκα η οποία ήταν και διδασκάλισα και γνώριζε και την αγγλική γλώσσα. Ιδιαίτερα έξυπνη, φιλομαθής, δραστήρια και μεγάλη διάθεση να διεκπεραιώσει το έργο του Ερυθρού Σταυρού. Με προσπάθεια και όρεξη, ενημερώθηκε για όλες τις διαδικασίες του τμήματος, για το πως πρέπει να συντάσσει επιστολές, αναφορές κλπ., ώστε να είναι σωστή στη δουλειά της διευκολύνοντας έτσι την εύρυθμη λειτουργία του. Η περίοδος εργασίας της αδελφής αυτής έληξε στις 31 Μαΐου του 1947, όποτε και διακόπηκε και η λειτουργία των Κ.Ι.Σ. Η διοίκηση του Ερυθρού Σταυρού εξέφρασε τις ευχαριστίες προς το πρόσωπό της για την επιτυχή εκτέλεση των πολυσχιδών καθηκόντων της το διάστημα αυτό.

---

¹⁸⁸ Αρχεία Ε.Ε.Σ Κοζάνης, , “Τρόπος παροχής Συνδρομής εις ανταρτόπληκτους”, προς την δεσποινίς Εράνη Καλλιανέση, έγγραφο στο οποίοι εξυμνείται η προσφορά της κατά τις υπηρεσίες της στο έργο του Ε.Ε.Σ., Α.Π. 2056.

¹⁸⁹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.1842, 17-4-1947.

Η υπεύθυνη εθελόντρια αδελφή κ. Αικ. Ξύδη

Η κυρία Αικ. Ξύδη, έφτασε στην Βόρειο Ελλάδα ως σύνδεσμος του τμήματος Θεσσαλονίκης. Είχε μεγάλη διάθεση να συμμετέχει στις συνεδριάσεις της επιτροπής και να ασχοληθεί με τα γενικότερα ζητήματα και προβλήματα που αντιμετώπιζε η περιοχή σχετικά με τους ανταρτόπληκτους. Αυτό που της ανατέθηκε ήταν τα ζητήματα που αφορούσαν τους εκτοπισμένους και αλλοδαπούς φυγάδες της Β. Ελλάδας. Ο ρόλος της ήταν να είναι κοντά στον αρχηγό αποστολής Κ.Ι.Σ και να συνεργαστεί με την επιτροπή νοσοκόμων Θεσσαλονίκης. Ο αρχηγός Κ.Ι.Σ. μάλιστα της διέθεσε και όχημα ώστε να μπορέσει να μετακινηθεί στις βόρειες επαρχίες της περιοχής.¹⁹⁰ [\(Παράρτημα, έγγραφο 25\)](#)

Η εθελόντρια αδελφή Φαρμακίδου Ευφημία

Η εθελόντρια αδελφή Φαρμακίδου Ευφημία προάγεται σε προϊσταμένη Β' Τάξεως και ανήκει στην τάξη του 1939. Μετά την έναρξη του πολέμου ανέλαβε υπηρεσία σε ορεινό χειρουργείο και απεστάλη στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κορυτσάς όπου υπηρέτησε 6 μήνες μέχρι την μεταφορά του νοσοκομείου στην Κόρυνθο και στην συνέχεια στην Ριζάριον Σχολή Αθηνών. Καθ' όλη την διάρκεια της κατοχής το εθελοντικό της έργο ήταν σπουδαίο, ιδιαίτερα σε συσσίτια και στην σε σταθμούς Α' βοηθειών.

Μετά την απελευθέρωση, ηγήθηκε του ιατρικού κινητού συνεργείου μεταβαίνοντας στην ύπαιθρο προς εξυπηρέτηση των κατοίκων των πιο απομονωμένων περιοχών. Το 1947, οργάνωσε το Ιατρείο Ε.Ε.Σ. Σερβίων όπου και υπηρέτησε για ένα εξάμηνο. Η ίδια συμμετείχε σε πολλές αποστολές του Ε.Ε.Σ., με θάρρος αντιβαίνοντας τους κινδύνους και τις κακουχίες. Επίσης, οργάνωσε το ιατρείο Ε.Ε.Σ. Σιατίστης και στην συνέχεια ανέλαβε την διεύθυνση του ιατρείου Κοζάνης. από το 1949 ανέλαβε υπηρεσία ως υπεύθυνη του ιατρείου Ε.Ε.Σ. Νεαπόλεως όπου και εργάστηκε συνεχόμενα μέχρι το 1952. Από το 1953-1954 ανέλαβε το ιατρείο Κοζάνης ως υπεύθυνη μέχρι το 1954 όποτε και αποχώρησε από την Κοζάνη.

---

¹⁹⁰ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.4938, 4 Μαΐου 1947.

Η Εθελόντρια Αδελφή Τζάκα Ευαγγελία

Η εθελόντρια αδελφή Τζάκα Ευαγγελία προάγεται σε προϊσταμένη Β' Τάξεως και ανήκει στην τάξη του 1939. Η έναρξη του πολέμου 1940-41 την βρήκε να υπηρετεί εθελοντικά στο νοσοκομείο. Κατά το διάστημα του Ελληνοϊταλικού πολέμου υπηρετούσε το Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης. Όλο το διάστημα της κατοχής παρείχε εθελοντικό έργο σε συσσίτια και σε σταθμούς Α' βοηθειών του Ε.Ε.Σ. Μετά την απελευθέρωση και την κήρυξη του συμμαχοπολέμου εργάστηκε σε Στρατιωτικά Νοσοκομεία, ως υπεύθυνη αδελφή στο ιατρείον Ε.Ε.Σ. Καστοριάς το οποίο και το οργάνωσε η ίδια και το διάστημα από το 1948 έως το 1951 στο μόνιμο ιατρείο Ε.Ε.Σ. Νεαπόλεως το οποίο είχε ιδρυθεί για την εξυπηρέτηση των αναγκών των συμμαχοιόπληκτων. Το 1951, ανέλαβε για δυο μήνες το κινητό ιατρικό συνεργείο Γρεβενών. Τέλος, το 1952, ανέλαβε την διεύθυνση του σταθμού Α' βοηθειών Κοζάνης όπου και παρέμεινε μέχρι το 1954.

Η Εθελόντρια Αδελφή Παπαπασχάλη Σεβαστή

Η εθελόντρια αδελφή Παπαπασχάλη Σεβαστή, προάγεται σε προϊσταμένη Α' Τάξεως και ανήκει στην τάξη του 1939. Άρχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες της σε συσσίτια και Σταθμούς Α' βοηθειών από το 1942 και εργάστηκε με αμέριστο ζήλο όλο το διάστημα της κατοχής. Μετά την απελευθέρωση ανέλαβε υπηρεσία σε κινητό ιατρικό συνεργείο, σε συνεργείο σποψωριάσεως της υπαίθρου και στην συνέχεια στον σταθμό Α' βοηθειών Κοζάνης και μετέπειτα στο ιδρυθέν ιατρείο του Ε.Ε.Σ. Κατά το διάστημα του συμμαχοπολέμου εργάστηκε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο και κατόπιν στο κινητό ιατρικό συνεργείο περιφέρειας Κοζάνης και Σερβίων ως υπεύθυνη αδελφή μέχρι το 1952. Έκτοτε, πρόσφερε τις υπηρεσίες της στον σταθμό Α' βοηθειών Κοζάνης μέχρι και το 1955.

Η εθελόντρια αδελφή Καραζιώτου Όλγα

Η εθελόντρια αδελφή Καραζιώτου Όλγα, προάγεται σε προϊσταμένη Α΄ Τάξεως και ανήκει στην τάξη του 1939. Άρχισε να εργάζεται από το 1949 στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο κατά το διάστημα του συμμοριτοπόλεμου. Στην συνέχεια, εργάστηκε στο κινητό ιατρικό συνεργείο Κοζάνης ως υπεύθυνη, στο κινητό ιατρικό συνεργείο Γρεβενών, Πρεσπών, Αμυνταίου, Καστοριάς μέχρι το 1953.

Η εθελόντρια αδελφή Καραζιώτου Λευκή

Η εθελόντρια αδελφή Καραζιώτου Λευκή προάγεται σε προϊσταμένη Α΄ Τάξεως και ανήκει στην τάξη του 1939. Η συγκεκριμένη εθελόντρια εδελφή υπηρέτησε όλο το διάστημα του πολέμου σε ορεινό χειρουργείο της Φλώρινας και καθώς τραυματίστηκε κατά την υποχώρηση του στρατού στην Ελασσώνα, μεταφέρθηκε στο Μαράσλειο Νοσοκομείο Αθηνών όπου και νοσηλεύτηκε από τις 15-4-41 έως 8-7-41. Στην συνέχεια και όλο το διάστημα της κατοχής υπηρέτησε στον σταθμό Α΄ βοηθειών Κοζάνης, στις διανομές γάλακτος της Ε.Ο.Χ.Α. Μετά την απελευθέρωση σε κινητό ιατρείο αποψωριάσεως του πληθυσμού της υπαίθρου και σε κινητά ιατρικά συνεργεία Καστοριάς, Βοΐου και Γιαννιτσών. Μετά την έναρξη του συμμοριτοπόλεμου εργάστηκε σε Στρατιωτικά Νοσοκομεία, σε ιατρείο του Ε.Ε.Σ. και σε κινητό ιατρείο των Γρεβενών. Ανέλαβε και οργάνωσε την περίθαλψη των ανταρτοπόλεμων μέχρι και το 1952.

4.1.17 Η δράση της Υποεπιτροπής Νοσοκόμων

Σε γενικότερο πλαίσιο, όλο το διάστημα του εμφυλίου και κύριος κατά το έτος του 1948 η δράση των εθελοντών αδελφών νοσοκόμων υπήρξε εξαιρετικά σημαντική. Οι αδελφές νοσοκόμες εργάστηκαν με προθυμία και ζήλο ώστε να ανταποκριθούν στις δυσμενείς συνθήκες της εποχής λόγω των πολλών στρατιωτικών επιχειρήσεων και της μεγάλης εισροής των συμμοριόπολων στα διάφορα αστικά κέντρα της περιφέρειας.

Ιδιαίτερη είναι η δραστηριότητα και η προσφορά της αδελφής κ. Σ. Ματιάκη η οποία με ανιδιοτέλεια και αυτοθυσία πρόσφερε τις υπηρεσίες της στην διάθεση του Ερυθρού Σταυρού. Εκτός αυτής, άξιες αναφοράς είναι η δράση των αδελφών νοσοκόμων 1) Ευαγγελίας Τζάκα, 2) Ευφημίας Φαρμακίδου 3) Λευκής Καραζώτου, οι οποίες εργάστηκαν στα επαρχιακά ιατρεία τα οποία δεν ήταν καθόλου ασφαλή. Από τις αδελφές νοσοκόμες που ήταν σε ενεργεία το 1948 εργάστηκαν οι παρακάτω:

1. Γκοβεντάρου Χ, Κατίνα, η οποία εργάστηκε από 1-5-1947 έως 31-3-1948 στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο από όπου αποχώρησε όταν αρρώστησε και πέθανε στο Νοσοκομείο Λοιμωδών στην Αθήνα τον Σεπτέμβριο του 1948.
2. Καραζώτου Λευκή, η οποία εργάστηκε από 1-6-1947 έως 30-11-1947 στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης και από 1-12-1947 έως 31-12-1948 στο ιατρείο Γρεβενών εξυπηρετώντας του σκοπούς του Ε.Ε.Σ.
3. Μάνου Μαρίκα η οποία εργάστηκε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο από τις 1-4-1948.
4. Ματιάκη Μαρίκα η οποία εργάστηκε από 1-12-1948 έως 31-12-1948 στο ιατρείο Κοζάνης τρία απογεύματα εβδομαδιαίως.
5. Παπαπασχάλη Σεβαστή η οποία εργάστηκε ως υπεύθυνη αδελφή του ιατρείου Κοζάνης από 1-12-1948 έως 31-12-1948.
6. Σακαβάρα Φωτεινή η οποία εργάστηκε από 1-1-1948 έως 30-11-1948 στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο.
7. Τζάκα Ευαγγελία η οποία εργάστηκε στο ιατρείο της Καστοριάς από 25-9-1947 έως 30-12-1947 και στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 20-1-1948 έως και 15-3-1948 και από 23-3-1948 έως και 31-12-1948 υπεύθυνη στο ιατρείο Τσοτυλίου.
8. Φαρμακίδου Ευφημία η οποία εργάστηκε α) στο ιατρείο Σερβίων Ε.Ε.Σ. από 1-11-1947 έως 31-1-1948, β) σε διάφορες υπηρεσίες του Ε.Ε.Σ. από 1-12-1948 έως 30-5-1948, γ) στο Ιατρείο Ε.Ε.Σ. Σιατίστης και ως υπεύθυνη ιατρείου από 31-5-1948 έως 25-6-1948, δ) στο ιατρείο Κοζάνης από 1-7-1948 έως 30-11-1948, ε) από 1-12-1948 έως 31-12-1948 στο ιατρείο Ε.Ε.Σ. Νεαπόλεως ως υπεύθυνη.

9. Γκοβεδάρου Τάσα η οποία εργάστηκε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 1-7-1947 έως 30-12-1947.
10. Γκιουλέκα Νίκη, η οποία εργάστηκε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 1-7-1948 κατά αραιά διαστήματα καθώς παράλληλα ήταν και υπάλληλος της αγροτικής τραπέζης.
11. Καζάνα Αρσινόη, η οποία εργάστηκε α) ως επισκέπτρια αδελφή από 20-12-1947 έως 31-5-1948, β) στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 1-7-1948 έως 31-12-1948.
12. Καγιάννη Ελένη, η οποία εργάστηκε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 1-1-1948 κατά αραιά διαστήματα καθώς παράλληλα τελούσε υπάλληλος του κέντρου διανομών.
13. Σαμαρά Χρηστίνα, η οποία εργάστηκε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 1-1-1948.
14. Σαλαπασίδου Ελένη, η οποία εργάστηκε από 1-6-1947 μέχρι 30-11-1947 και από 1-1-1948 πολύ τακτικά στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης.
15. Τσίκρα Ελεονώρα, η οποία εργάστηκε α) 1-6-1947 στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης μέχρι 30-11-1947, β) στο ίδιο νοσοκομείο από 1-1-1948 μέχρι 1-3-1948, γ) στο ιατρείο Ε.Ε.Σ. Νεαπόλεως από 10-4-1948 έως 31-10-1948.
16. Τιτέλη Ευαγγελία, η οποία εργάστηκε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 1-3-1948 κατά αραιά διαστήματα καθώς παράλληλα τελούσε υπάλληλος του γεωργικού ταμείου.
17. Τσιπουρίδου Λέκη, η οποία εργάστηκε στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο από 1-6-1948 μέχρι 3-8-1948.
18. Χασάπη Βικτωρία, η οποία εργάστηκε στο Ιατρείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης α) ως υπεύθυνη ιατρείου από 1-12-1947 έως 30-1948, β) στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 1-5-1948 έως 31-5-1948.
19. Χασάπη Τιτίκα η οποία εργάστηκε α) στο Στρατιωτικό Νοσοκομείο Κοζάνης από 1-6-1947 έως 31-12-1947, β) από 1-1-1948 έως 30-4-1948, γ) από 1-6-1948 έως 31-10-1948.

Ενότητα 4^η

4.1.1 Σχέσεις με την Εκκλησία, τις τοπικές αρχές και την Χωροφυλακή

Σύμφωνα με το καταστατικό λειτουργίας του, ο Ερυθρός Σταυρός υποχρεούται να συνεργάζεται με τις κρατικές υπηρεσίες και με άλλες υπηρεσίες τόσο σε καιρό ειρήνης όσο και σε καιρό πολέμου. Μέσα από την μελέτη του αρχείου διαφαίνεται αυτή η συνεργασία και οι ρόλοι που είχε κάθε μέρος της οργάνωσης.

Ξεκινώντας με τον Μητροπολίτη ο οποίος, όπως διαφαίνεται μέσα από τα έγγραφα του Ερυθρού Σταυρού κατείχε πολύ σημαντική και κεντρική θέση ως προς την λήψη των αποφάσεων. Ο Μητροπολίτης αποτελούσε τον πρόεδρο του Ε.Ε.Σ. και χαίρει του σεβασμού και της εκτίμησης όλων. Οι αρμοδιότητές του ήταν πολλές καθώς με έγγραφα και τηλεγραφήματα που έχουμε στην κατοχή μας μπορούμε ως ένα βαθμό να τις κατηγοριοποιήσουμε.

Ο ίδιος ήταν υπεύθυνος για την διευθέτηση ζητημάτων που αφορούν το προσωπικό των ιατρείων και των συνεργείων.¹⁹¹ Διαχειριζόταν τα δέματα και χρήματα για την λειτουργία των Κ.Ι.Σ. Πολλά τηλεγραφήματα προς τον Μητροπολίτη αφορούσαν την διευθέτηση και πιο πρακτικών ζητημάτων όπως το θέμα της μετακίνησης κάποιων ασθενών απόρων που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να το κάνουν μόνοι τους.¹⁹² Έκτος αυτού, ο ίδιος αναλάμβανε και την διευθέτηση κάποιων όχι και τόσο ευχάριστων ζητημάτων όπως η κατάδειξη και απομάκρυνση μελών του Ε.Ε.Σ. οι οποίοι καταχράστηκαν το αξίωμα τους ή δεν έκαναν καλά την δουλειά που τους είχε ανατεθεί.¹⁹³

---

¹⁹¹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Τηλεγράφημα στον Μητροπολίτη με την παράκληση να επιληφθεί του ζητήματος σχετικά με το αν θα χρησιμοποιηθούν οι δόκιμες Αδελφές ως συνοδοί τραυματιών μεταφερόμενων αεροπορικώς, 26 Σεπτεμβρίου 1947.

¹⁹² Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Παράκληση προς τον Μητροπολίτη να ρυθμίσει το ζήτημα της κίνησης του ασθενοφόρου που χορηγήθηκε στον Δήμο Κοζάνης καθώς λόγω οικονομικών δυσχερειών δεν υπήρχε ούτε βενζίνη για την λειτουργία του, Α.Π.129/21 Μαρτίου 1947.

¹⁹³ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Τηλεγράφημα προς τον Μητροπολίτη Σερβίων-Κοζάνης με το οποίο καταγράφονται τα παράπονα για τον σωφέρ του ασθενοφόρου οχήματος ο οποίος πήγε στο νοσοκομείο και διατάραξε την εύρυθμη λειτουργία του. Ζητήθηκε από τον Μητροπολίτη η απομάκρυνσή του, 21/3/1947.

Ο Μητροπολίτης επίσης είχε υπό την επίβλεψή του και τις διαδικασίες αποστολής και παραλαβής εφοδίων. Οι αποδείξεις των παραδόσεων και των διανομών αποστέλλονταν και στον ίδιο ο οποίος έλεγχε αν έγιναν σωστά σύμφωνα με τις οριζόμενες διαδικασίες. Μαζί με το υπόλοιπο συμβούλιο, λάμβαναν τις αποφάσεις για τις δωρεές και τα δέματα που λάμβαναν. Απλός κόσμος που ζητούσε βοήθεια η εξέφραζε κάποιο παράπονο μπορούσε να στείλει επιστολή στον Μητροπολίτη και να τον ενημερώσει. Οι αδελφές νοσοκόμες απευθύνονταν εγγράφως στον Μητροπολίτη ενημερώνοντας τον για τις ανάγκες που προέκυπταν όπως για παράδειγμα οι ανάγκες ιματισμού παιδικών σταθμών. Ενημερωνόταν για τους εράνους και τις δωρεές από το εξωτερικό και διασφάλιζε την ανάληψη της διανομής των ειδών μέσω του Ερυθρού Σταυρού. Επίσης, συμμετείχε στην φιλοξενία και διαμονή του προσωπικού των Κ.Ι.Σ., με την παραχώρηση χώρου ως προς την διαμονή τους.

Επιπροσθέτως, ο Μητροπολίτης λάμβανε συνεχώς επιστολές και τηλεγραφήματα, τα οποία αφορούσαν τους ανταρτόπληκτους και τις πληγείσες περιοχές. Τονίζόταν η σοβαρότητα της κατάστασης και ζητούσαν από τον ίδιο να επιληφθεί επί του θέματος και ο Ερυθρός Σταυρός να αναλάβει αμέσως δράση. Με λίγα λόγια, ο Μητροπολίτης και με την ιδιότητα του προέδρου, ήταν ενήμερος για όλες τις δράσεις τους Ερυθρού Σταυρού καθώς και για τις δραστηριότητες που τις συνόδευαν. Γνώριζε και έλεγχε αν όλα γίνονταν με διαφάνεια και φρόντιζε να το εξασφαλίζει με κάθε δυνατό τρόπο. Τέλος, ο Μητροπολίτης, λόγω του μεγάλου ανθρωπιστικού έργου που παρείχε, δεχόταν πολλές ευχαριστήριες επιστολές ιδιαίτερα σχετικά με τις δράσεις κατά τόπους ιατρών¹⁹⁴, των εθελοντριών αδελφών νοσηλευτριών των οποίων η προσφορά αναγνωρίζεται και εγκωμιάζεται δεόντως.¹⁹⁵

Η θέση του Μητροπολίτη είναι ιδιαίτερα περίπλοκη καθώς ο ίδιος καλείται να τελέσει ταυτόχρονα και τα εκκλησιαστικά του καθήκοντα ως Μητροπολίτης και παράλληλα τα διοικητικά με την ιδιότητα του ως προέδρου. Ο ίδιος οφείλει να ξεχωρίζει τις δυο αυτές ιδιότητες του και να πράττει αναλόγως. Ο Ε.Ε.Σ. δεν αποτελεί μια συνηθισμένη υπηρεσία διοικητικής οργάνωσης αλλά ένα σωματείο το οποίο

---

¹⁹⁴ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, , Γράμμα προς τον Σεβασμιότατον Μητροπολίτην στο οποίο εκφράζεται η ευγνωμοσύνη για την τοποθέτηση του ιατρού κ. Βαρδάκη Νικ. Τονίζεται η εργατικότητα και η τιμιότητα του γιατρού αυτού, Α.Π.148, 10 Οκτωβρίου 1946.

¹⁹⁵ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α “Υπηρεσίαι Εθελ. Αδελφών”, το έγγραφο αυτό απευθύνεται στον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη και περιλαμβάνει εγκώμιο και ευχαριστίες για τις υπηρεσίες και το ανθρωπιστικό έργο των Εθελοντριών Αδελφών του Ε.Ε.Σ., .Π.914, 6 Ιανουαρίου 1947.

διοικείται από ένα συμβούλιο. Η διοίκηση αυτού είναι απρόσωπη και όλες οι αποφάσεις είναι συλλογικές με γνώμονα την προσφορά και την φροντίδα προς τους ανήμπορους.¹⁹⁶

Επιτροπή Συντονισμού Ε.Ε.Σ. Βορείου Ελλάδος

Η Εκτελεστική Επιτροπή του Ε.Ε.Σ. κατά την συνεδρίαση της στις 16 Οκτωβρίου του 1946, αποφάσισε την συγκρότηση Επιτροπής Συντονισμού Ε.Ε.Σ. Βορείου Ελλάδος. Η Επιτροπή αυτή θα αποτελείται από τους εξής:¹⁹⁷

- α. Τον εκάστοτε πρόεδρο του προϊστάμενου τμήματος Θεσσαλονίκης.
- β. Την εκάστοτε διευθύνουσα της Επιτροπής Νοσοκόμων Ε.Ε.Σ. του προϊστάμενου τμήματος Θεσσαλονίκης.
- γ. Τρία άλλα μέλη ως εκπροσώπους των τριών άλλων προϊστάμενων τμημάτων Κοζάνης Καβάλας και Κομοτηνής.

Όσον αφορά τους σκοπούς την επιτροπής αυτής, αυτοί συνοψίζονται ως εξής:

- α. Ο καθορισμός του γενικού προγράμματος εργασίας και δράσεως των τμημάτων και επιτροπών του Ε.Ε.Σ. Βορείου Ελλάδος.
- β. Η κατανομή της φύσεως των απεσταλμένων ή διατεθειμένων εφοδίων για την Β. Ελλάδα.
- γ. Ο καθορισμός του “υγειονομικού υλικού επιστρατεύσεως”, το οποίο πρέπει να κατατεθεί από το υφιστάμενο τμήμα στις αποθήκες του Ε.Ε.Σ. της Θεσσαλονίκης ώστε να αντιμετωπιστεί τυχόν έκτακτη ανάγκη ως προς την συγκρότηση πρόχειρων χειρουργείων ή ιατρείων καθώς και σταθμών πρώτων βοηθειών.
- δ. Η κατανομή των εκάστοτε διατεθειμένων πιστώσεων για τα Τμήματα και τις επιτροπές Ε.Ε.Σ. Β. Ελλάδος.
- ε. Η υπό ορισμένες συνθήκες υπαγωγή υπό την Επιτροπή Συντονισμού της Υπηρεσίας Κ.Ι.Σ. και της Επιτροπής Νοσοκόμων της Θεσσαλονίκης.

---

¹⁹⁶ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Η Διοίκησης του Ε.Ε.Σ. είναι απρόσωπος & αι αποφάσεις αυτού συλλογικάί”, Α.Π.9669, 11 Νοεμβρίου 1946.

¹⁹⁷ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Μεταβολαί οργανώσεως Ε.Ε.Σ. εις Βόρειον Ελλάδα”, Α.Π.9275, 1 Νοεμβρίου 1946.

Οι αποθήκες υλικού του προϊστάμενου τμήματος Θεσσαλονίκης, σύμφωνα με την Επιτροπή Συντονισμού θα κατανέμονταν σε δύο μέρη. Το ένα θα έμενε υπό την δικαιοδοσία του τμήματος και το άλλο υπό την δικαιοδοσία της Επιτροπής Συντονισμού. Η Επιτροπή Συντονισμού αποφάσιζε για την διανομή του υλικού επιστρατεύσεως, δηλαδή τι ποσοστό θα μένει υπό την κυριότητα του τμήματος Θεσσαλονίκης και τι ποσοστό θα διανεμόταν στα υπόλοιπα τμήματα.

Με το υπ.αριθμ.3306/19-3-47 εγγράφου του Ε.Ε.Σ., ορίζεται ότι η Επιτροπή Συντονισμού αποτελούσε τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των μεταξύ των τεσσάρων προϊστάμενων τμημάτων Ε.Ε.Σ. Βορείου Ελλάδος.¹⁹⁸ Στην Θεσσαλονίκη, συγκροτήθηκε η Επιτροπή Συντονισμού Ε.Ε.Σ., Βορείου Ελλάδος, με πρόεδρο τον κ. Βιζουκίδη. Σχετικά με τις απαιτήσεις της περιοχής του Αμυνταίου, όφειλαν να απευθύνονται στην Επιτροπή αυτή μέσω του προϊστάμενου τμήματος Κοζάνης. Οι απαντήσεις στα αιτήματα αυτά ήταν εξαιρετικά κρίσιμα καθώς αφορούσαν φάρμακα και κυρίως κατά της ελονοσίας. Ένα τέτοιο έγγραφο ζητούσε την χορήγηση ανθελονοσιακών φαρμάκων από την αποθήκη φαρμάκων του προϊστάμενου τμήματος Ε.Ε.Σ Κεντρικής Μακεδονίας, και σε περίπτωση που αυτή αδυνατούσε, το αίτημα θα μεταβιβαζόταν στην Περιφερειακή Επιτροπή Ιατρικών Εφοδίων Θεσσαλονίκης. [\(Παράρτημα, έγγραφο 26\)](#)

Για να επιλεγεί ένα μέλος ώστε να συμμετέχει στην Επιτροπή Συντονισμού Β. Ελλάδος, έπρεπε το τμήμα αυτό να πάρει την έγκριση από την Εκτελεστική Επιτροπή Ε.Ε.Σ. Με έγγραφο του διευθύνοντος συμβούλου Α. Χρυσόχου προς τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό, τμήμα επαρχιών στην Αθήνα, καταθέτει την πρόταση σου ότι προτείνει ως αναπληρωματικό μέλος της Επιτροπής Συντονισμού Βορείου Ελλάδος, τον δικηγόρο κ. Χρήστο Νικολάου Κωνσταντίνου, ζητώντας έγκριση.¹⁹⁹ [\(Παράρτημα, έγγραφο 27\)](#)

Στις 6 Μαΐου του 1947, κάτω από την σύσταση της Επιτροπής Συντονισμού Β. Ελλάδος, του προϊστάμενου τμήματος Δυτικής Μακεδονίας, ζητούνται να κατατεθούν οι απόψεις όλων των τμημάτων της Δ. Μακεδονίας μέσω την Κοζάνης, προκειμένου να βρεθεί ο καλύτερος τρόπος συγκρότησης των Κ.Ι.Σ., καθώς και τα

---

¹⁹⁸ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.3306, 19-3-47.

¹⁹⁹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διορισμός Αναπληρωματικού μέλους”, αναφέρεται ότι στις 28-8-47 η Εκτελεστική Επιτροπή του Ε.Ε.Σ. συνεδρίασε και ενέκρινε τον διορισμό του κ. Χρήστου Ν. Κωνσταντίνου, Α.Π.11448, 28 Αυγούστου 1947.

μέρη στα οποία θα πρέπει να έχουν έδρα για να είναι σε θέση να παράγουν πιο αποτελεσματικό έργο. Μια μέρα μετά, γνωστοποιείται έγγραφο του Χρήστου Δέππα, αντιπροσώπου του προϊστάμενου τμήματος Δυτικής Μακεδονίας, στην Επιτροπή Συντονισμού στην Θεσσαλονίκη ότι επαναλειτουργεί το Κ.Ι.Σ. Νεάπολης κατά την ερχόμενη περίοδο, μετά από αίτηση του νομάρχη Κοζάνης. Λίγες μέρες αργότερα, στις 19 Μαΐου μέσω τηλεγραφήματος παύει προσωρινά τις εργασίες του το συνεργείο του Βοίου. Ωστόσο, λόγω των αναγκών που δημιουργούνται στην περιοχή λόγω της πολεμικής κατάστασης, αποφασίζεται λίγες μέρες αργότερα τα συνεργεία να μην διακόψουν την λειτουργία τους με την λήξη της περιόδου και να συνεχίσουν να προσφέρουν το ανθρωπιστικό έργο τους.

Αρχές Σεπτεμβρίου διατυπώνεται το αίτημα για τοποθέτηση ιατρού προκειμένου να υπάρξει επαναλειτουργία των Κ.Ι.Σ. μετά την τραγική κατάσταση στην επαρχία Βοίου, μετά την καταφυγή προσφύγων στα χωριά και τις κωμοπόλεις οι οποίοι έχουν ανάγκη περίθαλψης. Λίγες μέρες αργότερα ο γιατρός ως προϊστάμενος της βάσης Μιχόπουλος Δημήτριος μαζί με τις εθελόντριες αδελφές Ευφ. Φαρμακίδου και Ευαγγελία Τσακά, αποτέλεσαν το συνεργείο Κ.Ι.Σ Κοζάνης (8-9-1947).

Στις 1^η του Μαΐου, ο κ. Βιζουκίδης, γνωστοποίησε εγγράφως σε όλα τα τμήματα και τις επιτροπές του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στην Κοζάνη, την απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής ότι τα καθήκοντα του διευθύνοντος συμβούλου του προϊστάμενου τμήματος θα αναλάβει ο Αθαν. Χρυσόχοου και θα υπογράψει όλη την επίσημη αλληλογραφία των τμημάτων αυτών.²⁰⁰ ([Παράρτημα, έγγραφο 28](#))

Η βάση του Ερυθρού Σταυρού της Κοζάνης αποτελεί το κομβικό σημείο που εξυπηρετεί όλη την Δυτική Μακεδονία. Ωστόσο, η γενικότερη οργάνωση τόσο πρακτικών όσο και διοικητικών ζητημάτων προερχόταν από τα κεντρικά γραφεία των Αθηνών μέσα σε ένα εξαιρετικά καλά δομημένο πλαίσιο. Σύμφωνα με το ισχύον καταστατικό του Ερυθρού Σταυρού, τα κατά τόπους τμήματα δεν έχουν το δικαίωμα ανακήρυξης επίτιμων προέδρων. Ο διορισμός του εκάστου Μητροπολίτη ως επίτιμου

---

²⁰⁰ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.1215, 1 Μαΐου 1947.

προέδρου, για να έχει το ανάλογο κύρος πρέπει να ορίζεται από την Κεντρική Εκτελεστική Επιτροπή του Ε.Ε.Σ.²⁰¹

Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου διορίζονταν μέσω συνεδριάσεων της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ε.Ε.Σ. Με έγγραφο προς τον Μητροπολίτη Κοζάνης κ. Κωνσταντίνο από τον πρόεδρο Αθαν. Φύλων, αναφέρεται ότι κατά την συνεδρίαση της Εκτελεστικής Επιτροπής του Ε.Ε.Σ., εγκρίθηκε η ανασυγκρότηση του διοικητικού συμβουλίου του προϊσταμένου τμήματος Ε.Ε.Σ. Δυτικής Μακεδονίας ως εξής:²⁰²

[\(Παράρτημα, έγγραφο 29\)](#)

- α. “Υμων αναδεικνύμενου εις Επίτιμον Πρόεδρον
- β. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΚΡΟΥ Συνταξ. Γυμνασιάρχου ως Πρόεδρου
- γ. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΥΜΠΑΡΟΥΣΟΥ Ιατρού ως Αντιπροέδρου
- δ. κ ΔΟΞ. ΠΑΠΑΖΗΣΗ Δημοσιογράφου ως Γ. Γραμματέως
- ε. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΑΝΗ Εφοριακού ως Ταμίου
- στ. κας. Γ. ΜΑΤΙΑΚΗ Εθελοντού Αδελφής Ε.Ε.Σ. ως μέλος
- ζ. κ. ΕΜΜ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΑΚΗ Γυμνασιάρχου ως μέλος
- η. κ. ΕΜΜ. ΚΑΖΟΥΡΑ Συμβολαιογράφου ως μέλος ”

Σχέσεις με τις τοπικές αρχές

Είναι πλέον ξεκάθαρος ο στόχος του Ερυθρού Σταυρού και των εθελοντών του. Αυτό που ήθελαν ήταν να συνδράμουν στην ανακούφιση των ανθρώπων που βρίσκονταν σε πόνο και να βοηθήσουν στην καλύτερη λειτουργία της περιοχής τους. Δεν συναγωνίζονταν λοιπόν τις τοπικές αρχές, αντίθετα συνεργάζονταν μαζί τους ενισχύοντάς τες όπως μπορούσαν και αντιστρόφως. Η καλή αυτή συνεργασία φαίνεται και μέσα από το αρχείο του Ερυθρού Σταυρού της Κοζάνης που βρίσκεται υπό μελέτη στην παρούσα εργασία, όπου παρατηρήσαμε πολλές φορές ότι ο ίδιος ο

---

²⁰¹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Ανακήρυξη Επίτιμου Προέδρου”, στο οποίο ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Σερρών ανακηρύσσεται ως Επίτιμος Πρόεδρος αλλά του ζητείται μέσω του Γεν. Γραμματέως του Ε.Ε.Σ, να απευθυνθεί Στην Κεντρική Εκτελεστική Επιτροπή ώστε να επικαιροποιηθεί και επίσημα, 18 Ιανουαρίου 1947.

²⁰² Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Ανασυγκρότησις Διοικητικού Συμβουλίου Προϊστάμενου τμήματος Δυτικής Μακεδονίας”, Α.Π.11652, 15 Σεπτεμβρίου 1947.

δήμος παρείχε στον Ε.Ε.Σ. ασθενοφόρα οχήματα καθώς και καύσιμα για την διεκπεραίωση διακομιδών στα κέντρα υγείας.²⁰³ Επίσης, η συγκρότηση το γεγονός ότι σε πολλές περιπτώσεις διοικητικά συμβούλια των επαρχιακών τμημάτων του Ε.Ε.Σ. αποτελούνταν συνήθως από επίλεκτα μέλη της τοπικής κοινωνίας, αποτελεί ακόμα μια απόδειξη των καλών σχέσεων που υπήρχαν μεταξύ τους.

Πέρα από την επικοινωνία σχετικά με την αποστολή φαρμάκων και διαφόρων ειδών για την κάλυψη των αναγκών των απόρων, οι περιοχές μεταξύ τους είχαν πολύ καλή συνεργασία και στην χρήση των ασθενοφόρων. Οι εποχές ήταν δύσκολες σε όλα τα επίπεδα και ασθενοφόρα οχήματα δεν υπήρχαν και πάρα πολλά. Έτσι, η δέκατη πέμπτη Μεραρχία με τηλεγράφημα εκ Θεσσαλονίκης, ζητεί να διατεθεί στο 227 ορεινό χειρουργείο ένα ασθενοφόρο από το τμήμα της Καστοριάς, με την υπόσχεση κατά την επιστροφή του να είναι καλά συντηρημένο. [\(Παράρτημα, έγγραφο 30\)](#). Ο Ερυθρός Σταυρός, εκτός των άλλων υποχρεώσεών του, πολλές φορές παρείχε στον δήμο Κοζάνης και ασθενοφόρα οχήματα για την μεταφορά και εξυπηρέτηση των τραυματιών. Έτσι, εγκρίθηκε η παραχώρηση ενός καινούριου ασθενοφόρου οχήματος στον δήμο Κοζάνης μετά από απόφαση του δήμου Κοζάνης και την έγκριση από τον νομάρχη.²⁰⁴

Το γραφείο συντονισμού, ήταν αυτό το οποίο αναλάμβανε την οργάνωση κυρίως πρακτικών ζητημάτων όπως την μεταφορά και παροχή οχημάτων και ασθενοφόρων. [\(Παράρτημα, έγγραφο 31\)](#) Ενημέρωνε για τις αποφάσεις της επιτροπής Ε.Ε.Σ., και τις εκτελούσε. Για παράδειγμα σύμφωνα με τις υπ. αριθ. 1208 και 524, αποφάσεις της επιτροπής Ε.Ε.Σ, διατέθηκαν 2 ασθενοφόρα αυτοκίνητα, ένα για την Καστοριά και ένα για τον αρχηγό αποστολής Κ.Ι.Σ., Βορείου Ελλάδος. Το πρώτο όχημα θα παραδινόταν στο προϊστάμενο τμήμα Κ.Ι.Σ. Κοζάνης, το οποίο και θα το προωθούσε στην Καστοριά με συνεργασία του τμήματος Ε.Ε.Σ. της περιοχής. Το δεύτερο όχημα θα παραδινόταν στην Κοζάνη και ο οδηγός του θα συνέχιζε το ταξίδι του στην Θεσσαλονίκη. Το έγγραφο αυτό, όπως γίνεται κατανοητό είχε όλες τις λεπτομέρειες σχετικά με όλη την διαδικασία.²⁰⁵ [\(Παράρτημα, έγγραφο 32\)](#)

---

²⁰³ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “ΑΠΟΦΑΣΙΣ”, 11 Φεβρουαρίου 1947, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Καστοριάς η οποία επικυρώθηκε από τον Νομάρχη, χορηγείται στον δήμο ασθενοφόρο όχημα για χρήση από τον Ε.Ε.Σ, Α.Π.1208.

²⁰⁴ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Παραχώρησις ασθενοφόρου οχήματος εις Δήμον Κοζάνης”, Α.Π.1830, 5 Ιουλίου 1946.

²⁰⁵ Αρχεία Ε.Ε.Σ Κοζάνης, “ΔΙΑΤΑΓΗ. Αποστολή δυο ασθενοφόρων αυτοκινήτων εις Καστοριάν και Θεσ/νίκην”, Α.Π. 1494, 18 Φεβρουαρίου 1947.

Τα ασθενοφόρα γενικότερα αυτά έπρεπε να είναι σε καλή κατάσταση και να δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην συντήρησή τους. Κάθε βλάβη θα πρέπει να καταγράφεται και να υποβάλλεται εγγράφως από τον διαχειριστή της βάσης, κ. Χαλκιά.

Μια ακόμα απόδειξη της καλής συνεργασίας του Ερυθρού Σταυρού με τις δημοτικές αρχές προκύπτει μέσω μιας επιστολής στον δήμαρχο Γρεβενών.²⁰⁶ Η επιστολή αυτή απευθύνεται στον δήμαρχο των Γρεβενών, κ. Θεμ. Κάτσανον. [\(Παράρτημα, έγγραφο 33α\)](#) Στην αρχή του εγγράφου, ως προσφώνηση υπάρχει η φράση “φίλε κύριε Δήμαρχε”. Ο τρόπος που απευθύνεται στον δήμαρχο αποτελεί τεκμήριο ότι οι σχέσεις μεταξύ τους όχι απλά δεν ήταν εχθρικές ή αντίπαλες, αλλά αντιθέτως υπήρχε μεγάλη εγγκελιότητα και σεβασμός μεταξύ τους. Το γράμμα αυτό αφορούσε το ιατρείο που συστηνόταν στα Γρεβενά. Το κτίριο δεν ήταν σε πολύ καλή κατάσταση και ζητούταν από τον δήμαρχο να προνοήσει ώστε να βρεθεί κατάλληλη οικεία για την εθελόντρια αδελφή που το στελέχωνε, την δεσποινίδα Σοφία Βιδάλη. Όπως φαίνεται από τα ανωτέρω, ο δήμαρχος και όλες οι τοπικές αρχές ήταν σε συνεργασία με τον Ερυθρό Σταυρό, καθώς στόχος όλων ήταν εξυπηρέτηση του κόσμου και η προσφορά βοήθειας στους έχοντες ανάγκη. [\(Παράρτημα, έγγραφο 33β\)](#)

Εκτός αυτού, μέσα από την εξέταση του αρχείου του Ερυθρού Σταυρού του τμήματος της Κοζάνης, έπεσαν στην αντίληψή μας και ευχαριστήρια έγγραφα του Ε.Ε.Σ. προς τους άρχοντες του τόπου όπως για παράδειγμα προς τον Νομόρχη. Στο έγγραφο αυτό²⁰⁷, προέρχεται από το Γραφείο Κ.Ι.Σ. του Ε.Ε.Σ., και απευθύνεται στον Νομόρχη Κοζάνης, περιέχοντας ευχαριστίες για την σημαντική του υγειονομική και υλική συνδρομή του στην Δυτική Μακεδονία. Τονίζεται ότι η προσφορά και βοήθεια του ως προς την εγκατάσταση των κινητών ιατρικών συνεργείων του Ε.Ε.Σ. και αμέριστη προθυμία στο να συνδράμει στην ανακούφιση του πόνου των συμπολιτών του.

Οι σχέσεις με την Χωροφυλακή

---

²⁰⁶ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “*Οργάνωσις Ιατρείου ΓΡΕΒΕΝΩΝ*”, Α.Π.11758.

²⁰⁷ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “*Εκφρασις Ευχαριστιών*”, Α.Π.9587, 11 Νοεμβρίου 1946.

Μετά την Βάρκιζα, η ένοπλη δύναμη που στήριζε το κράτος ήταν η Χωροφυλακή. Λειτουργούσε ήδη στην διάρκεια της κατοχής οπότε μετέπειτα στο εμφύλιο αναδιαμορφώθηκε με κύριους στόχους την ανακάλυψη των κρυμμένων όπλων και η καταδίωξη όσων θεωρούνταν αντιφρονούντες.²⁰⁸ Οι στρατιωτικές δυνάμεις μετέβαιναν πρώτες στις περιοχές που υπήρχε ανάγκη και μετά ανάλογα με το αν ήταν ασφαλές έδιναν άδεια στον Ε.Ε.Σ. να μεταβεί και αυτός εκεί και να προσφέρει τις υπηρεσίες του.

Ο Ερυθρός Σταυρός σε γενικές γραμμές φρόντιζε να έχει καλές σχέσεις με τις υπηρεσίες αυτές. Ωστόσο πολλές φορές υπήρχαν κάποιες προστριβές, καθώς παρατηρήθηκαν συμβάντα στα οποία η χωροφυλακή επίταξε φορτηγά οχήματα του Ε.Ε.Σ. τα οποία μετέφεραν υλικό ιματισμού στην Καστοριά με προορισμό τα πυροπαθή χωριά της περιοχής. Μια άλλη φορά, αρχές της χωροφυλακής, προκάλεσαν δυσχέρειες στην λειτουργία των Κ.Ι.Σ. Γρεβενών, καθώς επιτάζανε ολόκληρο το Κ.Ι.Σ. με το όχημα και το προσωπικό το οποίο αποτελούταν από έναν γιατρό και 2 νοσοκόμες, έναν συνοδό και τον οδηγό του οχήματος. Υπήρξε έντονη διαμαρτυρία από πλευράς του Ε.Ε.Σ. διότι αν η σημαία του Ε.Ε.Σ. χρησιμοποιείται για στρατιωτικές μεταφορές κινδυνεύει να θεωρηθεί ότι επεμβαίνει εσκεμμένα σε τέτοιες επιχειρήσεις κάτι το οποίο απαγορεύεται χάνοντας την αξιοπιστία του.

Παρόλα αυτά σε γενικές γραμμές οι σχέσεις ήταν καλές παρά την ύπαρξη προβλημάτων τα οποία ήταν αναμενόμενα λόγω των πολυτάραχων ημερών του Εμφυλίου. Η Χωροφυλακή εξέδωσε εγκύκλιο προς του αρχηγούς Κ.Ι.Σ. και γενικότερα τα νοσοκομεία και τα ιατρεία του Ε.Ε.Σ. μέσω της οποίας η Χωροφυλακή ζητάει την τήρηση και εφαρμογή της για την σωστότερη ενίσχυση και συνδρομή των κλιμακίων του Ε.Ε.Σ. ([Παράρτημα, έγγραφο 34](#)) Τα οχήματα του Ε.Ε.Σ. οφείλουν να συμμορφώνονται με την ισχύουσα διάταξη της χωροφυλακής και σε επείγουσες περιπτώσεις να ζητούν την βοήθεια των αρμόδιων αρχών της.²⁰⁹

Τονίζεται ότι τα κλιμάκια του Ε.Ε.Σ. δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν σε μεταφορές ένοπλων ή στρατιωτικών αποσπασμάτων καθώς και πολεμικού υλικού βάσει των διεθνών συμβάσεων. Κάτι τέτοιο θα εξέθετε το ιατρικό προσωπικό και τα μεταφορικά του μέσα σε πράξεις αντιποίνων από εκείνους οι οποίοι θα είχαν

---

²⁰⁸ Μαργαρίτης, *Η ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου, 1946-1949*, τόμος 1, 222-223.

²⁰⁹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Κοινοποιήσεις εγκυκλίου Αρχηγείου Χωροφυλακής”, Α.Π.4806, 30 Δεκεμβρίου 1946.

συμφέρον να καταστρέψουν κάθε δυνατότητα εξυπηρέτησής του κοινωνικού συνόλου.

4.1.2 Η συνεργασία του Ε.Ε.Σ. με τα ξένα Σωματεία

Με την έκδοση της Μονίμου Εγκυκλίου Μ/5, “ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΜΟΝΙΜΟΣ Μ/5, ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ Ε.Ε.Σ. ΜΕ ΞΕΝΑ ΣΩΜΑΤΕΙΑ, ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΑΣ Ε.Ε.Σ.”, ορίστηκε η ποια θα έπρεπε να είναι η σχέση και συνεργασία του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού με τα πολλά σωματεία και οργανισμούς κοινωνικής πρόνοιας, που σε γενικές γραμμές είχαν συναφείς δραστηριότητες.

Ήταν πολύ συχνό, η κοινή γνώμη να συνδέει τον Ε.Ε.Σ., με τον τέως διεθνή Ε.Σ. και τις απότοκες υπηρεσίες του οι οποίες ήταν: Διαμερίσματα Διανομών εφοδίων, Επιτροπή Διανομών Ιματισμού, Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, Επιτροπές Ιατρικών Εφοδίων κλπ. Η ανάληψη τροφοδοσίας ενώ δεν είναι έργο του Ερυθρού Σταυρού πολλές φορές υπάρχουν παρανοήσεις. Πολλά παράπονα και δυσλειτουργίες που προέρχονταν από τα παραπάνω, συγχέονταν με τον Ερυθρό Σταυρό, παρόλο που αυτός δεν είχε καμία σχέση και ανάμειξη. Έτσι, με την εγκύκλιο αυτή τονίζεται ότι ο Ερυθρός Σταυρός διέπεται από διεθνείς συμβάσεις και έχει την δυνατότητα πλήρους ανεξαρτησίας επί των ενεργειών του, από κάθε άλλο οργανισμό ή σωματείο. Ωστόσο, αν σε κάποια περίπτωση κριθεί αναγκαία η συνεργασία με κάποιον άλλο οργανισμό για την επίτευξη ενός στόχου, ο Ερυθρός Σταυρός είναι αυτός που πρέπει να αναλάβει την διοίκηση και την ευθύνη για το έργο που ανέλαβε να βγάλει εις πέρας. Οι οδηγίες που δόθηκαν σε όλα τα τμήματα του Ερυθρού Σταυρού είναι οι εξής:

- α. Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου των επαρχιακών τμημάτων και επιτροπών του Ε.Ε.Σ., δεν επιτρέπεται να συμμετέχουν σε ξένα σωματεία ή οργανισμούς ως εκπρόσωποι του Ερυθρού Σταυρού. Ως άτομα είναι δυνατό να συμμετέχουν, αυτό που ρητώς απαγορεύεται είναι η ιδιότητα του Ε.Σ.
- β. Τα επαρχιακά τμήματα και επιτροπές του Ε.Ε.Σ., επιτρέπεται εάν τους ζητηθεί, να παρέχουν γνωμάτευση και πληροφορίες για κάποιο ζήτημα. Ωστόσο αυτό αποτελεί εξαιρέσεις σε έκτακτη ανάγκη και δεν προϋποθέτει καμία μόνιμη συνεργασία.

- γ. Τέλος, οι αδελφές εθελόντριες του Ε.Ε.Σ., με δική τους πρωτοβουλία μπορούν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε κάποιο ξένο σωματείο ή οργανισμό, με την προϋπόθεση ότι δεν θα φορούν την στολή με την σήματα του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.²¹⁰ [\(Παράρτημα, έγγραφο 35\)](#)

4.1.3 Κεντρική Υπηρεσία Αναζητήσεων

Μια πολύ σημαντική προσφορά του Ερυθρού Σταυρού, ήταν η δημιουργία της Κεντρικής Υπηρεσίας Αναζητήσεων. Από την αρχή της δημιουργίας του οργανισμού αυτού, ο Ε.Ε.Σ. έχει δραστηριοποιηθεί σε πολλούς τομείς ένας εκ των οποίων ήταν και η διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ αιχμαλώτων και κρατουμένων αλλά και η εύρεση αγνοουμένων. Δεδομένου των εξαιρετικά δύσκολων συνθηκών, πολλοί άνθρωποι έφευγαν από τα σπίτια τους είτε για να πολεμήσουν είτε για οποιονδήποτε άλλο λόγο. Πολλές φορές τα ίχνη τους χάνονταν και λόγω των δυσχερειών δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν με τους οικείους τους. Έτσι με έγγραφο σε αυτή την υπηρεσία αναφέρεται το όνομα του ατόμου που αναζητείται.²¹¹ Ένα παράδειγμα αποτελεί η αίτηση του κ. Νικ. Τσιαρτσιώνη, ο οποίος με έγγραφο του προς τον Ε.Ε.Σ. ζητά να μάθει πληροφορίες για τον γιο του που βρίσκεται στην Γερμανία με το όνομα Βασίλειος Τσιαρτσιώνης.²¹²

5. Συμπεράσματα

Με την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας, επιδιώκεται να διαφωτιστούν πολλές πτυχές του κινήματος του Ερυθρού Σταυρού για τις οποίες η γνώση μας ήταν ημιτελής και απούσα. Η χρονολογική περίοδος που εξετάζεται, αυτή του εμφυλίου πολέμου, αποτελεί από τις πιο δύσκολες περιόδους τόσο της Δυτικής Μακεδονίας αλλά και της Ελλάδας γενικότερα. Χαρακτηριστικό της εποχής αυτής είναι ότι δεν

---

²¹⁰ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.653, 12 Αυγούστου 1947.

²¹¹ Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Ο Ιωάννης Τσάκος εκ Γερμανίας αναζητεί τα ίχνη δύο κατοίκων Κοζάνης, της Τσάκου Ελένης του Ιωάννου, οδός Κοντοπούλου και τον Τσάκο Αντώνιο του Ιωάννου, οδός Ταξιμπεη 86, 30 Σεπτεμβρίου 1947.

²¹² Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Α.Π.00/1, 26 Ιανουαρίου 1946.

μπορεί να χαρακτηριστεί ούτε ολωσδιόλου πολεμική αλλά ούτε και ειρηνική. Η κάθε πλευρά πολεμούσε για να εξυπηρετήσει τα δικά της συμφέροντα. Η συνεχής διαμάχη του ΔΣΕ με τον κυβερνητικό στρατό είχε σοβαρές συνέπειες στην περιοχή τόσο ως προς την ζωή των κατοίκων αλλά και των εθελοντών οι οποίοι προσπαθούσαν να προσφέρουν βοήθεια όπου αυτή χρειαζόταν.

Η αναζήτηση και η μελέτη του αρχειακού αυτού υλικού αποτέλεσε μια μοναδική εμπειρία καθώς μέσω των εγγράφων αυτών έχουμε μια νοερή εικόνα της κατάστασης που επικρατούσε τότε. Μέσω της ανάλυσής τους, επιχειρήθηκε να έρθουν στο φως πληροφορίες τις οποίες αγνοούσαμε και μας φέρνουν πιο κοντά στην κατανόηση της διάρθρωσης και λειτουργίας ενός τέτοιου οργανισμού στα πλαίσια και τις συνθήκες που επέβαλε η εποχή του Εμφυλίου.

Ο ρόλος του Τμήματος του Ε.Ε.Σ. της Κοζάνης ήταν ιδιαίτερα σημαντικός με πολλές αρμοδιότητες καθώς αποτέλεσε την βάση του Ε.Ε.Σ. όλης της Δυτικής Μακεδονίας. Εκεί κατέφθαναν και πραγματοποιούνταν η παραλαβή των εφοδίων είτε προέρχονταν από την Αθήνα είτε από το εξωτερικό. Συνεργαζόταν με όλα τα γειτονικά τμήματα όπως της Φλώρινας, των Γρεβενών και της Καστοριάς τα οποία έστελναν τα αιτήματα τους στο τμήμα Κοζάνης και αυτό αναλάμβανε την διεκπεραίωσή τους.

Ο τρόπος οργάνωσης του Ερυθρού Σταυρού ήταν ένα πολύπλοκο και πολυεπίπεδο σύστημα το οποίο χωριζόταν σε υποδιαιρέσεις, γραφεία δηλαδή που το καθένα αναλάμβανε συγκεκριμένες υποχρεώσεις. Τα ζητήματα τα οποία διαχειριζόταν ήταν πολλών ειδών και δεδομένων των συνθηκών όλα τα κατά τόπους τμήματα κατέβαλλαν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους. Σε γενικότερο πλαίσιο, η οποιαδήποτε ενέργεια, μελετάται, προγραμματίζεται και οργανώνεται μέσα από οργανωτικές οδηγίες.

Οι εθελοντές του Ε.Ε.Σ. δεν δρούσαν αυτόνομα και ανεξάρτητα. Υπήρχε ένα ολόκληρο σύστημα διοίκησης το οποίο όριζε τις διαδικασίες. Επικεφαλής ήταν ο Μητροπολίτης ο οποίος εκτελούσε και χρέη προέδρου. Αποτελούσε την κεφαλή και όλα τα ζητήματα περνούσαν μέσω αυτού. Λάμβανε πλήθος γραμμάτων που αφορούσαν όλα τα ζητήματα της καθημερινότητας και τα αιτήματα των απλών ανθρώπων. Σε γενικές γραμμές καθ' όλη την δράση του είχε πολύ καλές σχέσεις με τις τοπικές εξουσίες. Οι δήμαρχοι και οι νομάρχες στήριζαν τις προσπάθειες του

κινήματος και βοηθούσαν με όποιο τρόπο μπορούσαν. Παρείχαν ασθενοφόρα καθώς και πολλοί τοπικοί ιατροί της πόλης διέθεταν τα ιατρεία τους για την εξυπηρέτηση απόρων ασθενών.

Στο αρχειακό υλικό που αναλύθηκε αλλά και στην επισκόπηση της βιβλιογραφίας καταδεικνύεται η δράση και η συμβολή των εθελοντριών αδελφών νοσοκόμων. Υπάρχει πλήθος εγγράφων που αναφέρει διεξοδικά την δράση κάθε Αδελφής τονίζοντας έτσι την σπουδαιότητα των υπηρεσιών τους.

Όσον αφορά τα ζητήματα που αφορούν την διοίκηση, η θέση του Μητροπολίτη είναι ιδιαίτερα περίπλοκη καθώς ο ίδιος καλείται να τελέσει ταυτόχρονα και τα εκκλησιαστικά του καθήκοντα ως Μητροπολίτης και παράλληλα τα διοικητικά με την ιδιότητα του ως Προέδρου. Διαφαίνεται ο κεντρικός του ρόλος καθώς έχει καίριο ρόλο στην λήψη των αποφάσεων. Εκτός αυτού, έχει διαρκεί ενημέρωση για όλα τα ζητήματα του Ε.Ε.Σ. και δέχεται πλήθος τηλεγραφημάτων. Η σχέση του με τις υπόλοιπες τοπικές αρχές ήταν εξίσου καλές. Δεν συναγωνίζονταν λοιπόν τις τοπικές αρχές, αντίθετα συνεργάζονταν μαζί τους ενισχύοντάς τες όπως μπορούσαν και αντιστρόφως.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην αρχή της εργασίας, απαντήθηκαν σε μεγάλο βαθμό, καθώς η ανάλυση του αρχείου του Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, επέτρεψε να έρθουν στο φως πολλές πληροφορίες για την πολύπλευρη δράση του οργανισμού αυτού. Μέσα από τα έγγραφα αυτά μπορέσαμε να κατανοήσουμε σε μεγαλύτερο βάθος την δράση των εθελοντών, τον τρόπο λειτουργίας τους καθώς και τις σχέσεις τους τόσο με τους απλούς πολίτες της περιοχής όσο και με τις τοπικές αρχές του τόπου.

Οι συρράξεις που προκλήθηκαν την εποχή εκείνη είχαν σαν αποτέλεσμα πολλές καταστροφές, τραυματισμούς, θανάτους καθώς συχνά συνοδεύονταν από λεηλασίες, πυρκαγιές και άλλα. Στο σημείο αυτό, ο Ερυθρός Σταυρός θεώρησε ότι έπρεπε να επέμβει και να ασκήσει τα καθήκοντα που υπαγορεύει το καταστατικό της σύστασής του, ότι δηλαδή τόσο σε καιρό ειρήνης όσο και σε καιρό πολέμου οφείλει να στέκεται δίπλα στους ανθρώπους που τον χρειάζονται. Το κίνημα του Ε.Ε.Σ. βασίζεται στις αρχές του ανθρωπισμού. Υπαγορεύεται από τις αξίες του ανθρωπισμού, της αμεροληψίας, της ουδετερότητας, της ανεξαρτησίας, του εθελοντισμού, της ενότητας και της παγκοσμιότητας.

Μερίμνησε ιδιαίτερα για τις επαρχιακές περιοχές δημιουργώντας τα κινητά ιατρικά συνεργεία, τα οποία είχαν σκοπό την μετάβαση σε τόπους καταστροφής με σκοπό να προσφέρουν όσο βοήθεια μπορούσαν εκεί. Βρίσκονταν υπό την αιγίδα ενός υπεύθυνου γιατρού και μιας αδελφής νοσοκόμας. Ωστόσο τα Κ.Ι.Σ. δεν δρούσαν ανεξέλεγκτα και ανεξάρτητα αλλά υπόκεινται σε κανόνες υπακούοντας το Προϊστάμενο τμήμα που υπάγονται και τις αρμόδιες αρχές. Συγχρονίζονταν με τις αρχές του Ερυθροσταυρικού κινήματος και λειτουργούσαν στο πλαίσιο της αλληλεγγύης. Σε γενικότερο πλαίσιο, μέσω του αρχείου που μελετήθηκε διαφαίνεται ότι οι τοπικές αρχές στήριζαν το έργο των Κ.Ι.Σ. αναπτύσσοντας μια καλή συνεργασία με γνώμονα τις εκάστοτε ανάγκες των πολιτών. Οι εθελόντριες αλλά και οι γιατροί, καταρτισμένοι και με διάθεση αλληλεγγύης, στάθηκαν δίπλα στους τραυματίες τους άπορους και τους αμάχους.

Η Κοζάνη αποτελούσε την βάση των δράσεων και τα υπόλοιπα τμήματα υπάγονταν σε αυτήν. Όλα λειτουργούσαν βάση οργανωτικών οδηγιών και κανένα από τα επαρχιακά τμήματα δεν έπαιρνε αυθαίρετες πρωτοβουλίες. Εδώ έφταναν όλα τα αιτήματα, των πυροπαθών, των ανταρτόπληκτων και οριζόταν ανάλογα το μέγεθος των αναγκών η διανομή των εφοδίων και των ειδών πρώτης ανάγκης. Οι οδηγίες έρχονταν και ελέγχονταν από την Αθήνα, υπήρχε δηλαδή ένα ορθά δομημένο ιεραρχικό σύστημα. Οι τοπικές επιτροπές ενημέρωναν για τις ανάγκες και τα προβλήματα και τα μεταβίβάζανε στο κεντρικό τμήμα των Αθηνών. Η δραστηριότητα του Ε.Ε.Σ. αποτελούταν από διαδικασίες και πρωτόκολλα που έπρεπε να τηρηθούν. Ήταν ιδιαίτερα εμμένων ως προς αυτό διότι αποσκοπούσε στην αποφυγή μεροληψιών και εκμετάλλευσης.

Κάτι ακόμα που διαφαίνεται μέσω του παρόντος πονήματος είναι η συμβολή των τοπικών ιατρών, οι οποίοι πολλές φορές παρείχαν και τα ιατρεία τους στην διάθεση του Ερυθρού Σταυρού. Οι ίδιοι, σαν εθελοντές, ήταν υποχρεωμένοι να συμβαδίζουν με τα ιδεώδη του Ερυθρού Σταυρού και να παρέχουν τις υπηρεσίες τους ανιδιοτελώς. Λόγω των δύσκολων καιρών και της οικονομικής ανέχειας, σημειώνονταν και αρκετές παρατυπίες. Γίνεται αντιληπτό λοιπόν ότι γινόταν μεγάλη προσπάθεια να διατηρηθούν και ακολουθούνται οι αξίες του κινήματος, παραβλέποντας τις δύσκολες συνθήκες που βίωναν.

Όπως γίνεται αντιληπτό, οι οικονομικές συνθήκες της εποχής ήταν εξαιρετικά δύσκολες αφού η οικονομία της χώρας ήταν σε δυσμενή θέση καθώς υπήρχε έλλειψη

τροφίμων, κακές σοδειές και πολλές αρπαγές και λεηλασίες. Ο Ε.Ε.Σ. κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια να είναι πάντα σε θέση να προσφέρει αλλά κάτι τέτοιο δεν ήταν πάντα εφικτό. Πολλές φορές υπήρχαν προβλήματα λόγω έλλειψης χρημάτων ή φυσικών καταστροφών. Παρόλο που υπήρχαν ασθενοφόρα οχήματα, πολλές φορές δεν υπήρχαν χρήματα για συντήρηση ή για βενζίνη. Στις περιπτώσεις αυτές, γινόταν έκκληση στις τοπικές αρχές ώστε αν μπορούν να διευκολύνουν την κατάσταση.

Οι δωρεές και οι έρανοι ήταν βασικότερος τρόπος απόκτησης χρημάτων και ειδών πρώτης ανάγκης ώστε να μπορέσουν να προσφέρουν βοήθεια. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η ευαισθητοποίηση των ξένων Ερυθρών Σταυρών ως προς την Ελλάδα, όπως του Καναδικού, του Αμερικάνικου καθώς και του Αργεντίνικου. Κάτι ακόμα που πρέπει να τονιστεί είναι ότι οι διανομές τροφίμων έπρεπε να γίνονται με συγκεκριμένο τρόπο ώστε να μην υπάρχει περίπτωση λάθους είτε θελημένου είτε αθέλητου. Τα συγκεκριμένα πρωτόκολλα παραλαβής που έπρεπε να τηρηθούν αποδεικνύουν ότι ο Ε.Ε.Σ. ήθελε να είναι δίκαιος και προσπαθούσε να λειτουργεί με τρόπο ώστε να μην ευεργετήσει κάποιους περισσότερο ή λιγότερο αλλά όλες οι κινήσεις του να ανταποκρίνονται στην αντικειμενική πραγματικότητα. Επιπροσθέτως, σημαντική συμβολή του Ε.Ε.Σ. αποτελεί η δημιουργία της Κεντρικής Υπηρεσίας Αναζητήσεων, όπου ο καθένας ανεξαιρέτως μπορούσε να αναζητήσει κάποιον που είχε χάσει.

Όσον αφορά την σχέση του Ε.Ε.Σ. με υπηρεσίες παρόμοιας δράσης, οι περιορισμοί που υπήρχαν είναι ξεκάθαροι. Τα μέλη του Ε.Ε.Σ. δεν μπορούσαν να συμμετέχουν σε ξένα σωματεία φέροντας το σήμα του κινήματος αλλά μπορούσαν να συμμετέχουν ατομικά. Το ίδιο ίσχυε και για τις αδελφές νοσοκόμες οι οποίες μπορούσαν να συμμετέχουν σε άλλες επιχειρήσεις αλλά χωρίς να φορούν την στολή με το σήμα του Ε.Ε.Σ.

Εύλογο ενδιαφέρον προκαλεί επίσης η πρόβλεψη του Ε.Ε.Σ. για την παραλαβή για την παραλαβή των δεμάτων που αφορούσαν αυτούς που βρίσκονταν “εκτοπισμένοι”, υπό επιτήρηση στα νησιά, με σκοπό την βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους. Είναι γνωστό πως την περίοδο του εμφυλίου οι μετακινήσεις των πληθυσμών και η απομάκρυνση από τις εστίες τους ήταν συχνό φαινόμενο. Αυτό αποτελεί ακόμα μια απόδειξη της επιδίωξης του Ερυθροσταυρικού κινήματος να προσφέρει απλόχερα την βοήθεια του σε οποιονδήποτε άνθρωπο την είχε ανάγκη, χωρίς να υπολογίζει το ποια παράταξη ακολουθεί ή κάποιο άλλο είδος διάκρισης.

Πρόβλεψη διανομής δεμάτων υπήρχε και για τους στρατιώτες, η οποία περιελάμβανε κυρίως φανέλες, μάλλινα είδη, γάντια, κουκούλες κ.α.

Το σωματείο και η δράση του Ερυθρού Σταυρού εκδήλωσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την προστασία των παιδιών. Αυτό γίνεται ιδιαίτερα εμφανές από τις πολλές δωρεές οι οποίες αφορούσαν ορφανοτροφεία με σκοπό την καλυτέρευση των συνθηκών ζωής των παιδιών που διέμεναν σε τέτοια ιδρύματα. Μια ακόμα απόδειξη αυτού του ενδιαφέροντος αποτελεί η πρόσκληση που δέχτηκε ο Ε.Ε.Σ. για συμμετοχή του σε έκθεση με τίτλο “Ο Κινηματογράφος και το παιδί”. Η έκθεση αυτή περιελάμβανε σε γενικότερο πλαίσιο ό,τι αφορά την παιδική ψυχαγωγία και το γεγονός ότι η Ελλάδα προσκλήθηκε σε μια τέτοια εκδήλωση αποδεικνύει ότι τόσο το δημόσιο όσο και το ιδιωτικό της έργο για την ψυχαγωγία του παιδιού έχει εκτιμηθεί και από τους ξένους φορείς δίνοντάς της την ευκαιρία να το αναδείξει.

Ωστόσο ο Ε.Ε.Σ. δεν ήταν σε καμία περίπτωση απαλλαγμένος από δυσκολίες και κακοτοπιές. Παρά τις όποιες προσπάθειες των εθελοντών, πολλές φορές υπήρχαν εμπόδια ως προς την διεκπεραίωση των δραστηριοτήτων του. Είτε δεν υπήρχαν επαρκή εφόδια, είτε αυτά δεν μπορούσαν να παραδοθούν εγκαίρως, ήταν πολλές οι φορές που ο Ε.Ε.Σ δέχτηκε παράπονα και κριτική ως προς την αποτελεσματικότητα των δράσεων του. Κάτι τέτοιο ωστόσο δεν αποτελεί έκπληξη καθώς οι συρράξεις της υπαίθρου, οι δράσεις των ανταρτών αλλά και του κυβερνητικού στρατού είχαν πάρει αρκετά μεγάλες διαστάσεις, κάτι το οποίο είχε ως φυσικό επακόλουθο την εμφάνιση προβλημάτων στην καθημερινότητα των κατοίκων.

Σε μια γενικότερη θεώρηση, γίνεται αντιληπτό ότι ο Ε.Ε.Σ. αποτέλεσε έναν οργανισμό ο οποίος πρόσφερε μεγάλη βοήθεια την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Μέσω των εγγράφων καταδεικνύεται η προσπάθεια των μελών του να συμβαδίσουν με τις αρχές του Διεθνούς Κινήματος του Ερυθρού Σταυρού, κάτι το οποίο επετεύχθη σε αρκετά μεγάλο βαθμό. Τα μέλη του Ε.Ε.Σ. που έζησαν και πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους, εργάστηκαν με ζήλο για να πετύχουν το καλύτερο επιθυμητό αποτέλεσμα δεδομένου των συνθηκών. Ακόμα και σήμερα, ο Ερυθρός Σταυρός συνεχίζει την δράση του και δραστηριοποιείται σε ολόκληρη την χώρα.

6. Βιβλιογραφία

Αγγελόπουλος, Άγγελος, *Από την κατοχή στον εμφύλιο. Η Μεγάλη Ευθύνη των Συμμάχων - ένα βιβλίο συνέντευξη στον Σοφοκλή Γ. Δημητρακόπουλο*, Αθήνα: Παρουσία, 1995.

Βάλντεν, Σωτήρης, (επιμ.), *Η Ανθρωπιστική Βοήθεια Στην Κατοχική Ελλάδα-Η Σουηδική Αποστολή του Ερυθρού Σταυρού 1942-1945*. Αθήνα: Θεμέλιο, 2017.

Βάμβουκας, Μιχάλης, *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*, Αθήνα: Γρηγόρης, 2010.

Βεβελέκος, Δήμος, «*Το Μακεδονικό ζήτημα σε μια διαδρομή από το διάστημα του μεσοπολέμου έως τον Ελληνικό Εμφύλιο Πόλεμο 1946-1949*», Διπλωματική εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Βήττος, Χρήστος, *Τα Γρεβενά στην κατοχή και στο αντάρτικο. Ιστορική μελέτη δεκαετίας 1940-1950*, Θεσσαλονίκη: Ιδιωτική, 2000.

Βλάχου, Ντίνα, *Ερρίκος Ντυνάν, Ο ιδρυτής του Ερυθρού Σταυρού*. Αθήνα: Παπαδημητρίου, 2001.

Βόγλης, Πολυμέρης, *Η αδύνατη επανάσταση-Η κοινωνική δυναμική του εμφύλιου πολέμου*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2014.

Βόγλης, Πολυμέρης, *Η ελληνική κοινωνία στην Κατοχή 1941-1944*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2010.

Γεροζήσης Τριαντάφυλλος, *Βίτσι-Αύγουστος-Νοέμβρης 1948*, Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, 2012.

Γερολυμάτος, Ανδρέας, *Εμφύλιο -Ελλάδα 1943-1949, Ένας Διεθνής Πόλεμος η εξέλιξη τους και ο αντίκτυπος στη Σύγχρονη Ελλάδα*, μτφρ. Αρκαδιανός, Διονύσης, Καναδάς: Διόπτρα, 2018.

Cohen, Louis, Morrison Manion και Keith, *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*, μτφρ. Κυρανάκης Σταύρος, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2008.

Δορδανάς, Στράτος, «*Αντίποινα των γερμανικών αρχών κατοχής στη Μακεδονία (1941-1944)*» Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2002.

Δορδανάς, Στράτος, Λάζου, Βασιλική, Τζούκας, Βαγγέλης, Φλιτούρης, Λάμπρος (επιμ.), *Κατοχική βία 1939-1945-Η ελληνική & ευρωπαϊκή εμπειρία*, Αθήνα: Ασίνη, 2016.

Επιτροπή για το καταστατικό, *Καταστατικό Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού - Σχέδιο Καταστατικού*, Ερυθρός Σταυρός, 2018. Ανακτήθηκε στις 18/11/2022 από: http://www.redcross.gr/files/Sxedio_%20Katastatiko.pdf

Ηλιάδου - Τάχου, Σοφία, Ανδρέου, Ανδρέας, Κασβίκης, Κώστας, Μπέτσας, Ιωάννης (επιμ.), *Κατοχή και Εμφύλιος στη Δυτική Μακεδονία*, Αθήνα: Επίκεντρο, 2019.

Ηλιάδου - Τάχου, Σοφία, *Τα χρώματα της βίας στη Δυτική Μακεδονία 1941-1944 : κατοχή, αντίσταση, εθνοτικές και εμφύλιες συγκρούσεις*. επιμ. Κοτσύφου Ελένη και Ασημακοπούλου Δήμητρα, Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο, 2017.

Ιωαννίδης, Παναγιώτης και Μπεζουργιάνη, Ηρώ (επιμ.), *Σώμα εθελοντών Σαμαρειτών και Διασώντων, Ερυθρός Σταυρός, Θεμέλιο του ανθρωπισμού*, Πάτρα: Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, 2008.

Καρανάσιος, Χαρίτων, κ.α., (Επιμ.), Κοζάνη, *600 Χρόνια ιστορίας : γένεση και ανάπτυξη μιας Μακεδονικής Μητρόπολης : πρακτικά Β' Συνεδρίου τοπικής ιστορίας Κοζάνη 27-30 Σεπτεμβρίου 2012 : 100η επέτειος της απελευθέρωσης της Κοζάνης*. Κοζάνη: Δήμος Κοζάνης, Οργανισμός Αθλητισμού, Πολιτισμού και Νεολαίας, 2014.

Κάσσο, Σωτήρης και Τακαλιός, Ανδρέας, *Ένα Χωριό στον Εμφύλιο. Ο Πεντάλοφος και ο Βυθός Βοΐου Κοζάνης στον εμφύλιο πόλεμο 1946-1949*, Θεσσαλονίκη: Ζήτη, 2009.

Κέντρος, Νίκος, *Ο Εμφύλιος στη Φλώρινα*, Επιμ. Παπαδοπούλου, Ουρανία, Θεσσαλονίκη: Βιβλιόραμα, 2011.

Κολιόπουλος, Ιωάννης, *Λεηλασία Φρονημάτων. Α'. Το Μακεδονικό Ζήτημα στην κατεχόμενη Δυτική Μακεδονία 1941.1944*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1996.

Κολιόπουλος, Ιωάννης, *Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία 1789-1945. Από τη Γαλλική Επανάσταση μέχρι τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1996.

Κυρατζόπουλος, Δημήτρης Φωτεινός, *Δυτική Μακεδονία. Η ελεύθερη Ελλάδα της Κατοχής. Απομνημονεύματα Εθνικής Αντίστασης 1940-1944*. Θεσσαλονίκη: Κώδικας, 2004.

Κωνσταντινίδης, Κωνσταντίνος, *Ένας αλλιώτικος Καπετάνιος. Η Κατοχή και ο Εμφύλιος Πόλεμος Στη Δυτική Μακεδονία*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, 2010.

Κωνσταντίνου, Γεώργιος, «*Η ιστορία των Στρατιωτικών Νοσοκομείων στην Νεότερη Ελλάδα*», Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2002.

Κωστόπουλος, Τάκης, *"Με τους Αντάρτες στη Δυτική Μακεδονία : Αναμνήσεις από κατοχή, εμφύλιο*, Τοσκένδη, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2006.

Λιάκος, Αντώνης, *Ο Ελληνικός 20ος Αιώνας*. Αθήνα: Πόλις, 2002.

Μαργαρίτης, Γιώργος, *Από την ήττα στην εξέγερση, Ελλάδα: Άνοιξη 1941-Φθινόπωρο 1942*, Αθήνα: Ο πολίτης, 1993.

Μαργαρίτης, Γιώργος, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, Τόμος 1, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2000.

Μαργαρίτης, Γιώργος, *Ιστορία του ελληνικού εμφυλίου πολέμου 1946-1949*, Τόμος 1, Αθήνα: Βιβλιόραμα, 2000.

Παπαδημητρίου, Γιάννης, *Περιγραφική Στατιστική*. Αθήνα: Τυποθήτω/Δάρδανος, 2005.

Ραϋμόνδος, Αλβανός, *Κοινωνικές συγκρούσεις και πολιτικές συμπεριφορές στην περιοχή της Καστοριάς (1922-1949)*, Διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2005.

Σβορωνος, Νίκος, *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας. Βιβλιογραφικός Οδηγός Σπύρου Ι. Ασδράχα*, μτφρ. Ασδράχα, Κατερίνα, 3^η έκδ., Αθήνα: Θεμέλιο, 2007.

Τότσικας, Γιάννης, *Το Μακεδονικό ζήτημα και μνήμες της Επικής και δακρυσμένης περιόδου 1940-1950*. Γρεβενά: Αυτοέκδοση, 2005.

Τσάμη, Αντιγόνη, *Η δράση των εθελοντριών αδελφών του παραρτήματος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Φλωρίνης στην πολεμική και ειρηνική περίοδο*, Φλώρινα: Δήμος Φλώρινας, 1997.

Τσουκαλά, Κωνσταντίνος, *Η Ελληνική Τραγωδία. Από την απελευθέρωση ως τους συνταγματάρχες*, μτφρ. Ιορδανίδης, Κωνσταντίνος, 2^η έκδ., Επιμ. Κοτσανάρου, Μαίρη, Αθήνα: Ολκος, 1974.

Χορτάτος, Κωνσταντίνος, *Το Νέο Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο των Ενόπλων Συγκρούσεων και τα Εγκλήματα Πολέμου*, Αθήνα, Αντ. Ν. Σακκούλας, 2003.

Αρχεία

Αρχεία Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Τμήματος Κοζάνης 1946-1949

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Ανάγκαι Επιτροπής Ε.Ε.Σ. Αμυνταίου”, Α.Π.2862, 17 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Ανακήρυξη Επίτιμου Προέδρου”, 18 Ιανουαρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Αντικατάστασις Αδελφής Ιατρού”, Α.Π.47802, 11 Νοεμβρίου 1948.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Αποστολή δυο ασθενοφόρων οχημάτων εις Καστοριάν και Θεσ/νίκην”, Α.Π.1494, 18 Φεβρουαρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Αποστολή εφοδίων”, Α.Π.2108, 4 Μαρτίου 1947

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “ΑΠΟΦΑΣΙΣ”, Α.Π.1208, 11 Φεβρουαρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Αρχηγός Ομάδος Κ.Ι.Σ. Δυτ. Μακεδονίας”, Α.Π.11759, 6 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Ατομικά δέματα”, Α.Π.345, 15 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Αφορά αποστολήν δεμάτων εκ μέρους οικογενειών στρατιωτών οπλιτών”, Α.Π.490, 8 Ιουνίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “ Γραφείον Συντονισμού, Απόφασις”, Α.Π.1208, 11 Φεβρουαρίου 1947

Αρχεία Ε.Ε.Ε. Κοζάνης, “Δεν είναι δυνατή η οικονομική ενίσχυσις”, Α.Π.11260, 26 Δεκεμβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διάθεσις αντιψωρικών φαρμάκων και βαζελίνης και αποστειρωτικών κλιβάνων”, Α.Π.3849, 3 Ιουνίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διακοπή εργασιών των ιατρείων κατά τας ημέρας των εορτών”, Α.Π.16502, 26 Απριλίου 1948.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διανομή ζακχάρεως και γάλακτος από Κ.Σ.Α.Β.”, Α.Π.2095, 1 Μαρτίου 1947

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διανομή ιματισμού εις Νομόν Καστοριάς”, Α.Π.7191, 7 Σεπτεμβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “ΔΙΑΤΑΓΗ. Αποστολή δυο ασθενοφόρων αυτοκινήτων εις Καστοριάν και Θεσ/νίκην”, Α.Π. 1494, 18 Φεβρουαρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διατεθέντα δια Βόρειον Ελλάδα εφόδια τω 1945-46”. Α.Π.6077, 5 Αυγούστου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Ε. Κοζάνης, “Διοικητική υπαγωγή Τμήματος ΦΛΩΡΙΝΗΣ”. Α.Π.10766, 13 Δεκεμβρίου 1946).

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Διορισμός Αναπληρωματικού μέλους”, Α.Π.11448, 28 Οκτωβρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Εκθεσις παροχής Α’ βοηθειών εις Ραννιές Κοζάνης”, Α.Π.379, 27 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Εκθεσις παροχής Α’ βοηθειών εις τους πληγέντας χωριόν Ανατολικόν Κοζάνης”, Α.Π.699, 2 Ιουλίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Εκθεσις συνδρομής εις χωριόν Βελβενδός Νομού Κοζάνης”, Α.Π.431, 29 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Εκφρασις Ευχαριστιών”, Α.Π.9587, 11 Νοεμβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Επιτροπή Συντονισμού Ε.Ε.Σ. Βορ. Ελλάδας”, Α.Π.3341, 31 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Η Διοίκησις του Ε.Ε.Σ. είναι απρόσωπος & αι αποφάσεις αυτού συλλογικάί”, Α.Π.9669, 11 Νοεμβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Η συνεργασία σας μετά του Προϊστ. Τμήματος Ε.Ε.Σ. αποτελεί βασικήν προϋπόθεσιν επιτυχίας του έργου σας”, Α.Π.239, 4 Δεκεμβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Ίατρείον Ε.Ε.Σ Νεαπόλεως Βοΐων”, Α.Π.148/02, 16 Απριλίου 1948

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Ίατρείον Τσοτυλίου”, Α.Π.143/02, 14 Απριλίου 1948.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Κοινοποίησις Επιστολής ιατρού κ. Μανέντη”, Α.Π.100, 16 Δεκεμβρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Μεταβολαί οργανώσεως Ε.Ε.Σ. εις Βόρειον Ελλάδα”, Α.Π.9275, 1 Νοεμβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Όργανωσις Ιατρείου ΓΡΕΒΕΝΩΝ”, Α.Π.11758.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Παράπονα Προσφύγων ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ μετωκησάντων εις Σέρβια”, Α.Π.5084, 11 Ιουλίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Παραχώρησις ασθενοφόρου οχήματος εις Δήμον Κοζάνης”, Α.Π.1830, 5 Ιουλίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Περί αποστολής καταστάσεως διανομής Οργ. Οδηγίας υπ. αρ. 109”, Α.Π.11075.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Περί εγκαταστάσεως εις τον Νομόν ΚΟΖΑΝΗΣ και έτερου Κ.Ι.Σ. Ε.Ε.Σ.” Α.Π.2250, 10 Οκτωβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Προς άπαντα τα τμήματα του Ε.Ε.Σ Βορείου Ελλάδος”, Α.Π.342, 28 Φεβρουαρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Προς τον αρχηγόν υγειονομικής αποστολής Δ. Μακεδονίας”, Α.Π.1035, 29 Απριλίου 1948.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Προς τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην”, Α.Π.148, 10 Οκτωβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Προς τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτη Σερβίων και Κοζάνης, Α.Π.129, 21 Μαρτίου 1947.

Αρχείο Ε.Ε.Σ. Κοζάνης. “Προς τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σερβίων και Κοζάνης κ. Κωνσταντίνον”, Α.Π. 18/110/3, 8 Φεβρουαρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Προς τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτη Σερβίων και Κοζάνης ως Πρόεδρον του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού”, Α.Π.128, 24 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, Προς τον Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Σερβίων Κοζάνης ως Πρόεδρον του Ε.Ε.Σ.”, Α.Π.129, 21 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Συγκρότησις Επιτροπής Συντονισμού Β. Ελλάδος”, Α.Π.3306, 21 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Συγκρότησις Ιατρείου εις Σέρβια”, Α.Π.49, 5 Νοεμβρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Συντελεσθείσα εργασία υπό της επισκέπτριας του Ιατρείου Κοζάνης”, Α.Π.12/66, 24 Φεβρουαρίου 1948.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Σχετικώς με την αποστολήν ειδών προς διανομήν”, Α.Π.3081, 9 Σεπτεμβρίου 1946.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Τηλεγράφημα Αδελφών Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού Καλλιανέση”, Α.Π.2307, 7 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Τρόπος Παροχής Συνδρομής εις αντραρτόπληκτους”, Α.Π. 2056, 3 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Τρόπος υποβολής αιτήσεων φαρμάκων”. Α.Π.378, 24 Μαρτίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Υποβολή πρωτοκόλλου παραλαβής και παραδόσεων υλικών”, Α.Π.50, 6 Οκτωβρίου 1947.

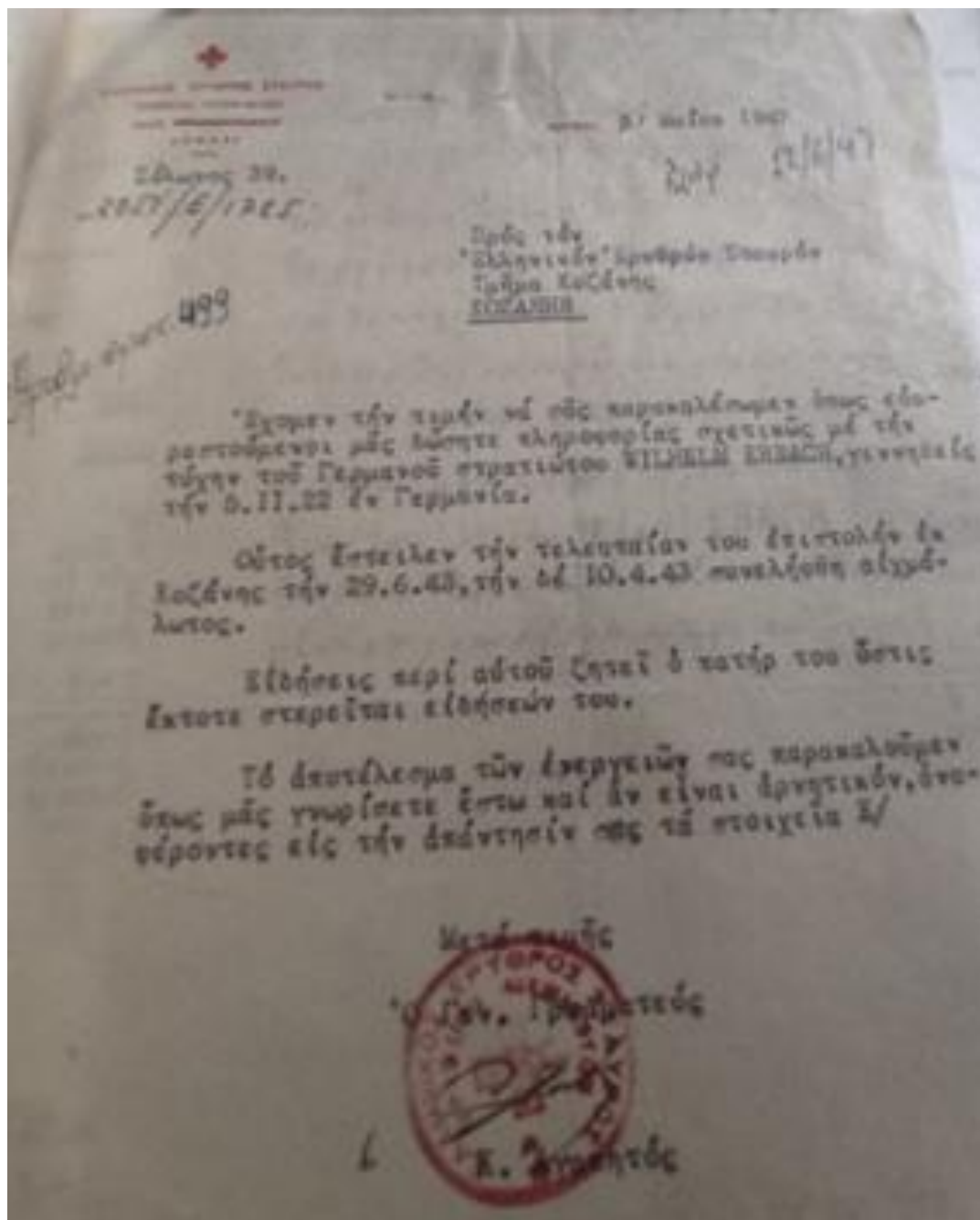
Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης. “Υγειονομικών Υλικών Σταθμών Α’ Βοηθειών”, Α.Π.10356, 8 Ιανουαρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Υπηρεσίαι Εθελ. Αδελφών”, Α.Π.914, 6 Ιανουαρίου 1947.

Αρχεία Ε.Ε.Σ. Κοζάνης, “Υποχρεώσεις Ιατρών Ε.Ε.Σ.”, Α.Π. 101, 17 Σεπτεμβρίου 1947.

7. Παράρτημα

Έγγραφο 1

Έγγραφο 2

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ. 20-488

ΑΘΗΝΑΙ 3 Μαρτίου 1947

Γραμμή: Διευθυντος

Αριθ. Πρωτ. 1078

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: Τρόπος παροχής συνδρομής εις άνταρτοκληκτους

ΠΡΟΣ: Τήν Δεσποινίδα ΚΡΑΝΗΝ ΚΑΛΛΙΑΝΕΣΗ
κατά τη Βάσει Ε.Σ.Σ.

ΕΙΣ ΚΟΖΑΝΗΝ

Φίλη Δεσποινίς ΚΑΛΛΙΑΝΕΣΗ,

Σας εδχαριστώ διά τήν υπ' αριθ. 401/27-2-47 έκθεσίν σας καθώς και διά τήν τόσον διαφωτιστικήν προσωπικήν επιστολήν σας, ἥς ἀμφοτέρως ἀνέγνωσα τῇ Κυρίῳ Προέδρῳ καί τῇ Ἐφορῇ Ἐπαρχιῶν.

Αἱ ἐνέργειαι σας καί ἡ πρωτοβουλία σας δὴρξαν ἀξιόλογοι, σὰς εἵμεθα δέ καθυποχρεωμένοι διά τήν τόση ἐπιτυχή ἀντιμετώπισιν ὧν τῶν πολυπλόκων ζητημάτων, ἅτινα σὰς παρουσιάζονται καθ' ἐκείτην.

Ὅρθως ἐθέσατε τό ζήτημα ὅτι κατ' ἀρχήν τά Κινητά Συνεργεῖα Α' Βοηθεί-
αν δέν εἶνε δυνατόν νά δράσουν, παρά μόνον ὡς ὅ ἡ στρατιωτική δύναμις
μεταβῇ ἐπὶ τόπου καί ἐπαναφέρῃ τήν τάξιν.

Δέν εἶνε ἐπιτετραμένον νά ἐνεργήτε εἰμή μόνον μετά σόιφωνον γνώμην
τοῦ αὐτοῦ Προϊσταμένου Τμήματος καί τῶν Ἀρμοδίων Ἀρχῶν, διότι ἄλλως
σοβαράι παρεξηγήσεις εἶνε πιθαναί δυνάμεναι νά παρακωλύσουν σοβαρῶς
τήν προσπάθειαν ἡμῶν πρὸς περίθαλψιν τῆς ὁπαίδου.

Ἐάν αἱ Ἀρχαί ἐγκρίνουν, τότε βέβαια πρέπει νά κινηθῇτε καί εἰς
μέρη ὅπου δέν παρέχεται ἐκαρκῶς ἀσφάλεια. Τοῦτο ὅμως δέν εἶνε δυνατόν
ἐκ τῶν προτέρων νά καθορισθῇ παρ' ὧν, μόνον δέ αἱ ἐκδότες εἰδικαί
περιστάσεις καί ἡ ἐκτίμησις τῆς καταστάσεως θά σας ὀδηγήσουν εἰς λή-
ψιν ἀποφάσεων.

Ἀντιλαμβάνομαι τὰς βαρυτάτας ἐσθῆνας ἥς ἀνέχετε, εἵμεθα δέ ὑπερ-
φανοί διά τόν βαθόν ὀρθολογισμόν μεθ' οὗ ἐνεργήτε καί σὰς εἵμεθα εὐγνώ-
μονες διά τὰς θυσίας σας καί διά τοὺς κινδύνους εἰς οὓς ἐκτίθεσθε ἵνα
ἐπιτελέσητε τό ἀνατεθέν ὅμιν ἔργον.

Ὁ κ. Πρόεδρος μοί ἀνέθηκε νά σας εδχαριστήσω καί νά σας παρακαλέσω
νά ἐξακολουθήσητε τὰς πολυτίμους ἀπηρεσίας σας.

Ὁμιλλῶν νά σας διαδεχθῇ Προϊστάμενος ἢ Προϊσταμένη τῆς Βάσεως
θάλει σταλῇ 20 ἡμέρας πρὸς τῆς ἀναχωρήσεως σας, ἵνα κατατοπισθῇ
κλήρως ἐπὶ τοῦ ἔργου καί ἐκωφεληθῇ τῆς κτηθείσης πείρας σας.

#

[illegible]

Εγγραφο 4

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 39 - ΤΗΛ. 20-488

Γραφείο: ΥΠΕΙΟΝ, ΔΥΤΙΚΗ *25-2-248*
ΑΘΗΝΑΙ 19 Σεπτεμβρίου 1947

Αριθ. Πρωτ. 11757

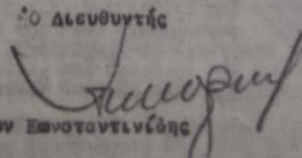
ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: Αρχηγός Ομάδος Κ.Ι.Σ. Δυτ. Μακεδονίας

ΠΡΟΣ: 1) Αρχηγόν Αποστολής Βορ. Ελλάδος
2) Ιατρον κύριον Δ. Μιχόπουλον προτεταμένον βάσεως Κοζάνης

Έχων υπόψη το άρθρον 72 του Κανονισμού Κ.Ι.Σ. (Κ.ΚΙΣ/3),
αναθέτω εις τόν Ιατρον κύριον Δ. Μιχόπουλον δικαιοδοσίαν Αρχηγού
Ομάδος Κ.Ι.Σ.

Ο κ. Μιχόπουλος θα εξακολουθήσει επιτελόν τα καθήκοντα προτεταμέ-
νου βάσεως κατ' Κ.Ι.Σ. Κοζάνης.

2.-Ο Αρχηγός Αποστολής θέλει κοινοποιήσῃ τήν παροῦσαν πρὸς τὰ
εἰς Δυτικὴν Μακεδονίαν Κ.Ι.Σ. καὶ προσφινὰ Ἰατρικὰ Ε.Ε.Ε. ὅτινα
διοικητικῶς ὑπάρχοντα ὑπὸ τὸν Αρχηγόν Ομάδος.

Ο Διευθυντής

Τρύφων Ευσταθίου

Κοινοποιήσις: 1) Ἐκτελεστικὴν Συντονισμοῦ Ε.Ε.Ε. Βορ. Ελλάδος
2) Προτετ. Τμήμα Ε.Ε.Ε. Δυτ. Μακεδονίας, Κοζάνης
3) Π/

Έγγραφο 5

ΑΝΟΙΧΤΟΝ ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
 Αριθ. Πρωτ. 148/02 1025
 10/4/48 ΚΟΖΑΝΗ 16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1948

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ = 'Ιατρείον Ε.Ε.Σ. Νεαπόλεως Βοΐων
 ΠΡΟΣ = Τό Τμήμα 'Επαρχιών Ε.Ε.Σ.

"Εχομεν την τιμήν, έν συνεχείᾳ τῆς ὑπ'ἀριθ. 142/02/14-48 τηλεγραφικῆς ἀναφορᾶς εἰς ἣς ἀνεφέραμεν τὴν ἐναρξίν τῆς λειτουργίας τοῦ 'Ιατρείου ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ἀπὸ τῆς 10ης Ἀπριλίου 1948, εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ'ἀριθ. 216 Ὑργανωτικῆς ὁδηγίας, πρὸ ἀναφέρωμεν ὑμῖν τὰ κατωτέρω:

1.- Τὸ 'Ιατερεῖον ἐγκατεστάθη εἰς ἐδλινον οἰκίσκον ἐκ τῶν νεωστὶ σταλέντων λυομένων τοιοῦτων διὰ τὴν στέγασιν τῶν συμμοριοπλήκτων.

2.- Ὑπὸ τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν παρεκλήσθημεν ὥπως τοποθετήσωμεν κλῖνας τινὰς εἰς τὸν οἰκίσκον τοῦτον διὰ νὰ ὕδνανται νὰ τυχόν περιουδλφεως τυχόν παρῶς πασχόντες, καὶ εἰς ΚΟΖΑΝΗΝ διακομιδῆς τῶν λαμβανομένου ὑπ'ὄψιν ὅτι ἡ συγκοινωνία μετὰ τῆς ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ γίνεται ὀρισμένης ἡμέρας τῆς ἐρδομῆδος καὶ πάντοτε συνοδεύει στρατιωτικῆς φύλαγος.

'Αν καὶ αἱ Κοινότητες ἀναλαμβάνουν νὰ διαρρυθμίσουν τὸν οἰκίσκον τοῦτον καὶ νὰ τὸν συμπληρώσουν δι' ὅλων τῶν βοηθητικῶν χώρων, ὅθεν δύναμεθα νὰ συμφωνήσωμεν ἐπ' αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ παρόντος τουλάχιστον, διότι τὰ λεπτὰ τοιχώματα τοῦ οἰκίσκου οὐδέμιαν παρέχουν ἀσφάλειαν ἐπὶ τὰς σφαῖρας ἐκ τυχοῦσης ἐπιθέσεως, αὐτὸς δὲ ὁ παραχωρηθεὶς οἰκίσκος φέρει πολλὰς ὁπὰς ἐκ τῆς τελευταίας κατὰ τῆς κωμοπόλεως ἐπιθέσεως. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὁὖν ἐδέχθημεν νὰ παραμείνῃ καὶ ἡ Ἀδελφὴ ἐντὸς τοῦ οἰκίσκου, διαβιβάζομεν δὲ κατὰ καθήκον τὴν παρέκκλησιν ταύτην τῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν κατοίκων τῆς ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ καὶ τῶν περὶ αὐτὴν χωρίων.-

3.- Ἡ Ἀδελφὴ ἐγκατεστάθη εἰς ὁωμίτιον οἰκίαν καίμηνς εἰς τὸ κέντρον τῆς κωμοπόλεως, παρὰ σοβαρῶ οἰκογενείᾳ.-

4.- Ὁ 'Ιατρὸς προσελήθη ἀντὶ μηνιαίας ἀντιμισθίας ὀραχμῶν τριακοσίων πεντήκοντα χιλιάδων, προτῆσει τοῦ τοπικοῦ Τμήματος Ε.Ε.Σ. ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοὺς εἰς τὴν παρ. 13 τῆς Ὑργανωτικῆς ὁδηγίας 216 ἀναφερομένους.-

5.- Συνημμένως ὑποβάλλομεν τὰ στοιχεῖα τοῦ προσληφθέντος 'Ιατροῦ κ. ΠΑΝΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ὡς καὶ τῆς ἑσελ. Ἀδελφῆς Δίδος ΤΣΙΚΡΑ.

-/-

Έγγραφο 6

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΑΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Κοζάνη 14 'Απριλίου 1948

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 143/08

1074
16/4/48

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ = 'Ιατρείον ΤΣΟΥΤΑΙΟΥ
ΠΡΟΣ = Τό Τμήμα 'Επαρχιών Ε.Ε.Ε. -Γραφεϊον 'Υγειονομικής 'Αντιλήψεως

"Εχομεν την τιμήν, έν συνεχεία της ύπ' αριθ. 115/30-3-48 ήμε-
τέρας τηλεγραφικής αναφοράς είς ήν ανέφεραμεν την έναρξιν της λειτουρ-
γίας ΤΣΟΥΤΑΙΟΥ από της 23-3-48 καί κατόπιν της ύπ' αριθ. 3604/6-4-48 τη-
λεγραφικής έντολής ύμων καί της ύπ' αριθ. 7444/7-4-48 έντολής του
'Αρχηγού 'Αποστολής ΒΟΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ τά κάτωθι:

1. Δι' 'Ιατρείον παρεχωρήθη υπό του Γυμνασιάρχου του Γυμνασίου ΤΣΟΥΤΑΙΟΥ
καί Διευθυντού του 'Εθνικού Οίκοτροφείου κ. ΠΗΓΟΠΟΥΛΟΥ δωμάτιον είς τό
κτίριον του Οίκοτροφείου.

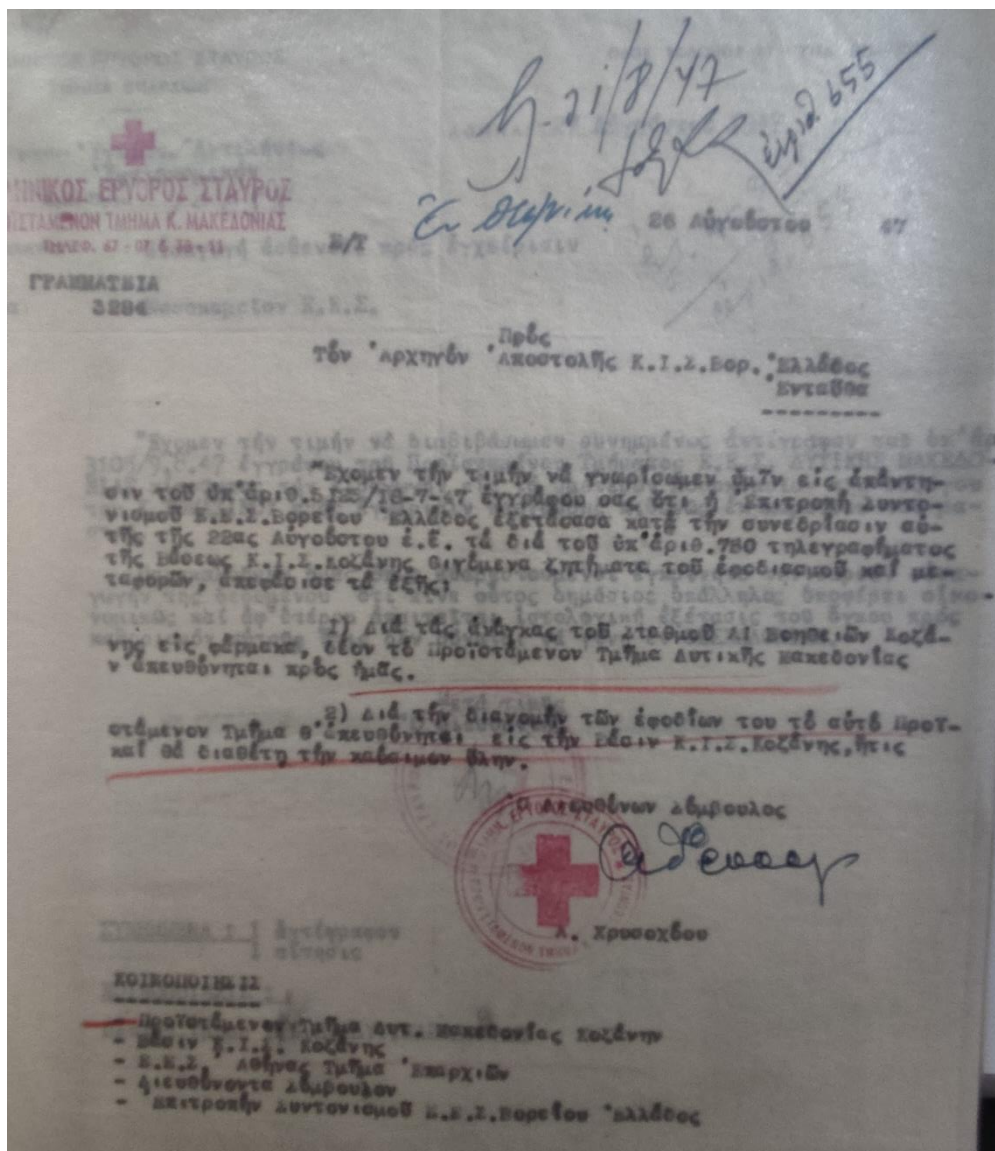
2. Δυσχέρεια ανέφύησαν διά την έγκατάστασιν της 'ΒΘΕΛ. 'Αδελφής διότι
έχουν καταληφθεϊ υπό των συμμοριοπλήκτων καί των Στρατιωτικών 'Αρχών
όλα τά, είς τό τελείως κατεστραμμένον ΤΣΟΥΤΑΙΟΝ, διαθέσιμα δωμάτια. Αύτη
προσωρινώς διαμένει είς, τό διά τόν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην καί πρό-
εδρον του Τμήματος Ε.Ε.Ε. προσωριζόμενον δωμάτιον, εύγενώς παραχωρηθέν
υπό τουτου, είς την οίκίαν του 'Ιερέως ΤΣΟΥΤΑΙΟΥ. 'Εκρίζεται ότι έντός
της έβδομιάδος θέλει έκκενωθεϊ δωμάτιον είς την οίκίαν του 'Ιατρού ένθα
θα έγκατασταθῇ ή 'Αδελφή. 'Εν ή περιπτώσει οὖν έξευρεθεϊ κατάλληλον καί
δριστην κατάλυμα διά την 'Αδελφήν, θα εύρεθώμεν είς την δυσάρεστον
θέσιν νά άναστειλωμεν προσωρινώς την λειτουργίαν του 'Ιατρείου μέχρι
ταυτοκοιήσεως του ζητήματος τουτου.

3. Ο 'Ιατρός κ. ΕΛΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ού τά στοιχεία υποβάλλομεν συνημμένως ύ-
μίν προσεληφθη κατ' ήμων πρότασει του Τμήματος Ε.Ε.Ε. ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ, άντι μη-
νιάας άντιμίσθας δαχμῶν τριακοσίων πενήκοντα χιλιάδων.

ΔΗΜ. ΜΙΣΟΠΟΥΛΟΣ

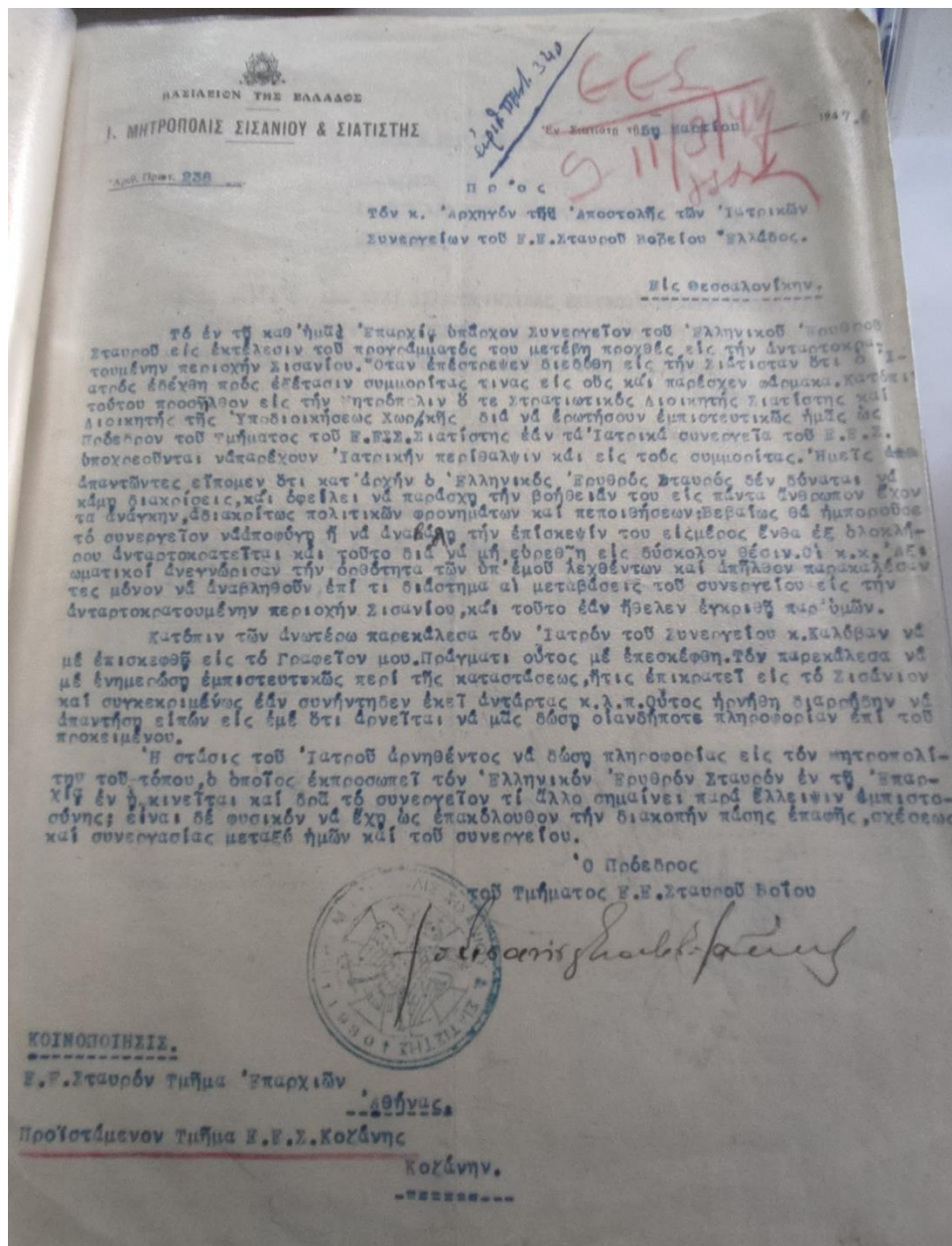
ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ
- 'Αρχηγόν 'Αποστολής ΒΟΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ
- Προϊστάμενον Τμήμα Ε.Ε.Ε. ΑΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- Τμήμα Ε.Ε.Ε. ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ
- Βάσιν Κ.Ι.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ

Lumpkin 2 Δίο

Έγγραφο 8

Εγγραφο 9

Βασιλειον εφ' Ελλάδας
 Δημοτικόν Σχολειον
 Κοζάνης
 Αριθμ. Πρωτ. 79

Εν Κοζάνη, τη 6^η Ιανουαρίου 1947

Προς
 τον κ. Προϊστάμενον Τμήματος
 *Ελληνισμῶ *Ερυθροῦ Δεσποῦ Νέστορος
 *Ενκαύσει

ἔχουμεν τὴν τιμὴν νὰ πέμψωμεν ὑμῖν τὴν
 συνημμένην, ὑποδιαχρῶν, ἀσπιδίζον παρακαλῶν τὴν ἐν
 αὐτῇ ἐμφευσμένην δώρον τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἐρυθροῦ Δεσποῦ
 τοῦ δια τούτων μαθητῶν τοῦ παδ' ἡμῶν ἔχοντος.

Δὲν παραλείπομεν νὰ διερμηνεύσωμεν, δι' ὑμῶν,
 πρὸς τὰ ἀνωτέρω Ὁργανισμῶν, ὅσον ἦν χαρὰν ἦν
 ἡσυχασμένην οἱ μαθηταὶ μας διὰ τὰ πλούσια συνδράμα,
 ὅσον καὶ τὰς ἐγκαρδίας εὐχαριστίας κατ'.

Διατελοῦμεν μιὰ τιμῆς
 ὁ Διωδότης
 [Signature]
 [Stamp: ΠΕΡΙΣΤΕΡΕΝ 221
 ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
 ΕΛΛΗΝΙΣΜῶ
 ΕΡΥΘΡΟῦ ΔΕΣΠΟΥ ΝΕΣΤΟΡΟΣ]
 [Signature: Νίκος Τσινέλης]

Έγγραφο 10

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ
Γραφείο Διευθύνσεως
Αριθ. Πρωκ. 5.11/2/47
ΑΘΗΝΑΙ 5 Ιουνίου 1947

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 92 - ΤΗΛ. 20-486

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ:
ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΣΥΝΑΡΜΟΣ

ΠΡΟΣ: ΕΙΣ ΠΑΝΤΕΛΕΑΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΠΕΡΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ
(Συντετμημένος τίτλος: "Ε.Δ/79")

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ: Έκθεσις 4365/30-5-47 *Αρχ.*Αποστολής Κ.Ι.Σ. ΒΟΥΡ.ΚΑΛΛΙΔΟΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ: 1. ΔΕΙΓΜΑΤΟΜΕΡΕΙΑΙ ΔΙΑΝΕΜΗΘΕΝΤΟΣ ΙΜΑΤΙΣΜΟΥ

Εν συνεχεία της γενομένης διαγωγής "Ε.Δ/57" εις τὸ χωρίον ΠΕΡΑΙΑΣ κατὰ τὴν λίμνην ΟΣΤΡΟΒΟΥ τῆς ἐπαρχίας ΕΛΛΕΣΣΗΣ, ἔχουν καταφυγῆαι διαφόροι οἱ κάτοικοι τῶν κληγόντων χωρίων ΠΕΡΑΙΑΣ καὶ ΚΑΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ ἀντρεχόμενοι εἰς 120 οἰκογενεῖας καὶ εὐρισκόμενοι εἰς ἀσπὶν σιτηνὴν καὶ δυνάμειν κατὰστασιν.

2.- Τὴν 21/5/47 ἀπεστάλη ἐκ τοῦ Ε.Ε.Σ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ ἡ "ΕΘΕΛ." Ἀπελθὼν εἰς ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ συνδρομοῦσα ἀποστολὴν ἱματισμοῦ καὶ τροφίμων. Συγκροτήσασα εἰς ΑΡΝΙΣΣΑΝ ἑκπαιρομένη ἐκ τῶν προέδρων τῶν κληγόντων κοινότητων πρόβη εἰς διανομὴν εἰς τοὺς προσφυγὰς τῶν κατωθὶ εἰδῶν, ὧν λεπτομέρειαι ἐμφαίνονται ἐν ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΙ τῆς παρούσης.

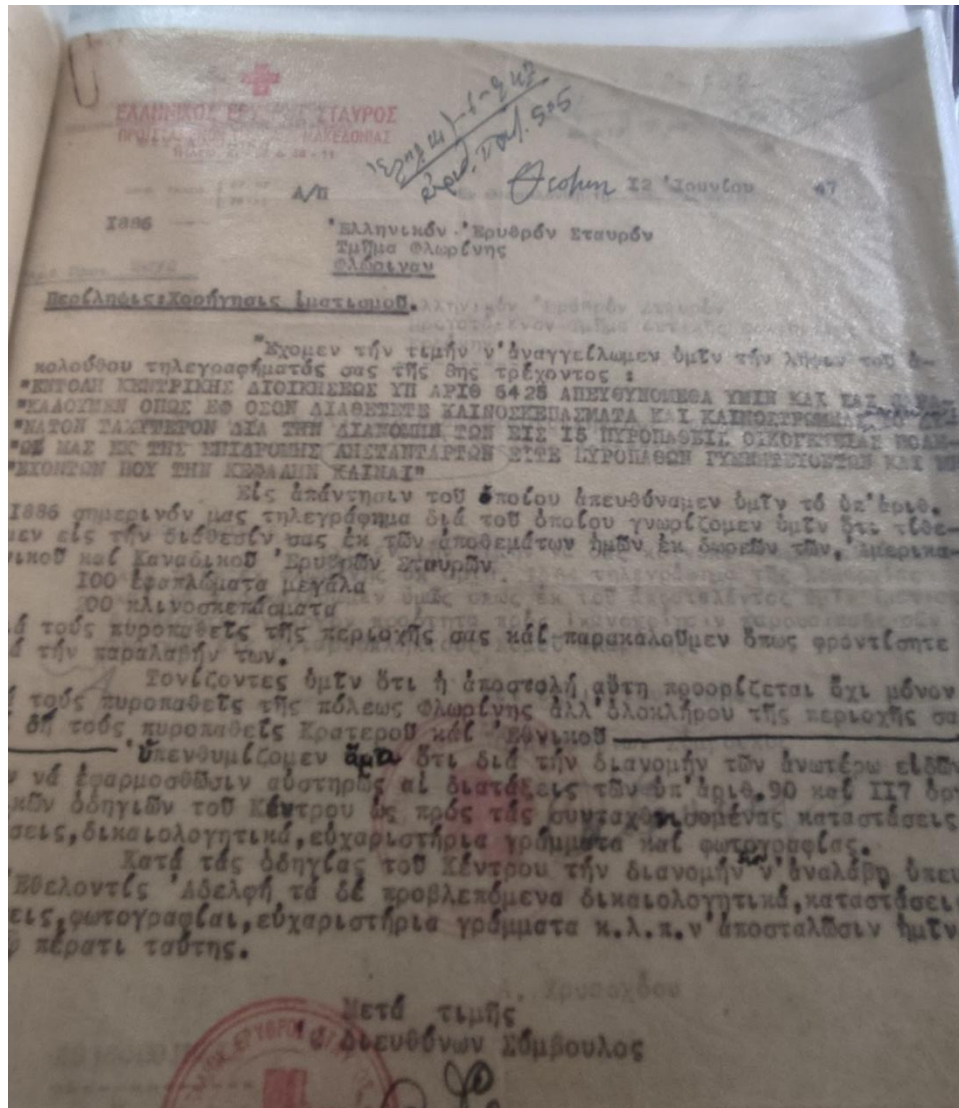
α) δέματα ἱματισμοῦ	ἀνδρικά	193
β) " " " "	γυναίκεα	205
γ) " " " "	καϊδίκια	118
δ) " " " "	βρεφικά	27
ε) κλινροσκεπόμενα	τεμ.	162
στ) ἑλπίνα πλῆσας		710
ζ) Αἶψος	δκ.	152
η) Καφέ		30

Εν συνόλῳ διετεθήσαν 1976 τεμάχια ἱματισμοῦ εἰς 710 προσφυγὰς.

3.- Ὁ ἱματισμὸς προσέρχεται ἐκ δωρεῶν
- τῆς ἐν ΑΘΗΝΑΙΣ ἑκπαιρομένης διανομῆς μεταχειρισμένου ἱματισμοῦ προερχομένου ἐκ δωρεῶς τῆς Πολ.Περιθάλψεως ἐν ΚΝΕΡΙΚΗ.
- τοῦ Καναδικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ (καινοεργίας)
- τῆς Ἑλλ.Πολ.Περιθάλψεως τοῦ ΚΑΝΑΔΑ (καινοεργίας)
- τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ (" ")
Ὁ σάπων καὶ καφέδες ἐκ δωρεῶς Ἀμερικανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.
Τὸ Αἶψος ἐκ δωρεῶς Ἀργεντινοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ
Εὐρέως ἐγνωστοποιήθη εἰς τοὺς χωρικοὺς ἢ προελευσὶς τῶν διανεμηθῶν ἐφοδίων.

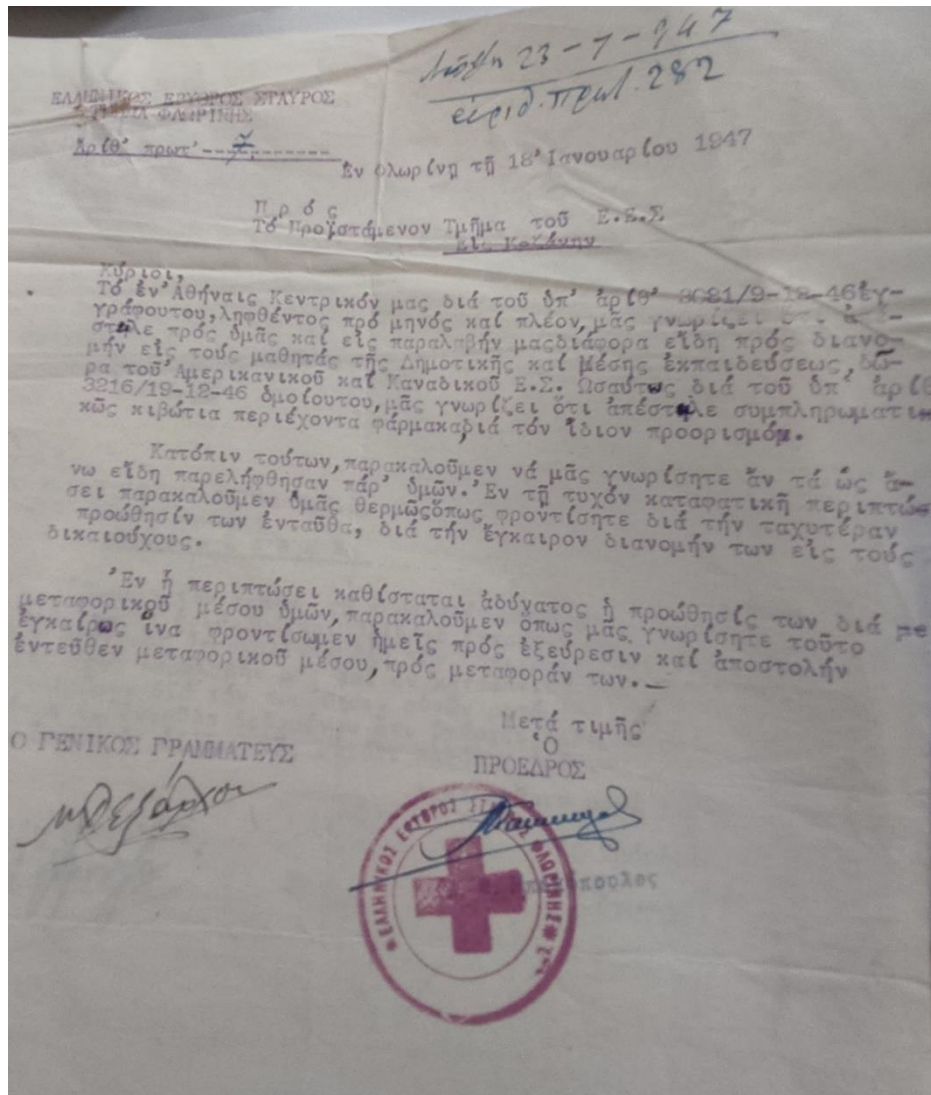
4.- Ὁ ἱματισμὸς, τὰ κλινροσκεπόμενα καὶ τὸ Αἶψος διετεθήσαν ἐκ τῶν θηκῶν τῶν Συνεργείων Α' Βοηθειῶν, ὃ δὲ καφές καὶ σάπων ἐκ τῶν ἀποθηκῶν 2. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ.

Έγγραφο 12

ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Ε.Ε.Ε.ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ

Αριθμ. 18

15/4/1947

ΠΡΟΣ
Τὴν Γενικὴν Δ/σιν Μακεδονίας
Τμήμα Ὑγείας

Εἰς ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 31325/1325/29.3.47 ὑμετέρου ἐγγράφου πρὸς τὴν
Ε.Ε.Ε. Ἀθηνῶν κοινοποιηθέν ἡμῖν καὶ τῷ προϊσταμένῳ Τμήματι αὐτῆς
Μακεδονίας ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι ἡ κατ' ἡμᾶς Ἐπιτροπὴ
οὐδέποτε παρέλαβεν ἀντεμπρὶνὴν στερεῖται δὲ καὶ κινήσεως ἀπὸ ἡμεῶν
πρὸς θεράπευσιν τῆς ἐλονοσίας ἣτις δυστυχῶς καὶ σήμερον ὑπάρχει λόγος τοῦ
ὅτι εἶναι ἡ μόνη περιφέρεια ἣτις περιβάλεται ὑπὸ τεσσάρων λιγνῶν καὶ
ἀποροῦμεν ἀπὸ τοῦ ἐξαγέτε τὴν βεβαίωσιν ὅτι κατέχομεν ἀφρονιστὴν ἀντε-
μπρὶνὴν!-

Μετά τιμῆς

Ὁ Πρόεδρος
Γ. Παπαδόπουλος

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Γ. Παπαδόπουλος

Κοινοποιήσεις

1) Ε.Ε.Ε. τμήμα Ἐπαρχιῶν Ἀθῆνας
2) τμήμα Ε.Ε.Ε. αὐτῆς Μακεδονίας
Κοζάνης

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΙΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ. 20-468

Διευθυντούς: ΑΘΗΝΑΙ 22 Μαΐου 1947

Αριθ. Πρωτ. 477

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΜΑΛΛΙΝΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΤΙΣ ΑΚΡΙΑΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

(Συντετηρη. Έγγραφο : "Β.Δ. / 7")

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ: 1) Οργανωτική Οδηγία αρ. 132 περί διανομής μαλλίνων ειδών
εξ στρατιωτικής όρεινων περιοχών Β.Ε.Ε.
2) Έκθεσις 470/30-5-47 Εξέσεως Ε.Ε.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ: I. ΠΙΝΑΚ ΑΠΟΚΥΛΕΥΣΕΩΣ ΜΕΘΩΔΙΩΝ
II. ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΚΑΤΑ ΦΥΛΑΚΙΑ

Ο Ε.Ε.Ε. συνεχίζων προηγούμενας του διανομής μαλλίνων ειδών διά
τους άκρως, απέστειλεν εις ΚΟΖΑΝΗΝ μέσω ΟΔΕΛΛΟΥΣΙΝΑ τριμηνιαίας
συλλογής μαλλίνων ειδών προοριζομένης διά τους άκρως της άυτικής
κακεδονίας τους δημόντας εις την δύναμιν του Β.Ε.Ε.

2.- Η σύνθεσις εκδόσης συλλογής ήτο:
- μία φανέλλα μαλλίνων ή εν ήνωμένον έσφραγισμένον μάλλινον
- εν ή δύο ζεύγη μαλλίνων καλτσών
- μία σκούφια μαλλίνων

3.- Τα έφθια διετέθησαν κατ' άπόφασιν του εν ΚΟΖΑΝΗ μετόχου εις
την 73ην Ταξιαρχίαν μεζικού, εδρεύουσας εις ΔΑΛΙΟΥΣΙΑΝ, όπου κατ' προ-
αίτησιν περιμένει της Εξέσεως Ε.Ε.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ.

4.- Εν ΚΑΣΤΟΡΙΑ έγένετο ή άποσυναρμολογία κατ' καταμέτρους υπό επι-
τροπής εξειρηματικών κατ' Ε.Ε.Ε. άδελφών του Ε.Ε.Ε.
Τ' άποτελέσματα δημόνται εν ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΙ I της παρούσης.

5.- Η διανομή έγένετο προσωπικώς υπό των άφελοντων άδελφών του
Ε.Ε.Ε. Δεσποινίδων Ερμένης Παλλιανέση (ΔΕΗΜΗ) κατ' Ερμένης Μιδαλή
(ΕΡΕΣΣΑΘΗΚΗ), αιτινες μετέβησαν εις τα προκεχωρημένα φυλάκια των
συνόρων ΙΕΡΟΝΙΜΗΝ- ΚΕΣΤΟΡΙΟΝ, ΦΤΕΛΙΑΝ, ΟΙΝΟΝ, ΑΙΛΟΥΣΙΑΝ, ΚΟΖΑΝΗ-
ΝΑΔΕΣ κατ' ΕΡΕΣΣΑΘΗΚΗΝ.

6.- Διενεμήθησαν εν όλω 1.408 μάλλινα τεμάχια (κατασκευάσθαι εις
361 άνδρας.

7.- Εκ έφθια διετέθησαν εις τα 3 στρατ. νοσοκομεία ΚΟΖΑΝΗΣ κατ' Ε-
ΡΕΣΣΑΘΗΚΗΝ 91 ζεύγη καλτσών κρυοπαγήματων εν φανέλλαις.

8.- Έφθιας άφελονται εις τας δύο Ε.Ε.Ε. άδελφούς αιτινες εν μέσω
δριμυτέτου χειμῶνος άνευ άλλης συνοδείας άνέλαβον την άνά τα άκρως
φυλάκια διανομήν, ήτις πράγματι έγένετο άνετή με αίσθήματα συγκινή-
σεως από τους άκρως.

Κοινοποιήσεις:

1) κ. πρόεδρον Ε.Ε.Ε. 2) κ. πρόεδρον Ε.Ε.Ε. Νορ. Ελλάδος
3) Επ. Συντονισμού Ε.Ε.Ε. Νορ. Ελλάδος
4) Προϊστ. Τμήμα Ε.Ε.Ε. Δυτ. Μακεδονίας
5) Αρχηγόν άποστολής Ε.Ε.Ε. Β. Ελλάδος
6) Ε.Ε.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ 6) Ε.Ε.Ε. μετ' άποστολήν
7) Ε.Ε.Ε. 7) Ε.Ε.Ε. 8) ΑΥ. Ταξιαρχίαν ΚΟΖΑΝΗΝ
9) Ε.Ε.Ε. / Β5 / 11

Φ. Μ. Μ.

Έγγραφο 15α

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΚΙΝΗΤΑ ΙΑΤΡΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ
ΟΜΑΔΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Αριθ. Πρωτ. 50

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ = Υποβολή πρωτοκόλλου παραλαβής και παραδόσεως υλικών
ΠΡΟΣ = ΤΟ Προϊστ. Τμήμα Ε.Ε.Σ. Δυτ. Μακεδονίας

ΕΝΤΑΥΘΑ

Έχομεν την τιμὴν νὰ ὑποβῶμεν ὑμῖν τὸ πρωτόκολλον παραλαβῆς καὶ παραδόσεως τῶν υλικῶν παρὰ τοῦ παλαιοῦ Συμβουλίου τοῦ Πρ. Τμήματος κατόπιν τῶν ὑπ' ἀριθ. 12023/24-9-47 καὶ 12199/29-9-47 τηλεγραφικῶν διαταγῶν Τμήματος Ἐπαρχιῶν.

2.- Κατόπιν προφορικῆς ἐντολῆς τοῦ Διευθύνοντος Συμβούλου κ. Χρυσόχδου τὰ σχολικὰ δῶρα καταγράφονται κατὰ εἶδη παρὰ τῆς παραλαβῆς Ἐπιτροπῆς.

3.- Ἡ κατὰστασις τοῦ συνδίου τῶν καταγραφέντων θέλει ὑποβληθῇ ὑμῖν μὲν μὲν περατωθεῖ ἢ καταγραφῇ.-

Ὁ
Προϊστάμενος Ἱατρὸς
ΔΗΜ. ΜΙΧΟΠΟΥΛΟΣ

24
8/11/47
μη.

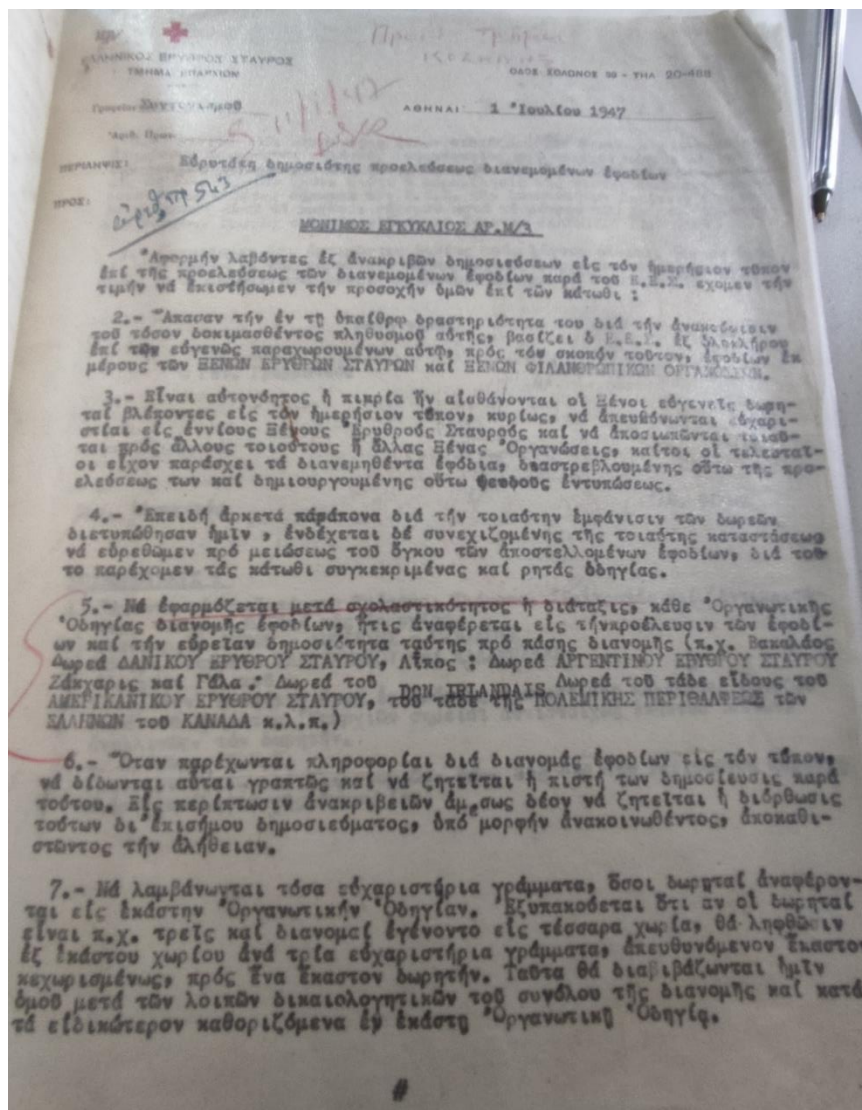
ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΝ

Αποσυσκευασίας καὶ παραλαβῆς
τῆς ὑπογεγραμμένης Ἐπιτροπῆς ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν 1) τοῦ Διευθυντοῦ
τοῦ Νοσ/μεῖου Νικολάου Τσιπότη, 2) τοῦ Ἐφημερεύοντος Ἱατροῦ Ἰωάνν.
Παναγιώτη καὶ 3) τοῦ Διαχειριστοῦ τοῦ Νοσ/μεῖου Δημητρίου Τζέμα, συ-
νεληθόσα σήμερον εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς διαχειρίσεως τοῦ Νοσ/μεῖου,
ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ
Παραρτήματος Κοζάνης, ἐπὶ τοῦτῃ διορισθέντος διὰ τοῦ Σεβασμι-
ωτάτου Προέδρου αὐτοῦ, Καραγκοῦνη Δημητρίου καὶ πρόβη εἰς τὴν ἀπο-
σφράγισιν ἐβδομήκοντα πέντε (75) δεμάτων, περιεχόντων διάφορα τρόφιμα
δῶρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ πρὸς τὸ Νοσ/μεῖον πρὸς βελτί-
ωσιν τοῦ συσσιτίου τῶν ἀσθενῶν καὶ τοῦ προσωπικοῦ του καὶ τὴν κατα-
μέτρησιν, ζυγίσιν, καὶ παραλαβὴν τῶν ἐν αὐτοῖς εἰδῶν ἅτινα εὐρέθησαν
ὡς ἑξῆς μετὰ προηγουμένην διαπίστωσιν τοῦ ἀπαραβιάστου τῶν δεμάτων
ἡτοι:

1) Πουτά	κυτία	II® (ένδεκα)
2) Χουάνερο	"	40 (τεσσαράκοντα)
3) Φάβα	"	40 (τεσσαράκοντα)
4) Διαμάσηνα ξηρά	πανέτα	30 (τριάκοντα)
5) Χουστάρδα	κυτία	30 (τριάκοντα)
6) Καποὺνι τεμάχια	"	33 (τριάκοντα τρία)
7) Καπαρίνη	"	72 (εβδομήκοντα δύο)
8) Πιτσόδα	"	72 (εβδομήκοντα δύο)
9) Λόγχι κόνις	"	64 (εξήκοντα τέσσαρα)
10) Ράλα συμπεπυκνωμένον	"	72 (εβδομήκοντα δύο)
11) Ἀλευρον	"	41 (τεσσαράκοντα έν)
12) Ψάρι	"	52 (πεντήκοντα δύο)
13) τυρὸς κυτία	"	30 (τριάκοντα)
14) Εἰράς	"	70 (εβδομήκοντα)
15) Λαχανικό	"	13 (δέκα τρία)
16) Κανά	"	27 (εἰκοσι επτά)
17) Τέτον	πανέτα	60 (εξήκοντα)
18) Ζάχαρις τεμάχια	πανέτα	II3 (εκατόν δέκα τρία)
19) Ὄρυζα	κυτία	35 (τριάκοντα πέντε)
20) Σορβί	"	60 (εξήκοντα)
21) Παμελάδα	"	9 (έννέα)
22) Πουτίγγα	"	4 (τέσσαρα)
23) Ὁβαλτίνη	"	3 (τρία)
24) Ράλα κόνις	"	3 (τρία)
25) Σοκολάτα οὐάδες	"	2½ (δύο εκατόν)

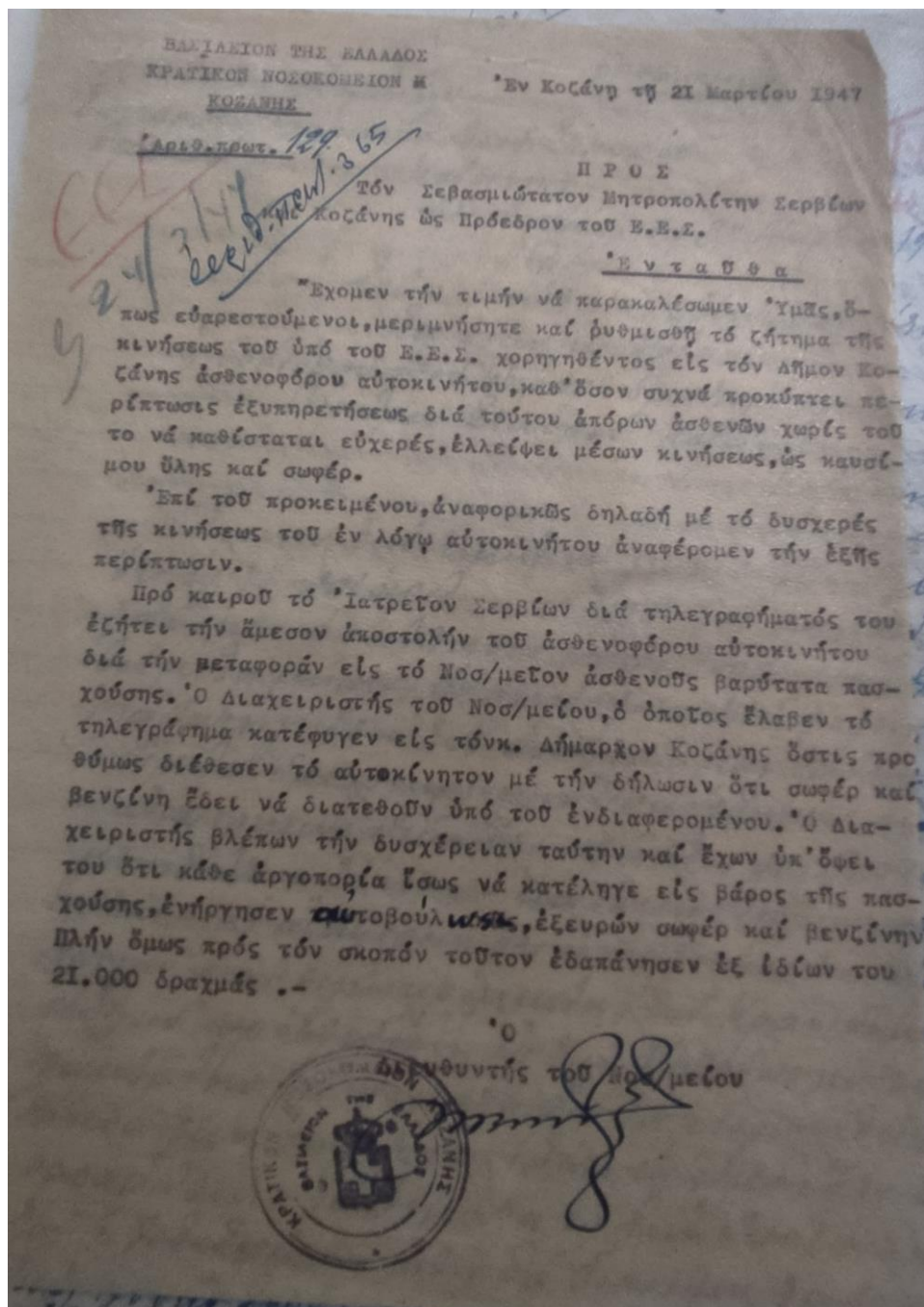
Τὰ ἐνωτέρω παραληφθέντα ἐν τάξει, παρεδόθησαν διὰ τὴν περαιτέρω
διαχειρίσιν εἰς τὸν Διαχειριστὴν τοῦ Νοσ/μεῖου.
Εἰς ἐνδειξὴν συνετάγη τὸ παρὸν εἰς τριπλοῦν.
Ἐν Κοζάνῃ τῇ 10 Ἰουλίου 1946
Ὁ Ἐμπρόσωπος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ Ἡ Ἐπιτροπὴ Παραρτήματος

Χαρακίμης
Χαρακίμης
Χαρακίμης

Έγγραφο 19

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΑΘΗΝΑΙ 26 Μαρτίου 1947

ΑΡΙΘΜΟΣ 379

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΑΣΙΝ
(Συνταγματικός τίτλος Ε.Δ. 36)

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ :
Την 23αν Μαρτίου ένεργήθη έκθεσις κατά τοδ χωρίου ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΕΧΟΝΤΕΣ
των ΕΛΛΗΝΕΣ πρὸς Ν. 14 χιλιομέτρα.
Ἡ έκθεσις αὕτη δὲν εἶχε θόματα ἀλλὰ μόνον ὁλινὸς ἔγγραφος.
Τὴν 7ην ἰδίου μηνὸς τὸ Ε.Ε.Δ. ΚΟΖΑΝΗΣ μετέβη εἰς τόπον καταστροφῆς
καὶ ἐπαλῆθη τῆς παροῦσης Α' βοηθείαν εἰς τὰ θόματα τῆς ἐκθεσεως ἑταίρας
ἐν ὧν Β, ὅτινα κατ' αὐτὴν εἶχον ἀκώλῃσι ὅλον τὸν ἱματισμὸν τῶν.

ΔΙΑΝΕΜΕΜΕΝΑ ΕΙΔΗ :
Διανεμίσθησαν τὰ κάτωθι εἶδη :

Δόματα ἀνδρικοῦ ἱματισμοῦ	1
-- Γυναικείου	3
-- ἀγοριῶν	2
-- κοριτσιῶν	2
Ελινοςκεκασμένα	4
Ζάχαρις	6
Καφέ	1
Τέλειον	0

ὁκ.
κακ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΑΘΗΝΑΙ 26 Μαρτίου 1947

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ :

- 1) κ. Πρόεδρον Ε.Ε.Σ.
- 2) Ὑπουργεῖον Προνοίας - Δ/σιν Δρ. Ἀντιλήψεως
- 3) Ὑπουργεῖον Ὑγιεινῆς - Γεν. Δρ.σιν
- 4) κ. Νομάρχην ΚΟΖΑΝΗΣ
- 5) Γ.Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- 6) κ. Β. ΣΑΛΑΜΙΝ
- 7) κ. ΛΑΜΠΡ, Ἀντιπροδωκον Δ. Κομιτάτου Ε.Σ.
- 8) Ἐφορίαν Ὑλινος Ε.Ε.Σ.
- 9) Γραφεῖον Κ.Ι.Σ.
- 10) Ἐπιτροπὴν Συντονισμοῦ Ε.Ε.Σ. Β.ΕΛΛΑΔΟΣ
- 11) Ἐπίστ. Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ
- 12) Ἀρχηγὸν Ἀποστολῆς Κ.Ι.Σ. Β.ΕΛΛΑΔΟΣ
- 13) Βάσιν Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ

26/4/47
4/4/47
26/4/47

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ

08/196
7.4.42

ΑΘΗΝΑΙ 29 Μαρτίου 1947

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

(Δυνάμει του νόμου 2.6/37)

431

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ :
Το χωριόν ΒΡΑΒΕΝΑΧΩΝ ανήκον της ΚΟΖΑΝΗΣ 38 χιλιόμετρα βόρεια τήν 3 ην Φεβρουαρίου 1946 εκτίθεται εν μέρει των ανταρτικῶν συμμοριῶν. Κατ' αὐτὴν ἐκτίθεται λαθραίων τῶν δημοσίων καταστήματα, τὸ φαρμακείον τῆς Κοινότητος καὶ ἐκπορεύεται τὸ κοινοτικὸν Κατάστημα, ἡ Οἰκ. Συνορία καὶ τρεῖς κα-
* καὶ τὸν ἐκτετατὸν τὸ Κινητὸν Συνεργετικὸν Ἀ* βοήθειαν ΚΟΖΑΝΗΣ τοῦ Ε.Ε.Ε.
Σ. ἀπὸ τῶν ἱατρῶν κ. ΝΙΚ. ΒΑΡΔΑΚΗ μετὰ τῶν ἐκτετατῶν ἀδελφῶν ἀσπαι-
νίδων ΕΥΘ. ΘΑΦΑΚΙΔΟΥ καὶ ΕΥΑΝΓ. ΤΖΑΚΑ μεταφέρων φάρμακα, ἱατρικὰ καὶ
ζάχαριν καὶ ἐκτετατῶν τῆς περιουσίας τῶν παθόντων.
* ἐκτετατῶν τῶν διδόντων ἐξόδια μεταφέρουσιν εἰς τὸ χωριὸν καὶ ἐκ
ἐκτετατῶν 5 χιλ. δι' ὁδοῦ τῶν.
Εἰς τὸ χωριὸν ἐγκαταστῶν τὸ ἱατρεῖον καὶ διὰ τοῦ ἱατροῦ τοῦ χωρι-
οῦ τὸς τραυματίας κατοικοῦς ἐν τῇ μετὰ τῶν ἀνταρτικῶν συμμοριῶν εἰς
οὓς μετὰ τῇ ἐκτετατῶν τῶν τραυματικῶν ἐχορήγησε τὰ ἀνάλογα φάρμακα συγχο-
ρῶς δὲ παρέσχε γενικωτέραν ἱατρικὴν συνδρομὴν εἰς πάντας τοὺς κατοικοῦς.
ΔΙΑΔΟΧΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ :
Μετὰ ἐπιτόκιον δια-τοῦ τῶν οἰκονομικῶν ὡς τὰ οἰκονομικὰ ἐκπορεύου-
σαν ἀπὸ τῶν ἀνταρτικῶν, τῇ ἀρχῇ τῶν ἀρχῶν, ἐγένετο εἰς τὸ χωριὸν ἡ δια-
δοχὴ ἐκτετατῶν εἰς τοὺς παθόντας ὅτι ἐνὸς δέματος ρουχισμοῦ, ἱμασίου
καὶ ζαχαρέως καὶ κλινικοκαταστάσεων.
* διανομὴ ἐπικρατῶν τῇ 17ην ἔσαν τῆς 5 Φεβρουαρίου μετ' αὐτὸ τὸ Συνεργε-
τικὸν ἐκτετατῶν εἰς τὴν βδομὴν τοῦ εἰς ΚΟΖΑΝΗΝ.
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ :
* Ἡ ταχὺ καὶ ὁ τρόπος ἐναργείας τοῦ Συνεργετικοῦ δὲν δύνανται ἢ νὰ
προσεκρίθωσι τὰ συγχαρητήρια τῆς Διοικήσεως τοῦ Ε.Ε.Ε.
ΔΙΑΔΟΧΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ :
Ἀνδρᾶτα ἱματισμοῦ ἀνδρικοῦ 7
" " " γυναικείου 6
" " " παιδικοῦ 6
* ἐκτετατῶν 10
Ζάχαρις 7,5
AKRIBES ANTITPAΘON
29 Μαρτίου 1947
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ :
1) κ. Πρόεδρος Ε.Ε.Ε.
2) Ὑπουργεῖον Προνοίας Δ/σιν Δημ. Ἀντιλήψεως
3) " " Δημοσίας Τάξεως
4) " " Ἐκτετατῶν
5) κ. Α. ΑΛΜΙΣΤΕ Ἀντιπρόσ-πον Α. Κοιτίτου Ε.Ε.Ε. (μετὰ καταστάσεως διανομῆς)
6) Ἀρχηγὸν Ἀποστολῆς Κ.Ι.Ε. Β. ΚΑΛΑΔΟΣ 9) Ἐκτετατῶν Ὑλικῶν Ε.Ε.Ε.
7) Γ. Διοικητὴν Α. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 10) Ὑδριν Κ.Ι.Ε. ΚΟΖΑΝΗΣ
8) Πρ. Τμήμα Ε.Ε.Ε. Α. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 11) Γραφετὰ Δ/ Μ/ Α/ Σ/.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΠΡΟΪΚΤΑ-ΕΙΣΗΓΗΤΗΡΙΑ Κ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Τ.ΚΑΔ. 47 - 07 & 28 - 31

Α/Π 2079

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ

21 Μαΐου

47

1579

Ελληνικών Ερυθρών Σταυρών

Τμήμα Επιχειρήσεων

Αθήνας

Σελήνος 39

Έχουμε την τιμήν να πληροφορήσμεν εἰς γνήθειν ὑμῶν ὅτι κατὰ τὸ ἔκθετό τῆς ὑπηρεσίας Κοινωνικῆς Προνοίας Ἀποστολικῆς τηροῦν-
 νους πέντακες πληγνόντων ἐκ τῶν ἀνταρτῶν κατοίκων, ἐγκαταλειπόν-
 των τὰς κατοικίας των καὶ προσφυγόντων εἰς ἑλλὰς ἡμεῖς ἐν τῇ
 ἡμετέρῃ ὁμοτιμῇ τὴν ἀνταρτοκλήθειαν Ἀποστολικῆς, ἐν τῇ κατὰ τὴν
 τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ εἰς τοὺς κατωτέρω ἀριθμοὺς χονδρικῆς:

1)	Κοινὸς Ἀποστολικῆς	23.000
2)	Κιλίκης	11.000
3)	Κιλικιδικῆς	34.500
4)	Κιλικίας	10.000
5)	Κιλικίας	11.000
6)	Κοζάνης	8.200
7)	Κερκῶν	3.600
8)	Κιλικίας	700
9)	Κιλικίας	2.600
10)	Κοζάνης	1.500
11)	Κοζάνης	350
12)	Κοζάνης	1.350
13)	Κοζάνης	5.100

Τὸ σύνολον τούτων ὑπερβαίνει τὸς ὀγδοήκοντα χιλιάδας ἀνταρ-
 τοκλήθειαν Ἀποστολικῆς ἀδελφότητος καὶ ὑπολογίζεται ὅτι
 ἀριθμὸς τούτων νὰ κυμαίνεται εἰς τὰς ἑκατὸν χιλιάδας. Ἐν τῇ
 ἐκείνῃ ὅτι κατὰ τὴν πληροφάνειαν ἀναβιβάζει τοὺς πρόσφυγας τοῦ Κοζάνης
 ἀπὸ 8.200 εἰς 12.300 π.ο.κ.

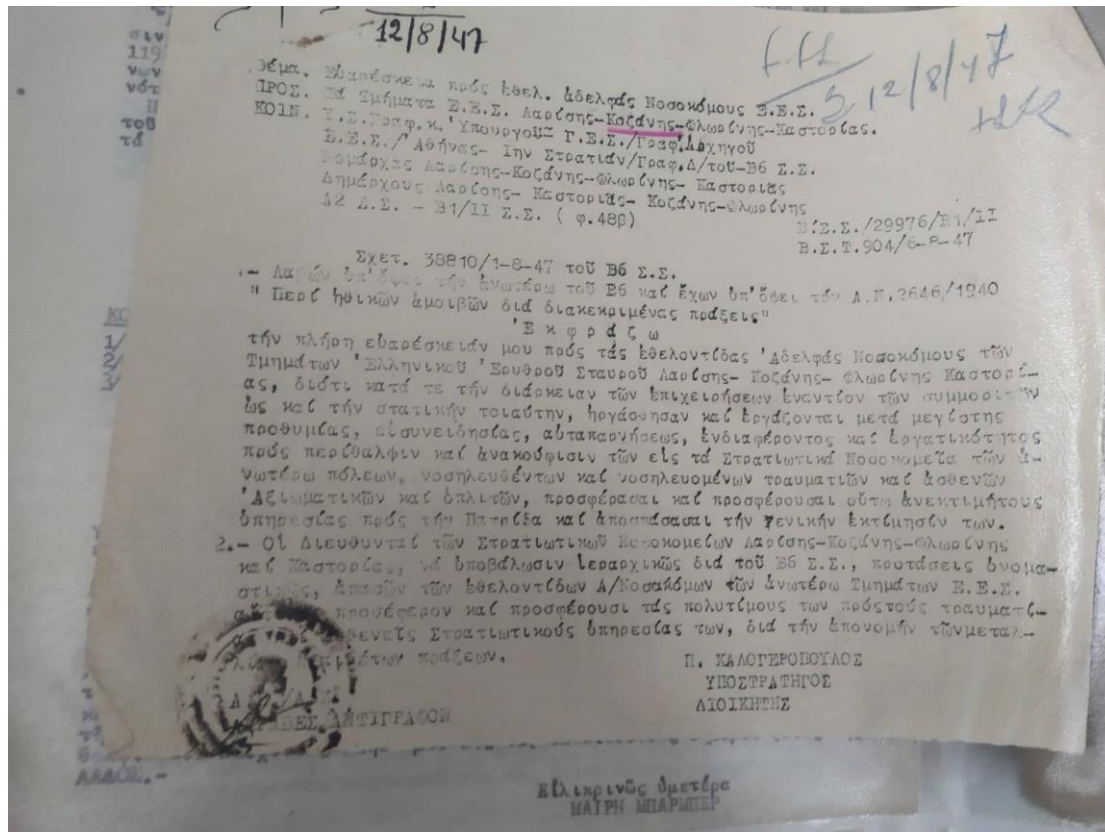
Ἀναμένοντες τὴν ἀνταρτὴν ἵνα ἔχητε ταῦτα ὑπ' ὄψιν διὰ τῆς ἐκδο-
 τῆς ἀποστολῆς εἰδὼν πρὸς ἀναμνηστικὴν, διὰ τὴν ἀναμνηστικὴν ἀποστο-
 λὴν βασιλείαν ἐπὶ ἀνταρτοκλήθειαν μόνον τὸ ἐν κείνῃ τῶν ἀνταρτοκλήθειαν
 πρόσφυγων Κοζάνης ἡμετέρας, μὴ τὴν ἐπὶ ἀποστολὴν ὁμοτιμῆς μόνον τὸ ἐν
 ἐκείνῃ τῶν ἀνταρτῶν.

Οἱ ἐν τῇ ἀριθμοῖς δεκτικὸν ἐκ' ἑλλοῦ τῆς εἰς ἐκδοτικὸν ὑπηρεσίας
 τῆς Κοζάνης ἡμετέρας.

ὁ Αὐτοῦτον Σύμβουλος

[Signature]

Κοζάνη 24 Φεβρουαρίου 1948

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

94/26/2/48
26/2/48

Αριθ. πρωτ. 02/66

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ = Συντελεσθεύσα έργασι υπό της 'Επισκεπτρίας του 'Ιατρείου
ΚΟΖΑΝΗΣ
ΠΡΟΣ "ΤΟ Τμήμα 'Επαρχιών

"Εχομεν την τιμήν να αναφέρωμεν ὑμῖν πᾶ κατωθι στοιχεῖα ἐκ
τῆς ἐργασίας τῆς ἐκτελούσης χρῆν 'Επισκεπτρίας 'Αδελφῆς εἰς τὸ 'Ιατεῖ-
ον Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ 'Εθελ. 'Αδελφῆς Δίδου ΑΡΕΙΝΟΗΣ ΚΑΖΑΝΑ.

2.- Κατὰ τὸ ἀπὸ 22-12-47 μέχρι 22-2-48 χρονικὸν διαστήμα ἐγένοντο 52
ἐπισκέψεις εἰς διαφόρους οἰκίας ἔνθα εἶχον ἐγκατασταθεῖ συμμοριδπη-
κτοὶ ἢ διέμενον ἄποροι τῆς πύλεως ΚΟΖΑΝΗΣ.

3. Κατὰ τὰς ἐπισκέψεις αὐτὰς παρεσχέθησαν συμβουλαὶ ὑγιεινῆς καὶ ἐ-
γένοντο καὶ 20 ὁμιλίαι μητρότητος, ὑγιεινῆς καὶ παιδοκομίας.

4. Διεγνώσθησαν 11 περιστατικὰ πασχόντων ἐκ διαφόρων νῶσων. Τινὰ τοῦτων
ἐστάλησαν πρὸς θεραπείαν εἰς τὸ 'Ιατεῖον Ε.Ε.Σ. διὰ οὗ τὰ βαρύτερα
τοιαῦτα ἐγένοντο 6 ἐπισκέψεις μετὰ τοῦ 'Ιατροῦ.

5. 'Εκ τῶν ἐπισκέψεων τούτων τῆς 'Αδελφῆς ἐξυπηρετήθησαν 205 άτομα ἐξ
ὧν 28 βρέφη, εἰς 4 δὲ τούτων ἐχορηγήθη βρεφικὸς ἱματισμὸς παραχωρη-
θεῖς ὑπὸ τῆς Βάσεως.

6. 'Εγένοντο ἐπίσης 9 ἐπιδείξεις λουτρῶν τοῦ βρέφους εἰς συγκεντρωθεί-
σας μητέρας.-

ΔΗΜ. ΜΙΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

- 'Αρχηγὸν 'Αποστολῆς Ε.Ε.Σ. ΒΟΡ.ΕΛΛΑΔΟΣ
- Προϊστάμενον Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΔΥΤ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Έγγραφο 24

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΟΔΟΣ ΞΕΛΩΝΟΣ 20 - ΤΗΛ. 20-408

Γραμμή: *Υγειον. *Αντιλήψεις

ΑΘΗΝΑΙ 1 Μαρτίου 1947

Αριθ. Πρωτ. 209

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: Διανομή ζαχαρώδους και γάλακτος από Ε.Ε.Α.Β.

ΠΡΟΣ:

- 1) *Αρχηγός *Αποστολών Ε.Ε.Α.Β. ΒΟΡΕΙΟΥ και ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
- 2) Προϊσταμένους Ιδρυμάτων ΚΟΖΑΝΗΣ, και ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
- 3) Διευθυντή Νοσοκομείου Ε.Ε.Α.Β. ΘΗΒΩΝ
- 4) Προϊσταμένους Ε.Ε.Α.Β. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΚΟΖΑΝΗΣ, ΘΡΑΚΗΣ, ΚΑΡΠΗΝΗΣΙΟΥ, ΘΗΒΩΝ, ΘΕΣΣΠΡΟΤΙΑΣ, ΚΑΛΑΜΙΑΚΑΣ.

Αι παράγραφοι 5 και 6 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ της *Οργανωτικής *Οδηγίας 124 (Περί οργανώσεως Ε.Ε.Α.Β. ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ) και η παράγραφος 1 της *Οργανωτικής *Οδηγίας 126 "Περί οργανώσεως Ε.Ε.Α.Β. ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ" τροποποιούνται ως κάτωθι:

" Κατά αυτήν εκδομίδα των διαρτηών η μερίς ζαχαρώδους δι' έναστον πληγέντα εν των γεγονότων της διαίτου εσται εν 300 (τριακοσίων) γραμμών δόξης ηλικίας και γάλου.

Τό γάλα θά παρέχεται ανά 3(τρία) τοδλδχιστον κατά δι' έναστον γυναικα, παιδίον και γέροντα, πληγέντα εν των γεγονότων της διαίτου.

*Υπευθυνός εστι θά γνωστοποιήται εδρώς η προέλευσις κατά διαρτηάς. *Η ζάχαρις και τό γάλα αποτελούν δωρεάν ΙΡΑΝΔΙΝΗΝ μέσω τοδ Δ. Κομ. τήτου Ερυθρών Σταυρών.

*Ο παρήξ και τό τέτον είναι δωρεάν τοδ Καναδινού Ερυθρού Σταυρού.

Θά ήτο αποκλύτω σκόπιμον όπως ληφθώσι φωτογραφίαι εν των διανομών τούτων και σταλθώσι ήμιν τό ἀνηγνόν των μεθ' ενός ἀντιτύπου, ως έκλήσης και αποκλθώσι μέσω των αρμοδίων Τμημάτων μας εδχαριστήρια έκιστολάι πρός τούς διαρτηάς.

Παρακαλώ όπως τηρηθώσιν έκκριβώς τό ἀνωτέρω, πύσα δι' όμολογία θά θεωρηθί όφ' ήμιν τοδλδχιστον δικαιολόγηται.

*Ο Γεν. Γραμματέας

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ 1947

Εκν. *Αγκητός

*Αδ. Θόων

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ:

- 1) Τμήματα Ε.Ε.Α.Β. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΚΟΖΑΝΗΣ, ΕΒΡΟΤΟΛΗΣ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ, ΙΚΑΛΙΝΩΝ, ΘΗΒΩΝ, ΗΓΟΥΜΝΙΤΙΔΗΣ, ΤΡΙΚΛΑΜΩΝ.
- 2) Γραμμάτι Ν/, Ν/, Θ/, Υ/.

Εγγραφο 25

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΡΥΠΤΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

GABE 3048025 NO-TNA 30-488

Γραμμή: Προσωπική
Αριθ. Πρωτ.: 7735
ΚΟΙΝΗΛΙΑ 4 Μαΐου 1947

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Αποστολή Ήκουθ. Ήδ. Αδελφής Κυρίας Αλμ. Ήδης

ΠΡΟΣ: Ήκτροπλήν Συντονισμοῦ Η.Ε.Ε. Βορ. Ελλάδος
Εξ Θεσσαλονίκης

Κύρια Πρόεδρος,

Έχουμε την τιμήν νά σας γνωστοποιήσωμεν ὅτι ἀφικνεῖται κατ'ἀπό-
εξς Βορείου Ελλάδος ἡ Ήκουθνος Ήδελοντής Αδελφή Η.Ε.Ε. Κυρία Αλμ.
Ήδης, στελλομένη ὡς σύνδεσμος τοῦ Κέντρου μεθ' ὧν.

Ἡ Κυρία Ήδης θέλει συμμετέχει τῶν συνεδριάσεων τῆς ἑμετέρας Ήκτρο-
πῆς ἵνα μεταγλωσσῇ καί τῶν ἀποσπολόντων ὡς γυναικῶν ζητημάτων ὡ-
ς ὅση ὡς ὅφει ὡν τῆς δυνατότητας τοῦ Κέντρου καί τῶν προθέσεων τοῦ δι-
τῶν πραγματοποιήσῃν αὐτοῦ προγράμματος συνδρομῆς τοῦ Η.Ε.Ε. εἰς
τῆς ἀκαλοσσομένης τῶν ἀνταρτῶν κερτοχῆς.

2.- Ἀντεῖθι προσέτι τῆς Κυρία Ήδης, ὁ συντονισμός κόντων τῶν ζητη-
των τῶν ἀφορῶντων τοῦς εἰς Βορείον Ελλάδα ἐκτορτομένης καί ἀλλοδαποῦ
φυγῆς, ὅτινα τῶ καθ' ἡμῶς Τμήμα Ἐκκρυπλῶν χερτοχῆται ὡς ἐκτολοσσο-
τῆς ἐν Ἀθήναις Ήκτροπῆς Συντονισμοῦ κερτοχῆται τῆς ἀκρυπτομένης
εἰς ἀκρυπτομένων τῶν ἐνδιαφερομένων Ήκρυπλῶν.

3.- Ἡ Κυρία Ήδης θά συντρέχει προσέτι τόν Ἀρχηγόν Ἀκροτολῆς Η.Ε.Ε.
καί θά συνεργασθῇ μετ' τῆς Ήκτροπῆς Κοσοκῶν Θεσσαλονίκης δι' ὅσα ζη-
τήματα ἐξουσιοδοτηθῇ κατ' τοῦ Τμήματος Κοσοκῶν Η.Ε.Ε.

4.- Τῶ ἐν Θεσσαλονίκῃ προτοτόμενον Τμήμα κερτοχῆται ὅπως κερτοχῇ
εἰς τῆν συνήθη φιλοξενεῖαν τοῦ.
Ὁ Ἀρχηγός Ἀκροτολῆς Η.Ε.Ε. ὅπως ὅθῃ εἰς δι' ὅσων τῆς ὅχημα κερτο-
μένων νά κινῆθῃ ἀνά τῆς βορείους ἐκκρυπλῆς.

Δι' ἀκρυπτομένην μετ' κῶσης τῆς

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Κ. Ἀγκυρτοός

Ὁ Πρόεδρος
Α. Ἀκρυπλῶν

Κοινοκῶνται:

1) Προτοτόμενα Τμήματα Η.Ε.Ε. Ἀν. Κέντρ. Αὐτ. Μακεδονίας καί Θράκης
2) Τμήματα Η.Ε.Ε. ἈΛΕΞ/ΑΒΣΕ, ἈΡΑΜΑΞ
3) Ήκτροπῆς Η.Ε.Ε. ΘΑΣΟΥ & ΣΑΚΟΦΡΑΚΗΣ
4) Ἀρχηγόν Ἀκροτολῆς Η.Ε.Ε. Βορ. Ελλάδος
5) Τμήμα Κοσοκῶν Η.Ε.Ε. 6) Ήκτροπῆς Κοσοκῶν ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ
7) Ήκουθ. Ήδ. Αδελφῆς Η.Ε.Ε. Κυρίας Αλμ. Ήδης
Σ/, Σ/,

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΡΥΠΤΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

ΑΚΡΟΤΟΛΗ ΑΝΤΙΤΡΑΦΟΝ
4/5/47
ΕΝ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΚΕΡΤΟΧΗΝ ΛΛ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 22 - ΤΗΛ 20-488
ΑΘΗΝΑΙ 26 Απριλίου 1947

Γραφείο: *Υπόψιν, *Αντιλήψεις
*Αριθ. Πρωτ. 428

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: χορήγησης *Ανθελονοσιακών Φαρμάκων

ΠΡΟΣ: *Επιτροπήν Συντονισμού Βορ. *Ελλάδος

428 Έχω την τιμήν να διαβιβάζω συνημμένως το δεκτ. 18/10-4-47
εγγράφου της Επιτροπής Ε.Ε.Σ. Αμυνταίου αιτούσης ανθελονοσιακά φάρ-
μακα και παρακαλώ όπως μεριμνήσвите διά την χορήγησιν τοιούτων ἐκ της
ἀποθήκης φαρμάκων τοῦ Προϊσταμένου τμήματος Ε.Ε.Σ. ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟ-
ΝΙΑΣ καὶ ἂν αὐτὴ στερεῖται νὰ αἰτηθῶσι παρὰ τῆς Περιφερειακῆς *Επιτρο-
πῆς *Ιατρικῶν *Εφοδίων ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ 1 Μετὰ τῆς *Ο Διευθυντῆς

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ:

- 1) *Επιτροπήν Ε.Ε.Σ. ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ
- 2) Προϊστάμενον Τμήμα Ε.Ε.Σ. Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Τ Η Λ Ε Γ Ρ Α Φ Η Μ Α (ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΣ)

ΚΑΛΛΙΑΝΕΣΗ ΑΔΕΛΦΩΝ ΒΑΣΙΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ
Κ Ο Ζ Α Ν Η Ν

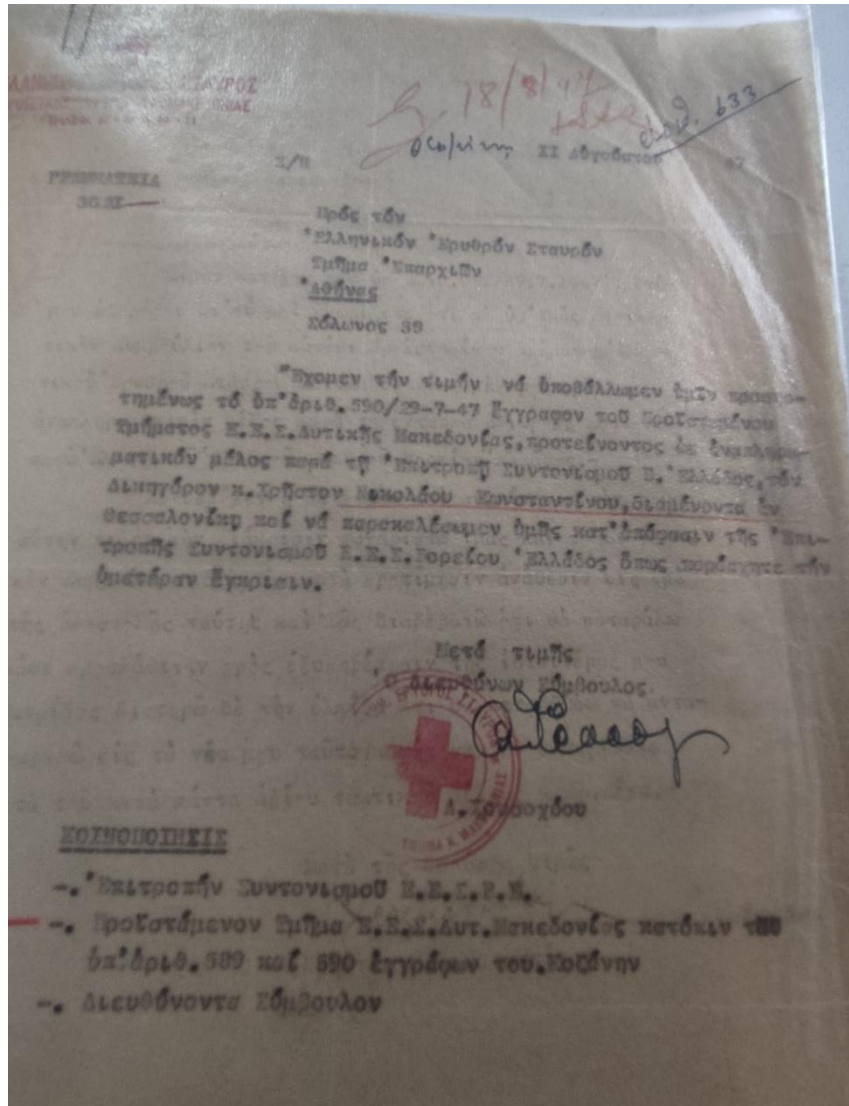
ΑΡΙΘΜΟΣ. 18/10-4-47 ΕΞ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΙΑΤΡΟΥ ΒΑΡΔΑΚΗ ΧΩΡΙΟΥ ΒΕΛΒΕΝΔΩΝ ΔΙΑΠΙΣΤΟΥΜΕΝ
ΟΤΙ ΠΑΡΑ ΡΗΤΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΕΝ ΟΔΗΓΙΑΣ ΕΚΑΤΟΝ ΕΙΚΟΣΙ ΕΞ
ΔΙΕΝΕΜΜΗΝ ΖΑΚΧΑΡΙΣ ΟΑΣΣ ΑΚΑΝΟΝΙΣΤΩΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΙΝΑΣ ΟΥΔΟΑΣΣ ΔΙΕΤΕΘΗ ΣΤΟΠ
ΤΟΥΤΟ ΑΝΤΙΒΑΙΝΕΙ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΑΧΕΥΣΤΑΣ ΟΡΟΥΣ ΔΩΡΗΤΩΝ ΣΤΟΠ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΘΕΤΕ
ΑΥΤΩ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΚΑΙ ΕΣΟΦΕΥΕΤΕ ΑΥΣΗΤΡΑΝ ΤΗΡΗΣΙΝ ΟΔΗΓΙΩΝ ΜΑΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΤΕ
ΕΥΡΕΩΣ ΠΡΟΒΛΕΥΣΙΝ ΔΩΡΕΑΣ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΩΝ ΕΚΑΣΤΟΤΕ

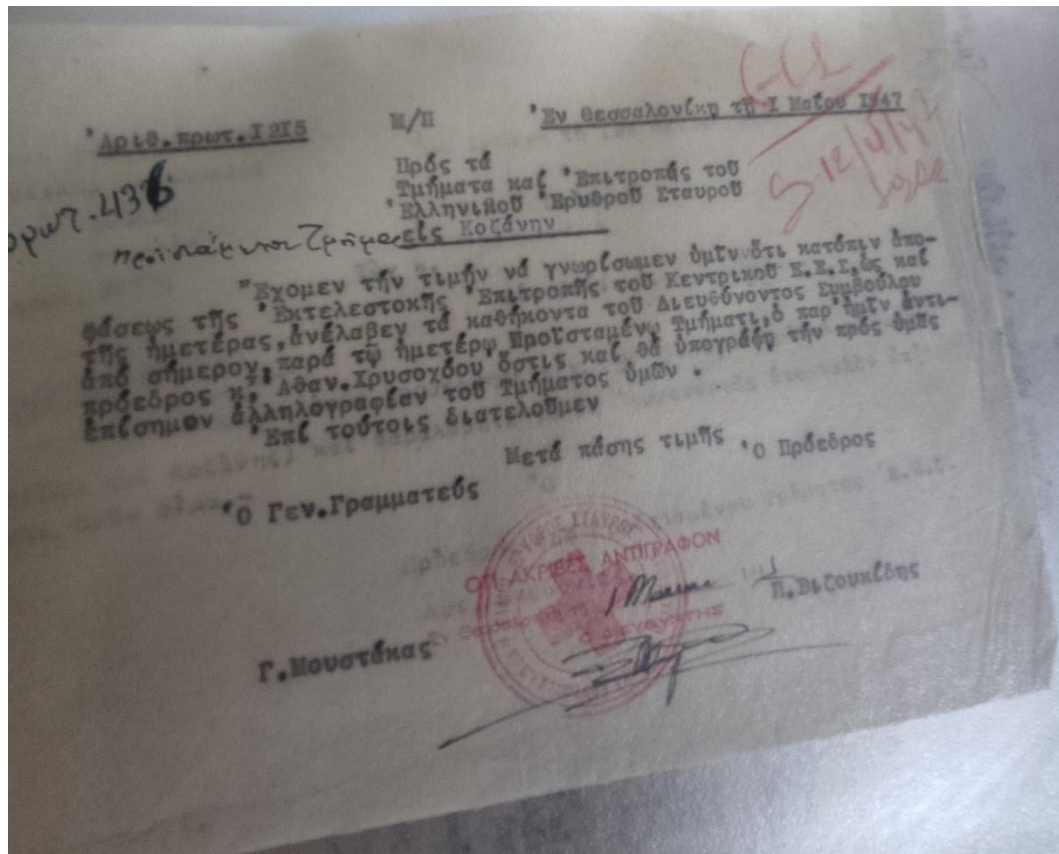
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

- 1/ *Αρχηγόν *Αποστολής ΚΙΣ Β. ΕΛΛΑΔΟΣ
- 2/ Προϊστάμ. Τμ. Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ
- 3/ *Ιατρών κ. ΒΑΡΔΑΚΗΝ ΚΟΖΑΝΗΝ

Έγγραφο 29

ΚΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ. 20-488

ΑΘΗΝΑΙ 15 Σεπτεμβρίου 1947

Προς: Επαρχιακόν Τμήμα των
Αριθ. Πρωτ. 11652

ΑΝΤΙΣΤ.: Ανασυγκρότησις Διοικητικού Συμβουλίου Προϊσταμένου
Τμήματος Δυτικής Μακεδονίας
ΕΙ: Σερασιμάττου Μητροπολίτην Κοζάνης κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Σερασιμάττε,

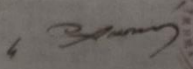
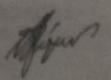
Έχομεν τήν τιμήν νά σῶς ἀνακοινώσωμεν ὅτι
ἡ Ἐκτελεστική Ἐπιτροπή τοῦ Ε.Ε.Σ. κατ' τήν Συνεδρίασιν
αὐτῆς τῆς 28-8-47 ἐνέκρινε τήν ἀνασυγκρότησιν τοῦ διοικη-
τικοῦ Συμβουλίου τοῦ Προϊσταμένου Τμήματος Ε.Ε.Σ. Δυτικῆς
Μακεδονίας ὡς καίτωρα:

α) Ὑμῶν ἀναδεικνυομένου εἰς Ἐπίτιμον Πρόεδρον
β) κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΚΡΟΥ Σονταῆ, Γυμνασιάρχου ὡς Προέδρου
γ) κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΥΜΠΑΡΟΣΣΟΥ, ἱατροῦ ὡς Ἀντιπροέδρου
δ) κ. ΔΩΔ. ΠΑΠΑΔΗΜΗ Δημοσιογράφου ὡς Γ. Γραμματέως
ε) κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΑΝΗ, ἑσπριακοῦ ὡς Ταμίου
στ) κας Γ. ΚΑΤΙΔΑΚΗ, Ὑπολογοῦ Ἀδελφῆς Ε.Ε.Σ.) ὡς
ζ) κ. ΕΜΜ. ΓΕΩΡΓΙΟΥΔΑΚΗ Γυμνασιάρχου {μελὴν
η) κ. ΕΜΜ. ΓΚΑΛΟΥΡΑ Συμβολαιογράφου

Ἐκλογίζοντες πάντοτε ἐπὶ τῆς ἀληθῆς ὕμῶν
παραστάσεως εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ε.Ε.Σ.

Διατελοῦμεν
κατ' αὐτῆς τῆς καὶ οὐλοῦμεν

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς Ὁ Πρόεδρος

Ε. Ἀγαπητός Αθην. 8/11/47

Αρ. 623

Ε Ε Ζ 5.16/8/42 8. 8. 42

ΑΡΙΘΜΟΣ 9627 ΕΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ 8947 STOP

ΑΔΕΛΦΗ ΠΕΡΙΤΗ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΔΙΑ ΕΓΓΡΑΦΟΥ 86937 ΖΗΤΕΙ

ΑΔΕΛΦΗ ΕΙΣ 227 ΟΡΕΙΝΟΝ ΧΕΙΡΟΥΡΓΕΙΟΝ ΑΣΘΕΝΟΦΟΡΟΝ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΝ ΔΗΜΟΥ

ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ STOP ΥΠΟΧΕΤΑΙ ΚΑΛΩΝ ΣΥΝΤΗΡΕΙΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΝ ΟΤΑΝ ΛΟΓΟΙ

ΕΚΔΕΙΤΟΥΝ STOP ΗΜΕΙΣ ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕΝ ΣΥΝΕΝΝΟΗΘΕ ΝΕΜΡΗΖΑΤΕ ΚΑΤΑ ΚΡΙΣΙΝ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ (ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ)

- 1) Τμήμα Ε.Ε.Ζ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
- 2) Βρίσιν Κ.Ι.Ζ. ΚΟΖΑΝΗΣ
- 3) ΧΥ Μεράρχων Σ.Τ.Γ. 917 επί 86937
- 4) Αρχηγόν Αποστολής Κ.Ι.Ζ. ΒΟΡ.ΕΛΛΑΔΟΣ
- 5) Υπηρεσίαν Αδτοκινήτων Ε.Ε.Ζ.

Τ Η Λ Ε Γ Ρ Α Φ Η Μ Α

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΡΥΘΡΟΝ ΣΤΑΥΡΟΝ

© Ε Ε Ζ Σ Α Δ Ο Ν Ι Κ Η Ν

ΑΡΙΘΜΟΣ 435 4584 ΔΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ STOP ΕΠΙ ΧΙΛΙΑ ΕΚΑΤΟΝ ΕΒΗΚΟΝΤ

ΤΡΙΑ ΣΥΜΦΩΝΟΥΜΕΝ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕΝ ΔΙΑΚΟΥΑΤΕ ΠΡΟΞΕΡΙΝΩΣ ΕΡΓΑΖΙΑΣ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΥ

ΒΟΪΟΥ STOP ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΑΤΕ ΔΗΜΑΚΟΝ ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ ΙΑΤΡΟΝ ΚΑΛΥΒΑΝ ΚΟΖΑΝΗΝ ΧΟΡΗΓ

ΑΝΕΞΕΣΤ ΦΥΛΛΟΝ ΙΑΤΡΟΝ ΒΑΡΔΑΚΗΝ ΑΘΗΝΑΣ STOP ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΜΕΝ ΙΑΤΡΟΝ

ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΗΣΗ ΚΑΛΥΒΑΝ ΤΕΛΗ ΜΑΪΟΥ ΣΕΤΕ ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΒΟΗΘΕΙΩΝ ΚΟΖΑΝΗ

ΟΥΛΩΔΕΣ ΔΙΑΚΟΥΗ ΕΡΓΑΖΙΑΝ ΟΠΩΣ ΛΟΙΠΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕΝ

ΦΙΛΩΝ ΠΡΟΞΕΡΩΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΡΥΘΡΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ (ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΩΣ-ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΩΣ)

- 1) Προϊστ.Τμ.Ε.Ε.Ζ. ΔΥΤ.ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- 2) Βρίσιν Κ.Ι.Ζ. ΚΟΖΑΝΗΣ
- 3) Αρχηγόν Αποστολής Κ.Ι.Ζ. ΒΟΡ.ΕΛΛΑΔΟΣ
- 4) Ιατρούς ΚΑΛΥΒΑΝ καί ΒΑΡΔΑΚΗΝ
- 5) Γραφεϊόν Προσωπικοῦ.

Εγγράφο 31

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 20 - ΤΗΛ. 20-488

Γραφείον Συντονισμού
Αριθ. Πρωτ. 228

ΑΘΗΝΑΙ 11 Φεβρουαρίου 1947

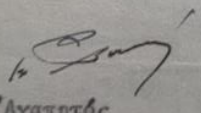
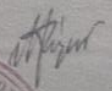
ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ:

ΠΡΟΣ:

Α Π Ο Φ Α Σ Ι Σ

Έχοντες υπ' όψει τήν υπ' αριθμ. 7.700 από 4/11/46 απόφασιν 278 του Δημοτικού Συμβουλίου ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, κυρωθείσαν από το κ. Νομάρχη ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ, εγκρίνομεν τήν παραχώρησιν τῆς Δήμου τοῦτοῦ ἐνός ἀσθενοφύρου αὐτοκινήτου, ἀπό τοῦς ὁρους τῆς υπ' αριθμ. 3301/15 Μαΐου 1946 ἐγκυκλίου ἡμῶν.-

*Ο Γεν. Γραμματεὺς   *Ο Πρόεδρος

Κων. Ἀγαπητός   ΑΘ. ΦΩΛΩΝ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ :

- 1) Προϊστάμενα Τμήματα Ε.Ε.Σ. ἐν ΘΕΣ/ΝΙΚΗ καὶ ΚΟΖΑΝΗ
- 2) Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
- 3) Γεν. Διοικήσιν ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
- 4) κ. Νομάρχην ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
- 5) Δήμον ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
- 6) Δ/σιν Δημ. Ὑγείας ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Εγγραφο 32

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ
ΑΘΗΝΑΙ

ΟΔΟΣ ΣΙΔΗΡΟΣ 99 - ΤΗΛ. 20-488
18 Φεβρουαρίου 1947

Αριθ. Πρωτ. 1494

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ:

ΑΠΟΤΟΛΗ

ΠΡΟΣ: Αποστολή δύο δασυνοφόρων αυτοκινήτων εις ΚΑΣΤΟΡΙΑΝ και ΘΕΣ/ΝΙΚΗΝ

Συνεπεί των δα' αριθμ. 1208 και 514 αποφάσεων "κταλ. "Κατ'εξουσίαν Ε.Ε.Σ. αποστέλλονται διδ' εξουσίας 2 δασυνοφόρα αυτοκίνητα, διατεταγμένα διδ' τόν Διευθυντή ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ και Αρχηγόν Αποστολής Κ.Ι.Σ. Β.ΕΛΛΑΔΟΣ ως κάτωθι:

Τό δα' αριθμ. 268 διατίθεται διδ' τόν Διευθυντή ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ τό δα' αριθμ. 267 διδ' τόν Αρχηγόν Αποστολής Κ.Ι.Σ. Β.ΕΛΛΑΔΟΣ.

Τό διδ' ΚΑΣΤΟΡΙΑΝ προοριζόμενον διδ' της δα' αριθμ. 1208 αποφάσεως θα παραδοθή εις Προϊσταμ. Τμήμα Κ.Ι.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ τό όποιον παρακαλείται όπως προωθήσῃ τό ότο εις ΚΑΣΤΟΡΙΑΝ έν συνεννόήσει μετά τού Τμήματος Ε.Ε.Σ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ.

Ο οδηγός ΑΡΓΥΡΟΣ όπου παραδόσῃ τό αυτοκίνητον του εις ΚΟΖΑΝΗΝ θα έπιβῇ τού διδ' ΘΕΣ/ΝΙΚΗΝ προοριζόμενου συνεχίζων τό ταξείδιον του μέχρι ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ.

Μετά τήν παράδοσιν και τού δασυνοφόρου ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ εις τόν Αρχηγόν Αποστολής Κ.Ι.Σ. Β. ΕΛΛΑΔΟΣ, υπό τού οδηγού ΚΟΡΟΒΙΑΟΥ, άμφότεροι οί οδηγοί θα έπιστρέψωσιν εις ΑΘΗΝΑΣ άποκλειστικώς.

Επί τού διδ' ΘΕΣ/ΝΙΚΗΝ προοριζόμενου δα' αρ. 267 δασυνοφόρου, έφορτάσμεν τά έν τῇ συνημμένῃ πίνακι περιλαμβανόμενα εις παραλαβήν ως άναγράφεται. -

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

1/ Αρχηγόν Αποστολής Κ.Ι.Σ. Β. ΕΛΛΑΔΟΣ
2/ Προϊστ. Τμήμ. Ε.Ε.Σ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ
3/ Τμήμα Ε.Ε.Σ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ
4/ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΝ
5/ Προϊσταμ. Τμήμ. Ε.Ε.Σ. ΚΟΖΑΝΗΣ
6/ Γραφεῖον Τμήμα

ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΙΑΔΕ

Διευθυντής

Διευθυντής

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 39 - ΤΗΛ. 20-488

ΑΘΗΝΑΙ 19 Σεπτεμβρίου 1947

Γραφείον: 'ΥΠΕΛΘ. 'ΑΝΤΕΛΛ. *21/9/47 - 9-349
21/9/47*

'Αριθ. Πρωτ. *11758*

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: 'Οργάνωσις 'Ιατρείου ΓΡΕΒΕΝΩΝ

ΠΡΟΣ: Τόν 'Αξιότιμον κύριον θερ. Κάτσανον
Δήμαρχον Γρεβενών
Ες Γρεβενά

Θέμα: Κύριε Δήμαρχε,

'Ο 'Αρχηγός 'Αποστολής μας κύριος Ν. Δημήτριος 'Υπέβαλεν 'Εκθεσιν σχετικήν με τὸ ὀργανωθῆν εἰς τὴν πόλιν σας ἱατρεῖον τοῦ Ε.Ε.Σ. εἰς ἣν ἐκθέτει τὴν ἀμερίστον συνδρομήν ἣν παρέχετε εἰς τὸ ἔργον μας τοῦτο.

'Ο κ. Δημήτριος σημειοῖ ἐν τῷ οἰκῆμα τοῦ ἱατρείου ὅτι εἶναι τὸ ἐνδελεγεμένον διὰ τὸσον πληθὺς ἀσθενῶν, ἀναφέρει δὲ ἐπίσης ὅτι ἡ διὰ τὸ ἱατρεῖον ὑπεύθυνος 'Εθελοντής 'Αδελφὴ μας Δεσποινὶς Σοφία Βιδάλα στερεῖται καταλλήλου προσκεκληθῆν ἐνδίαιτήματος.

Βασιζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος σας καὶ ἐπιθυμοῦντες ν' ἀναπτύξωμεν ἐντὶ μᾶλλον τὸ ὀργανωθῆν ἱατρεῖον, οὗς ὑποβάλλομεν τὴν παράκλησιν ὅπως εὐχαρηστηθῆτε καὶ μεριμνήσητε διὰ τὰ δύο ὡς ὄντα θέματα.

Τὸ ζήτημα μάλιστα οἰκίσσεως τῆς ἐκδοτοῦς 'Εθελοντοῦ 'Αδελφῆς τοῦ Ε.Ε.Σ. ἥτις θὰ ἐξυπηρετῇ τὸ ἱατρεῖον εἶναι πρωταρχικόν, ἵνα αὕτη ἀναταί ἀπερίσπαστος νὰ ἐπιβλέπῃται εἰς τὸ ἔργον τῆς.

Ἐὰν ἦτο εὐκαταῖον ὅπως ἐξευρεθῇ δωμάτιον τι καρὰ εὐπολόγητον οἰκογενίαν τῶν Γρεβενῶν, ἔστω καὶ ἐπὶ καταβολῇ μικροῦ ἐνοικίου.

Μεριμνῶμεν διὰ τόν πληρέστερον ἐφοδιασμὸν τοῦ συσταθέντος ἱατρείου μας.

Εὐχαριστῶν ὑμᾶς, διατελεσθ μετὰ κλειστός τιμῆς

'Ο Διευθυντής 'Επαρχίῶν Ε.Ε.Σ.

Τρύφων Κωνσταντινίδης

Κοινοποιήσεις: 1) Πρωτοκ. Τμήμα Ε.Ε.Σ. Διτ. Μανδωνέας
2) Τμήμα Ε.Ε.Σ. Γρεβενῶν
3) 'Αρχηγὸν 'Αποστολῆς Βορ. 'Ελλάδος
4) 'Αρχηγὸν Ομάδος Κ.Ι.Ε. Διτ. Μανδωνέας
5) X/

Έγγραφο 33

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΜΟΥ 39 - ΤΗΛ. 20-488

ΑΘΗΝΑΙ 11 Νοεμβρίου 1946

Προς: Ε.Ι.Ε.

Από: Πρωτ. 9587

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ: Έκφρασις ευχαριστειών

ΠΡΟΣ: Τόν Κύριον Νομόρχην Κοζάνης
ΕΙΣ Κοζάνην

Κύριε Νομόρχε,

Από διμήνου παρακολουθούμεν μετά συγκινήσεως τό βαθύτατον ύμνον έν-
διαφέρον, τήν δμύριστον ύμνον καί θετικότητας συνδρομήν καί τήν πλήρη
κατανόησιν σας επί τό έργον τοῦ Ε.Ε.Ε. διά τήν υγειονομικήν καί υλικήν
συνδρομήν τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας.

Εξαιρετήσαμεν πολύ τήν σπουδαίαν βοήθειαν σας διά τήν ἐγκατάστασιν
τῶν Πινηκῶν Ἱατρικῶν Συντεργείων μας καί τῆς ἐν Κοζάνη Πύσεως των, ὡς
καί τήν προθυμίαν μεθ' ἧς δνευ χρονοτριβῆς παρέχετε πᾶσαν τήν εἰς χε-
ρας σας δυνατότην συνδρομήν.

Βιηκόμεθα ἀπολύτως ἐφ' ὧμων διά τήν ἐπιτυχίαν τῶν ἐνεργειῶν μας αὐτό-
τε, κατό τήν δυσχερή ταύτην στιγμήν, ὁμολογοῦμεν δέ ὅτι ἡ προθυμία μεθ'
ἧς συντρέχετε ἡμῶς, ἐκπαιδνουν τάς προσπάθειάς μας διά τήν ἀνακούφισιν
τῶν πασχόντων τοῦ Νομοῦ σας.

Εὐχαριστήθητε παρακαλοῦμεν ν' ἀποδεχθῆτε τήν ἐκφρασιν τῶν θερμότερων
ευχαριστειῶν μας, ὁμοῦ μετά τῆς διαβεβαίωσεως τῆς διακεκριμένης ὑπολή-
ψεως μεθ' ἧς διατελοῦμεν.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Ὁ Πρόεδρος

Α. Αγγελίδης

Αθαν. Θέλων

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΙΣ

- 1) Ὑπουργεῖον Ἑσωτερικῶν
- 2) Γ.Α/σιν Δυτ. Μακεδονίας, Κοζάνην
- 3) Προϊστάμενον Τμήμα Ε.Ε.Ε. Κοζάνης
- 4) Ἀρχηγόν Ἀποστολῆς Ε.Ι.Ε. Νοβέλιου Ἑλλάδος, Θεσ/νίκην
- 5) Βοσιν Ε.Ι.Ε. Κοζάνης

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΑΡΧΙΩΝ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 39 - ΤΗΛ. 20-488

30 Δεκεμβρίου 1946

ΑΘΗΝΑΙ

Γραφείον ΥΠΟΤΟΝΙΣΜΟΥ

Αριθ. Πρωτ. 1131

Κοινοποιήσεις Εγκυκλίου *Αρχηγείου Χωροφυλακής

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ :

ΠΡΟΣ :

- 1) *Αρχηγός *Αποστολών Κ.Ι.Σ.
- 2) Νοσοκομεία *Επαρχιών Ε.Ε.Σ.
- 3) *Ανεξάρτητα Κ.Ι.Σ. και *Ιατρεία δαίθρου
- 4) Προϊσταμένους Βάσεων Κ.Ι.Σ.

Κοινοποιώ κατωτέρω διαταγήν του *Αρχηγείου Χωροφυλακής μετά της παραλήψεως όπως προσωπικώς επισκεπτόμενοι τούτοις αρμοδίους Διοικητάς εν τη περιόχῃ σας εδχαριστήσητε τούτους διά τὰ μέτρα ἅτινα ἡ Β.Χωροφυλακή ἐπιφυλάσσει νά λάβῃ πρὸς πᾶσαν νόμιμον ἐνίσχυσιν καὶ προστασίαν τῶν ἐνὰ τὴν υκαίθρον δρῶντων κλιμακίων του Ε.Ε.Σ.

2. Παρακαλῶ ὅπως μετὰ μεγάλης προσοχῆς τὰ δόγματα τοῦ Ε.Ε.Σ. συμμορφωνταί πρὸς πᾶσαν ἰσχύουσαν διάταξιν καὶ ὅπως προκειμένης πᾶσης ἰδίας ἑοφσης περιπτώσεως αἰτήτῃ τὴν συνδρομὴν τῶν ἀρμοδίων *Αρχῶν τῆς Χωροφυλακής.

3. - *Ἰδιαζόντως παρακαλῶ ὅπως ἐπεξηγηθῇ πρὸς τὰς *Αρχάς τῆς Χωροφυλακῆς τῆς περιόχῃς σας ὅτι τῶν κλιμακίων του Ε.Ε.Σ. ἀπὸ πᾶσης συμμετοχῆς εἰς μεταφορὰν ἐνόπλων ἢ στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων ἢ πολεμικοῦ ὅπλου ἐπιβάλλεται κατηγορηματικῶς ὑπὸ τῶν Διεθνῶν Συμβάσεων εἰς ἃς ἐκ τῶν πρώτων προσεχώρησεν ἡ ἡλᾶς, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ στοιχειώδη προϋπόθεσιν ὅπως ταῦτα φέρουν εἰς πέρας τὴν δυσχερῆ ἀποστολὴν τῶν ὑγειονομικῆς καὶ κοινωνικῆς περιθάλψεως τῶν πληπομένων πληθυσμῶν μέχρι τῶν ἀπατάτων ὁρίων τῆς *Ἑπικρατείας.

Πᾶσα ἀντίθετος πολιτικὴ τοῦ Ε.Ε.Σ. θὰ ἐξέθετε τὸ ἱατρικὸν του προσωπικόν καὶ τὰ μεταφορικά του μέσα εἰς πράξεις ἀντιποίνων ἐκ μέρους ἐκείνων οἱτινες θὰ εἶχον πρὸς τοῦτο συμφέρον καὶ αἰτινες θὰ ἤρχον εἰς τὴν διακοπὴν πᾶσης δυνατότητος ἐξυηρητέσεως τοῦ κοινωνικοῦ σκόλου.

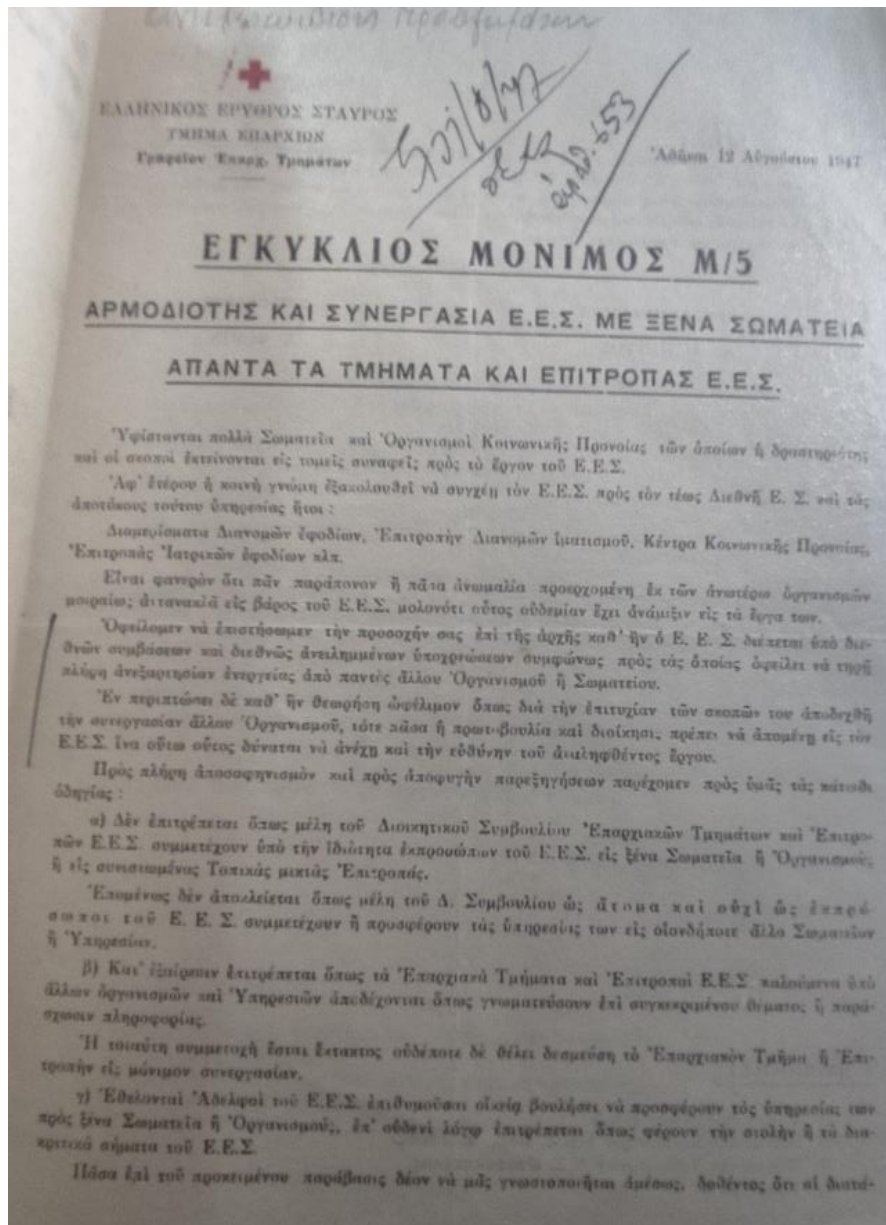
*Ο Διευθυντής

ΤΡΥΦΩΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

- 1/ *Αρχηγείον Χωροφυλακῆς
Τμήμα Δημ. Ασφαλείας
- 2/ Προϊστάμενα Τμήματα Ε.Ε.Σ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, ΘΡΑΚΗΣ, ΗΠΕΙΡΟΥ
- 3/ Τμήματα Ε.Ε.Σ. ΘΗΒΩΝ, ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ, ΑΜΦΙΣΣΗΣ, ΛΑΜΙΑΣ, ΛΑΡΙΣΣΗΣ, ΤΡΙΚΚΛΑΣ
- 4/ Γραφείον Κιν. *Ιατρικῶν ὑνεργείων

Έγγραφο 35 (συνέχεια)

